

بنام یگانه هستی



حقایق پنهان در لابه لای سطور آمارها،
و فور منابع و همچنان در حسرت
توسعه یافتگی!!:

مورد کاوی خروج منابع
ذیقیمت ارزی
برای واردات



گزارش شماره :
۹۸ / ت / ۲۰۱

اتاق مشهد
دفتر پژوهش های اقتصاد و توسعه
اردیبهشت ماه ۱۳۹۸



فهرست مطالب

- ۴..... مقدمه
- ۴۷..... بخش اول - روند تحول **خروج ارز از کشور** بابت واردات کالا و خدمات
- ۵۷..... بخش دوم - جزئیات **ترکیب و ارزش واردات** گمرکی ایران بر اساس طبقه‌بندی بین‌المللی کالا سال‌های ۱۳۹۵-۱۳۴۹
- ۷۶..... بخش سوم - روند تحول و عملکرد **جزئیات واردات و صادرات خدمات** کشور سال‌های ۱۳۹۵-۱۳۸۴
- ۸۰..... بخش چهارم - تراز خالص کل خدمات و **نگاه ویژه به خروج ارز بابت بخش مسافرت** (تجاری و شخصی)
- ۸۳..... ضمیمه ۱- با توجه به خروج این حجم عظیم از منابع ارزشمند ارزی برای واردات، **دستاورد ما در شاخص‌های اقتصادی چه بوده است؟**
- ۱۲۰..... ضمیمه ۲ - **بی‌مبالاتی دولت‌ها** در حفظ منابع ارزشمند ارزی که نتیجه تأسف آور آن **کسری مُزمن موازنه بازرگانی کشور** بوده است
- ۱۲۶..... ضمیمه ۱-۲ مصادیق **مصرف‌گرایی افراطی** و تأثیر در ریشه گرفتن کسری مزمن تراز پرداخت‌ها
- ۱۴۴..... ضمیمه ۳- **کسری مُزمن بلندمدت تجاری کشور** با و بدون احتساب مواد نفتی
- ضمیمه ۴- **ناکارآمدی دولت هادر ایجاد اشتغال پایدار** در بخش‌های مولد مفید و بی‌قوارگی آن در بخش‌های اقتصادی:
- ۱۵۷..... **علی‌رغم فراهم بودن منابع عظیم**



فهرست مطالب

- ضمیمه ۵- اثرات بی‌برنامگی در ریخت و پاش منابع ریالی و ارزی در بخش‌های غیر مولد و نتایج سوء آن در اقتصاد..... ۱۹۶
- ضمیمه ۶- رکن و ستون اصلی دیگر کشورها در نیل به پیشرفت و توسعه یافتگی چه بود؟! استقلال دولت از ذینفعان..... ۲۰۷
- ضمیمه ۱-۶- مصادیقی از ذینفعان و قدرت عمل آنها در ایران؟!..... ۲۱۵
- ضمیمه ۷- چگونگی عملکرد مصمم و قاطعانه کشورهای عقب‌مانده ولی اکنون توسعه یافته، با بخش‌های غیرمولد؟:
- نبود رودر بایستی در انتخاب اولویت بخش‌های مولد..... ۲۲۳
- ضمیمه ۱-۷- پدیدار شدن واژه مباشرین وارداتی در لباس بخش خصوصی؟!..... ۲۳۸
- ضمیمه ۲-۷- در نقطه مقابل آنچه در ضمیمه ۷ بود، چگونگی رفتار با بخش واسطه‌گری‌های مالی و بخش‌های غیرمولد در کشور ما!..... ۲۴۵
- ضمیمه ۸- گفتارهای اصولی در حمایت از تولید توسط مسئولان کشور، اما در عمل...؟!..... ۲۴۸
- ضمیمه ۹- آیا بی‌مایگی آموزش، عدم کیفیت و ناکارآمدی آن بر تصمیم‌گیران اقتصادی کشور تأثیری داشته است؟!..... ۲۵۶
- ضمیمه ۱۰- داده‌ها و رویه اوپک برای نحوه محاسبه تغییرات ارزش اسمی و حقیقی دلار..... ۲۸۲



- مقدمه

حکایت این روزهای اقتصاد و اجتماع ایران بسیار پیچیده است. از شروع برنامه ریزی توسعه در ایران ۷۰ سال می گذرد، اما هنوز کشور با انواع مشکلات یک جامعه توسعه نیافته روبه روست و با وجود در دسترس بودن منابع عظیم ارزی طی چند دهه گذشته، بنا به گفته استاد مردوخی، این ساختار بوروکراتیک فرسوده چیزی به نام توسعه تحویل مردم نداده است. آنچه در زمینه اقتصادی در این مدت انجام شده، بیشتر فرصت سوزی بوده که ثمره آن، عقب افتادن از کشورهایی است که در زمینه اقتصادی از ما بسیار عقب مانده تر بوده اند و اکنون آنها نقش بازیگر به خود گرفته اند و ما نقش بازی شونده. اما این در حالی است که کشور در زمینه های سیاسی و امنیتی توانمندی های قابل توجهی داشته و هنوز هم دارد. با نگاهی به وضعیت اقتصاد کشور درمی یابیم، مسیرهای طی شده در بیش از شش دهه گذشته نه تنها کشور را در زمینه اقتصاد و توسعه به اهداف مان نزدیک نکرده است، بلکه گاهاً از آن دور شده ایم. بسیاری از دولت ها- اگرچه نه همه آنها- با اتکا

به درآمدهای نفتی، جامعه‌ای را شکل داده‌اند که از یک سو توان تولیدی کارآمد و قابل مطرح شدن در جهان را ندارد و از سوی دیگر تشنه مصرف است. اولویت نخست بسیاری از این دولت‌ها، خرید محبوبیت و پنهان کردن اشتباه‌ها و کارنابدی‌های تصمیم‌گیران اقتصادی است و اولویت دوم‌شان نیز نمایش نمادهای توسعه در سطوح مختلف جامعه است که البته به مدد واردات صورت می‌گیرد؛ از این رو عاشق و شیفته واردات هستند و تصور می‌کنند با مصرف، آن‌هم مصرف دست‌ساخته‌های خارجی و نه مبتنی بر فناوری داخلی، می‌توان جامعه را به گمان خود به سمت تولید و توسعه هدایت کرد. در این خصوص به نمونه بسیار گویای زیر توجه شود:

«به منظور افزایش درآمدهای مناطق آزاد تجاری - صنعتی، امکان واردات کالا تا سقف

۳۶۰،۰۰۰،۰۰۰ دلار از این مناطق از سوی هیأت وزیران تصویب شد (مصوبه ۶۴۶۴۸/ت ۲۹۹۱، مورخ ۱۶ اسفند ۱۳۸۲

هیأت وزیران)»^۱



اين مصوبه نشان مي دهد كه مناطق آزاد تجاري برخلاف آنچه در قانون ايجاد اين مناطق صراحتاً مدنظر قانونگذار بوده است، به جاي آن كه به سكوي صادرات براي كشور تبديل شوند، به سكوي واردات و تجارت كالاي بيگانه تبديل شده اند. شش سال بعد نيز همچنان در بر همان پاشنه مي چرخد:

«نمي توانيم واردات کالا به مناطق ويژه و آزاد اقتصادي را قطع كنيم، زيرا **واردات کالا موجب تداوم اقتصاد**

در اين مناطق مي شود.»^۲

مشاهده مي شود كه در نبود برنامه اي دقيق و روشن براي توسعه اقتصادي كشور، به لحاظ وجود سودآوري هاي بالا در امر تجارت كالاي بيگانه و واردات نسبت به فعاليت هاي مولد و توليدي واقعي، نهادهاي تسهيل گر در امر صادرات كشور به **نهادهاي تسهيل گر در امر واردات** تبديل شده اند! وضعيت حاضر مي تواند ماحصل فقر نظري کاربردي، ناکارآمدی دولت ها و عدم اهليت حرفه اي تصميم گيران اقتصادي باشد.

این شرایط از یک سو، اقتصادی را شکل داده که در آن بخش‌های نامولد قدرت مطلقه یافته و در جامعه حرف اول را می‌زنند و عمده منابع مالی و تعداد اندکی از نیروی انسانی جامعه را به خود تخصیص می‌دهند و از سوی دیگر، **بخش‌های مولد به خصوص تولیدی و صنعتی کشور به حاشیه رانده و بعضاً بی‌پناه رها شده‌اند.**

گزارش پیش‌رو، به این وجه از اقتصاد یعنی واردات، آن‌هم در شرایطی که کشور با تحریم‌های شدید روبه‌رو بوده است می‌پردازد. بسیاری از شاخص‌ها و حتی داده‌های رسمی نشان از آن دارد که در میدان ناکاربلدی‌ها با خروج منابع هنگفت ارزی - آن‌هم برای موارد غیرحیاتی و بعضاً برای کالاها و خدمات بی‌کیفیت - چگونه دولت‌ها ناآگاهانه **درزمینه اقتصاد و مبتنی بر طراحی‌های صورت پذیرفته شده توسط تحریم‌کنندگان و یا دشمنان، ساده‌انگارانه در زمین آنان بازی نموده و تصمیم‌گیران اقتصادی کشور به هیچ‌وجه به توصیه و اندرزهای نخبگان دلسوز جامعه در دوازده سال گذشته گوش نسپرده‌اند!**

آنچه در وهله نخست نگران‌کننده و قابل توجه است، نبود برنامه، تفکر و استراتژی مشخص برای برخورد، نظارت و



هدایت مقوله واردات در راستای توسعه صنعتی در تاریخ اقتصادی کشور است و این که این ابزار همانند بسیاری از ابزارهای اقتصادی با تکیه بر دیدگاه‌های ایده‌آلیستی مبتنی بر بازار، تحت کنترل گروه‌های رانت طلب قرار گرفته و با توجیهات گوناگون آنان، توسعه واقعی تولیدی را به محاق برده و مسبب انحرافات شدید در ساختارهای اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی کشور شده است. نتیجه این امر، گسترش بی حد و حساب بخش‌های نامولد و رانت طلب بوده که بیشتر از آن که به اشتغال و تولید داخلی کمک کنند، کشور را آزمایشگاه و بازار مکاره انواع تولیدات وارداتی کم کیفیت کرده و زمینه‌های اشتغال و رشد سایر کشورها را فراهم نموده‌اند. به عبارت دیگر، نقش و وظیفه برجسته‌ای را برعهده گرفته‌اند که می‌توان به صراحت گفت «خانه خراب‌کن خود و دنیا آبادکن دیگران» شده‌اند.

پیش از ورود به این بحث، خلاصه‌ای از سوابق تاریخی اقتصاد سیاسی کشور آورده می‌شود که چرایی و چگونگی قدرت یافتن بخش غیر مولد واردات و در نتیجه اثر مخرب این بخش در توسعه نیافتگی کشورمان را نشان می‌دهد.



- نقبی خلاصه وار به شرایط تاریخی

مستندات موجود در سابقه تاریخی کشور نشان می دهد که هجوم و سلطه تورانیان به ایران از قرن پنجم هجری به همراه حضور عشایر نیرومند و سلطه آنان بر اجتماعات شهری، روستایی و ایلی و شرایط نیمه استعماری حاکم بر کشور در دوران قاجار و وجود **تجارت وابسته به کشورهای استعمارگر**، ریشه ورود و قدرت گرفتن بخش «غیرمولد واردات» در کشور شده و تا به امروز سرنوشت توسعه اقتصادی با دشواری ها و تعلل های بسیاری روبه رو گردیده است؛ به طوری که پس از ۷۰ سال به اصطلاح برنامه ریزی توسعه، همچنان خیال آن را در سر می پرورانیم و در عمل از دستیابی به توسعه ناتوان مانده ایم. بخشی از وجوه چرایی عطش سیری ناپذیر دولت ها به حل مسائل جاری از محل واردات بی رویه و بی مبالاتی در حفظ منابع ذیقیمت و نگه داشتن کشور در توسعه نیافتگی را باید در شرایط تاریخی مان جست و جو کرد. بدون تلاش برای شناخت



ریشه‌ها، نمی‌توان راه‌حلی پایدار را برای کشور متصور بود. برای شناخت چرایی تفاوت‌های کنونی کشورمان با دیگر کشورهای پیشرفته باید به شیوه رفتار اقتصادی ما و دیگران توجه کرد. در این خصوص ابن خلدون تشریح جالبی دارد:

«باید دانست که تفاوت عادات و رسوم و شئون زندگی ملت‌ها در نتیجه اختلافی است که در شیوه معاش (اقتصاد) خود پیش می‌گیرند، چه اجتماع ایشان تنها برای تعاون و همکاری در راه به دست آوردن و مسائل معاش است.»^۳

در ادامه ابن خلدون به شرح مبسوط رفتاری سه دسته از جوامع و گذار تکاملی آنان می‌پردازد، از جمله کشاورزان، ایلات و طوایف و سپس شهرنشینی و نوع رفتارهای اجتماعی و تأثیرپذیری رفتارها از شیوه معاش و چگونگی تغییر آنها. اما باید دریافت که کشور ما در قرون گذشته تحت سلطه کدام یک از این جوامع بوده است؟

کتاب «موانع تاریخی رشد سرمایه‌داری در ایران» به قلم احمد اشرف، از جمله منابع مفیدی است که به تشریح نظام سیاسی و اقتصادی حاکم بر ایران در دوره قاجار و علل عدم رشد سرمایه‌داری پرداخته است:

«گذشته از نظام سیاسی و اقتصادی شهرها و موقعیت تجار و اصناف در اجتماعات شهری که به‌نوبه خود موانع تاریخی عمده‌ای در راه رشد سرمایه‌داری پدید می‌آورد، هجوم تورانیان به ایران از قرن پنجم تا قرن دهم و ادامه سلطه آنان بر جامعه ایرانی تا اوایل قرن کنونی، **موانع اساسی تازه‌ای** در راه توسعه اقتصادی جامعه و رشد سرمایه‌داری جدید از بطن بازارها فراهم ساخت. ... بدینگونه سلطه تورانیان بر ایران که از قرن پنجم هجری تا اوایل قرن کنونی ادامه داشت، آثار و نتایج پر اهمیتی در ویژگی‌های تاریخی ایران و **روابط اجتماعات سه‌گانه ایلی، شهری و روستایی** و شالوده‌های سیاسی و اقتصادی جامعه ایرانی برجای گذارد. **سلطه سیاسی و نظامی جوامع ایلی** بر اجتماعات شهری و روستایی **موجب سکون اقتصادی در جامعه گردید**، زیرا از یک‌سو مانع رشد تولیدات کشاورزی و سبب **کندی جریان آن به جماعت شهری** شد و از سوی دیگر **محدودیت‌هایی برای رشد و توسعه درون‌زای سرمایه‌داری** از بطن بازارها فراهم ساخت. از نظر سیاسی نیز حضور پر قدرت عشایر در جامعه



و ادغام آنان در نظام سیاسی، نوعی توازن میان نهادهای قدرت مرکزی که در ایران سابقه‌ای کهن داشت و نیروهای عشایری پدید آورد و در نتیجه موانع مضاعفی در راه رشد سیاسی سرمایه‌داری ملی در اجتماعات شهری برپا نمود، چراکه حضور عشایر نیرومند و سلطه آنان بر اجتماعات شهری، روستایی و ایلی در منطقه نفوذشان، مانع اساسی برای تداوم سلطه کامل قدرت مرکزی که از لوازم رشد و توسعه سرمایه‌داری است، پدید آورد و جریان سرمایه را در دوران ما قبل سرمایه‌داری دشوار ساخت و سبب کندی فعالیت‌های تولیدی در زمینه‌های کشاورزی و صنایع دستی و نیز موجب کندی و دشواری مبادلات بازرگانی گردید.^۴

- وضعیت نیمه استعماری

حکومت‌های عشایری و بی‌کفایتی حاکمان سلسله قاجاریه، باعث شکست‌های مهم و اثرگذار گلستان و ترکمانچای شده و بر اثر آن **وضعیت نیمه استعماری** را در کشور پایدار کردند و به همین دلیل مسبب تغییر عمیق رفتارهای جامعه ایران



شدند. سپس بر اثر نتایج تبعی ناشی از شکست‌های خفت‌بار و شرایط تحمیلی اقتصادی قراردادهای مزبور و وادادگی‌های متوالی، شیرازه اقتصاد کشورمان را یکسره به تباهی کشاندند:

«وضعیت نیمه استعماری هنگامی پدیدار می‌شد و استقرار می‌یافت که دو نیروی متخاصم استعماری در حوزه‌های نفوذ سیاسی و اقتصادی خویش در سرزمینی که دارای نهادهای حکومتی مناسبی برای اداره امور داخلی خود بود با یکدیگر برخورد می‌کردند و رویاروی یکدیگر قرار می‌گرفتند. بدینگونه بدون آن که نیروهای استعماری، آن سرزمین را به دو پاره بخش کنند و مستقیماً اداره امور را به دست خود گیرند و آن را به شیوه‌های متداول استعمار کهن اداره کنند، آن سرزمین را همچون حائلی میان خود نگاه می‌داشتند و آن را به حوزه‌های نفوذ تقسیم می‌کردند و برای تثبیت نفوذ خویش در آن سرزمین به رقابت می‌پرداختند. رقابت نیروهای استعمارگر در وضعیت نیمه استعماری پیامدهای پر اهمیتی از نظر ماهیت تحولات سیاسی و اجتماعی در سرزمین‌های نیمه مستعمره در برداشت که از مهم‌ترین آنها حمایت از نهادهای کهن حکومتی و حفظ وضع موجود سیاسی و زیر نفوذ قرار دادن اعیان و اشراف این سرزمین‌ها و **دست زدن به تحریکات مداوم** در سرزمین‌های نیمه

مستعمره بود. از نظر اقتصادی، ادغام نواحی نیمه مستعمره به بازار جهانی، سرآغاز پاشیدگی بازارهای کوچک و غیرقابل انعطاف محلی، رشد تجارت خارجی، **تخصص در تولید و صدور مواد خام**، زوال صنایع دستی، **اعتیاد به مصرف مصنوعات غربی** {رجوع کنید به ضمیمه ۱-۲ صفحه ۱۳۰} و به طور کلی وابستگی اقتصادی به قدرت‌های استعماری بود. از مشخصات وضع تازه، برهم خوردن توازن پرداخت‌ها {رجوع کنید به ضمیمه ۲ صفحه ۱۲۵ و ضمیمه ۳ صفحات ۱۴۷-۱۴۶}، افزایش قرضه‌های خارجی، **سلطه قدرت‌های استعماری بر مؤسسات اقتصادی مانند بانک‌ها**، گمرک‌ها و بازارهای محلی و همچنین **تسلط آنان بر بازرگانان و اصناف** بود.

وضعیت نیمه استعماری در ایران در جریان نیم قرن کشاکش میان همسایگان شمالی و جنوبی با حکومت نوپای قاجارها رفته‌رفته پدید آمد و استقرار یافت. وقایع عمده‌ای که به استقرار وضعیت نیمه استعماری انجامید، شکست‌هایی بود که ابتدا روسیه تزاری و سپس بریتانیا بر حکومت قاجارها وارد آوردند و **عهدنامه‌های ترکمانچای (۱۲۴۳. ق)** و **عهدنامه پاریس (۱۲۷۲. ق)** را بر آنان تحمیل کردند. این عهدنامه‌ها نه تنها سرزمین‌های قفقاز و افغانستان را از قلمرو حکومت قاجارها جدا کردند، بلکه با برقراری حق «کاپیتولاسیون» و نیز برخی امتیازات تجاری، راه را **برای استقرار نفوذ اقتصادی** همسایگان شمالی و جنوبی و جلب سرمایه‌داران غربی به کشور ما هموار ساختند.^۵



«کشوری که مدت‌ها از عمر خود را در نیمه مستعمرگی طی کرده؛ نه از شر مفسد اقتصادی - سیاسی خود دور شد و نه از مدیریت استعمارگران بر کشور بهره‌ای برد، بلکه **مفسد خود و استعمار را در کوله‌باری سنگین بر دوش کشید.**»^۶

چیرگی شرایط نیمه استعماری بر کشور در دوران قاجار، علاوه بر اثرگذاری در تحولات سیاسی و اجتماعی (عدم ایجاد تحولات لازم در نهادهای کهن حکومتی و پیگیری منافع اعیان و اشراف به جای پیگیری منافع ملی و در راستای توسعه اقتصادی)، موجب تسلط بر نهادهای مختلف اقتصادی و در نهایت عقب‌ماندگی کشور شد. اتصال بازارهای نواحی نیمه مستعمره به بازارهای جهانی و در اختیار گرفتن گمرکات و بازارهای محلی برای فروش کالاهای کشورهای استعمارگر، کشور را به محلی برای واردات کالاهای خارجی تبدیل کرد که در این شرایط، افزودن به عطش مصرف کالاهای خارجی می‌توانست موفقیتی بزرگ هم برای استعمارگران و هم برای تجاری باشد که **از طریق واردات به تأمین معاش و فعالیت اقتصادی خود می‌پرداختند.** نتایجی که این شرایط نیمه استعماری برای کشور در برداشت، **از بین رفتن و زوال تولیدات داخلی و**



تخصص در تولید و صدور مواد خام، پاشیدگی بازارهای کوچک و غیرقابل انعطاف محلی، اعتیاد به مصرف کالاهای وارداتی غربی و به طور کلی وابستگی اقتصادی به قدرت‌های استعماری و در نهایت عقب‌ماندگی اقتصادی بود.

- تجار و تجارخانه‌های غربی در ایران

علاوه بر چیرگی شرایط نیمه استعماری بر کشور در دوران قاجار، در اختیار گرفتن گمرکات کشور و بازارهای محلی برای فروش کالاهای کشورهای استعمارگر، وجود عده ای تجار یا تاجرباشیان وابسته، عامل مهم دیگری در امر افزایش تسلط و سلطه کشورهای استعمارگر بر کشور بودند. این تجار وابسته یا از اتباع این کشورهای استعمارگر بودند یا برخی از بازرگانان معتبر داخلی، تحت حمایت دولت‌های آنها به فعالیت در امر واردات می‌پرداختند.

بررسی وضعیت اینگونه تجار یا تاجرباشی‌ها از این رو اهمیت دارد که با شناخت شرایط آن زمان می‌توان تصویری داشت که چرا چنین عطشی برای مصرف کالاهای اجنبی پایدار شده و **خیانت‌های بسیاری از اینگونه وطن‌فروشان**، که حتی در

مبارزه با آزادخواهان مشروطه نیز تجلی یافت، چالش‌های بسیار سنگین و مهلکی را در کشور باعث شده‌اند. اکنون می‌توان احتمال داد که این تاجرباشی‌ها - هر چند **دیگر بیرق عیان اجنبی** بر سر در خانه‌هایشان نباشد و این بیرق ناپیدا باشد - مسبب ویرانی اقتصاد کشور هستند و هنوز هم با غارت منابع محرومان، اجنبی را بی‌دلیل تقویت می‌کنند:

«فعالیت‌های اقتصادی سرمایه‌داران و تاجر غربی در ایران به دو گونه بود، آنان ابتدا برای امور تجاری یعنی **صدور مواد خام کشور** و وارد نمودن کالاهای صنعتی به ایران روی آوردند و سپس گروهی از آنان و به‌خصوص برخی از سرمایه‌داران روسی، گذشته از امور بازرگانی به فعالیت‌های صنعتی، کشاورزی و سرمایه‌گذاری در ارتباطات نیز گرایش پیدا کردند. حال آن‌که سرمایه‌گذاران انگلیسی فعالیت خود را منحصر به امور تجاری و بانکی و ارتباطی نمودند و با سرمایه‌گذاری در صنایع نفت جنوب تنها در یک رشته صنعتی مشارکت کردند. پس از الحاق سرزمین‌های قفقاز و آسیای میانه به امپراتوری تزارها در نیمه نخستین قرن سیزدهم، نظر به سوابق فرهنگی و روابط همجواری، بخش عمده مبادلات بازرگانی روسیه تزاری با ایالات شمالی کشور به وسیله تاجر این سرزمین‌ها و اقلیت ارمنه صورت می‌گرفت. گذشته از این گروه‌ها، عده‌ای از تاجر یونانی نیز

با استفاده از چتر حمایتی امپراتوری‌های روسیه و عثمانی در آذربایجان و گیلان فعالیت داشتند. چنانکه در نیمه قرن نوزدهم تجارت تبریز در دست پنج تجارتخانه بود که اغلب گردانندگان آنها یونانیانی بودند که یا تحت‌الحمایه روس یا تحت‌الحمایه عثمانی بودند. روس‌های تزاری به منظور ایجاد تسهیلات لازم برای فعالیت‌های بازرگانی و مبادلات میان دو کشور، عده‌ای از تجار قفقازی را که روابط بازرگانی با ایران داشتند به اقامت در شهرهای عمده تجاری تشویق می‌نمودند و آنان را با عنوان **تاجرباشی** (که به روسی agent می‌گفتند) به سرپرستی و نمایندگی منافع تجاری روسیه در آن شهر منصوب می‌کردند. در آثار عجم آمده است که "جناب حاجی عباس تاجرباشی است و هم اگنت و وکیل روس است. مولدش اردوبار می‌باشد. مرحوم والدش حاجی جلیل بوده از مشاهیر تجار و خود مشارالیه چهل سال است در شیراز سکونت دارد و انتظام امور تجار روسیه به کف کفایت اوست." تاجرباشی‌های روس به‌خصوص در ایالات شمالی کشور دارای نفوذ و اقتدار زیاد بودند و فعالانه در امور تجاری و دسیسه‌های سیاسی با سایر عمال روسیه تزاری همراهی و همکاری می‌کردند. گذشته از مراکز ایالات شمالی مانند تبریز، رشت، استرآباد و مشهد در شهرهایی مانند تالش، لاهیجان، لنگرود، انزلی، رودسر و قزوین نیز تاجرباشی‌های روس فعالیت داشتند.

مشهدی فتحعلی تاجرباشی روس در مشهد و تاجرباشی روس در قزوین و حاجی عباس ترک تاجرباشی در شیراز از تجار ثروتمند و متنفذ این شهرها به شمار می‌آمدند. حاجی صمد بادکوبه‌ای تاجرباشی روس در رشت و حاجی زکریا تاجرباشی روس در تبریز در جریان انقلاب مشروطیت و نیز در جریان اشغال تبریز و رشت به وسیله قوای روسیه تزاری با بازاریان آزادیخواه به مبارزه برخاستند و آن را به زور سالدات‌های روس و با تهدید به غارت بازارها به باز کردن مغازه‌هایشان فرا می‌خواندند.»^۷

«گذشته از تاجرباشی‌ها، عده زیادی از اتباع مسلمانان و ارمنی روسیه در ایالات شمالی کشور فعالیت‌های بازرگانی داشتند. مثلاً حاجی فرج صراف که از اتباع معروف روس به شمار می‌آمد، در دوران مشروطیت از بزرگترین تجار آذربایجان بود و اغلب عملیات روس‌ها در تبریز به واسطه او انجام می‌گرفت. در مشهد نیز مشهدی عبدالله ترک که از اتباع روس بود از تجار معتبر و معروف مشهد به شمار می‌رفت. برخی از تجار معروف تبعه روس در گیلان عبارت بودند از حاجی اکبر قلب، حاجی زین‌العابدین حاتم، حاجی آقا کریم اف و حاجی میرزا محمد ارباب که در مواقع ضروری به خصوص در جریان انقلاب مشروطیت



برای مصون ماندن از تعرضات احتمالی، پرچم روس را بالای سر در عمارتشان بر می افراشتند. گذشته از اتباع روس برخی از بازرگانان معتبر ایرانی نیز تحت حمایت دولت روس بودند، مانند حاجی محمد کاظم مالک التجار که داستان تحسن وی در سفارت روس برای فرار از بدهی‌هایی که در اثر سوء اداره در شرکت عمومی به بار آورده بود، مشهور خاص و عام بود.^۸

مستندات تاریخی موجود نشان می دهد که یکی از نهادهای همیشه مورد توجه و تحت‌الحمایه دولت‌ها، پیش از توسعه اقتصادی، گمرکات آن کشورها بوده است. ویل دورانت در کتاب «تاریخ تمدن» خود در فصل مربوط به ناپلئون به این موضوع به طور دقیق اشاره می کند:

«یکی از اصول مهم ناپلئون این بود که امور مالی دولت اگر متکی بر روش خوب کشاورزی باشد، هرگز با شکست مواجه نخواهد شد. وی که با نظر تیزبین خود هیچ چیز را از نظر دور نمی داشت پی برد که **تعرفه های حمایتی**، سرمایه گذاری قابل



اعتماد و تنظیم امر حمل و نقل به وسیله راه‌ها و ترعه‌های خوب، موجب تشویق کشاورزان به کار دائم، خرید زمین، استفاده تدریجی از آن از لحاظ کشاورزی و آماده ساختن جوانان قوی بنیه برای ارتش خواهد شد.^۹

«... شیمیدان‌های فرانسوی برای مقابله با منع ورود شکر و چیت و نیل از انگلستان، شروع به ساختن قند از چغندر، رنگ از وسمه، پارچه‌هایی بهتر از چیت کردند، همچنین از سیب‌زمینی برندی ساختند. ناپلئون با ایجاد تعرفه‌های حمایتی و محاصره بری به صنایع فرانسه کمک کرد و مشکلات مالی آنها را با اعطای وام‌هایی با شرایط آسان برطرف ساخت؛ بازارهای تازه‌ای برای محصولات فرانسه در امپراتوری رو به توسعه خود باز کرد و بیکاری را با کارهای عام‌المنفعه پر دامنه از بین برد.»^{۱۰}

برخلاف کشورهای توسعه‌یافته که در ابتدای مسیر توسعه خود، گمرکات و تعرفه‌های گمرکی را عاملی حیاتی جهت حمایت از تولید و کالاهای داخلی مدنظر قرار می‌دادند، مستندات ذکر شده در گزارش حاضر نشان می‌دهد که ایران با رها کردن اداره گمرکات کشور به دست افراد وابسته، هم به لحاظ وجود شرایط نیمه استعماری و هم به لحاظ وجود تاجرباشیان

وابسته به استعمارگران که **واردات و مصرف کالای خارجی را ترویج و تبلیغ می‌کردند**، حمایت شایسته‌ای از تولید و کالای داخلی در این دوران صورت نگرفته است {درخصوص این موضوع، کسری مزمن سالانه موازنه بازرگانی ایران از سال ۱۲۷۹ شمسی تا چند دهه را در ضمیمه ۳ صفحات ۱۴۷-۱۴۶ با استناد به داده‌های مرکز آمار، روند بلند مدت دردآور کسری مزمن تراز بازرگانی کشور تا سال ۱۳۴۵ یعنی طی مدت ۶۶ سال مشاهده کنید}.

یکی از عوامل توسعه‌نیافتگی کشور، احتمالاً می‌تواند ریشه در اثرگذاری این **ذینفعان تاجرباشی در دولت‌ها** باشد که پس از گذشت یک قرن، همچنان می‌توان شاهد فعالیت آنان بود و به نظر می‌رسد دولت‌ها قادر نبوده‌اند اقتصاد کشور را از وجود و فعالیت چنین افرادی پاک کنند.

- بررسی خطاها

تجربه‌های ذکر شده و بررسی خطاهای تصمیم‌گیران اقتصادی و شرایط نامناسبی که گریبانگیر کشور شده، نشان از آن دارد که ایران از آن دسته کشورهایی است که **یک تصمیم اشتباه در زمینه اقتصاد را بارها تکرار می‌کند** و عبرت از گذشته



هم گرفته نمی شود. این خطاها در زمان ها و زمینه های مختلف همچون نرخ ارز، واردات بی رویه، تحریم ها و... رخ داده است. علاوه بر این موارد، می توان به افزایش بدهی های خارجی نیز اشاره کرد که صحبت از آن در این گزارش نمی گنجد. گفتنی است که تاریخ یکصدساله اخیر، ایران از این قبیل مسائل بی شمار دارد. برای نمونه روزنامه اطلاعات شماره ۸۱۷، مورخ ۳۱ تیر ماه ۱۳۰۸ در صفحه اول خود می نویسد:

«آقای مدیر محترم بالاخره گرامافون و صفحه در رگ و ریشه جامعه ما جا گرفت. هر قدر فریاد زدید، هر قدر چیز نوشتید به گوش مردم فرو نرفت و با وضع مفتضحی خود را آلوده به این بلا نمودند.»

همان روزنامه در ۱۷ اسفند ۱۳۰۸ می آورد:

«رعایای ما از خارجه گاو و گوسفند و مرغ و خروس می خرنند و ثروتمندان ما اتومبیل و دوچرخه و چنانچه می بینید حالت اقتصادی ما شبیه شمعی است که از دو طرف افروخته باشد.»

این موارد نشان می‌دهد که ضعف و عدم اهلیت حرفه‌ای در تصمیم‌گیران اقتصادی کشور در جهت برنامه‌ریزی، سیاستگذاری صنعتی و عدم حمایت از کالای داخلی همواره وجود داشته و همچنان اسیر این مشکل و ناکارآمدی در مدیریت و حمایت صحیح از کالاهای داخلی هستیم. همچنین به بحث تولید داخلی و عدم وجود کیفیت مناسب آن ایراداتی وارد است که خود ناشی از نداشتن راهبرد توسعه صنعتی بسیاری از دولت‌ها - اگرچه نه همه آنها - بوده، اما به فرموده رهبر انقلاب:

«بدترین گزینه برای بالا بردن کیفیت داخلی این است که ما راه را برای مصنوعات خارجی باز کنیم؛ این، بدترین

گزینه است.» (۱۳۸۹/۱/۹)

یکی از وجوه چرایی این وضعیت، ضعف در مستند کردن تجارب تاریخی، حال یا از روی سهو یا نابلدی یا خدای ناکرده از روی عمد توسط دولت‌های متعدد است. مشاهده می‌شود که هر بار اینگونه اشتباه‌ها، هزینه‌های سنگین بر کشور تحمیل می‌کنند، اما **دولت‌ها همواره** به راه‌حل‌های موقت از جمله بی‌انضباطی مالی و ریخت‌وپاش منابع روی می‌آورند، آن‌هم در حالی که کشور با انواع مشکلات از جمله تحریم‌ها روبه‌رو بوده است.

تجارب گروه مشاوران هاروارد نیز نشان می‌دهد که حدود ۵۴ سال پیش در اثر ضعف و ناکارآمدی و عدم اهلیت حرفه‌ای

صاحب‌منصبان تصمیم‌گیر اقتصادی، کشور با بحران و ورشکستگی ناشی از واردات بی‌رویه و افسار گسیخته روبه‌رو بوده است. {به ضمیمه ۵ صفحات ۲۰۶-۱۹۹ و به ویژه در خصوص ناکارآمدی تصمیم‌گیران اقتصادی به صفحه ۲۰۴ رجوع شود که جزئیات آن توسط دو تن از مشاوران به دقت تحلیل گردیده است.}

موضوع ناکارآمدی‌ها را نیز باید در **ذات دولت‌های وابسته و معتاد به منبع طبیعی** برای اداره کشور و... دانست: «...رونق منابع طبیعی نگرش‌های کوتاه‌مدت را بر سیاستمداران مسلط می‌کند که این منجر به اتخاذ سیاست‌های نامناسب و ناکارا می‌شود. صادرات منابع طبیعی باعث تقویت بخش‌ها، طبقات و گروه‌های ذینفعی می‌شود که از سیاست‌های **گند کننده رشد سود می‌برد.**

دولت در کشورهای صادرکننده منابع طبیعی، **توجه زیادی به توسعه کیفی آموزش ندارد.** علاوه بر این، با توجه به اهمیت نقش نهادها در توسعه اقتصادی، نشان داده است که رانت منابع طبیعی تأثیر منفی بر توانایی نهادها در برخورد با شوک‌های حاصل از نوسانات قیمت منابع دارد. سالای مارتین و سوپر امانیان (۲۰۰۳)، این را اثر نهادی منابع طبیعی می‌نامند.»^{۱۱}

در اینجا باید اشاره کرد، توجه به عدم توسعه کیفی آموزش نکته مهمی است که دامن‌گیر دولت‌های اینچنینی شده و سبب می‌شود تا در بزنگاه‌های تاریخی که امکان تغییرات و تحولات مثبت در کشور فراهم می‌آید، **افراد توانایی و**

«**اهلیت حرفه‌ای**» را برای اتخاذ تصمیم‌های مهم اقتصادی **نداشته باشند**. کم‌این که در سال جدید با بارش‌ها و جاری شدن سیل، نتایج ناکارآمدی‌های ناشی از عدم اهلیت تصمیم‌گیران به وضوح آشکار شد. زیرساخت‌هایی که برای امنیت، بهبود زندگی و رفاه آحاد کشور و به اصطلاح برای رشد اقتصاد با هزینه‌های کلان احداث شده بودند، **به منظور حفظ جان همان مردم مجبور شدند منفجر کرده و بعضاً زیرساخت‌ها را نابود کنند!**

سرآرتور لوئیس، اندیشمند شهیر و نوبلیست اقتصاد، ضعف آموزش در آسیا را به خوبی به تصویر کشیده است (به ضمیمه ۹ صفحه ۲۶۰ مراجعه شود). هوشمندی‌های شگفت‌انگیزی توسط کشورهای عقب‌مانده در شرق آسیا - که اکنون توسعه یافته‌اند - **برای غلبه بر این ناتوانی** انجام گرفته است. مصادیق چنین ناتوانی در نمونه‌های متعددی در قراردادهای اقتصادی پیش و پس از برجام وجود دارد که تشریح آنها در حوصله این مقال نمی‌گنجد. اما برخی نکات مهم در کتاب «هنر تحریم‌ها» به وضوح مصادیقی از این ناکارآمدی، ناتوانی و عدم اهلیت حرفه‌ای تصمیم‌گیران اقتصادی را روشن می‌کند:

«آنچه در عمل اتفاق افتاد، این بود که **ایرانی‌ها نتوانسته‌اند پاسخی به تحریم‌های اقتصادی بدهند.**»^{۱۲}

اما حیرت‌آور است با وضعیتی که در آن قرار گرفته‌ایم، می‌توان چنین برداشت کرد که تصمیم‌گیران اقتصادی کشور از شروع تحریم‌ها، ناخودآگاه به علت همان عدم اهلیت حرفه‌ای در زمین دشمن بازی کرده‌اند؛ به گونه‌ای که در این گزارش به طور غیرمستقیم به آن اشاره شده و خروج ارز جهت واردات کالاهای تجملاتی را موفقیت برای تحریم‌کنندگان ایران عنوان کرده است:

«آمریکا تلاش کرد رسیدن به این اصلاحات اقتصادی را تا آنجایی که می‌تواند به تعویق بیندازد و دشوار کند و این مسئله در همان آغاز تحریم‌ها اتفاق بیفتد، نه این‌که در زمانی که این تحریم‌ها بر مسائل بشردوستانه اثر گذاشته است یا واردات یا مصرف کالاها را تحت تأثیر قرار داده است، چراکه این قضیه می‌توانست به ایران کمک کند، وارداتش را کاهش دهد. از آنجا که مردم ایران عملاً می‌توانستند چنین کالاهایی را خریداری کنند و واردات نیز جریان داشت، پایین آمدن ارزش پول ملی و بالارفتن ارزش‌های خارجی عملاً امکان خرید این کالاها را از بسیاری از مردم ایرانی گرفت و تنها افراد ثروتمند و کسانی که در موضع قدرت بودند می‌توانستند همچنان از منابع مرتبط بودن ایران با شبکه‌های بین‌المللی سود ببرند. **به این ترتیب ارز به صورت مداوم از ایران خارج می‌شد و کالاهای تجملاتی وارد این کشور می‌شد و بحث نابرابری درآمدی و تورم روز به روز در ایران قوت بیشتری می‌گرفت.**»^{۱۳}



همانگونه که پیش تر ذکر شد، **تصمیم گیران اقتصادی کشور ما اشتباهها را همواره تکرار می کنند.** به نمونه ای از واردات کالاهای تجملی در ۵۹ سال پیش توجه کنید:

«واردات کالاهای تجملی یکی از مؤلفه های اصلی در خروج ارز بود. **فقط واردات خودروهای تجملی** در سال ۱۳۳۸ بیش از ۴۵ میلیون دلار از ایران ارز خارج کرد. در همان سال ارز تخصیص یافته برای واردات ابریشم و لباس های خارجی بیشتر از ماشین های برقی و **ارز مربوط به جواهرات** بیشتر از **تجهیزات کشاورزی** بود. **ارز صرف شده** برای عطرهای خارجی نیز **با کودهای شیمیایی** برابری می کرد.»^{۱۴}

به این ترتیب با واردات بی رویه، منابع ارزی حیاتی کشور به تدریج کوچک شد و شاهد تصمیم های روزمره در کشور بودیم. دو رئیس جمهور محترم اخیر، به نکات بسیار اساسی در زمان خود در خصوص حفاظت از بازارها در مقابل سیل بنیادکن محصولات خارجی و یا اهمیت تولید در امنیت کشور و همچنین لزوم رهایی از تصمیم های روزمره اشاره کرده اند {به ضمیمه ۸ صفحات ۲۵۵-۲۵۰ رجوع کنید}، اما با مشاهده آمارها این پرسش مطرح می شود که چرا در اجراء در جهت عکس عمل شده است؟!



نکته قابل توجه این است که برحسب اتفاق، این آسیب‌ها زمانی بیشتر شد که کشور سرشار از منابع درآمد نفتی بود! و ریچارد نفیو نیز از این موضوع بسیار متعجب است که چرا کشور با وجود قیمت‌ها و درآمدهای بالای نفتی با این مشکلات دست و پنجه نرم می‌کند:

«...اگر مثلاً تحریم‌ها در زمانی اتفاق می‌افتاد که ایران صرفاً امیدهای واهی برای رشد در اقتصاد خود ترسیم کرده بود، مسئله کاملاً متفاوت می‌شد، **اما آسیب به اقتصاد ایران در دوران بالا بودن قیمت‌های نفت به وجود آمد؛** یعنی عملاً این کشور می‌بایست با درآمدهای سرشار نفتی مواجه می‌شد و مشکلی به لحاظ منابع ارزی برایش به وجود نمی‌آمد. انتظارات بین‌المللی در زمینه رشد اقتصادی ایران نیز تحت تأثیر قرار گرفت و از بین رفت.»^{۱۵}

در واقع می‌توان گفت اقتصاد ایران پس از پیروزی انقلاب همواره با تحریم‌ها و محدودیت‌های مختلفی به بهانه‌های واهی روبه‌رو بوده است، از جمله دوران جنگ تحمیلی. اما چرا با وجود این همه سال تجربه، بیشتر از آن که **درصد رفع ساختاری مشکلات و تکیه بر تولید مولد** باشیم، همچنان بر بخش‌های غیرمولد و خدمات متکی بر واردات تکیه کرده‌ایم؟

نفیو در بخش دیگری از گزارش خود به ضعف در بنیادهای تولیدی ایران که حکم پاشنه آشیل در اقتصاد کشور دارد، اشاره می‌کند:

«آمریکا در رویکرد تحریم‌های جراحی‌گونه خود علیه ایران یک گام فراتر رفت و در ژوئن ۲۰۱۳ مجموعه‌ای سازمان‌یافته از تحریم‌ها را بر **صنعت خودروسازی ایران اعمال کرد** تا این کشور توانایی اخذ کمک خارجی در زمینه تولید را نداشته باشد. فراموش نکنیم این تحریم‌ها به هیچ‌وجه بر قطعات جانبی برای خودروهای موجود و کل مجموعه ماشین‌ها در ایران اثری نداشت. **هدف اصلی این تحریم‌ها، مشاغل حوزه تولید و درآمدهای ناشی از صادرات از این بخش بود؛ به نحوی که بتواند تلاش دولت ایران برای کاهش اتکا به صادرات نفت و ایجاد اشتغال برای حدود ۵۰۰ هزار نفر در بخش‌های غیر دولتی را محدود کند.** درست همزمان با اعمال همین تحریم‌ها، **آمریکا توانایی شرکت‌ها و دولت این کشور برای فروش فناوری‌های مخابراتی به ایران را افزایش داد** تا به عموم مردم ایران کمک کند درک درستی از تبعات سخت ایجاد شده برای اقتصاد کشورشان داشته باشند و **ارتباط میان یکدیگر را افزایش دهند.** در این زمینه **مجوز فروش کلی** در ماه می همان سال **صادر شد.**»^{۱۶}

همانطور که مشاهده می‌شود، **مشاغل حوزه تولید**، هدف اصلی آنان بوده (نکته حیرت‌آور این است که بانک مرکزی در خلاصه تحولات اقتصادی ۱۳۹۰ در صفحه اول به صراحت به این نکته اشاره می‌کند، اما دریغ از واکنش و مقابله با آن؛ آیا این موضوع شک‌برانگیز نیست؟! و دردآور است که نوع تصمیم‌گیری‌های اقتصادی نیز به‌گونه‌ای بوده که منابع لازم از قبیل تسهیلات بانکی یا تأمین ارز برای مجوز واردات به بخش‌هایی داده شده که بتوانند ارز را به صورت مداوم از ایران خارج و کالاهای تجملاتی به کشور ارسال کنند. عجیب‌تر این که در دوران تحریم با واژه **مباشترین وارداتی روبه‌رو می‌شویم!** {رجوع شود به ضمیمه ۱-۷ صفحات ۲۳۹-۲۴۴} اما چرا وفق نمودارها و با وجود واقعی بودن تحریم‌ها و موانع و مشکلات ناشی از آن، تصمیم‌گیران اقتصادی کشور **با اهمال در تصمیم‌گیری به موقع**، اجازه دادند منابع ذیقیمت کشورمان چنین ساده و طبق برنامه‌ریزی آنان از دسترس خارج شود؟!

حیرت‌آور است که در دوران تحریم، در بی‌برنامگی تصمیم‌گیران اقتصادی، **حدود ۵۸ میلیارد دلار برای مسافرت شخصی از کشور خارج شد** {به جدول بخش ۴ صفحه ۸۲ رجوع شود}. نتیجه چنین ناکارآمدی‌ها و عدم اهلیت‌های حرفه‌ای است که **کشور امروز در وضعیت خوف و رجا** بسیار ناخوشایندی قرار گرفته است.

- نتیجه گیری

این نظر که آزاد گذاردن واردات به ایجاد رقابت و سپس دستیابی به رشد اقتصادی و توسعه منجر می‌شود، **با توجه به وابستگی برونزای منابع در آمدی و عقب ماندگی فناوری تولیدی** در کشورمان، نظری غیر قابل قبول است، چراکه باید نتایج این آزادی واردات به خوبی خود را در شاخص‌های اقتصادی کشور نشان می‌داد، اما مشاهده می‌گردد که در عمل اکثر نتایج نا امیدکننده است. در ضمیمه ۱ صفحات ۱۱۹-۸۹ برخی از این شاخص‌ها به نمایش گذاشته شده و نشان از آن دارد که این دیدگاه نه تنها باعث رشد پایدار در کشور نشده، بلکه به ارتقای کیفیت محصولات و خروج از وضعیت مونتاژی نیز **نینجامیده است**. همانگونه که در ضمیمه ۱-۲ صفحات ۱۳۳-۱۲۸ آمده در سال‌های اولیه (۱۲۸۴ شمسی) برقراری و ثبت احصائیه‌های تجاری واردات و صادرات، حتی با وجود نفت در دو دهه نخست، **تراز تجاری ما با جهان منفی بوده و پس از آن نیز چنانچه تراز تجاری کشور را بدون نفت در نظر بگیریم، مشاهده می‌شود که تراز تجاری ما با جهان به صورت مزمّن، به جز چند سال پراکنده و دوره‌های کوتاه، همیشه منفی بوده است.**

واردات مانند نرخ بهره، تسهیلات، نرخ مالیات و ... **ابزارهایی هستند** که تصمیم گیران برای حمایت از بخش‌های

تولیدی خود از آنها بهره میگیرند. اما در کشور ما این ابزارها به هدف تبدیل شده و هدف اصلی که کمک به تسهیل تولید در کشور است به فراموشی سپرده شده است. نکته ای که در اینجا باید بر آن تأکید کرد، این است که استفاده از این ابزار در سطوح متفاوت از توسعه یافتگی، بعضاً اقدام‌های کاملاً متفاوتی می طلبد. پیش از دستیابی به توسعه صنعتی و تولید انبوه، آزادسازی واردات همانند یک مانع در برابر تولید عمل خواهد کرد، ولی پس از توسعه صنعتی، گسترش این نوع سیاست در جهان می تواند تبدیل به یک تسهیل کننده جهت عرضه بهتر و بیشتر کالاهای صنعتی تولیدی به دیگر کشورهای جهان و صادرات آن شود. بنابراین آنچه باید در خصوص ارائه راهکار برای استفاده از این ابزارها مورد توجه قرار گیرد، نه ارائه یک نسخه واحد برای تمامی کشورهاست که از نظر توسعه یافتگی در درجات متفاوتی قرار دارند، بلکه بایستی نحوه استفاده از این ابزارها را برای آن کشورها مشخص کند.

واردات یکی از پارامترها و ابزارهای اقتصادی است که باید زمینه ساز تولید باشد، نه برانداز آن. در حال حاضر در کشور ما مشاهده می شود که پیش از دستیابی به توسعه صنعتی، واردات گسترده و تکیه بر دیدگاه آزادسازی واردات منجر به

تقویت و بهبود وضعیت تولید نشده و **سطح اغلب صنایع در حد یک مونتاژکار** پایین نگه داشته که هم نیازمند واردات ماشین آلات خود و هم نیازمند واردات مواد واسطه‌ای است و افزون بر این، برهم خوردن ساختار تولیدی کشور به برهم خوردن ساختار اجتماعی و مصرف‌زدگی جامعه نیز انجامیده است.

در نبود تصمیم‌سازان دارای اهلیت حرفه‌ای و به تبع آن عدم بهره‌گیری از جمع‌خرده‌دانش‌های این افراد و همچنین عدم بهره‌گیری از عقل سلیم و دانش کاربردی برای ترسیم نقشه راه اقتصادی کشور، مشاهده می‌شود که واردات ماشین‌آلات و کالاهای واسطه‌ای به یک امر روزمره در جامعه تبدیل شده که **مدام باید نگران این بود که با تغییر فناوری در حال خارج شدن از چرخه رقابت هستیم و صادرات ما به جای ارزآوری دچار ارزبری برای واردات این موارد شده است.** واردات ماشین‌آلات اگر نتواند به بهبود سطح فناوری داخلی و خودکفایی در آن منجر شود، ارزش توسعه‌ای ندارد. **مجوزهای بی‌شمار** نیز اگر نتوانند زمینه‌های خلاقیت و نوآوری را فراهم کنند و آنها را گسترش دهند و آبشاروار به زایش مجدد نپردازند، بیهوده و دارای اشکال بوده و فقط به هدررفت منابع می‌انجامند.



لازمه پیشرفت و توسعه، **استفاده از عقل سلیم** و داشتن اهلیت حرفه‌ای تصمیم‌سازان و تصمیم‌گیران کشور است تا با بهره‌گیری از جمع خرده دانش‌ها، تا جایی که امکان دارد ضعف دانش کاربردی را کاهش داده و نقشه راه کامل‌تری را برای توسعه کشور ترسیم کنند. این گزارش درصدد آن است تا چراغی بیفروزد، بلکه چشمان بینایی واقعیت‌های توسعه را دریابند و بیش از این کشور را در ورطه مشکلات آتی به پیش نبرند.

با این اوصاف، یگانه راهکار خروج از وضعیت کنونی اقتصاد ایران، تکیه بر تولیدمداری، اتکا به عقل سلیم و استفاده از تجربیات اندیشمندان واقعی جامعه و به‌کارگیری مدیرانی است که اهلیت حرفه‌ای آنان به تجربه محرز شده باشد. به منظور تحقق این امر **پیشنهاد می‌شود که نهادی فراقوه‌ای از این جمع به همراه افراد منتخب از قوای سه‌گانه در خصوص تمرکز تصمیم‌گیری‌های اقتصادی شکل گرفته و به صورت مستقل از هر سه قوه، با قدرت هر چه تمام‌تر اقتصاد را با تکیه بر تولیدمداری واقعی جامعه به پیش ببرند.**



– توضیحات مختصر در خصوص بخش‌ها و ضمایم این گزارش :

– بخش ۲:

علاقه‌مندان می‌توانند روند تحول جزئیات واردات کالایی به تفکیک و گروه‌بندی را در این بخش مشاهده کنند.

– بخش ۳:

علاقه‌مندان می‌توانند روند تحول و عملکرد و جزئیات واردات و صادرات خدمات، البته در بازه زمانی محدودتر که جزئیات آن رسماً منتشر شده را در این بخش مطالعه کنند.

– بخش ۴:

تأسف‌آور است که دولت‌ها به واسطه ناکارآمدی مدیریت اقتصادی اجازه داده‌اند که این حجم بسیار مهم از منابع حیاتی ارزی، آن‌هم در شرایط تحریم **بابت مسافرت شخصی از دسترس کشور خارج شود!** علاقه‌مندان می‌توانند جزئیات را در این بخش ملاحظه کنند.



– ضميمه ۱:

اين ضميمه نشان دهنده ولنگاري بي هدف در هدرداد منابع ارزشمند کشور است. اگر موافقان رهاسازي بدون حساب و کتاب، معتقد به اين نظريه هستند که عقلانيت انساني در يك شرايط رها و آزاد شده همه چيز را به مسير صحيح رهنمود خواهد کرد و مسير صحيح براي پيشرفت اقتصاد خود به خود پديدار خواهد شد، نتايج شاخص هاي مهم اقتصادي کشورمان، حداقل پس از سال ها، در حال حاضر مي بايست مثبت مي بود، اما مشاهده مي شود که در بسياري از شاخص ها، شاهد نزول و پسرقت هستيم و چه بسا در مقايسه با بسياري از کشورها در رتبه هاي نازل تري قرار داريم.

– ضميمه ۲:

رواج مصرف گرایی بی رویه توسط دولت های ناکارآمد، از زمان مشروطه همیشه کشورمان را با کسری تراز مواجه ساخته اند. نفوذ تاجرباشی های وابسته به بیگانه قطعاً ریشه های پایداری را در کشور برقرار کرده اند. در این ضمیمه در صفحات ۱۲۸ تا ۱۳۳ احصائیه تجاری سال ۱۳۸۴ شمسی را ملاحظه خواهید کرد که در عین فقر و عقب ماندگی و گرسنگی گسترده در کشور، ماکارونی به ارزش ۳۱،۰۶۷ قران و بیسکویت به ارزش ۹۵۸،۶۴ قران وارد شده که اکنون با انواع مدرن تر

همچون غذای سگ یا گربه و ... جایگزین شده است، یا حتی همان اقلام ماکارونی و بیسکویت هم هنوز وارد می‌شود. همانگونه که در صفحه ۱۲۹ می‌بینید در سال ۱۲۸۳ **کسری تراز واردات و صادرات ۱۰۲ میلیون قران بوده** و در سال ۱۲۸۴ هم این کسری ۹۳ میلیون قران بوده است.

– ضمیمه ۳:

در این بخش با استفاده از آمارهای ارزشمند سالنامه آماری مرکز آمار در سال ۱۳۴۵، علاقه‌مندان می‌توانند بازه زمانی بلندمدت ۶۶ ساله {صفحات ۱۴۶-۱۴۷} را از سال ۱۲۷۹ مشاهده کنند که **همچنان کسری تراز - آن هم به صورت مزمن -** به کشور تحمیل شده و دولت‌ها بی‌توجه به این شاخص اقتصادی خانمان برانداز، با تکیه بر منابع مفت خدادادی و اولویت یافتن خرید محبوبیت برای خود، کشور را در عقب‌ماندگی نگه داشته‌اند.

– ضمیمه ۴:

در این ضمیمه، شاخص‌های اشتغال {صفحات ۱۹۵-۱۶۳} نیز همچون شاخص‌های ضمیمه ۱ نشان از ناکارآمدی و ناتوانی عموم دولت‌ها - به جز چند دوره محدود - دارد که با وجود ایجاد عطش مصرف و علاقه‌مندی وافر به واردات، توان ایجاد اشتغال پایدار را نداشته‌اند. **افزایش قدر مطلق تعداد شاغلین بخش کشاورزی** در سال ۱۳۹۵ نسبت به سال ۱۳۳۵،

آن‌هم **برخلاف بسیاری از کشورها**، ناتوانی و عدم اهلیت حرفه‌ای کامل تصمیم‌گیران اقتصادی کشورمان در بسیاری از دولت‌ها را به نحو کاملاً گویایی نشان می‌دهد و مبالغه‌گویی‌های آنان را عیان می‌کند. در حال حاضر با بی‌برنامگی، روزمرگی و ولنگاری در هدایت اقتصاد، شاهدیم که **به خطر افتادن منافع و حیات جمعی جامعه و خطر هلاکت ناشی از نابودی محیط زیست و هدررفت منابع حیاتی آبی کشور کاملاً جدی شده است**؛ درحالی که صحبت از توفیقات صادرات و ایجاد اشتغال در بخش کشاورزی نقل تبلیغی برخی از دولتمردان است!، آیا چنین دستاوردی واقعاً قابل تحسین است؟ هنوز پس از افزون بر یک سده که احصائیه‌های تجاری ایران در دست می‌باشد، شاهد پس رفت در زمینه تأمین نیازمندی‌های کشاورزی خود هستیم و تراز تجاری کشور در زمینه محصولات کشاورزی منفی است } به جدول منتشره بانک مرکزی در سال ۱۳۹۶ در صفحه ۱۸۸ توجه فرمائید}، حال اگر شاخص‌های صادرات و واردات مقایسه‌ای کشاورزی برخی از کشورها را کنار هم بگذاریم، هنرها آشکار خواهد شد! {جدول صفحه ۱۹۰}.



– ضمیمه ۵:

سوابق تاریخی نشان می‌دهد که اشغال‌کنندگان ناکارآمد مناصب مهم اقتصادی، بارها کشور را به ورطه خطر کشانده و هیچگاه از تجارب مهلک اشتباه‌آمیز قبلی درس عبرت گرفته نشد. این خود نشان از ضعف دانش، فقر نظری کاربردی و عدم اهلیت حرفه‌ای تصمیم‌گیران اقتصادی داشته و همچنان دارد. علاقمندان در این ضمیمه، تجارب گروه مشاوران دانشگاه هاروارد که در اواخر دهه ۳۰ در ایران حضور داشتند، ملاحظه خواهند کرد و گویی شرایط امروز را مطالعه می‌کنند.

– ضمیمه ۶:

دولت‌های دیگر کشورها، در زمانی که ما به اجرای به اصطلاح برنامه‌های توسعه خود سرگرم بودیم، مجبور بودند در فقر و عقب‌ماندگی شدید به توسعه و پیشرفت خود فکر کنند و اکنون با مشاهده **نتایج برجسته تفکرات مبتنی بر عقل سلیم ناشی از قوای عاقله‌ای که به کار گرفتند**، ما حسرت آنها را می‌خوریم. این کشورها به چه نکات اساسی توجه کرده و آن را ستون پایدار توسعه خود قرار دادند؟ **استقلال دولت از ذینفعان**، اکسیری است که نه تنها مورد توجه ما قرار

نگرفت، بلکه هنوز هم با شواهد و مصادیق متعدد موجود مورد توجه قرار نگرفته است. بسیاری از دولت‌های ما در زمینه اقتصاد با اقدام‌های اشتباه خود باعث رواج ناکارآمدی، فساد و گستره توزیع رانت و ترویج رانت‌خواری و مفتخواری شده‌اند که در محاکم قضایی و جراید به راحتی قابل مشاهده است. در این ضمیمه علاقه‌مندان می‌توانند شواهد را مطالعه کنند. حتی در جایی که رهبر انقلاب **حجت شرعی، قانونی و عرفی** را در خصوص **امحای** کالای قاچاق برای مسئولان تمام کرده‌اند {ضمیمه ۱-۶ صفحات ۲۱۸-۲۱۶} و سرپرست سازمان توسعه تجارت، با پیروی از شرافت کارشناسی، حقایق موجود را عیان نموده {صفحات ۲۲۲-۲۱۹} و سبب روشن شدن زوایای ناپیدای واقعیت شده‌اند، **بی عملی عیان** را در اجرا شاهد هستیم که کاملاً سئوال برانگیز است. از جمله مصادیق مهم، امکان وجود ذینفعان و احتمال رابطه و اثرگذاری تاجرباشی‌ها در عمق دیوانسالاری را نشان می‌دهد. توجیه شکلی تصمیم‌گیران در **قالب تقلیل گرایانه از بین رفتن منابع کشور**، برای استنکاف از امحاء کالاهای قاچاق، **کاملاً قابل تأمل! است** {صفحه ۲۲۲}.

– ضمیمه ۷ :

همین گروه از کشورهایی که شرح پیشرفت شگفت‌انگیز آنها ارائه شد و برای ما حسرت توسعه‌نیافتگی را در عمق وجودمان ایجاد کرده‌اند، در خصوص واردات یا محدودیت‌های ایجاد شده برای مصرف چگونه اقدام نموده‌اند؟ علاقه‌مندان در این

ضمیمه با مستندات ارائه شده می‌توانند نکات اساسی که باعث توسعه آنان شده را مورد مطالعه قرار دهند و به نحو حیرت‌انگیزی به رفتارهای کاملاً خلاف جهت دولت‌های کشورمان در ضمیمه ۱-۷ {صفحات ۲۴۴-۲۳۸} و ضمیمه ۲-۷ {صفحات ۲۴۶-۲۴۷} توجه کنید. هر گونه قضاوت را برعهده خوانندگان واگذار می‌کنیم. اما این گزارش می‌تواند شواهدی از چرایی عقب‌ماندگی از جمله ترویج آسان‌خوری و در نقطه مقابل درماندگی و رنجی را که اکثر دولت‌های کشورمان برای فعالیت‌های مولد تولیدی صنعتی فراهم می‌کنند، عیان کند.

– ضمیمه ۸:

در این ضمیمه (صفحات ۲۵۵-۲۵۰)، فاصله عمل مسئولان کشور قبل از انتخاب شدن خود تا اتمام مأموریتشان مشاهده می‌شود. حداقل با آمارهای مستند و اساسی مندرج در بخش ۱ که ستون اصلی این گزارش است، **فاصله بین حرف تا عمل را** هر خواننده‌ای می‌تواند در ذهن خود به تصویر بکشد. هرگونه قضاوت بر عهده خوانندگان این گزارش گذاشته می‌شود.

– ضمیمه ۹:

این ضمیمه به کیفیت آموزش در کشورمان توجه دارد که با وجود فراهم بودن منابع هنگفت خدادادی، باتکیه به مستندات ارائه شده توسط این دفتر – گزارش شماره ۱۰۱ / ت / ۹۷ در آذرماه ۱۳۹۷ – هرگونه فرافکنی درخصوص کمبود منابع برای توسعه کشور را نادرست دانسته و آن را به هیچ‌وجه پناهگاهی برای ناکارآمدی مدیریتی تصمیم‌گیران اقتصادی کشورمان نمی‌داند. باتوجه به در اختیار داشتن حجم معادل دلاری منابع ارزی مستقیم و غیرمستقیم حدود ۳,۶۰۶ میلیارد دلار طی ۵۸ سال – که ۲,۴۹۹ میلیارد دلار آن تنها در بازه زمانی ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۶ (از زمان شروع تحریم‌ها) در دسترس بوده – چگونه است که کشورمان با شاخص‌های بسیار ناخوشایند (ضمیمه ۱) روبه‌رو شده است؟ چه نوع عملکرد و عواملی در چین سبب شده که:

«مجموع استقراض، سرمایه‌گذاری و کمک‌های خارجی در چین از سال ۱۹۷۸ تا سال ۱۹۹۶ نزدیک به ۳۱۰

میلیارد دلار است، یعنی رقمی مشابه با درآمد فروش نفت ایران در دوره فوق. اما چینی‌ها توانسته‌اند در دوره

مذکور بیش از ۲۲۶ میلیون شغل تازه ایجاد کنند و ایرانی‌ها در فراهم آوردن ۶ میلیون شغل نیز عاجز

بوده‌اند.» (۱۷)

این مسائل حیرت‌انگیز است و باید این پرسش هزارها بار تکرار شود که باوجود در دسترس بودن منابعی حدود ۲,۴۹۹

میلیارد دلار طی ۱۱ سال، چرا در ایجاد اقتصادی که هم به لحاظ رشد اقتصادی باید پایدار می‌بود و هم توانایی افزایش ۶ میلیون شغل را می‌داشت، عاجز بوده‌ایم؟ به غیر از عواملی مانند قدرت یافتن نامولدها و رانتخواران، نفوذ تاجرباشی‌ها و عدم استقلال دولت‌ها از دینفغان، نقش عوامل دیگری از قبیل عدم اهلیت حرفه‌ای تصمیم‌گیران اقتصادی و کمبود دانش با کیفیت و کاربردی که ماحصل آن قرار گرفتن احتمالی فارغ‌التحصیلان بی‌مایه در مناصب تصمیم‌گیری است، در این مهم می‌توانست اثرگذار بوده باشد؟ {ضمیمه ۹ صفحه ۲۶۰}. این روزها در رسانه‌ها و جراید می‌خوانیم که پایان‌نامه و مقاله به فروش می‌رسد، مشخص است که حضور چنین افرادی در تصمیم‌گیری‌ها چه مصائبی را می‌تواند برای کشور فراهم کند. **فاجعه زمانی گسترش می‌یابد که چنین فارغ‌التحصیلان بی‌مایه‌ای در کسوت اساتید دانشگاه‌های رنگارنگ بی‌محتوا قرار گیرند** که این موضوع می‌تواند یکی از علل ناتوانی در دستیابی به رشدهای اقتصادی و توان تولید اشتغال پایدار و حداقل در کشور باشد. نوبلیست و دانشمند شهیر اقتصاد، سرآرتور لوئیس، در کتاب خود با عنوان «برنامه ریزی توسعه» به خوبی به این معضل آموزش در آسیا اشاره کرده است. از سوی دیگر، چنین معضلی در

کیفیت آموزش در کشورهای صادرکننده منابع طبیعی، مثلاً نفت همچون ما {صفحات ۲۶۲}، بر اثر بی‌توجهی دولت‌ها به مراتب بیشتر می‌شود که آثار این نظر در کشورمان با گوشت و پوست قابل لمس است. اما پرسش این است که چرا بخشی از کارشناسان کشور حتی در عین حضور در مدارج تصمیم‌گیری به آنچه مکتوب کرده‌اند هم وفادار نمی‌مانند و بیشتر در جهت توجیه و همدلی با سیاستمداران حرکت می‌کنند؟ گفتار اندیشه‌ورز شهیر پی‌یر بوردو می‌تواند پاسخ ما را بدهد {صفحه ۲۶۴}. در این ضمیمه تجارب چین آمده که نشان از عقل سلیم تصمیم‌گیران اقتصادی این کشور دارد که چگونه حقایق آموزش و **توالی و مراحل الزامی** برای توسعه را کاملاً درک کرده‌اند؛ آنجایی که ما در خواب غفلت بوده و در حال حاضر نیز هستیم. این بخش به علاقمندان مباحث توسعه می‌تواند نشان دهد که **چرا با وجود منابع سرشار مالی، شاخص‌هایی چنان تأسف‌آور برای کشور حاصل شده است؟**

-ضمیمه ۱۰:

این دفتر به دلایل مختلف از واقعی نمودن داده‌های آماری که به دلار می‌باشد به دلیل **نبود اجماع** پرهیز می‌کند. اما برای علاقه‌مندان و محققین به توصیه و راهنمایی پژوهشگر ارجمند جناب آقای غلامحسین حسنتاش، جداول تهیه شده توسط **سازمان کشورهای صادرکننده نفت (اوپک) را که شاخصی ترکیبی** است در (صفحه ۲۸۳) این ضمیمه قرار داده‌ایم.

در پایان لازم می‌دانم از همکارانم آقای محمدهاشم صفار که زحمت اصلی بخش اول این گزارش و خانم اکرم زین‌الیان که زحمت اصلی بخش‌های دوم تا چهارم و ضمائم یک تا چهار را بر عهده داشته و همچنین آقای دکتر محمدعلی خطیب و دیگر همکارانم خانم‌ها مرجان بهرامی و لیلا مرتضوی و آقایان محسن نیازی و بلال غلامی تشکر نمایم. همچنین از زحمات خانم معصومه قشقایی جهت ویرایش این گزارش قدردانی می‌نمایم.

این گزارش قطعاً بدون حمایت‌های جناب آقای مهندس شافعی ریاست محترم اتاق مشهد و اعضای هیأت‌نمایندگان و دیگر همکارانم در سایر بخش‌های اتاق مشهد نمی‌توانست به سرانجام برسد که در اینجا نیز از آنان تشکر می‌نمایم. هر گونه اشکال در این گزارش تنها بر عهده اینجانب است و منت‌دار اصحاب فضل می‌باشم در تذکر اشتباه‌های احتمالی.

هر که او ارزان خرد، ارزان دهد

گوهری، طفلی به قرصی نان دهد

(مولوی)

سیدمحمد بحرینیان
دفتر پژوهش‌های اقتصاد و توسعه
فروردین ماه ۱۳۹۸

روند تحول خروج ارز از کشور بابت واردات کالا و خدمات





رند خروج ارز جهت واردات کالا و خدمات در کشور

سالهای ۱۳۹۶-۱۳۵۲

ارقام : میلیون دلار

واردات خدمات	واردات کالا		سال
	سایر کالاها	گاز و فرآورده های نفتی	
۳۰۰۲۴	۱۴۰۲۵۹	۳۶۲	۱۳۷۶
۳۰۴۷۸	۱۴۰۶۷۰	۳۴۴	۱۳۷۷
۴۰۵۲۹	۱۳۰۰۷۰	۳۷۲	۱۳۷۸
۵۰۶۳۹	۱۵۰۲۹۶	۵۶۴	۱۳۷۹
۷۰۰۸۹	۱۸۰۱۹۱	۷۷۸	۱۳۸۰
۷۰۹۸۴	۲۱۰۲۷۹	۱۰۲۹۸	۱۳۸۱
۹۰۴۳۶	۲۸۰۶۰۵	۱۰۵۳۷	۱۳۸۲
۱۰۰۱۴۲	۳۵۰۷۸۶	۲۰۹۷۶	۱۳۸۳
۱۰۰۸۴۰	۳۹۰۲۸۹	۴۰۰۹۳	۱۳۸۴
۱۱۰۸۸۱	۴۳۰۸۳۲	۶۰۱۵۵	۱۳۸۵
۱۵۰۳۵۷	۵۱۰۹۹۲	۶۰۲۴۸	۱۳۸۶
۱۷۰۷۴۹	۶۲۰۳۶۰	۷۰۸۱۵	۱۳۸۷
۱۷۰۶۵۷	۶۲۰۶۴۹	۶۰۵۹۸	۱۳۸۸
۱۸۰۸۹۳	۶۸۰۶۷۰	۶۰۷۸۸	۱۳۸۹
۱۸۰۲۱۳	۷۲۰۳۰۱	۵۰۷۲۶	۱۳۹۰
۱۵۰۸۴۳	۶۶۰۰۸۲	۲۰۶۵۲	۱۳۹۱
۱۶۰۱۹۴	۶۰۰۳۲۱	۳۰۲۶۳	۱۳۹۲
۱۷۰۴۵۰	۶۸۰۳۱۸	۲۰۵۹۷	۱۳۹۳
۱۵۰۸۷۰	۵۶۰۰۰۳	۱۰۶۳۹	۱۳۹۴
۱۶۰۰۰۱	۶۱۰۷۴۷	۱۰۳۸۸	۱۳۹۵
۱۸۰۲۹۳	۷۲۰۷۸۲	۲۰۷۶۴	۱۳۹۶
۳۴۴۰۳۷۱	۱۰۳۰۳۰۲۸۲	۶۵۰۹۵۷	جمع
	۱۰۷۱۳۰۶۰۶		جمع کل

واردات خدمات	واردات کالا	سال
۱۰۷۱۳	۱۵۰۵۱۵	۱۳۶۰
۱۰۴۹۶	۱۴۰۳۴۵	۱۳۶۱
۱۰۸۸۱	۲۰۰۶۰۳	۱۳۶۲
۱۰۷۳۸	۱۴۰۴۹۴	۱۳۶۳
۱۰۶۹۳	۱۳۰۷۲۱	۱۳۶۴
۱۰۱۰۶	۱۱۰۸۲۷	۱۳۶۵
۱۰۲۰۷	۱۳۰۲۳۶	۱۳۶۶
۲۰۴۳۷	۱۰۰۶۰۸	۱۳۶۷
۳۰۱۲۲	۱۳۰۴۴۸	۱۳۶۸
۴۰۰۴۰	۱۸۰۳۳۰	۱۳۶۹
۵۰۸۰۰	۲۵۰۱۹۰	۱۳۷۰
۵۰۹۴۰	۲۳۰۲۷۴	۱۳۷۱
۵۰۷۴۳	۱۹۰۲۸۷	۱۳۷۲
۳۰۶۳۹	۱۲۰۶۱۷	۱۳۷۳
۳۰۱۳۳	۱۲۰۷۷۴	۱۳۷۴
۳۰۹۸۱	۱۴۰۹۸۹	۱۳۷۵

واردات خدمات	واردات کالا	سال
۱۰۳۵۳	۴۰۷۸۸	۱۳۵۲
۲۰۱۸۴	۹۰۲۹۹	۱۳۵۳
۳۰۳۵۲	۱۵۰۳۶۲	۱۳۵۴
۴۰۴۰۲	۱۶۰۳۴۶	۱۳۵۵
۶۰۹۰۴	۱۸۰۳۹۴	۱۳۵۶
۷۰۸۸۸	۱۳۰۸۷۲	۱۳۵۷
۴۰۹۹۰	۱۰۰۰۲۰	۱۳۵۸
۳۰۰۶۸	۱۳۰۴۴۱	۱۳۵۹



روند خروج ارز جهت واردات کالا و خدمات در کشور

سالهای ۱۳۹۶-۱۳۵۲

ارقام : میلیون دلار

از برنامه اول توسعه	واردات خدمات	واردات کالا		سال
		سایر کالاها	گاز و فرآورده های نفتی	
	۳.۰۲۴	۱۴.۲۵۹	۳۶۲	۱۳۷۶
	۳.۴۷۸	۱۴.۶۷۰	۳۴۴	۱۳۷۷
	۴.۵۲۹	۱۳.۰۷۰	۳۷۲	۱۳۷۸
	۵.۶۳۹	۱۵.۲۹۶	۵۶۴	۱۳۷۹
	۷.۰۸۹	۱۸.۱۹۱	۷۷۸	۱۳۸۰
	۷.۹۸۴	۲۱.۲۷۹	۱.۲۹۸	۱۳۸۱
	۹.۴۳۶	۲۸.۶۰۵	۱.۵۳۷	۱۳۸۲
	۱۰.۱۴۲	۳۵.۷۸۶	۲.۹۷۶	۱۳۸۳
	۱۰.۸۴۰	۳۹.۲۸۹	۴.۰۹۳	۱۳۸۴
	۱۱.۸۸۱	۴۳.۸۳۲	۶.۱۵۵	۱۳۸۵
	۱۵.۳۵۷	۵۱.۹۹۲	۶.۲۴۸	۱۳۸۶
	۱۷.۷۴۹	۶۲.۳۶۰	۷.۸۱۵	۱۳۸۷
	۱۷.۶۵۷	۶۲.۶۴۹	۶.۵۹۸	۱۳۸۸
	۱۸.۸۹۳	۶۸.۶۷۰	۶.۷۸۸	۱۳۸۹
	۱۸.۲۱۳	۷۲.۳۰۱	۵.۷۲۶	۱۳۹۰
	۱۵.۸۴۳	۶۶.۰۸۲	۲.۶۵۲	۱۳۹۱
	۱۶.۱۹۴	۶۰.۳۲۱	۳.۲۶۳	۱۳۹۲
	۱۷.۴۵۰	۶۸.۳۱۸	۲.۵۹۷	۱۳۹۳
	۱۵.۸۷۰	۵۶.۰۰۳	۱.۶۳۹	۱۳۹۴
	۱۶.۰۰۱	۶۱.۷۴۷	۱.۳۸۸	۱۳۹۵
	۱۸.۲۹۳	۷۲.۷۸۲	۲.۷۶۴	۱۳۹۶
	۳۴۴.۳۷۱	۱.۳۰۳.۲۸۲	۶۵.۹۵۷	جمع
		۱.۷۱۳.۶۰۶	جمع کل	

واردات خدمات	واردات کالا	سال
۱.۳۵۳	۴.۷۸۸	۱۳۵۲
۲.۱۸۴	۹.۲۹۹	۱۳۵۳
۳.۳۵۲	۱۵.۳۶۲	۱۳۵۴
۴.۴۰۲	۱۶.۳۴۶	۱۳۵۵
۶.۹۰۴	۱۸.۳۹۴	۱۳۵۶
۷.۸۸۸	۱۳.۸۷۲	۱۳۵۷
۴.۹۹۰	۱۰.۰۲۰	۱۳۵۸
۳.۰۶۸	۱۳.۴۴۱	۱۳۵۹
۱.۷۱۳	۱۵.۵۱۵	۱۳۶۰
۱.۴۹۶	۱۴.۳۴۵	۱۳۶۱
۱.۸۸۱	۲۰.۶۰۳	۱۳۶۲
۱.۷۳۸	۱۴.۴۹۴	۱۳۶۳
۱.۶۹۳	۱۳.۷۲۱	۱۳۶۴
۱.۱۰۶	۱۱.۸۲۷	۱۳۶۵
۱.۲۰۷	۱۳.۳۳۶	۱۳۶۶
۲.۴۳۷	۱۰.۶۰۸	۱۳۶۷
۳.۱۲۲	۱۳.۴۴۸	۱۳۶۸
۴.۰۴۰	۱۸.۳۳۰	۱۳۶۹
۵.۸۰۰	۲۵.۱۹۰	۱۳۷۰
۵.۹۴۰	۲۳.۲۷۴	۱۳۷۱
۵.۷۴۳	۱۹.۲۸۷	۱۳۷۲
۳.۶۳۹	۱۲.۶۱۷	۱۳۷۳
۳.۱۳۳	۱۲.۷۷۴	۱۳۷۴
۳.۹۸۱	۱۴.۹۸۹	۱۳۷۵

$$۱.۴۵۰.۳۲۳ \div ۱.۷۱۳.۶۰۶ = \% ۸۴,۶$$

روند خروج ارز جهت واردات کالا و خدمات در کشور

سالهای ۱۳۹۶-۱۳۵۲

ارقام : میلیون دلار

دوران ریاست جمهوری آقای احمدی نژاد و روحانی	واردات خدمات	واردات کالا		سال
		سایر کالاها	گاز و فرآورده‌های نفتی	
	۳۰۰۲۴	۱۴۰۲۵۹	۳۶۲	۱۳۷۶
	۳۰۴۷۸	۱۴۰۶۷۰	۳۴۴	۱۳۷۷
	۴۰۵۲۹	۱۳۰۰۷۰	۳۷۲	۱۳۷۸
	۵۰۶۳۹	۱۵۰۲۹۶	۵۶۴	۱۳۷۹
	۷۰۰۸۹	۱۸۰۱۹۱	۷۷۸	۱۳۸۰
	۷۰۹۸۴	۲۱۰۲۷۹	۱۰۲۹۸	۱۳۸۱
	۹۰۴۳۶	۲۸۰۶۰۵	۱۰۵۳۷	۱۳۸۲
	۱۰۰۱۴۲	۳۵۰۷۸۶	۲۰۹۷۶	۱۳۸۳
	۱۰۰۸۴۰	۳۹۰۲۸۹	۴۰۰۹۳	۱۳۸۴
	۱۱۰۸۸۱	۴۳۰۸۳۲	۶۰۱۵۵	۱۳۸۵
	۱۵۰۳۵۷	۵۱۰۹۹۲	۶۰۲۴۸	۱۳۸۶
	۱۷۰۷۴۹	۶۲۰۳۶۰	۷۰۸۱۵	۱۳۸۷
	۱۷۰۶۵۷	۶۲۰۶۴۹	۶۰۵۹۸	۱۳۸۸
	۱۸۰۸۹۳	۶۸۰۶۷۰	۶۰۷۸۸	۱۳۸۹
	۱۸۰۲۱۳	۷۲۰۳۰۱	۵۰۷۲۶	۱۳۹۰
	۱۵۰۸۴۳	۶۶۰۰۸۲	۲۰۶۵۲	۱۳۹۱
	۱۶۰۱۹۴	۶۰۰۳۲۱	۳۰۲۶۳	۱۳۹۲
	۱۷۰۴۵۰	۶۸۰۳۱۸	۲۰۵۹۷	۱۳۹۳
	۱۵۰۸۷۰	۵۶۰۰۰۳	۱۰۶۳۹	۱۳۹۴
	۱۶۰۰۰۱	۶۱۰۷۴۷	۱۰۳۸۸	۱۳۹۵
	۱۸۰۲۹۳	۷۲۰۷۸۲	۲۰۷۶۴	۱۳۹۶
	۳۴۴۰۳۷۱	۱۰۳۰۳۰۲۸۲	۶۵۰۹۵۷	جمع
		۱۰۷۱۳۰۶۰۶		جمع کل

واردات خدمات	واردات کالا	سال
۱۰۰۳۵۳	۴۰۷۸۸	۱۳۵۲
۲۰۱۸۴	۹۰۲۹۹	۱۳۵۳
۳۰۳۵۲	۱۵۰۳۶۲	۱۳۵۴
۴۰۴۰۲	۱۶۰۳۴۶	۱۳۵۵
۶۰۹۰۴	۱۸۰۳۹۴	۱۳۵۶
۷۰۸۸۸	۱۳۰۸۷۲	۱۳۵۷
۴۰۹۹۰	۱۰۰۰۲۰	۱۳۵۸
۳۰۰۶۸	۱۳۰۴۴۱	۱۳۵۹
۱۰۷۱۳	۱۵۰۵۱۵	۱۳۶۰
۱۰۴۹۶	۱۴۰۳۴۵	۱۳۶۱
۱۰۸۸۱	۲۰۰۶۰۳	۱۳۶۲
۱۰۷۳۸	۱۴۰۴۹۴	۱۳۶۳
۱۰۶۹۳	۱۳۰۷۲۱	۱۳۶۴
۱۰۱۰۶	۱۱۰۸۲۷	۱۳۶۵
۱۰۲۰۷	۱۳۰۳۳۶	۱۳۶۶
۲۰۴۳۷	۱۰۰۶۰۸	۱۳۶۷
۳۰۱۲۲	۱۳۰۴۴۸	۱۳۶۸
۴۰۴۰	۱۸۰۳۳۰	۱۳۶۹
۵۰۸۰۰	۲۵۰۱۹۰	۱۳۷۰
۵۰۹۴۰	۲۳۰۲۷۴	۱۳۷۱
۵۰۷۴۳	۱۹۰۲۸۷	۱۳۷۲
۳۰۶۳۹	۱۲۰۶۱۷	۱۳۷۳
۳۰۱۳۳	۱۲۰۷۷۴	۱۳۷۴
۳۰۹۸۱	۱۴۰۹۸۹	۱۳۷۵

$$۱۰۵۴۰۳۱۰ \div ۱۰۷۱۳۰۶۰۶ = \% ۶۱,۵$$

روند خروج ارز جهت واردات کالا و خدمات در کشور

سالهای ۱۳۹۶-۱۳۵۲

ارقام : میلیون دلار

زمان شروع تحریم ها	واردات خدمات	واردات کالا		سال
		سایر کالاها	گاز و فرآورده‌های نفتی	
	۳.۰۲۴	۱۴.۲۵۹	۳۶۲	۱۳۷۶
	۳.۴۷۸	۱۴.۶۷۰	۳۴۴	۱۳۷۷
	۴.۵۲۹	۱۳.۰۷۰	۳۷۲	۱۳۷۸
	۵.۶۳۹	۱۵.۲۹۶	۵۶۴	۱۳۷۹
	۷.۰۸۹	۱۸.۱۹۱	۷۷۸	۱۳۸۰
	۷.۹۸۴	۲۱.۲۷۹	۱.۲۹۸	۱۳۸۱
	۹.۴۳۶	۲۸.۶۰۵	۱.۵۳۷	۱۳۸۲
	۱۰.۱۴۲	۳۵.۷۸۶	۲.۹۷۶	۱۳۸۳
	۱۰.۸۴۰	۳۹.۲۸۹	۴.۰۹۳	۱۳۸۴
	۱۱.۸۸۱	۴۳.۸۳۲	۶.۱۵۵	۱۳۸۵
	۱۵.۳۵۷	۵۱.۹۹۲	۶.۲۴۸	۱۳۸۶
	۱۷.۷۴۹	۶۲.۳۶۰	۷.۸۱۵	۱۳۸۷
	۱۷.۶۵۷	۶۲.۶۴۹	۶.۵۹۸	۱۳۸۸
	۱۸.۸۹۳	۶۸.۶۷۰	۶.۷۸۸	۱۳۸۹
	۱۸.۲۱۳	۷۲.۳۰۱	۵.۷۲۶	۱۳۹۰
	۱۵.۸۴۳	۶۶.۰۸۲	۲.۶۵۲	۱۳۹۱
	۱۶.۱۹۴	۶۰.۳۲۱	۳.۲۶۳	۱۳۹۲
	۱۷.۴۵۰	۶۸.۳۱۸	۲.۵۹۷	۱۳۹۳
	۱۵.۸۷۰	۵۶.۰۰۳	۱.۶۳۹	۱۳۹۴
	۱۶.۰۰۱	۶۱.۷۴۷	۱.۳۸۸	۱۳۹۵
	۱۸.۲۹۳	۷۲.۷۸۲	۲.۷۶۴	۱۳۹۶
	۳۴۴.۳۷۱	۱.۳۰۳.۲۸۲	۶۵.۹۵۷	جمع
		۱.۷۱۳.۶۰۶		جمع کل

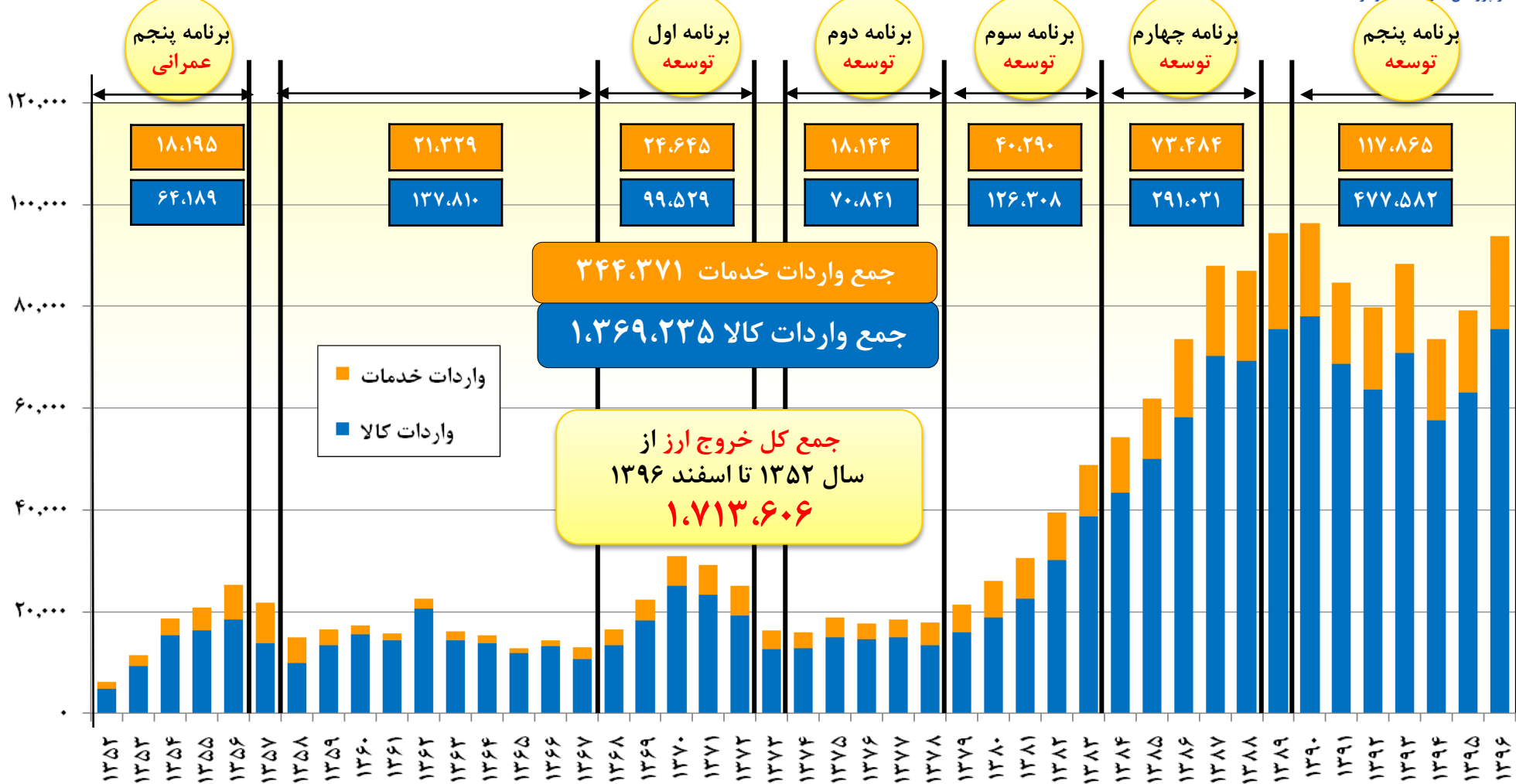
واردات خدمات	واردات کالا	سال
۱.۳۵۳	۴.۷۸۸	۱۳۵۲
۲.۱۸۴	۹.۲۹۹	۱۳۵۳
۳.۳۵۲	۱۵.۳۶۲	۱۳۵۴
۴.۴۰۲	۱۶.۳۴۶	۱۳۵۵
۶.۹۰۴	۱۸.۳۹۴	۱۳۵۶
۷.۸۸۸	۱۳.۸۷۲	۱۳۵۷
۴.۹۹۰	۱۰.۰۲۰	۱۳۵۸
۳.۰۶۸	۱۳.۴۴۱	۱۳۵۹
۱.۷۱۳	۱۵.۵۱۵	۱۳۶۰
۱.۴۹۶	۱۴.۳۴۵	۱۳۶۱
۱.۸۸۱	۲۰.۶۰۳	۱۳۶۲
۱.۷۳۸	۱۴.۴۹۴	۱۳۶۳
۱.۶۹۳	۱۳.۷۲۱	۱۳۶۴
۱.۱۰۶	۱۱.۸۲۷	۱۳۶۵
۱.۲۰۷	۱۳.۳۳۶	۱۳۶۶
۲.۴۳۷	۱۰.۶۰۸	۱۳۶۷
۳.۱۲۲	۱۳.۴۴۸	۱۳۶۸
۴.۰۴۰	۱۸.۳۳۰	۱۳۶۹
۵.۸۰۰	۲۵.۱۹۰	۱۳۷۰
۵.۹۴۰	۲۳.۲۷۴	۱۳۷۱
۵.۷۴۳	۱۹.۲۸۷	۱۳۷۲
۳.۶۳۹	۱۲.۶۱۷	۱۳۷۳
۳.۱۳۳	۱۲.۷۷۴	۱۳۷۴
۳.۹۸۱	۱۴.۹۸۹	۱۳۷۵

$$۱.۰۰۰.۰۸۸ \div ۱.۷۱۳.۶۰۶ = \% ۵۸,۴$$

رشد خروج ارز جهت واردات کالا و خدمات در کشور

سالهای ۱۳۵۲-۱۳۹۶

واحد: میلیون دلار

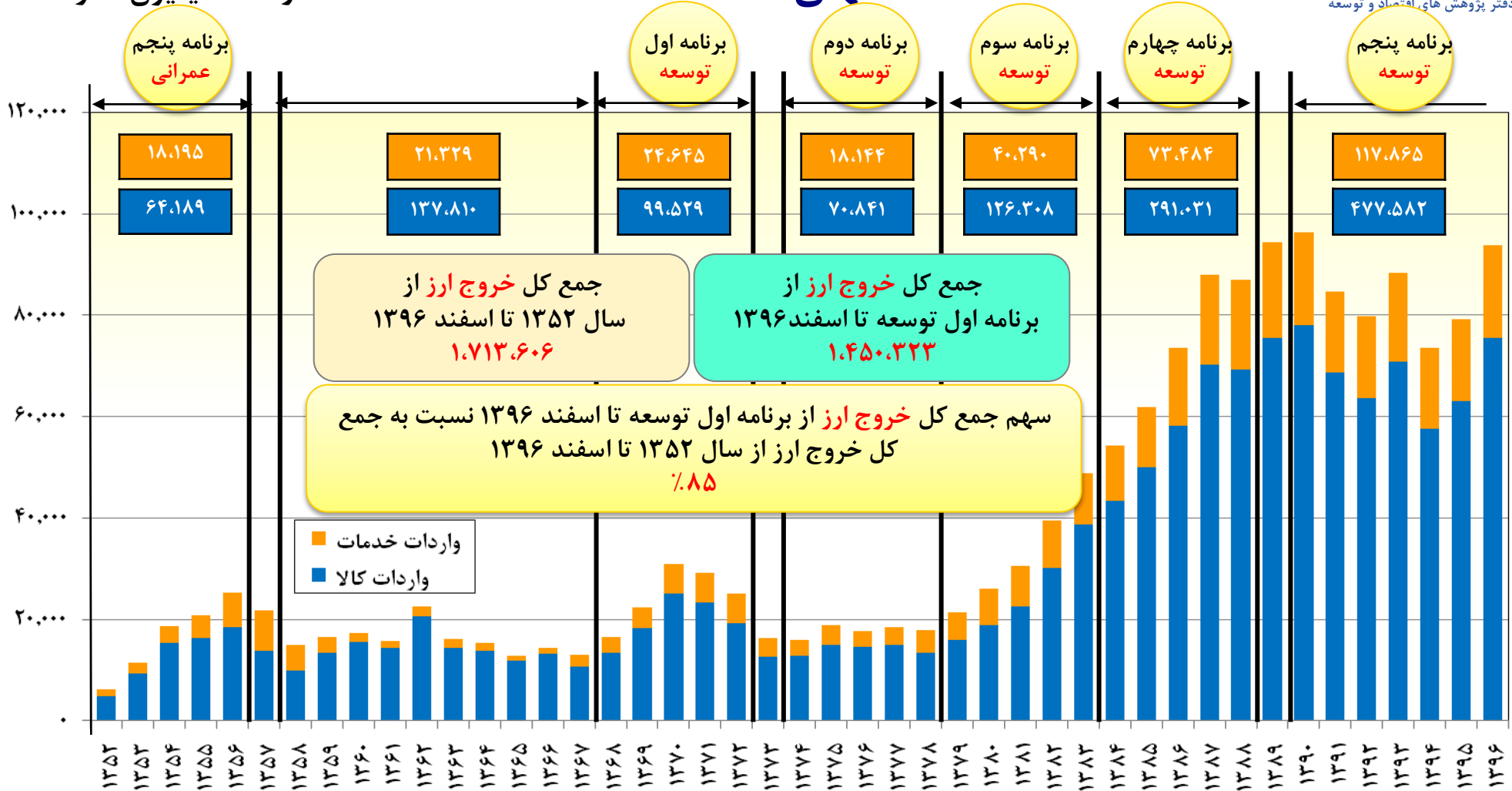


مأخذ: ۱- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، اداره بررسیها و سیاستهای اقتصادی، بانک اطلاعات سری های زمانی اقتصادی، بخش خارجی (موازنه پرداختها، استاندارد شماره ۴) سالهای ۱۳۵۲-۱۳۷۵
۲- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، اداره بررسیها و سیاستهای اقتصادی، بانک اطلاعات سری های زمانی اقتصادی، بخش خارجی (موازنه پرداختها، استاندارد شماره ۵) سالهای ۱۳۷۶-۱۳۹۶

رند خروج ارز جهت واردات کالا و خدمات در کشور

سالهای ۱۳۵۲-۱۳۹۶

واحد: میلیون دلار



جمع کل خروج ارز از سال ۱۳۵۲ تا اسفند ۱۳۹۶: ۱.۷۱۳.۶۰۶

جمع کل خروج ارز از برنامه اول توسعه تا اسفند ۱۳۹۶: ۱.۴۵۰.۳۲۳

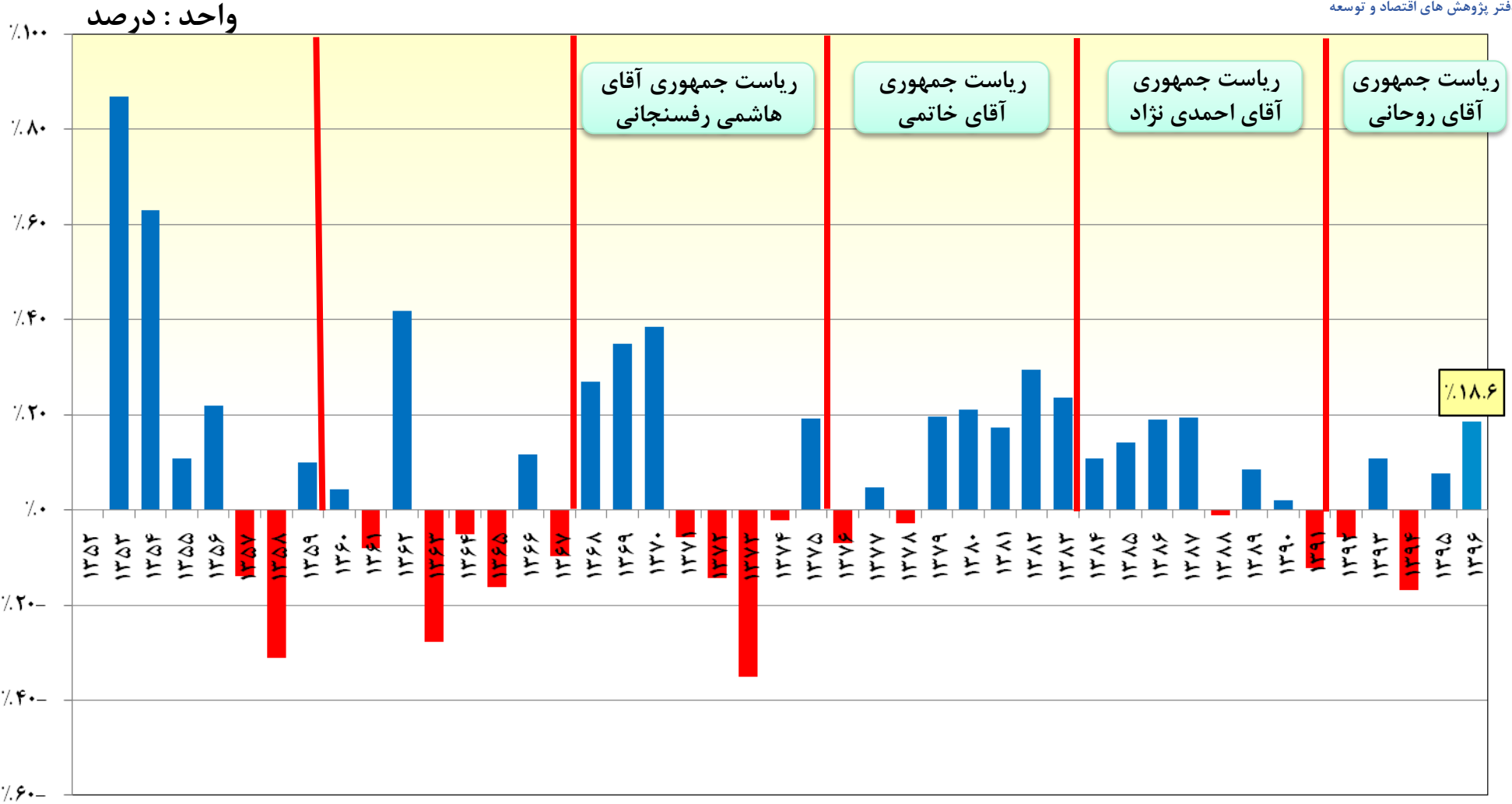
سهم جمع کل خروج ارز از برنامه اول توسعه تا اسفند ۱۳۹۶ نسبت به جمع کل خروج ارز از سال ۱۳۵۲ تا اسفند ۱۳۹۶: ۸۵٪

مأخذ: ۱- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، اداره بررسیها و سیاستهای اقتصادی، بانک اطلاعات سری های زمانی اقتصادی، بخش خارجی (موازنه پرداختها، استاندارد شماره ۴) سالهای ۱۳۵۲-۱۳۷۵
 ۲- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، اداره بررسیها و سیاستهای اقتصادی، بانک اطلاعات سری های زمانی اقتصادی، بخش خارجی (موازنه پرداختها، استاندارد شماره ۵) سالهای ۱۳۷۶-۱۳۹۶



رشد خروج ارز جهت واردات کالا و خدمات در کشور در هر

دوره ریاست جمهوری، سالهای ۱۳۵۲-۱۳۹۶



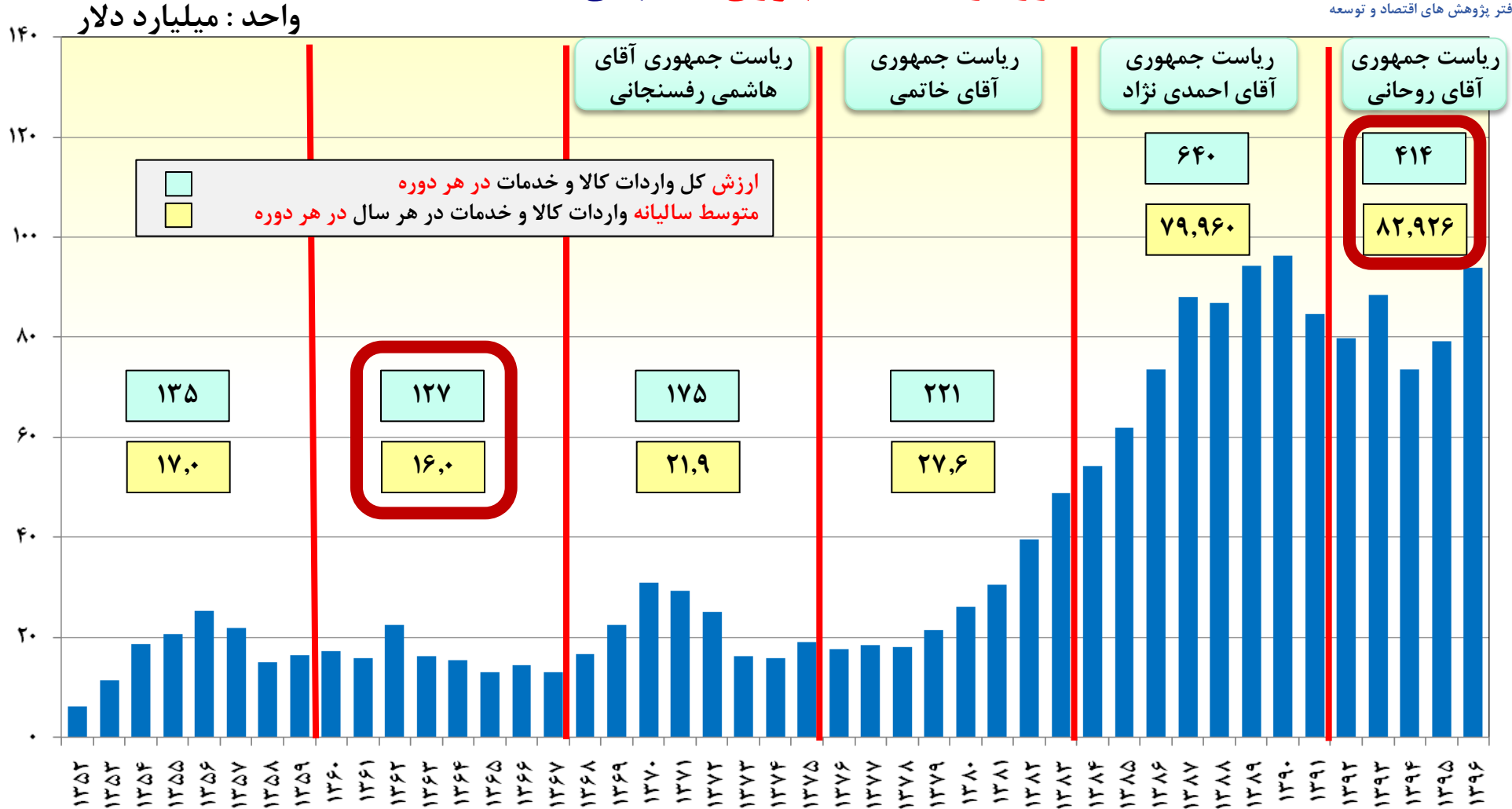
محاسبات تحقیق

مأخذ: ۱- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، اداره بررسیها و سیاستهای اقتصادی، بانک اطلاعات سری های زمانی اقتصادی، بخش خارجی (موازنه پرداختها، استاندارد شماره ۴) سالهای ۱۳۷۵-۱۳۵۲
۲- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، اداره بررسیها و سیاستهای اقتصادی، بانک اطلاعات سری های زمانی اقتصادی، بخش خارجی (موازنه پرداختها، استاندارد شماره ۵) سالهای ۱۳۹۶-۱۳۷۶



روند خروج ارز جهت واردات کالا و خدمات در کشور در هر

دوره ریاست جمهوری، سالهای ۱۳۵۲-۱۳۹۶

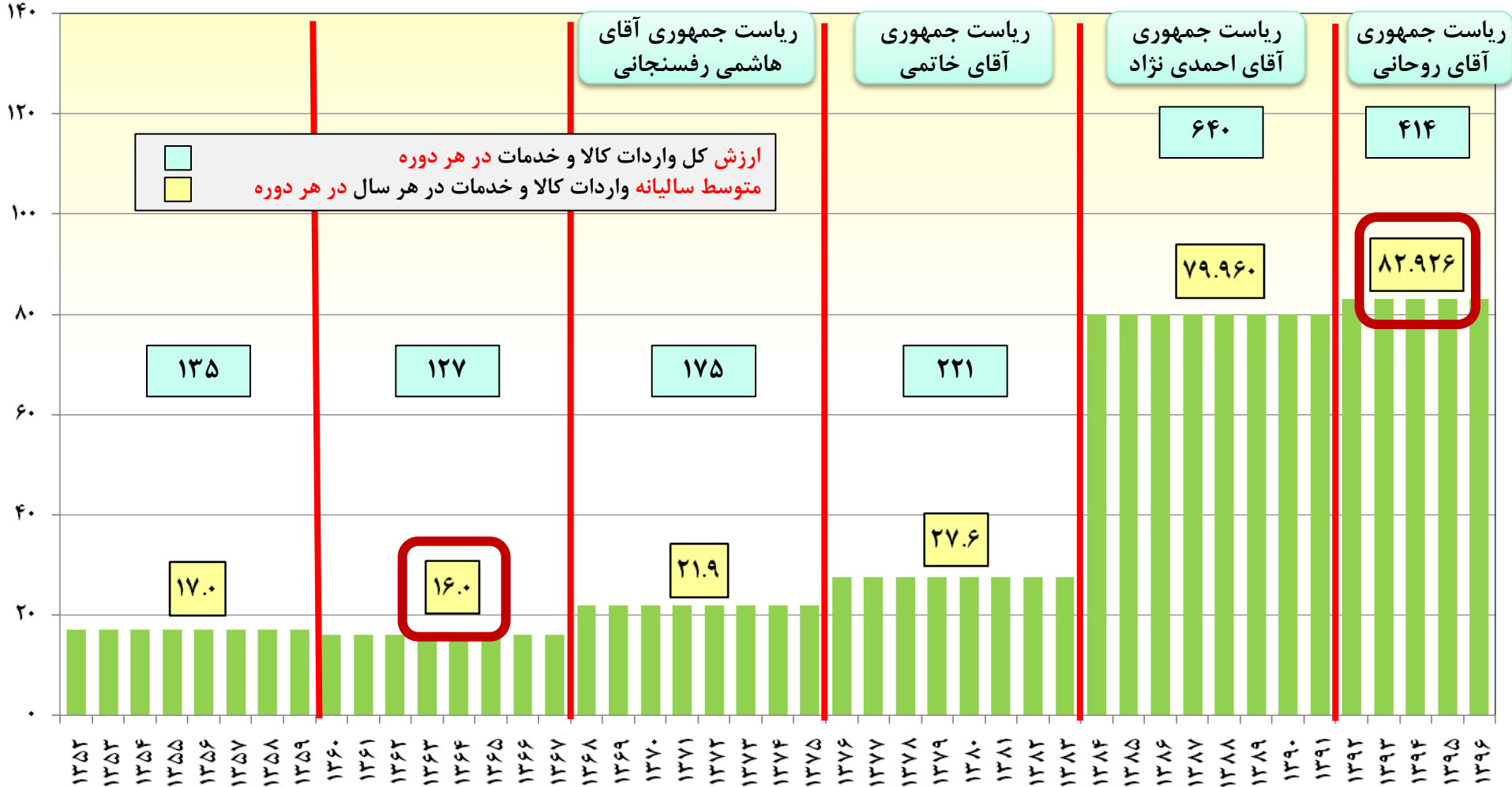




متوسط سالیانه خروج ارز جهت واردات کالا و خدمات در کشور در هر

دوره ریاست جمهوری، سالهای ۱۳۵۲-۱۳۹۶

واحد: میلیارد دلار



محاسبات تحقیق

مأخذ: ۱- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، اداره بررسیها و سیاستهای اقتصادی، بانک اطلاعات سری های زمانی اقتصادی، بخش خارجی (موازنه پرداختها، استاندارد شماره ۴) سالهای ۱۳۷۵-۱۳۵۲
۲- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، اداره بررسیها و سیاستهای اقتصادی، بانک اطلاعات سری های زمانی اقتصادی، بخش خارجی (موازنه پرداختها، استاندارد شماره ۵) سالهای ۱۳۹۶-۱۳۷۶

بخش دو



جزئیات ترکیب و ارزش واردات گمرکی ایران

بر اساس طبقه بندی بین المللی کالا

سال های ۱۳۹۵-۱۳۴۹



جزئیات ترکیب و ارزش واردات گمرکی ایران

بر اساس طبقه بندی بین المللی کالا

سال های ۱۳۹۵-۱۳۴۹





اتاق مشهد

دفتر پژوهش، های، اقتصاد و توسعه

صفحه از ۴

بخش ۲:
جزئیات واردات کالا

سهم ارزش واردات گمرکی ایران بر اساس طبقه بندی بین المللی کالا

سالهای ۱۳۹۵-۱۳۴۹

ارقام : میلیون دلار

سال	۱۳۴۹	۱۳۵۰	۱۳۵۱	۱۳۵۲	۱۳۵۳	۱۳۵۴	۱۳۵۵	۱۳۵۶	۱۳۵۷	۱۳۵۸	۱۳۵۹	۱۳۶۰
مواد غذایی و حیوانات زنده	۶۸	۱۷۱	۲۰۶	۳۲۷	۸۵۲	۱،۵۵۵	۱،۲۳۲	۱،۵۳۴	۱،۰۳۱	۱،۵۱۸	۱،۵۴۱	۲،۱۶۱
لبنیات و تخم مرغ	۱۰	۱۵	۲۱	۳۲	۶۵	۸۸	۱۱۸	۱۷۹	۱۱۳	۲۵۹	۳۵۷	۴۸۲
غلات و فرآورده های آن	۶	۱۰۴	۹۴	۱۱۳	۴۶۱	۵۶۰	۳۲۷	۵۶۵	۳۹۱	۴۵۰	۵۶۲	۹۴۳
شکر، فرآورده های آن و عسل	۷	۱۱	۲۶	۷۶	۱۵۷	۵۳۷	۲۴۳	۱۶۸	۶۱	۲۹۳	۱۵۷	۳۲
قهوه، چای کاکائو، ادویه جات و سایر محصولات مشابه	۱۳	۱۵	۱۸	۱۹	۳۳	۳۶	۴۳	۶۵	۶۰	۹۵	۳۹	۶۱
میوه ها و سبزی ها	۳	۳	۱۲	۲۱	۳۲	۱۳۱	۱۵۲	۹۹	۳۷	۲۴	۷	۱۲
سایر	۲۹	۲۳	۳۵	۶۶	۱۰۴	۲۰۳	۳۴۹	۴۵۸	۳۶۹	۳۹۷	۴۱۹	۶۳۱
نوشابه ها و دخانیات	۱	۳	۴	۵	۱۳	۲۶	۷۷	۱۲۱	۱۱۷	۵۲	۴۶	۸۸
مواد خام غیر خوراکی به استثنای مواد نفتی و سوختنی	۷۵	۸۵	۱۲۰	۱۸۹	۳۴۴	۳۶۹	۳۶۵	۴۵۳	۳۱۸	۳۱۲	۶۶۱	۶۶۷
کائوچو خام	۱۱	۱۳	۱۴	۲۴	۳۲	۴۰	۴۸	۴۹	۳۹	۱۷	۳۵	۴۹
الیاف نساجی ذکر نشده	۴۱	۴۴	۷۶	۹۶	۱۸۲	۱۹۶	۱۴۸	۱۶۴	۱۱۷	۱۴۰	۱۸۲	۳۰۱
انواع کودهای خام و مواد معدنی	۱۰	۱۹	۱۶	۳۰	۳۹	۳۵	۴۵	۵۵	۳۵	۲۴	۵۴	۵۰
سایر	۱۳	۹	۱۴	۳۹	۹۱	۹۸	۱۲۴	۱۸۵	۱۲۷	۱۳۱	۳۹۰	۲۶۷
مواد معدنی، سوخت، مواد روغنی و مواد مربوط به آن	۱۳	۱۵	۲۵	۱۴	۱۳	۱۷	۲۳	۴۳	۲۸	۱۶	۸۸	۲۱۴
روغن های گیاهی و حیوانی	۴۲	۴۵	۵۹	۶۱	۲۴۰	۲۹۱	۱۳۷	۱۸۶	۱۵۲	۲۶۷	۱۱۳	۲۹۴
روغن های گیاهی	۳۷	۴۰	۵۲	۵۱	۲۲۱	۲۴۲	۱۱۹	۱۵۶	۱۳۹	۲۳۱	۵۱	۲۰۷
سایر	۵	۵	۷	۱۰	۱۹	۱۸	۳۰	۳۰	۱۳	۳۶	۶۲	۸۷
مواد شیمیایی	۱۵۵	۱۶۴	۲۲۲	۳۵۶	۶۴۹	۸۳۵	۸۵۸	۱،۰۴۰	۷۹۲	۱،۰۸۵	۱،۵۲۱	۲،۱۸۰
مواد و ترکیبات شیمیایی	۲۰	۲۴	۳۹	۶۲	۱۱۷	۱۴۰	۱۴۶	۱۷۰	۱۳۰	۱۴۱	۱۶۱	۲۹۱
موادی که در رنگرزی و دباغی بکار می رود	۲۲	۲۶	۳۴	۴۴	۷۱	۶۹	۷۴	۹۳	۷۴	۸۲	۹۰	۱۲۴
محصولات پزشکی و دارویی	۴۸	۵۰	۶۷	۹۷	۱۴۹	۲۰۸	۲۱۲	۲۷۷	۲۴۷	۲۵۴	۴۶۸	۵۲۵
مواد پلاستیکی، سلولز احیا شده و صمغ های مصنوعی	۱۶	۱۸	۳۰	۷۹	۱۳۰	۱۷۴	۲۲۰	۲۶۳	۱۷۰	۲۳۹	۴۲۵	۴۵۰
مواد و محصولات شیمیایی ذکر نشده	۳۹	۴۰	۴۳	۶۰	۹۷	۱۱۶	۱۲۱	۱۲۱	۹۰	۱۳۴	۱۲۴	۲۹۷
سایر	۱۰	۶	۹	۱۴	۸۵	۱۶۳	۹۰	۱۱۶	۸۱	۱۳۵	۲۵۳	۴۹۳
کالاهایی که طبقه بندی آنها برحسب ماده بکار رفته در آنها صورت گرفته است	۵۸۸	۶۴۸	۷۵۸	۱،۲۵۲	۲،۱۹۸	۳،۳۴۲	۴،۲۰۲	۴،۲۵۱	۲،۹۷۴	۲،۹۰۸	۳،۳۳۵	۳،۹۸۶
کاغذ، مقوا و محصولات وابسته به آن	۴۸	۴۶	۶۰	۸۷	۱۶۹	۱۴۲	۱۶۸	۲۳۰	۱۲۳	۱۶۶	۲۷۶	۳۳۳
انواع نخ های نساجی و محصولات وابسته به آن	۸۱	۸۴	۱۳۳	۲۳۵	۳۰۵	۵۲۷	۶۶۴	۶۶۴	۳۳۵	۴۲۲	۶۵۵	۹۲۱
کالاهای ساخته شده از مواد کانی غیر فلزی	۳۵	۲۹	۳۴	۱۰۳	۱۰۴	۲۴۲	۳۸۸	۴۰۳	۳۳۱	۲۴۹	۳۱۰	۱۵۰
آهن و فولاد	۲۵۳	۳۰۰	۳۲۱	۵۸۳	۱،۱۵۵	۱،۸۴۵	۱،۷۷۱	۱،۴۰۵	۱،۳۱۳	۱،۲۲۳	۱،۰۳۳	۱،۴۱۵
سایر	۱۷۱	۱۸۹	۲۱۰	۲۵۴	۴۶۵	۸۰۸	۱،۳۳۸	۱،۵۴۹	۸۷۲	۴۸۸	۱،۰۶۱	۱،۱۶۷
ماشین آلات و لوازم حمل و نقل	۶۷۹	۸۶۶	۱،۱۰۰	۱،۴۰۳	۲،۱۰۹	۴،۹۳۳	۵،۵۲۶	۶،۳۱۰	۴،۵۳۴	۲،۹۸۹	۳،۰۵۵	۳،۵۲۷
ماشین آلات غیر الکتریکی	۳۶۴	۴۳۹	۶۰۳	۸۰۴	۱،۱۳۷	۲،۵۳۹	۳،۲۱۹	۳،۵۹۲	۲،۶۹۳	۱،۵۹۹	۱،۴۰۳	۱،۸۵۴
ماشین آلات و دستگاه ها و ابزارهای الکتریکی	۱۶۷	۲۵۶	۳۶۳	۳۱۱	۴۰۹	۸۰۱	۹۸۱	۱،۲۴۷	۸۷۶	۷۷۹	۹۸۷	۸۹۳
وسایل حمل و نقل	۱۴۸	۱۷۱	۲۳۴	۲۸۸	۵۶۳	۱،۶۳۳	۱،۳۲۶	۱،۴۷۱	۹۶۵	۶۱۱	۶۶۵	۷۸۰
کالاهای ساخته شده متفرقه	۵۵	۶۳	۷۵	۱۲۸	۱۹۵	۲۸۶	۳۴۵	۵۲۰	۳۵۸	۴۸۹	۴۸۴	۳۹۳
لوازم علمی و حرفه ای	۲۴	۴۲	۵۳	۷۳	۱۱۷	۱۶۸	۱۷۱	۲۶۹	۲۳۷	۲۹۴	۳۲۱	۲۳۶
اشیاء مصنوعی و متفرقه و ذکر نشده	۱۹	۲۰	۲۱	۵۰	۷۲	۱۱۲	۱۳۰	۶۸	۱۱۵	۱۳۵	۱۱۸	۱۱۸
سایر	۲	۱	۱	۵	۲۶	۴۶	۶۲	۱۲۱	۵۳	۸۰	۲۸	۳۹
کالاهایی که براساس نوع مصرف طبقه بندی نشده اند	۱	۱	۱	۲	۱	۲	۱	۱۵۸	۶۸	۵۹	۰	۵
جمع کل	۱،۶۷۷	۲،۰۶۱	۲،۵۷۱	۳،۷۳۷	۶،۶۱۴	۱۱،۶۹۶	۱۲،۷۶۶	۱۴،۶۲۶	۱۰،۳۷۲	۹،۶۹۵	۱۰،۸۴۴	۱۳،۵۱۵

ماخذ : بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، بانک اطلاعات سری های زمانی اقتصادی، بخش خارجی، بازرگانی خارجی (گمرکی)، سالهای ۱۳۹۵-۱۳۷۷



اتاق مشهد

دفتر پژوهش های اقتصاد و توسعه

صفحه ۲ از ۴

سهم ارزش واردات گمرکی ایران بر اساس طبقه بندی بین المللی کالا

سالهای ۱۳۹۵-۱۳۴۹

بخش ۲:
جزئیات واردات کالا

ارقام : میلیون دلار

سال	۱۳۶۱	۱۳۶۲	۱۳۶۳	۱۳۶۴	۱۳۶۵	۱۳۶۶	۱۳۶۷	۱۳۶۸	۱۳۶۹	۱۳۷۰	۱۳۷۱	۱۳۷۲
مواد غذایی و حیوانات زنده	۲.۱۶۴	۲.۳۶۸	۲.۰۷۰	۱.۵۳۸	۱.۰۳۹	۱.۴۶۶	۱.۳۷۴	۲.۷۷۹	۲.۱۳۸	۲.۱۲۴	۲.۲۷۶	۲.۴۴۶
لبنیات و تخم مرغ	۳۵۱	۵۳۰	۳۶۴	۲۵۵	۱۵۱	۲۰۶	۱۹۰	۲۶۵	۱۵۰	۲۳۰	۱۶۶	۱۷۸
غلات و فرآورده های آن	۶۷۳	۱.۰۱۸	۹۵۶	۷۲۳	۴۵۵	۶۱۱	۵۶۸	۱.۸۵۶	۱.۲۴۰	۹۶۵	۱.۰۴۷	۱.۳۷۶
شکر، فرآورده های آن و عسل	۳۹۵	۸۶	۷۰	۱۱۳	۹۹	۱۰۱	۷۵	۲۲۱	۳۵۱	۳۷۳	۳۰۸	۱۶۷
قهوه، چای کاکائو، ادویه جات و سایر محصولات مشابه	۳۷	۵۴	۱۴۷	۸۴	۸۴	۵۰	۱۷۵	۴۳	۱۳۳	۱۲۶	۲۴۸	۱۴۷
میوه ها و سبزی ها	۸	۱۷	۱۵	۳	۵	۲	۴	۸	۲۷	۸۷	۹۲	۱۱۹
سایر	۷۰۰	۶۶۳	۵۱۸	۳۶۱	۲۴۵	۴۹۶	۳۶۲	۳۸۶	۲۳۷	۲۴۳	۴۱۵	۴۵۹
نوشابه ها و دخانیات	۷	۹۰	۸۲	۹۹	۱۰۹	۱۰۷	۴۷	۷۷	۴۷	۱۰۹	۹۵	۸۰
مواد خام غیر خوراکی به استثنای مواد نفتی و سوختنی	۴۶۱	۸۰۲	۵۲۲	۳۱۴	۲۸۲	۲۵۷	۲۴۳	۳۹۲	۷۵۳	۸۶۰	۷۵۸	۵۵۱
کائوچو خام	۵۴	۷۵	۵۸	۳۵	۴۳	۵۲	۵۶	۷۲	۱۰۲	۸۲	۷۶	۵۸
الیاف نساجی ذکر نشده	۱۹۹	۴۱۰	۱۹۹	۹۴	۸۰	۵۹	۷۲	۱۳۷	۱۸۰	۳۰۰	۲۱۳	۲۰۰
انواع کودهای خام و مواد معدنی	۴۵	۶۸	۴۸	۲۱	۲۰	۲۶	۱۷	۶۳	۱۰۸	۹۹	۱۸۱	۶۴
سایر	۱۶۳	۲۴۹	۲۱۷	۱۵۴	۱۳۹	۱۳۰	۹۸	۱۲۰	۳۶۳	۳۷۹	۲۸۸	۲۲۹
مواد معدنی، سوخت، مواد روغنی و مواد مربوط به آن	۲۰۷	۲۰۵	۲۹۹	۲۴۷	۴۰۱	۴۱۱	۳۴۷	۳۱۹	۴۲۲	۳۸۵	۴۰۶	۸۳
روغن های گیاهی و حیوانی	۱۹۲	۳۳۸	۳۶۱	۳۱۰	۱۸۴	۳۷۳	۱۳۰	۳۵۹	۳۲۳	۲۷۸	۳۰۰	۴۳۱
روغن های گیاهی	۱۷۱	۳۰۴	۳۴۴	۲۹۲	۱۶۳	۳۳۹	۱۰۹	۳۱۶	۲۷۹	۲۳۵	۲۷۴	۴۱۴
سایر	۲۱	۲۴	۱۷	۱۸	۲۱	۳۴	۲۱	۴۳	۴۳	۴۳	۲۶	۱۷
مواد شیمیایی	۱.۶۷۹	۲.۰۸۴	۱.۷۶۸	۱.۱۶۳	۱.۴۶۹	۱.۴۲۸	۱.۳۰۴	۲.۰۴۸	۲.۸۷۶	۲.۸۹۲	۲.۶۸۹	۲.۰۳۳
مواد و ترکیبات شیمیایی	۲۶۷	۳۵۱	۲۵۲	۲۶۸	۲۷۴	۲۸۸	۲۵۹	۴۲۹	۶۳۳	۶۳۲	۵۲۴	۴۰۵
موادی که در رنگرزی و دباغی بکار می رود	۷۱	۱۳۲	۲۱۳	۷۱	۵۰	۶۲	۴۶	۷۴	۱۶۶	۱۸۳	۱۹۸	۱۲۳
محصولات پزشکی و دارویی	۳۹۸	۳۵۶	۲۰۶	۱۵۶	۲۵۸	۲۵۸	۲۲۶	۲۵۴	۳۸۶	۳۶۹	۳۲۴	۲۷۶
مواد پلاستیکی، سلولز احیا شده و صمغ های مصنوعی	۳۰۴	۵۱۴	۳۹۳	۲۱۸	۲۷۵	۲۱۲	۲۰۴	۳۶۸	۷۹۰	۵۷۲	۶۹۰	۵۱۶
مواد و محصولات شیمیایی ذکر نشده	۲۵۳	۳۰۶	۳۴۸	۱۵۷	۲۱۱	۳۱۷	۲۰۸	۴۷۹	۵۵۹	۸۲۱	۶۳۶	۵۰۹
سایر	۳۸۶	۴۲۵	۳۵۶	۲۵۶	۳۰۱	۲۹۳	۲۹۱	۳۶۱	۳۴۲	۳۱۵	۲۱۷	۱۹۴
کالاهایی که طبقه بندی آنها بر حسب ماده بکار رفته در آنها صورت گرفته است	۳.۵۰۷	۵.۳۲۶	۳.۵۶۱	۲.۳۵۸	۱.۹۵۲	۱.۶۲۳	۲.۵۵۳	۲.۵۵۳	۵.۱۵۳	۷.۰۷۵	۵.۵۰۷	۳.۲۴۴
کاغذ، مقوا و محصولات وابسته به آن	۲۱۶	۲۸۵	۲۰۷	۱۹۳	۱۳۸	۲۲۴	۱۹۰	۳۲۶	۴۰۴	۵۱۶	۳۹۵	۲۴۹
انواع نخ های نساجی و محصولات وابسته به آن	۷۳۹	۱.۴۷۶	۹۹۸	۵۹۵	۴۵۰	۲۱۸	۲۱۰	۴۲۳	۴۶۰	۷۳۰	۶۳۷	۳۴۳
کالاهای ساخته شده از مواد کانی غیر فلزی	۸۴	۱۷۴	۱۳۱	۸۷	۹۷	۸۷	۸۱	۱۰۴	۲۴۷	۳۰۶	۳۸۳	۲۵۰
اهن و فولاد	۱.۵۵۷	۱.۹۰۲	۱.۱۰۵	۱.۷۶۸	۱.۰۳۱	۸۲۰	۱.۰۵۹	۷۹۴	۲.۹۲۷	۴.۰۰۴	۲.۴۸۱	۱.۶۶۷
سایر	۹۱۱	۱.۴۸۹	۱.۱۲۰	۷۱۳	۶۰۳	۳۴۸	۶۱۱	۱.۱۱۵	۱.۵۱۹	۱.۶۱۱	۱.۶۱۱	۸۳۵
ماشین الات و لوازم حمل و نقل	۳.۳۳۱	۶.۳۱۷	۵.۴۵۲	۳.۸۹۶	۳.۳۱۵	۳.۰۶۶	۲.۸۰۴	۳.۸۴۲	۶.۳۶۴	۱۴.۳۲۴	۱۶.۴۹۸	۱۰.۰۳۶
ماشین الات غیر الکتریکی	۱.۷۳۲	۳.۰۴۲	۲.۸۲۸	۱.۸۷۳	۱.۷۹۸	۱.۷۱۷	۱.۷۰۶	۲.۰۵۱	۳.۸۸۶	۸.۵۷۶	۱۰.۱۹۳	۶.۹۵۷
ماشین الات و دستگاه ها و ابزارهای الکتریکی	۶۹۳	۱.۳۴۶	۱.۰۸۹	۸۳۴	۷۹۲	۷۸۷	۵۴۰	۷۱۵	۱.۳۴۴	۲.۵۱۶	۲.۹۱۳	۱.۷۸۰
وسایل حمل و نقل	۹۰۶	۱.۹۲۹	۱.۵۳۵	۱.۱۸۹	۷۲۵	۵۶۲	۵۵۸	۱.۰۷۶	۱.۰۳۴	۳.۸۳۲	۳.۳۹۲	۱.۲۹۹
کالاهای ساخته شده متفرقه	۲۸۴	۵۳۰	۳۵۸	۲۹۳	۳۹۲	۳۰۷	۲۷۱	۳۸۱	۶۸۳	۹۲۵	۱.۳۱۷	۷۶۰
لوازم علمی و حرفه ای	۲۰۲	۳۶۵	۲۵۱	۲۰۶	۲۵۰	۲۲۱	۲۱۴	۲۶۷	۴۹۸	۶۸۵	۸۸۳	۵۶۴
اشیاء مصنوعی و متفرقه و ذکر نشده	۵۸	۱۱۹	۷۱	۶۹	۱۰۶	۶۸	۵۰	۹۵	۱۵۵	۲۱۱	۳۸۷	۱۶۸
سایر	۲۴	۴۶	۳۶	۱۸	۳۶	۱۸	۷	۱۹	۳۰	۲۹	۴۷	۲۸
کالاهایی که براساس نوع مصرف طبقه بندی نشده اند	۱۳	۴۳	۲۱	۱۹۲	۶	۲	۳۴	۵۷	۶۳	۱۰۵	۲۴	۲۸۳
جمع کل	۱۱.۸۴۵	۱۸.۱۰۳	۱۴.۴۹۴	۱۱.۴۰۸	۹.۳۵۵	۹.۳۶۹	۸.۱۷۷	۱۲.۸۰۷	۱۸.۷۲۲	۲۹.۶۷۷	۲۹.۸۷۰	۲۰.۰۳۷



اتاق مشهد

دفتر پژوهش های اقتصاد و توسعه

صفحه ۳ از ۴

سهم ارزش واردات گمرکی ایران بر اساس طبقه بندی بین المللی کالا

سالهای ۱۳۹۵-۱۳۴۹

بخش ۲: جزئیات واردات کالا



ارقام: میلیون دلار

سال	۱۳۷۳	۱۳۷۴	۱۳۷۵	۱۳۷۶	۱۳۷۷	۱۳۷۸	۱۳۷۹	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴
مواد غذایی و حیوانات زنده	۱۳۶۹	۲۴۰۴	۲۵۸۱	۲۵۰۸	۱۵۸۳	۱۹۵۳	۱۹۷۷	۲۰۱۶	۱۵۳۲	۱۴۱۹	۱۷۳۳	۱۷۹۱
لبنیات و تخم مرغ	۶۰	۹۶	۶۰	۳۵	۷۷	۳۷	۶۲	۳۲	۶۶	۸۵	۱۰۰	۱۲۴
غلات و فرآورده های آن	۶۹۳	۱۴۴۴	۱۸۸۱	۱۷۰۵	۸۷۸	۱۳۱۹	۱۳۹۰	۱۴۷۲	۸۹۹	۷۸۵	۸۷۵	۹۰۹
شکر، فرآورده های آن و عسل	۲۵۱	۳۷۵	۳۳۵	۴۰۵	۲۳۰	۲۸۱	۲۱۳	۲۱۹	۱۶۱	۶۵	۴۵	۲۰۴
قهوه، چای کاکائو، ادویه جات و سایر محصولات مشابه	۵۲	۴۰	۲۸	۲۸	۳۷	۶۲	۷۴	۵۰	۲۱	۲۶	۹۵	۱۱۴
میوه ها و سبزی ها	۲۴	۷	۴	۴	۳	۶	۱۴	۴۷	۶۸	۱۰۴	۱۱۲	۲۰۶
سایر	۲۷۹	۴۴۲	۲۷۳	۳۲۱	۲۵۸	۲۴۸	۲۲۶	۲۸۷	۳۰۷	۳۵۴	۵۰۶	۲۳۵
نوشابه ها و دخانیات	۳۶	۲	۱۱	۸	۹	۶	۱۷	۱۸	۱۳۸	۲۸۷	۳۲۳	۴۲۷
مواد خام غیر خوراکی به استثنای مواد نفتی و سوختنی	۶۴۹	۶۶۰	۷۷۰	۶۴۷	۵۹۶	۶۴۸	۷۰۷	۶۷۵	۷۴۲	۱۰۰۱	۱۴۹۴	۱۲۸۹
کائوچو خام	۷۳	۱۱۹	۱۱۳	۷۲	۵۲	۵۸	۶۳	۷۶	۸۹	۱۱۶	۱۷۹	۱۶۰
الیاف نساجی ذکر نشده	۲۰۷	۲۰۴	۲۲۶	۲۰۱	۲۱۹	۲۱۹	۱۹۵	۲۰۹	۲۱۴	۲۷۴	۴۲۳	۳۵۲
انواع کودهای خام و مواد معدنی	۵۵	۵۶	۷۳	۶۴	۶۸	۶۸	۵۹	۶۵	۶۰	۸۱	۷۸	۱۰۳
سایر	۳۱۴	۲۸۱	۳۵۸	۲۷۸	۲۷۹	۳۰۳	۳۹۱	۳۲۵	۳۷۹	۶۱۰	۸۰۴	۶۷۵
مواد معدنی، سوخت، مواد روغنی و مواد مربوط به آن	۳۲۴	۲۲۸	۳۷۷	۲۶۵	۱۸۶	۲۱۵	۳۳۰	۵۷۸	۱۰۶۷	۱۳۱۹	۳۰۴۴	۴۰۹۸
روغن های گیاهی و حیوانی	۳۹۲	۴۹۰	۶۰۲	۴۳۴	۶۵۴	۵۱۶	۴۱۷	۳۸۸	۴۸۹	۶۷۵	۶۱۸	۶۴۶
روغن های گیاهی	۳۷۶	۴۵۵	۵۸۰	۴۲۰	۶۳۳	۴۹۹	۴۰۸	۳۸۲	۴۷۷	۶۶۸	۶۱۳	۶۳۸
سایر	۱۶	۳۵	۲۲	۱۴	۲۱	۱۷	۹	۱۱	۷	۷	۵	۸
مواد شیمیایی	۱۳۷۶	۱۷۳۳	۱۹۳۱	۱۸۹۰	۱۷۷۴	۱۸۹۴	۲۰۲۷	۲۰۸۴	۲۵۸۰	۳۰۹۱	۴۰۸۰	۴۰۹۱
مواد و ترکیبات شیمیایی	۳۰۶	۴۳۰	۵۷۱	۴۹۴	۴۵۸	۴۷۰	۴۶۰	۵۶۲	۵۶۲	۸۳۵	۹۴۴	۹۲۱
موادی که در رنگرزی و دباغی بکار می رود	۸۶	۱۰۱	۱۱۶	۱۶۹	۱۳۵	۱۲۹	۱۲۵	۱۵۴	۱۷۱	۲۰۵	۲۳۴	۲۳۵
محصولات پزشکی و دارویی	۲۷۵	۴۲۱	۴۴۸	۳۹۳	۳۲۹	۳۹۳	۳۹۵	۵۰۲	۵۴۳	۶۷۴	۷۰۷	۷۲۸
مواد پلاستیکی، سلولز احیا شده و صمغ های مصنوعی	۲۳۷	۲۵۹	۳۸۵	۴۰۳	۴۱۳	۳۹۱	۴۲۸	۵۷۹	۵۹۷	۹۹۲	۱۳۱۷	۱۳۶۱
مواد و محصولات شیمیایی ذکر نشده	۳۱۳	۲۹۳	۲۴۲	۲۶۷	۳۱۶	۳۶۱	۴۰۸	۴۱۴	۴۵۲	۴۵۹	۴۹۶	۴۴۸
سایر	۱۵۹	۲۱۹	۱۶۹	۱۶۴	۱۲۳	۱۵۰	۲۱۱	۱۷۳	۱۷۵	۲۲۶	۵۱۰	۴۸۹
کالاهایی که طبقه بندی آنها بر حسب ماده بکار رفته در آنها صورت گرفته است	۱۶۵۴	۲۵۳۳	۳۰۷۰۴	۲۷۳۰	۲۵۲۰	۲۰۲۱۳	۳۰۱۸۵	۳۰۳۱۹	۳۰۳۲۰	۵۰۴۴۵	۷۰۱۸۲	۸۰۲۶۶
کاغذ، مقوا و محصولات وابسته به آن	۲۵۶	۵۲۷	۵۶۹	۳۹۲	۲۶۶	۲۹۲	۴۲۲	۳۵۸	۳۹۵	۴۷۰	۶۲۹	۶۶۹
انواع نخ های نساجی و محصولات وابسته به آن	۲۲۴	۲۰۶	۳۰۴	۳۲۴	۳۱۰	۲۶۶	۳۰۳	۲۸۹	۲۵۵	۳۵۵	۴۲۳	۴۴۵
کالاهای ساخته شده از مواد کانی غیر فلزی	۱۲۹	۱۳۶	۱۳۷	۱۶۳	۱۶۶	۱۳۹	۱۲۴	۱۸۳	۲۰۰	۲۷۱	۳۴۶	۴۰۲
اهن و فولاد	۶۸۶	۸۲۰	۹۰۴	۱۲۹۰	۱۲۸۷	۱۰۱۷۳	۱۸۹۵	۱۷۳۸	۱۷۳۸	۳۰۳۱۵	۴۰۶۰۹	۵۰۴۱۲
سایر	۲۵۹	۸۴۴	۶۴۵	۵۵۱	۴۹۱	۴۴۳	۵۱۶	۶۳۳	۵۲۴	۱۰۲۴	۱۰۱۷۶	۱۰۳۳۷
ماشین آلات و لوازم حمل و نقل	۵۰۵۵	۳۰۶۵۶	۴۰۲۰۵	۵۰۰۴۵	۶۰۴۴۸	۴۰۷۸۵	۵۰۱۷۲	۷۰۵۶۵	۱۰۰۳۲۱	۱۲۰۰۵	۱۵۰۸۲۵	۱۷۰۲۱۷
ماشین آلات غیر الکتریکی	۴۰۵۴	۲۰۲۸۵	۲۰۳۲۵	۲۰۶۷۲	۳۰۵۰۱	۳۰۳۱	۲۰۹۷۶	۴۰۵۱	۴۰۹۲۸	۶۰۳۴۶	۸۰۶۵۶	۹۰۲۲۸
ماشین آلات و دستگاه ها و ابزارهای الکتریکی	۸۳۴	۸۹۲	۱۰۱۸۴	۱۴۴۴	۱۵۲۱	۹۶۱	۱۰۰۸۵	۱۰۸۱۹	۱۰۸۰۸	۲۰۳۷۲	۲۰۹۳۶	۲۰۸۷۶
وسایل حمل و نقل	۶۳۷	۴۷۹	۶۹۶	۹۲۹	۱۰۳۲۶	۸۰۳	۱۰۱۱۱	۱۶۹۶	۲۰۴۴۴	۳۰۳۸۵	۴۰۳۲۴	۵۰۱۱۳
کالاهای ساخته شده متفرقه	۴۰۳	۳۰۶	۳۵۳	۳۸۴	۵۳۸	۳۰۵	۴۴۷	۵۳۵	۷۱۶	۹۰۰	۹۱۳	۱۰۱۴۲
لوازم علمی و حرفه ای	۲۱۶	۲۲۲	۲۱۷	۲۷۱	۳۸۰	۲۳۷	۲۸۸	۳۷۴	۴۶۱	۵۷۹	۶۰۸	۷۰۹
اشیاء مصنوعی و متفرقه و ذکر نشده	۷۹	۷۵	۱۲۰	۱۰۸	۱۵۵	۴۷	۱۵۴	۱۵۶	۲۴۰	۲۳۶	۲۳۶	۳۵۴
سایر	۸	۹	۶	۵	۳	۱	۵	۶	۱۵	۳۱	۶۹	۸۰
کالاهایی که براساس نوع مصرف طبقه بندی نشده اند	۶۷	۳۰۱	۵۸۳	۲۹۵	۱۱۵	۱۴۸	۶۷	۵۷	۱۵۸۱	۷۵	۴۸	۷۰
جمع کل	۱۱۰۷۹۵	۱۲۰۳۱۳	۱۵۰۱۱۷	۱۴۰۱۹۶	۱۴۰۳۲۳	۱۲۰۶۸۳	۱۴۰۳۴۷	۱۷۰۶۲۶	۲۲۰۲۷۵	۲۶۰۵۹۸	۳۵۰۳۸۹	۳۹۰۲۴۷



اتاق مشهد

دفتر پژوهش، های، اقتصاد و توسعه

صفحه ۴ از ۴

سهم ارزش واردات گمرکی ایران بر اساس طبقه بندی بین المللی کالا

سالهای ۱۳۹۵-۱۳۴۹

بخش ۲: جزئیات واردات کالا

ارقام: میلیون دلار

سال	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	جمع کل
مواد غذایی و حیوانات زنده	۳.۲۴۳	۳.۱۷۲	۶.۷۳۸	۶.۴۰۹	۶.۷۹۰	۷.۳۸۸	۱۱.۵۱۷	۱۰.۶۳۲	۱۰.۰۹۱	۶.۷۳۳	۶.۳۴۶	۱۳۷.۹۸۳
لبنیات و تخم مرغ	۱۴۱	۱۷۴	۲۹۲	۲۴۸	۲۵۵	۲۵۵	۳۹۶	۳۶۹	۲۷۹	۲۵۵	۲۵۴	۸.۷۲۴
غلات و فرآورده های آن	۱.۱۸۹	۱.۲۰۱	۴.۴۳۴	۳.۵۱۷	۲.۲۷۸	۲.۹۹۸	۶.۳۷۰	۵.۵۵۳	۶.۲۲۹	۳.۴۶۳	۲.۸۰۷	۷۰.۳۵۰
شکر، فرآورده های آن و عسل	۱.۰۲۶	۴۴۸	۳۴۵	۳۴۵	۷۳۴	۷۸۷	۱.۱۰۴	۸۶۴	۴۱۰	۲۰۲	۳۵۰	۱۳.۵۲۴
قهوه، چای کاکائو، ادویه جات و سایر محصولات مشابه	۱۱۲	۱۷۶	۱۸۳	۲۱۲	۳۱۹	۳۵۱	۴۰۶	۴۸۳	۳۹۸	۲۹۶	۴۴۵	۵.۹۴۱
میوه ها و سبزی ها	۳۰۵	۳۹۰	۴۲۹	۴۹۷	۷۹۵	۷۵۴	۶۰۷	۶۶۲	۶۰۷	۷۹۹	۸۴۷	۸.۴۱۳
سایر	۴۷۰	۷۸۳	۱.۰۵۶	۱.۳۹۱	۲.۳۱۳	۲.۱۴۲	۲.۷۴۲	۲.۷۰۲	۲.۱۶۸	۱.۶۱۸	۱.۶۴۲	۳۱.۱۳۰
نوشابه ها و دخانیات	۵۲۵	۴۹۲	۴۹۹	۳۴۴	۲۱۴	۳۰۹	۲۸۹	۲۹۰	۲۴۷	۲۳۹	۳۰۵	۶.۵۵۸
مواد خام غیر خوراکی به استثنای مواد نفتی و سوختنی	۱.۵۷۲	۲.۳۸۶	۲.۱۵۹	۲.۰۵۵	۲.۱۵۶	۲.۳۰۰	۱.۸۰۵	۲.۱۱۰	۲.۳۳۸	۲.۳۳۳	۲.۵۷۹	۴۲.۹۳۵
کائوچوی خام	۲۳۶	۲۵۸	۲۷۶	۲۶۹	۳۲۶	۴۳۳	۳۴۵	۳۵۳	۲۲۱	۱۶۰	۱۶۱	۵.۳۴۲
الیاف نساجی ذکر نشده	۵۳۶	۷۳۸	۵۳۴	۵۰۴	۵۶۱	۷۰۳	۶۳۶	۶۰۸	۵۴۰	۴۰۰	۴۸۹	۱۳.۰۱۳
انواع کودهای خام و مواد معدنی	۱۰۵	۱۱۸	۹۹	۱۰۷	۷۷	۹۵	۹۹	۹۹	۷۷	۸۵	۷۵	۳.۱۷۸
سایر	۶۹۴	۱.۲۷۲	۱.۲۳۹	۱.۱۷۵	۱.۱۴۲	۱.۰۲۶	۷۲۸	۱.۰۵۱	۱.۵۰۰	۱.۷۱۸	۱.۸۵۴	۲۲.۴۰۲
مواد معدنی، سوخت، مواد روغنی و مواد مربوط به آن	۵.۳۵۶	۴.۴۰۶	۴.۶۵۶	۵.۷۵۲	۳.۸۶۷	۳.۹۲۰	۱.۵۳۸	۱.۶۰۰	۱.۷۷۰	۸۹۶	۱.۰۱۸	۵۱.۱۵۳
روغن های گیاهی و حیوانی	۶۹۳	۱.۰۰۰	۱.۱۵۰	۹۸۹	۱.۴۴۴	۱.۶۲۵	۲.۰۴۱	۱.۸۵۰	۱.۴۵۸	۹۸۵	۸۷۶	۲۵.۸۹۶
روغن های گیاهی	۶۸۷	۹۹۴	۱.۱۴۲	۹۸۳	۱.۴۴۰	۱.۶۲۰	۲.۰۳۵	۱.۸۴۴	۱.۴۵۳	۹۸۰	۸۷۲	۲۴.۹۸۵
سایر	۶	۸	۵	۵	۵	۵	۶	۶	۵	۴	۴	۹۱۱
مواد شیمیایی	۴.۸۵۰	۶.۲۵۶	۶.۳۴۳	۶.۰۲۹	۷.۰۱۱	۷.۴۴۱	۶.۷۷۳	۷.۲۸۱	۷.۰۶۹	۵.۸۴۹	۶.۰۱۵	۱۳۳.۴۷۷
مواد و ترکیبات شیمیایی	۱.۱۵۵	۱.۴۷۷	۱.۳۴۴	۱.۲۴۸	۱.۴۳۴	۱.۴۴۰	۱.۴۴۴	۱.۵۷۴	۱.۵۳۱	۱.۲۷۲	۱.۲۴۵	۲۸.۲۸۱
موادی که در رنگرزی و دباغی بکار می رود	۲۵۸	۳۰۲	۲۶۵	۲۷۶	۳۱۷	۳۳۷	۲۹۸	۳۱۹	۳۲۲	۳۷۹	۳۲۸	۷.۲۵۳
محصولات پزشکی و دارویی	۸۷۸	۱.۲۰۸	۱.۲۴۶	۱.۴۰۵	۱.۶۴۱	۱.۶۹۵	۱.۷۵۱	۲.۱۳۱	۱.۸۳۸	۱.۶۵۸	۱.۶۶۷	۲۹.۱۱۵
مواد پلاستیکی، سلولز احیا شده و صمغ های مصنوعی	۱.۳۹۸	۲.۰۲۳	۱.۸۱۱	۱.۸۳۵	۲.۱۹۰	۲.۵۳۶	۲.۰۸۲	۱.۸۱۹	۱.۷۷۲	۱.۴۸۴	۱.۴۵۹	۳۵.۰۴۰
مواد و محصولات شیمیایی ذکر نشده	۴۶۳	۵۸۵	۶۲۲	۶۷۲	۷۱۷	۷۸۵	۸۳۲	۸۱۱	۹۰۱	۶۳۸	۷۷۴	۱۸.۳۱۴
سایر	۹۹۸	۶۶۱	۱.۰۵۵	۵۹۳	۷۱۳	۶۴۹	۳۶۵	۶۲۶	۷۰۴	۵۱۹	۵۴۲	۱۵.۳۷۴
کالاهایی که طبقه بندی آنها بر حسب ماده بکار رفته در آنها صورت گرفته است	۸.۸۷۶	۱۲.۶۷۲	۱۲.۶۶۴	۱۲.۵۹۰	۱۴.۲۳۱	۱۳.۴۴۲	۱۰.۶۳۱	۸.۹۱۵	۸.۹۱۵	۷.۰۰۳	۶.۹۲۲	۲۳۸.۵۹۵
کاغذ، مقوا و محصولات وابسته به آن	۸۱۹	۱.۰۴۱	۱.۰۶۵	۱.۰۸۸	۱.۲۲۵	۱.۳۱۸	۱.۲۱۲	۱.۴۷۵	۱.۱۶۵	۹۸۶	۹۵۹	۲۲.۶۸۷
انواع نخ های نساجی و محصولات وابسته به آن	۴۵۰	۵۲۷	۵۵۲	۶۱۲	۶۵۰	۷۰۳	۶۴۲	۸۴۹	۸۰۴	۶۵۳	۹۵۴	۲۳.۰۴۵
کالاهای ساخته شده از مواد کانی غیر فلزی	۴۰۴	۵۲۵	۵۸۲	۶۷۹	۶۵۲	۷۲۵	۵۴۰	۴۷۰	۵۴۵	۴۲۷	۵۷۵	۱۲.۹۳۰
آهن و فولاد	۵.۸۸۷	۸.۸۰۳	۹.۳۰۷	۸.۱۶۶	۹.۲۳۵	۸.۳۵۷	۶.۱۲۱	۳.۶۸۴	۴.۲۱۰	۳.۰۸۹	۲.۵۰۹	۱۲۹.۱۹۳
سایر	۱.۳۱۶	۱.۷۷۷	۱.۸۵۷	۲.۰۴۶	۲.۴۷۰	۲.۴۳۹	۲.۱۱۵	۱.۸۵۲	۲.۱۹۱	۱.۸۴۹	۱.۹۲۵	۵۰.۷۴۰
ماشین آلات و لوازم حمل و نقل	۱۵.۰۱۷	۱۶.۴۹۳	۱۹.۱۷۱	۱۸.۰۶۰	۲۰.۷۱۳	۲۲.۲۳۶	۱۶.۳۷۱	۱۵.۶۷۱	۱۹.۹۳۵	۱۵.۰۹۰	۱۷.۷۰۴	۴۱۰.۶۴۵
ماشین آلات غیر الکتریکی	۷.۹۲۳	۸.۲۲۴	۹.۰۱۵	۹.۵۵۲	۱۰.۶۹۲	۱۰.۲۹۲	۷.۵۷۹	۷.۲۶۰	۹.۰۲۰	۷.۳۷۲	۷.۳۲۱	۲۱۴.۸۹۷
ماشین آلات و دستگاه ها و ابزارهای الکتریکی	۳.۲۷۱	۳.۸۰۰	۴.۶۰۹	۳.۹۷۳	۴.۴۰۰	۴.۸۴۵	۵.۴۵۶	۴.۹۲۷	۵.۱۶۷	۳.۷۵۱	۵.۰۳۴	۹۲.۲۸۶
وسایل حمل و نقل	۳.۸۲۲	۴.۴۶۹	۵.۵۴۸	۴.۵۳۵	۵.۶۲۰	۶.۳۸۸	۳.۸۴۷	۳.۴۸۴	۵.۷۴۷	۳.۹۶۸	۵.۴۵۰	۱۰۳.۵۵۳
کالاهای ساخته شده متفرقه	۱.۱۱۹	۱.۴۶۵	۱.۷۲۹	۱.۸۶۷	۱.۷۸۸	۱.۸۰۹	۱.۵۳۷	۱.۵۷۱	۱.۵۶۲	۱.۴۴۲	۱.۷۳۹	۳۴.۴۶۲
لوازم علمی و حرفه ای	۷۱۳	۸۴۵	۱.۰۵۲	۱.۳۳۱	۹۸۶	۹۰۸	۷۴۵	۸۱۲	۸۷۷	۸۴۶	۹۲۴	۳۱.۲۲۱
اشیاء مصنوعی و متفرقه و ذکر نشده	۳۴۷	۵۲۵	۵۴۸	۴۹۳	۶۱۱	۶۷۱	۵۹۹	۶۰۹	۶۰۴	۵۳۵	۶۸۰	۱۰.۷۳۶
سایر	۵۹	۹۵	۱۲۹	۱۴۲	۱۹۱	۲۳۰	۱۹۳	۱۴۹	۸۱	۶۲	۱۳۵	۲.۵۰۴
کالاهایی که براساس نوع مصرف طبقه بندی نشده اند	۴۷۱	۹۸	۲۳۲	۱.۱۹۲	۶.۲۳۵	۱.۴۳۷	۱.۰۴۹	۳۷۴	۱۸۵	۹۴۰	۱۸۰	۱۶.۹۴۳
جمع کل	۴۱.۷۲۳	۴۸.۴۳۹	۵۶.۰۴۲	۵۵.۲۸۷	۶۴.۴۵۰	۶۱.۸۰۸	۵۲.۴۵۱	۴۹.۷۰۹	۵۳.۵۶۹	۴۱.۵۳۹	۴۲.۶۸۴	۱.۰۹۹.۶۴۷

جزئیات سهم ارزش واردات گمرکی ایران

بر اساس طبقه بندی بین المللی کالا

سال های ۱۳۹۵-۱۳۴۹





اتاق مشهد

دفتر پژوهش های اقتصاد و توسعه

صفحه از ۴

سهم ارزش واردات گمرکی ایران بر اساس طبقه بندی بین المللی کالا

سالهای ۱۳۹۵-۱۳۴۹

بخش ۲: جزئیات واردات کالا

ارقام : سهم به درصد

سال	۱۳۴۹	۱۳۵۰	۱۳۵۱	۱۳۵۲	۱۳۵۳	۱۳۵۴	۱۳۵۵	۱۳۵۶	۱۳۵۷	۱۳۵۸	۱۳۵۹	۱۳۶۰
مواد غذایی و حیوانات زنده	۴.۱	۸.۳	۸.۰	۸.۸	۱۲.۹	۱۳.۳	۹.۷	۱۰.۵	۹.۹	۱۵.۷	۱۴.۲	۱۶.۰
لبنیات و تخم مرغ	۰.۶	۰.۷	۰.۸	۰.۹	۱.۰	۰.۸	۰.۹	۱.۲	۱.۱	۲.۷	۳.۳	۳.۶
غلات و فرآورده های آن	۰.۴	۰.۵	۰.۷	۰.۹	۱.۰	۰.۸	۰.۹	۱.۲	۱.۱	۲.۷	۳.۳	۳.۶
شکر، فرآورده های آن و عسل	۰.۴	۰.۵	۰.۷	۰.۹	۱.۰	۰.۸	۰.۹	۱.۲	۱.۱	۲.۷	۳.۳	۳.۶
قهوه، چای کائو، ادویه جات و سایر محصولات مشابه	۰.۸	۰.۷	۰.۵	۰.۵	۰.۵	۰.۵	۰.۳	۰.۴	۰.۶	۱.۰	۰.۴	۰.۵
میوه ها و سبزی ها	۰.۲	۰.۱	۰.۵	۰.۶	۰.۶	۱.۱	۱.۲	۰.۷	۰.۴	۰.۲	۰.۱	۰.۱
سایر	۱.۷	۱.۱	۱.۴	۱.۸	۱.۶	۱.۷	۲.۷	۳.۱	۳.۶	۴.۱	۳.۹	۴.۷
نوشابه ها و دخانیات	۰.۱	۰.۱	۰.۲	۰.۱	۰.۲	۰.۲	۰.۶	۰.۹	۱.۱	۰.۵	۰.۴	۰.۷
مواد خام غیر خوراکی به استثنای مواد نفتی و سوختنی	۴.۵	۴.۱	۴.۷	۵.۱	۵.۲	۳.۲	۲.۹	۳.۱	۳.۱	۳.۲	۶.۱	۴.۹
کائوچوی خام	۰.۷	۰.۶	۰.۵	۰.۶	۰.۵	۰.۳	۰.۴	۰.۳	۰.۴	۰.۲	۰.۳	۰.۴
الیاف نساجی ذکر نشده	۲.۴	۲.۱	۳.۰	۲.۶	۲.۸	۱.۷	۱.۲	۱.۱	۱.۱	۱.۴	۱.۷	۲.۲
انواع کودهای خام و مواد معدنی	۰.۶	۰.۹	۰.۶	۰.۸	۰.۶	۰.۳	۰.۴	۰.۳	۰.۳	۰.۲	۰.۵	۰.۴
سایر	۰.۸	۰.۴	۰.۵	۱.۰	۱.۴	۰.۸	۱.۰	۱.۳	۱.۲	۱.۴	۳.۶	۲.۰
مواد معدنی، سوخت، مواد روغنی و مواد مربوط به آن	۰.۸	۰.۷	۱.۰	۰.۴	۰.۲	۰.۱	۰.۲	۰.۳	۰.۳	۰.۲	۰.۸	۱.۶
روغن های گیاهی و حیوانی	۲.۵	۲.۲	۲.۳	۱.۶	۳.۶	۲.۵	۱.۱	۱.۳	۱.۵	۲.۸	۱.۰	۲.۲
روغن های گیاهی	۲.۲	۱.۹	۲.۰	۱.۴	۳.۳	۲.۱	۰.۹	۱.۱	۱.۳	۲.۴	۰.۵	۱.۵
سایر	۰.۳	۰.۲	۰.۳	۰.۲	۰.۳	۰.۴	۰.۱	۰.۲	۰.۲	۰.۴	۰.۶	۰.۶
مواد شیمیایی	۹.۲	۸.۰	۸.۶	۹.۵	۹.۸	۷.۱	۶.۷	۷.۱	۷.۶	۱۱.۲	۱۴.۰	۱۶.۱
مواد و ترکیبات شیمیایی	۱.۲	۱.۲	۱.۵	۱.۷	۱.۸	۱.۲	۱.۱	۱.۲	۱.۳	۱.۵	۱.۵	۲.۲
موادی که در رنگرزی و دباغی بکار می رود	۱.۳	۱.۳	۱.۳	۱.۲	۱.۱	۰.۶	۰.۶	۰.۶	۰.۷	۰.۸	۰.۸	۰.۹
محصولات پزشکی و دارویی	۲.۹	۲.۴	۲.۶	۲.۶	۲.۳	۱.۸	۱.۷	۱.۹	۲.۴	۳.۷	۴.۳	۳.۹
مواد پلاستیکی، سلولز احیا شده و صمغ های مصنوعی	۱.۰	۰.۹	۱.۲	۲.۱	۲.۰	۱.۵	۱.۷	۱.۸	۱.۶	۲.۵	۲.۹	۳.۳
مواد و محصولات شیمیایی ذکر نشده	۲.۳	۱.۹	۱.۷	۱.۶	۱.۵	۰.۷	۰.۹	۰.۸	۰.۹	۱.۴	۱.۱	۲.۲
سایر	۰.۶	۰.۳	۰.۴	۰.۴	۱.۳	۱.۴	۰.۷	۰.۸	۰.۸	۱.۴	۲.۳	۳.۶
کالاهایی که طبقه بندی آنها برحسب ماده بکار رفته در آنها صورت گرفته است	۳۵.۱	۳۱.۴	۲۹.۵	۳۳.۵	۳۳.۲	۲۸.۶	۳۲.۹	۲۹.۱	۲۸.۷	۳۰.۰	۳۰.۸	۲۹.۵
کاغذ، مقوا و محصولات وابسته به آن	۲.۹	۲.۲	۲.۳	۲.۳	۲.۶	۱.۲	۱.۳	۱.۶	۱.۲	۱.۷	۲.۵	۲.۵
انواع نخ های نساجی و محصولات وابسته به آن	۴.۸	۴.۱	۵.۲	۶.۰	۴.۶	۴.۲	۴.۵	۴.۵	۳.۲	۴.۴	۶.۰	۶.۸
کالاهای ساخته شده از مواد کانی غیر فلزی	۲.۱	۱.۴	۱.۳	۲.۸	۱.۶	۳.۰	۲.۸	۲.۸	۳.۲	۲.۶	۲.۹	۱.۱
آهن و فولاد	۱۵.۱	۱۴.۶	۱۲.۵	۱۵.۶	۱۷.۵	۱۵.۸	۱۳.۵	۹.۶	۱۲.۷	۱۲.۶	۹.۵	۱۰.۵
سایر	۱۰.۲	۹.۲	۸.۲	۶.۸	۷.۰	۶.۹	۱۰.۵	۱۰.۶	۸.۴	۸.۷	۹.۸	۸.۶
ماشین الات و لوازم حمل و نقل	۴۰.۵	۴۲.۰	۴۲.۸	۳۷.۵	۳۱.۹	۴۳.۵	۴۳.۳	۴۳.۱	۴۳.۷	۳۰.۸	۲۸.۲	۲۶.۱
ماشین الات غیر الکتریکی	۲۱.۷	۲۱.۳	۲۳.۵	۲۱.۵	۱۷.۲	۲۱.۷	۲۵.۲	۲۴.۶	۲۶.۰	۱۶.۵	۱۲.۹	۱۳.۷
ماشین الات و دستگاه ها و ابزارهای الکتریکی	۱۰.۰	۱۲.۴	۱۰.۲	۸.۳	۶.۲	۶.۸	۷.۷	۸.۵	۸.۴	۸.۰	۹.۱	۶.۶
وسایل حمل و نقل	۸.۸	۸.۳	۹.۱	۷.۷	۸.۵	۱۴.۰	۱۰.۴	۱۰.۱	۹.۳	۶.۳	۶.۱	۵.۸
کالاهای ساخته شده متفرقه	۳.۳	۳.۱	۲.۹	۳.۴	۲.۹	۲.۴	۲.۷	۳.۶	۳.۵	۵.۰	۴.۵	۲.۹
لوازم علمی و حرفه ای	۲.۰	۲.۰	۲.۱	۲.۰	۱.۸	۱.۴	۱.۳	۱.۸	۲.۳	۲.۰	۲.۰	۱.۷
اشیاء مصنوعی و متفرقه و ذکر نشده	۱.۱	۱.۰	۰.۸	۱.۳	۰.۸	۰.۶	۰.۹	۰.۹	۰.۷	۱.۲	۱.۲	۰.۹
سایر	۰.۱	۰.۰	۰.۰	۰.۱	۰.۴	۰.۴	۰.۵	۰.۸	۰.۵	۰.۸	۰.۳	۰.۳
کالاهایی که براساس نوع مصرف طبقه بندی نشده اند	۰.۱	۰.۰	۰.۰	۰.۱	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۱.۱	۰.۷	۰.۶	۰.۰	۰.۰
جمع کل	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰



اتاق مشهد

دفتر پژوهش، های، اقتصاد و توسعه

صفحه ۲ از ۴

سهم ارزش واردات گمرکی ایران بر اساس طبقه بندی بین المللی کالا

سالهای ۱۳۹۵-۱۳۴۹

بخش ۲: جزئیات واردات کالا

ارقام : سهم به درصد

سال	۱۳۶۱	۱۳۶۲	۱۳۶۳	۱۳۶۴	۱۳۶۵	۱۳۶۶	۱۳۶۷	۱۳۶۸	۱۳۶۹	۱۳۷۰	۱۳۷۱	۱۳۷۲
مواد غذایی و حیوانات زنده	٪۱۸.۳	٪۱۳.۱	٪۱۴.۳	٪۱۳.۵	٪۱۱.۱	٪۱۵.۶	٪۱۶.۸	٪۲۱.۷	٪۱۱.۴	٪۷.۲	٪۷.۶	٪۱۲.۲
لبنیات و تخم مرغ	٪۳.۰	٪۲.۹	٪۲.۵	٪۲.۲	٪۱.۶	٪۲.۲	٪۲.۳	٪۲.۱	٪۰.۸	٪۰.۸	٪۰.۶	٪۰.۹
غلات و فرآورده های آن	٪۵.۷	٪۵.۶	٪۶.۶	٪۶.۶	٪۴.۹	٪۶.۵	٪۶.۹	٪۱۴.۵	٪۶.۶	٪۳.۳	٪۳.۵	٪۶.۹
شکر، فرآورده های آن و عسل	٪۳.۳	٪۰.۵	٪۰.۵	٪۱.۰	٪۱.۱	٪۱.۱	٪۰.۹	٪۱.۷	٪۱.۹	٪۱.۳	٪۱.۰	٪۰.۸
قهوه، چای کاکائو، ادویه جات و سایر محصولات مشابه	٪۰.۳	٪۰.۳	٪۱.۰	٪۰.۷	٪۰.۵	٪۰.۹	٪۰.۳	٪۰.۳	٪۰.۷	٪۰.۴	٪۰.۸	٪۰.۷
میوه ها و سبزی ها	٪۰.۱	٪۰.۱	٪۰.۱	٪۰.۰	٪۰.۱	٪۰.۰	٪۰.۰	٪۰.۱	٪۰.۱	٪۰.۳	٪۰.۳	٪۰.۶
سایر	٪۵.۹	٪۳.۷	٪۳.۲	٪۳.۲	٪۲.۶	٪۵.۳	٪۴.۴	٪۳.۰	٪۱.۳	٪۱.۲	٪۱.۴	٪۲.۳
نوشابه ها و دخانیات	٪۰.۱	٪۰.۵	٪۰.۶	٪۰.۹	٪۱.۱	٪۰.۶	٪۰.۶	٪۰.۶	٪۰.۳	٪۰.۴	٪۰.۳	٪۰.۴
مواد خام غیرخوراکی به استثنای مواد نفتی و سوختنی	٪۲.۹	٪۴.۴	٪۲.۶	٪۲.۸	٪۳.۰	٪۲.۷	٪۲.۰	٪۳.۱	٪۴.۰	٪۲.۹	٪۲.۵	٪۲.۷
کائوچوی خام	٪۰.۵	٪۰.۴	٪۰.۴	٪۰.۳	٪۰.۶	٪۰.۶	٪۰.۷	٪۰.۶	٪۰.۵	٪۰.۳	٪۰.۳	٪۰.۳
الیاف نساجی ذکر نشده	٪۱.۷	٪۲.۳	٪۱.۴	٪۱.۴	٪۰.۹	٪۰.۶	٪۰.۹	٪۱.۱	٪۱.۰	٪۱.۰	٪۰.۷	٪۱.۰
انواع کودهای خام و مواد معدنی	٪۰.۴	٪۰.۴	٪۰.۳	٪۰.۳	٪۰.۲	٪۰.۳	٪۰.۲	٪۰.۵	٪۰.۶	٪۰.۳	٪۰.۶	٪۰.۳
سایر	٪۱.۴	٪۱.۴	٪۱.۵	٪۱.۳	٪۱.۵	٪۱.۳	٪۱.۲	٪۰.۹	٪۱.۹	٪۱.۳	٪۱.۰	٪۱.۱
مواد معدنی، سوخت، مواد روغنی و مواد مربوط به آن	٪۱.۷	٪۱.۱	٪۲.۱	٪۲.۲	٪۴.۳	٪۴.۴	٪۴.۲	٪۲.۵	٪۲.۳	٪۱.۳	٪۱.۴	٪۰.۴
روغن های گیاهی و حیوانی	٪۱.۶	٪۱.۹	٪۲.۵	٪۲.۷	٪۲.۰	٪۴.۰	٪۱.۶	٪۲.۸	٪۱.۷	٪۰.۹	٪۱.۰	٪۲.۲
روغن های گیاهی	٪۱.۴	٪۱.۷	٪۲.۴	٪۲.۶	٪۱.۷	٪۲.۶	٪۱.۳	٪۲.۵	٪۱.۵	٪۰.۸	٪۰.۹	٪۲.۱
سایر	٪۰.۲	٪۰.۲	٪۰.۱	٪۰.۲	٪۰.۲	٪۰.۴	٪۰.۳	٪۰.۳	٪۰.۲	٪۰.۱	٪۰.۱	٪۰.۱
مواد شیمیایی	٪۱۴.۲	٪۱۱.۵	٪۱۲.۲	٪۱۰.۲	٪۱۴.۶	٪۱۵.۲	٪۱۵.۹	٪۱۶.۰	٪۱۵.۴	٪۹.۷	٪۹.۰	٪۱۰.۱
مواد و ترکیبات شیمیایی	٪۲.۳	٪۱.۹	٪۱.۷	٪۲.۳	٪۲.۹	٪۳.۱	٪۳.۲	٪۳.۳	٪۳.۴	٪۲.۱	٪۱.۸	٪۲.۰
موادی که در رنگرزی و دباغی بکار می رود	٪۰.۶	٪۰.۷	٪۱.۵	٪۰.۶	٪۰.۵	٪۰.۷	٪۰.۶	٪۰.۶	٪۰.۹	٪۰.۶	٪۰.۷	٪۰.۶
محصولات پزشکی و دارویی	٪۳.۴	٪۲.۰	٪۱.۴	٪۱.۴	٪۲.۸	٪۲.۸	٪۲.۸	٪۲.۰	٪۲.۱	٪۱.۲	٪۱.۱	٪۱.۴
مواد پلاستیکی، سلولز احیا شده و صمغ های مصنوعی	٪۲.۶	٪۲.۸	٪۲.۷	٪۱.۹	٪۲.۹	٪۲.۳	٪۲.۵	٪۲.۹	٪۴.۲	٪۱.۹	٪۲.۳	٪۲.۶
مواد و محصولات شیمیایی ذکر نشده	٪۲.۱	٪۱.۷	٪۲.۴	٪۱.۴	٪۲.۳	٪۲.۴	٪۳.۷	٪۳.۰	٪۲.۸	٪۲.۱	٪۲.۱	٪۲.۵
سایر	٪۳.۳	٪۲.۳	٪۲.۵	٪۲.۶	٪۳.۲	٪۴.۱	٪۴.۴	٪۳.۵	٪۱.۸	٪۱.۱	٪۱.۱	٪۱.۰
کالاهایی که طبقه بندی آنها برحسب ماده بکار رفته در آنها صورت گرفته است	٪۲۹.۶	٪۲۹.۴	٪۲۴.۶	٪۲۹.۴	٪۲۴.۱	٪۲۰.۸	٪۱۹.۸	٪۱۹.۹	٪۲۷.۵	٪۲۳.۸	٪۱۸.۴	٪۱۶.۷
کاغذ، مقوا و محصولات وابسته به آن	٪۱.۸	٪۱.۶	٪۱.۴	٪۱.۷	٪۱.۵	٪۲.۴	٪۲.۳	٪۲.۵	٪۲.۲	٪۱.۷	٪۱.۳	٪۱.۲
انواع نخ های نساجی و محصولات وابسته به آن	٪۶.۲	٪۸.۲	٪۶.۹	٪۵.۲	٪۴.۸	٪۲.۳	٪۲.۶	٪۳.۳	٪۲.۵	٪۲.۵	٪۲.۱	٪۱.۷
کالاهای ساخته شده از مواد کانی غیرفلزی	٪۰.۷	٪۱.۰	٪۰.۹	٪۰.۸	٪۱.۰	٪۰.۹	٪۱.۰	٪۰.۸	٪۱.۳	٪۱.۰	٪۱.۳	٪۱.۲
آهن و فولاد	٪۱۳.۱	٪۱۰.۵	٪۷.۶	٪۱۵.۵	٪۱۱.۰	٪۸.۸	٪۹.۷	٪۸.۳	٪۱۵.۶	٪۱۳.۵	٪۸.۳	٪۸.۳
سایر	٪۷.۷	٪۸.۲	٪۷.۷	٪۶.۳	٪۵.۸	٪۶.۴	٪۵.۰	٪۶.۰	٪۶.۰	٪۵.۱	٪۵.۴	٪۴.۲
ماشین الات و لوازم حمل و نقل	٪۲۸.۱	٪۳۴.۹	٪۳۷.۶	٪۳۴.۲	٪۳۵.۴	٪۳۲.۷	٪۳۴.۳	٪۳۰.۰	٪۳۳.۵	٪۵۰.۳	٪۵۵.۲	٪۵۰.۱
ماشین الات غیرالکتریکی	٪۱۴.۶	٪۱۶.۸	٪۱۹.۵	٪۱۶.۴	٪۱۹.۲	٪۱۸.۳	٪۲۰.۹	٪۱۶.۰	٪۲۰.۸	٪۲۸.۹	٪۳۴.۱	٪۳۴.۷
ماشین الات و دستگاه ها و ابزارهای الکتریکی	٪۵.۹	٪۷.۴	٪۷.۵	٪۷.۳	٪۸.۵	٪۸.۴	٪۶.۶	٪۵.۶	٪۷.۲	٪۸.۵	٪۹.۸	٪۸.۹
وسایل حمل و نقل	٪۷.۶	٪۱۰.۷	٪۱۰.۶	٪۱۰.۴	٪۷.۷	٪۶.۰	٪۶.۸	٪۸.۴	٪۵.۵	٪۱۲.۹	٪۱۱.۴	٪۶.۵
کالاهای ساخته شده متفرقه	٪۲.۴	٪۲.۹	٪۲.۵	٪۲.۶	٪۴.۲	٪۳.۳	٪۳.۳	٪۳.۰	٪۳.۶	٪۳.۱	٪۴.۴	٪۳.۸
لوازم علمی و حرفه ای	٪۱.۷	٪۲.۰	٪۱.۷	٪۱.۸	٪۲.۷	٪۲.۴	٪۲.۶	٪۲.۱	٪۲.۷	٪۲.۰	٪۳.۰	٪۲.۸
اشیاء مصنوعی و متفرقه و ذکر نشده	٪۰.۵	٪۰.۷	٪۰.۵	٪۰.۶	٪۱.۱	٪۰.۷	٪۰.۶	٪۰.۷	٪۰.۸	٪۰.۷	٪۱.۳	٪۰.۸
سایر	٪۰.۲	٪۰.۳	٪۰.۲	٪۰.۲	٪۰.۴	٪۰.۳	٪۰.۱	٪۰.۱	٪۰.۲	٪۰.۱	٪۰.۲	٪۰.۱
کالاهایی که براساس نوع مصرف طبقه بندی نشده اند	٪۰.۱	٪۰.۲	٪۰.۱	٪۱.۷	٪۰.۱	٪۰.۰	٪۰.۴	٪۰.۴	٪۰.۳	٪۰.۴	٪۰.۱	٪۱.۴
جمع کل	٪۱۰۰	٪۱۰۰	٪۱۰۰	٪۱۰۰	٪۱۰۰	٪۱۰۰	٪۱۰۰	٪۱۰۰	٪۱۰۰	٪۱۰۰	٪۱۰۰	٪۱۰۰



اتاق مشهد

دفتر پژوهش‌های اقتصاد و توسعه

صفحه ۳ از ۴

بخش ۲:
جزئیات واردات کالا

سهم ارزش واردات گمرکی ایران بر اساس طبقه بندی بین المللی کالا سالهای ۱۳۹۵-۱۳۴۹

ارقام : سهم به درصد

سال	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۰	۱۳۷۹	۱۳۷۸	۱۳۷۷	۱۳۷۶	۱۳۷۵	۱۳۷۴	۱۳۷۳
مواد غذایی و حیوانات زنده	٪۴.۶	٪۴.۹	٪۵.۳	٪۶.۸	٪۱۱.۹	٪۱۳.۸	٪۱۵.۴	٪۱۱.۱	٪۱۷.۷	٪۱۷.۱	٪۱۹.۵	٪۱۱.۶
لبنیات و تخم مرغ	٪۰.۳	٪۰.۳	٪۰.۳	٪۰.۳	٪۰.۲	٪۰.۴	٪۰.۳	٪۰.۵	٪۰.۲	٪۰.۴	٪۰.۸	٪۰.۵
غلات و فرآورده های آن	٪۲.۳	٪۲.۵	٪۳.۰	٪۴.۰	٪۸.۳	٪۹.۷	٪۱۰.۴	٪۶.۱	٪۱۲.۰	٪۱۲.۴	٪۱۱.۷	٪۵.۹
شکر، فرآورده های آن و عسل	٪۰.۵	٪۰.۱	٪۰.۲	٪۰.۷	٪۱.۲	٪۱.۵	٪۲.۲	٪۱.۶	٪۲.۲	٪۲.۲	٪۳.۰	٪۲.۱
قهوه، چای کاتائو، ادویه جات و سایر محصولات مشابه	٪۰.۳	٪۰.۳	٪۰.۱	٪۰.۱	٪۰.۳	٪۰.۵	٪۰.۵	٪۰.۳	٪۰.۳	٪۰.۲	٪۰.۳	٪۰.۴
میوه ها و سبزی ها	٪۰.۵	٪۰.۳	٪۰.۴	٪۰.۳	٪۰.۳	٪۰.۱	٪۰.۰	٪۰.۰	٪۰.۰	٪۰.۰	٪۰.۱	٪۰.۳
سایر	٪۰.۶	٪۱.۴	٪۱.۳	٪۱.۴	٪۱.۶	٪۲.۰	٪۲.۵	٪۲.۳	٪۱.۸	٪۲.۶	٪۲.۶	٪۲.۴
نوشابه ها و دخانیات	٪۱.۱	٪۰.۹	٪۱.۱	٪۰.۶	٪۰.۱	٪۰.۱	٪۰.۰	٪۰.۱	٪۰.۱	٪۰.۱	٪۰.۰	٪۰.۳
مواد خام غیر خوراکی به استثنای مواد نفتی و سوختنی	٪۳.۳	٪۴.۲	٪۴.۱	٪۳.۳	٪۳.۸	٪۴.۹	٪۵.۱	٪۴.۲	٪۴.۶	٪۵.۱	٪۵.۴	٪۵.۵
کاتوچوی خام	٪۰.۴	٪۰.۵	٪۰.۴	٪۰.۴	٪۰.۴	٪۰.۴	٪۰.۵	٪۰.۴	٪۰.۵	٪۰.۷	٪۱.۰	٪۰.۶
الیاف نساجی ذکر نشده	٪۰.۹	٪۱.۲	٪۱.۰	٪۱.۰	٪۱.۲	٪۱.۴	٪۱.۷	٪۱.۴	٪۱.۴	٪۱.۵	٪۱.۷	٪۱.۸
انواع کودهای خام و مواد معدنی	٪۰.۳	٪۰.۲	٪۰.۳	٪۰.۳	٪۰.۴	٪۰.۴	٪۰.۵	٪۰.۴	٪۰.۷	٪۰.۵	٪۰.۵	٪۰.۵
سایر	٪۱.۷	٪۲.۳	٪۲.۳	٪۱.۷	٪۱.۸	٪۲.۷	٪۲.۴	٪۱.۹	٪۲.۰	٪۲.۴	٪۲.۳	٪۲.۷
مواد معدنی، سوخت، مواد روغنی و مواد مربوط به آن	٪۱۰.۷	٪۸.۶	٪۵.۰	٪۴.۸	٪۳.۳	٪۲.۳	٪۱.۷	٪۱.۳	٪۱.۹	٪۲.۵	٪۱.۹	٪۲.۷
روغن های گیاهی و حیوانی	٪۱.۶	٪۱.۷	٪۲.۵	٪۲.۲	٪۲.۲	٪۲.۹	٪۴.۱	٪۴.۶	٪۳.۱	٪۴.۰	٪۴.۰	٪۳.۳
روغن های گیاهی	٪۰.۰	٪۰.۰	٪۰.۰	٪۰.۱	٪۰.۰	٪۰.۱	٪۰.۱	٪۰.۱	٪۰.۱	٪۰.۱	٪۰.۳	٪۰.۲
سایر	٪۱۰.۷	٪۱۱.۹	٪۱۲.۷	٪۱۱.۶	٪۱۳.۵	٪۱۴.۱	٪۱۴.۹	٪۱۲.۴	٪۱۳.۳	٪۱۲.۸	٪۱۴.۱	٪۱۱.۷
مواد و ترکیبات شیمیایی	٪۲.۳	٪۲.۷	٪۳.۱	٪۲.۹	٪۳.۲	٪۳.۲	٪۳.۷	٪۳.۲	٪۳.۵	٪۳.۸	٪۳.۵	٪۲.۶
موادی که در رنگرزی و دباغی بکار می رود	٪۰.۶	٪۰.۷	٪۰.۸	٪۰.۸	٪۰.۹	٪۰.۹	٪۱.۰	٪۰.۹	٪۱.۲	٪۰.۸	٪۰.۸	٪۰.۷
محصولات پزشکی و دارویی	٪۱.۹	٪۲.۰	٪۲.۵	٪۲.۴	٪۲.۸	٪۲.۸	٪۳.۱	٪۲.۳	٪۲.۸	٪۳.۰	٪۳.۵	٪۲.۳
مواد پلاستیکی، سلولز احیا شده و صمغ های مصنوعی	٪۳.۵	٪۳.۷	٪۳.۷	٪۲.۷	٪۳.۳	٪۳.۰	٪۳.۱	٪۲.۹	٪۲.۸	٪۲.۵	٪۲.۱	٪۲.۰
مواد و محصولات شیمیایی ذکر نشده	٪۱.۱	٪۱.۴	٪۱.۷	٪۲.۰	٪۲.۴	٪۲.۸	٪۲.۸	٪۲.۲	٪۱.۹	٪۱.۶	٪۲.۴	٪۲.۷
سایر	٪۱.۲	٪۱.۴	٪۰.۸	٪۰.۸	٪۱.۰	٪۱.۵	٪۱.۲	٪۰.۹	٪۱.۲	٪۱.۱	٪۱.۸	٪۱.۳
کالاهایی که طبقه بندی آنها برحسب ماده بکار رفته در آنها صورت گرفته است	٪۲۱.۱	٪۲۰.۳	٪۲۰.۵	٪۱۴.۵	٪۱۸.۸	٪۲۲.۲	٪۱۷.۴	٪۱۷.۶	٪۱۹.۲	٪۲۴.۵	٪۲۰.۶	٪۱۴.۰
کاغذ، مقوا و محصولات وابسته به آن	٪۱.۷	٪۱.۸	٪۱.۸	٪۱.۸	٪۲.۰	٪۲.۹	٪۲.۳	٪۱.۹	٪۲.۸	٪۳.۸	٪۴.۳	٪۲.۲
انواع نخ های نساجی و محصولات وابسته به آن	٪۱.۱	٪۱.۲	٪۱.۳	٪۱.۱	٪۱.۶	٪۲.۱	٪۲.۱	٪۲.۲	٪۲.۳	٪۲.۰	٪۱.۷	٪۱.۹
کالاهای ساخته شده از مواد کانی غیر فلزی	٪۱.۰	٪۱.۰	٪۱.۰	٪۰.۹	٪۱.۰	٪۰.۹	٪۱.۱	٪۱.۲	٪۱.۱	٪۰.۹	٪۱.۱	٪۱.۱
آهن و فولاد	٪۱۳.۸	٪۱۳.۰	٪۱۲.۵	٪۷.۸	٪۱۰.۸	٪۱۲.۷	٪۹.۲	٪۹.۰	٪۹.۱	٪۱۳.۶	٪۶.۷	٪۵.۸
سایر	٪۳.۴	٪۳.۳	٪۳.۹	٪۲.۸	٪۳.۴	٪۳.۶	٪۲.۷	٪۳.۴	٪۳.۹	٪۴.۳	٪۶.۹	٪۳.۰
ماشین الات و لوازم حمل و نقل	٪۴۳.۹	٪۴۴.۷	٪۴۵.۱	٪۴۵.۹	٪۴۲.۹	٪۳۶.۱	٪۳۷.۷	٪۴۴.۳	٪۳۵.۵	٪۲۷.۸	٪۲۹.۷	٪۴۶.۸
ماشین الات غیرالکتریکی	٪۲۳.۵	٪۲۴.۵	٪۲۳.۹	٪۲۲.۱	٪۲۳.۰	٪۲۰.۷	٪۲۲.۸	٪۲۴.۴	٪۱۸.۸	٪۱۵.۴	٪۱۸.۶	٪۳۴.۴
ماشین الات و دستگاه ها و ابزارهای الکتریکی	٪۷.۳	٪۸.۳	٪۸.۹	٪۸.۱	٪۱۰.۳	٪۷.۶	٪۷.۶	٪۱۰.۶	٪۱۰.۲	٪۷.۸	٪۷.۲	٪۷.۱
وسایل حمل و نقل	٪۱۳.۰	٪۱۲.۲	٪۱۲.۴	٪۱۵.۶	٪۹.۶	٪۷.۷	٪۶.۳	٪۹.۳	٪۶.۵	٪۴.۶	٪۳.۹	٪۵.۴
کالاهای ساخته شده متفرقه	٪۲.۹	٪۲.۶	٪۳.۴	٪۳.۲	٪۳.۰	٪۳.۱	٪۲.۴	٪۳.۸	٪۲.۷	٪۲.۳	٪۲.۵	٪۳.۴
لوازم علمی و حرفه ای	٪۱.۸	٪۱.۷	٪۲.۲	٪۲.۱	٪۲.۱	٪۲.۰	٪۱.۹	٪۲.۷	٪۱.۹	٪۱.۴	٪۱.۸	٪۲.۷
اشیاء مصنوعی و متفرقه و ذکر نشده	٪۰.۹	٪۰.۷	٪۱.۱	٪۱.۱	٪۰.۹	٪۱.۱	٪۰.۵	٪۱.۱	٪۱.۱	٪۰.۸	٪۰.۶	٪۰.۷
سایر	٪۰.۳	٪۰.۳	٪۰.۱	٪۰.۱	٪۰.۰	٪۰.۰	٪۰.۰	٪۰.۰	٪۰.۰	٪۰.۰	٪۰.۱	٪۰.۱
کالاهایی که براساس نوع مصرف طبقه بندی نشده اند	٪۰.۲	٪۰.۱	٪۰.۳	٪۷.۱	٪۰.۳	٪۰.۵	٪۱.۲	٪۰.۸	٪۲.۱	٪۳.۹	٪۲.۴	٪۰.۶
جمع کل	٪۱۰۰	٪۱۰۰	٪۱۰۰	٪۱۰۰	٪۱۰۰	٪۱۰۰	٪۱۰۰	٪۱۰۰	٪۱۰۰	٪۱۰۰	٪۱۰۰	٪۱۰۰



اتاق مشهد

دفتر پژوهش‌های اقتصاد و توسعه

صفحه ۴ از ۴

بخش ۲:

جزئیات واردات کالا

سهم ارزش واردات گمرکی ایران بر اساس طبقه بندی بین المللی کالا

سالهای ۱۳۹۵-۱۳۴۹

ارقام : سهم به درصد

سال	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	جمع کل
مواد غذایی و حیوانات زنده	۷.۸	۶.۵	۱۲.۰	۱۱.۶	۱۰.۵	۱۲.۰	۲۱.۵	۲۱.۴	۱۸.۸	۱۶.۲	۱۴.۵	۱۲.۵
لبنیات و تخم مرغ	۰.۳	۰.۴	۰.۵	۰.۴	۰.۵	۰.۶	۰.۷	۰.۷	۰.۵	۰.۶	۰.۶	۰.۸
غلات و فرآورده های آن	۲.۸	۲.۵	۷.۹	۶.۴	۳.۵	۴.۹	۱۱.۹	۱۱.۲	۱۱.۶	۸.۳	۶.۴	۶.۴
شکر، فرآورده های آن و عسل	۲.۵	۰.۹	۰.۳	۰.۶	۱.۱	۱.۳	۲.۱	۱.۷	۰.۸	۰.۵	۰.۸	۱.۲
قهوه، چای کاکائو، ادویه جات و سایر محصولات مشابه	۰.۳	۰.۴	۰.۳	۰.۴	۰.۵	۰.۶	۰.۸	۱.۰	۰.۷	۱.۰	۱.۰	۰.۵
میوه ها و سبزی ها	۰.۷	۰.۸	۱.۲	۱.۳	۱.۲	۱.۲	۱.۳	۱.۳	۱.۱	۱.۹	۱.۹	۰.۸
سایر	۱.۱	۱.۶	۱.۹	۲.۵	۳.۶	۳.۵	۵.۱	۵.۴	۴.۰	۳.۹	۳.۸	۲.۸
نوشابه ها و دخانیات	۱.۳	۱.۰	۰.۹	۰.۶	۰.۳	۰.۵	۰.۵	۰.۶	۰.۵	۰.۶	۰.۷	۰.۶
مواد خام غیر خوراکی به استثنای مواد نفتی و سوختنی	۲.۸	۴.۹	۳.۹	۳.۷	۲.۳	۳.۷	۲.۴	۴.۲	۴.۴	۵.۷	۵.۹	۴.۰
کائوچوی خام	۰.۶	۰.۵	۰.۵	۰.۵	۰.۵	۰.۷	۰.۶	۰.۷	۰.۴	۰.۴	۰.۴	۰.۵
الیاف نساجی ذکر نشده	۱.۳	۱.۵	۱.۰	۰.۹	۱.۱	۱.۱	۱.۲	۱.۲	۱.۱	۱.۰	۱.۱	۱.۲
انواع کودهای خام و مواد معدنی	۰.۳	۰.۲	۰.۲	۰.۲	۰.۲	۰.۲	۰.۲	۰.۲	۰.۱	۰.۲	۰.۲	۰.۳
سایر	۱.۷	۲.۶	۲.۲	۲.۱	۱.۸	۱.۷	۱.۴	۲.۱	۲.۸	۴.۱	۴.۲	۲.۰
مواد معدنی، سوخت، مواد روغنی و مواد مربوط به آن	۱۲.۸	۹.۱	۸.۳	۱۰.۴	۶.۰	۶.۳	۲.۹	۳.۲	۳.۳	۲.۲	۲.۳	۴.۷
روغن های گیاهی و حیوانی	۱.۷	۲.۱	۲.۱	۱.۸	۲.۲	۲.۶	۳.۸	۳.۷	۲.۷	۲.۴	۲.۰	۲.۴
روغن های گیاهی	۱.۶	۲.۱	۲.۰	۱.۸	۲.۲	۲.۶	۳.۸	۳.۷	۲.۷	۲.۴	۲.۰	۲.۳
سایر	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۰.۱
مواد شیمیایی	۱۱.۶	۱۲.۹	۱۱.۳	۱۰.۹	۱۰.۹	۱۲.۰	۱۲.۷	۱۴.۶	۱۳.۲	۱۴.۱	۱۳.۸	۱۲.۱
مواد و ترکیبات شیمیایی	۲.۸	۳.۰	۲.۴	۲.۳	۲.۲	۲.۳	۲.۷	۳.۲	۲.۹	۳.۱	۲.۸	۲.۶
موادی که در رنگرزی و دباغی بکار رمی رود	۰.۶	۰.۶	۰.۵	۰.۵	۰.۵	۰.۵	۰.۶	۰.۶	۰.۶	۰.۷	۰.۸	۰.۷
محصولات پزشکی و دارویی	۲.۱	۲.۵	۲.۲	۲.۵	۲.۵	۲.۷	۳.۳	۴.۲	۳.۴	۴.۰	۳.۸	۲.۶
مواد پلاستیکی، سلولز احیا شده و صمغ های مصنوعی	۲.۳	۴.۲	۳.۲	۳.۳	۲.۴	۴.۱	۳.۹	۳.۷	۳.۳	۳.۶	۳.۳	۲.۲
مواد و محصولات شیمیایی ذکر نشده	۱.۱	۱.۲	۱.۱	۱.۲	۱.۱	۱.۳	۱.۶	۱.۶	۱.۷	۱.۵	۱.۸	۱.۷
سایر	۱.۷	۱.۴	۱.۹	۱.۱	۱.۱	۱.۱	۱.۳	۱.۷	۱.۳	۱.۲	۱.۲	۱.۴
کالاهایی که طبقه بندی آنها بر حسب ماده بکار رفته در آنها صورت گرفته است	۲۱.۳	۲۶.۲	۲۳.۸	۲۲.۸	۲۲.۱	۲۱.۷	۱۹.۶	۱۶.۸	۱۶.۶	۱۶.۹	۱۵.۸	۲۱.۷
کاغذ، مقوا و محصولات وابسته به آن	۲.۰	۲.۱	۱.۹	۲.۰	۱.۹	۲.۰	۲.۳	۳.۰	۲.۲	۲.۴	۲.۲	۲.۱
انواع نخ های نساجی و محصولات وابسته به آن	۱.۱	۱.۱	۱.۰	۱.۱	۱.۰	۱.۱	۱.۲	۱.۷	۱.۵	۱.۶	۱.۶	۱.۲
کالاهای ساخته شده از مواد کانی غیرفلزی	۱.۰	۱.۱	۱.۰	۱.۲	۱.۰	۱.۲	۱.۰	۰.۹	۱.۰	۱.۰	۱.۳	۱.۲
آهن و فولاد	۱۴.۱	۱۸.۲	۱۶.۶	۱۴.۷	۱۴.۳	۱۳.۵	۱۱.۵	۷.۴	۷.۹	۷.۴	۵.۷	۱۱.۷
سایر	۳.۲	۳.۷	۳.۳	۳.۸	۳.۸	۳.۹	۴.۰	۳.۷	۴.۱	۴.۵	۴.۴	۴.۶
ماشین آلات و لوازم حمل و نقل	۳۶.۰	۳۴.۰	۳۴.۲	۳۳.۷	۳۲.۱	۳۵.۸	۳۰.۴	۳۱.۵	۲۷.۲	۲۶.۳	۲۴.۵	۳۷.۳
ماشین آلات غیرالکتریکی	۱۹.۰	۱۷.۰	۱۶.۱	۱۷.۳	۱۶.۶	۱۶.۷	۱۴.۲	۱۴.۶	۱۶.۸	۱۷.۷	۱۶.۸	۱۹.۵
ماشین آلات و دستگاه ها و ابزارهای الکتریکی	۷.۸	۷.۸	۸.۲	۷.۲	۶.۸	۸.۸	۹.۱	۹.۹	۹.۶	۹.۰	۱۱.۵	۸.۴
وسایل حمل و نقل	۹.۲	۹.۲	۹.۹	۸.۲	۸.۷	۱۰.۳	۷.۲	۷.۰	۱۰.۷	۹.۶	۱۲.۲	۹.۴
کالاهای ساخته شده متفرقه	۲.۷	۳.۰	۲.۱	۳.۴	۲.۸	۲.۹	۲.۹	۳.۲	۲.۹	۳.۵	۴.۰	۳.۱
لوازم علمی و حرفه ای	۱.۷	۱.۷	۱.۹	۲.۲	۱.۵	۱.۵	۱.۴	۱.۶	۱.۶	۲.۰	۲.۱	۱.۹
اشیاء مصنوعی و متفرقه و ذکر نشده	۰.۸	۱.۱	۱.۰	۰.۹	۱.۱	۱.۱	۱.۱	۱.۲	۱.۱	۱.۳	۱.۶	۱.۰
سایر	۰.۱	۰.۲	۰.۲	۰.۲	۰.۳	۰.۴	۰.۳	۰.۲	۰.۲	۰.۱	۰.۳	۰.۲
کالاهایی که براساس نوع مصرف طبقه بندی نشده اند	۱.۱	۰.۲	۰.۴	۰.۲	۰.۷	۰.۳	۰.۳	۰.۸	۰.۳	۰.۳	۰.۴	۱.۵
جمع کل	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰

جزئیات حجم ارزشی واردات و سهم هر بخش طی سال های ۱۳۹۶-۱۳۴۹

(با توجه به ریز بودن صفحات قبل، در چهار
اسلاید بعدی جهت وضوح بیشتر تنها اعداد ارزش
و سهم از سال ۸۵ نشان داده شده، لیکن جمع و
سهم مربوط به کل دوره می باشد)





دفتر پژوهش های اقتصاد و توسعه
اتاق مشهد

جزئیات ترکیب و ارزش واردات گمرکی ایران بر اساس

طبقه بندی بین المللی کالا، سالهای ۱۳۹۵-۱۳۴۹

صفحه ۱ از ۲

بخش ۲:
جزئیات واردات کالا

ارقام : میلیون دلار

سال	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	جمع کل
مواد غذایی و حیوانات زنده	۳.۲۴۳	۳.۱۷۲	۶.۷۳۸	۶.۴۰۹	۶.۷۹۰	۷.۳۸۸	۱۱.۵۱۷	۱۰.۶۳۲	۱۰.۰۹۱	۶.۷۳۳	۶.۳۴۶	۱۳۷.۹۸۳
لبنیات و تخم مرغ	۱۴۱	۱۷۴	۲۹۲	۲۴۸	۳۵۲	۳۵۵	۳۹۶	۳۶۹	۲۷۹	۲۵۵	۲۵۴	۸۰.۷۲۴
غلات و فرآورده های آن	۱.۱۸۹	۱.۲۰۱	۴.۴۳۴	۳.۵۱۷	۲.۲۷۸	۲.۹۹۸	۶.۳۷۰	۵.۵۵۳	۶.۲۲۹	۳.۴۶۳	۲.۸۰۷	۷۰.۳۵۰
شکر، فرآورده های آن و عسل	۱۰.۲۶	۴۴۸	۳۴۵	۳۴۵	۷۳۴	۷۸۷	۱.۱۰۴	۸۶۴	۴۱۰	۲۰۲	۳۵۰	۱۳.۵۲۴
قهوه، چای کائو، ادویه جات و سایر محصولات مشابه	۱۱۲	۱۷۶	۱۸۳	۲۱۲	۳۱۹	۳۵۱	۴۰۶	۴۸۳	۳۹۸	۳۹۶	۴۴۵	۵.۹۴۱
میوه ها و سبزی ها	۳۰۵	۳۹۰	۴۲۹	۶۹۷	۷۹۵	۷۵۴	۴۹۹	۶۶۲	۶۰۷	۷۹۹	۸۴۷	۸۰.۳۱۳
سایر	۴۷۰	۷۸۳	۱.۰۵۶	۱.۳۹۱	۲.۳۱۳	۲.۱۴۲	۲.۷۴۲	۲.۷۰۲	۲.۱۶۸	۱.۶۱۸	۱.۶۴۲	۳۱.۱۳۰
نوشابه ها و دخانیات	۵۲۵	۴۹۲	۴۹۹	۳۴۴	۲۱۴	۳۰۹	۲۸۹	۲۹۰	۲۴۷	۲۳۹	۳۰۵	۶.۵۵۸
مواد خام غیرخوراکی به استثنای مواد نفتی و سوختنی	۱.۵۷۲	۲.۳۸۶	۲.۱۵۹	۲.۰۵۵	۲.۱۵۶	۲.۳۰۰	۱.۸۰۵	۲.۱۱۰	۲.۳۳۸	۲.۳۶۳	۲.۵۷۹	۴۳.۹۳۵
کائوچوی خام	۲۳۶	۲۵۸	۲۷۶	۲۶۹	۳۲۶	۴۳۳	۳۴۵	۳۵۳	۲۲۱	۱۶۰	۱۶۱	۵۰.۳۴۲
الیاف نساجی ذکر نشده	۵۳۶	۷۳۸	۵۳۴	۵۰۴	۵۶۱	۷۰۳	۶۳۶	۶۰۸	۵۴۰	۴۰۰	۴۸۹	۱۳.۰۱۳
انواع کودهای خام و مواد معدنی	۱۰۵	۱۱۸	۱۱۰	۱۰۷	۱۲۷	۱۳۹	۹۵	۹۹	۷۷	۸۵	۷۵	۳.۱۷۸
سایر	۶۹۴	۱.۲۷۲	۱.۲۳۹	۱.۱۷۵	۱.۱۴۲	۱.۰۲۶	۷۲۸	۱.۰۵۱	۱.۵۰۰	۱.۷۱۸	۱.۸۵۴	۲۲.۴۰۲
مواد معدنی، سوخت، مواد روغنی و مواد مربوط به آن	۵.۳۵۶	۴.۴۰۶	۴.۶۵۶	۵.۷۵۲	۳.۸۶۷	۳.۹۲۰	۱.۵۳۸	۱.۶۰۰	۱.۷۷۰	۸۹۶	۱.۰۱۸	۵۱.۱۵۳
روغن های گیاهی و حیوانی	۶۹۳	۱.۰۰۰	۱.۱۵۰	۹۸۹	۱.۴۴۴	۱.۶۲۵	۲.۰۴۱	۱.۸۵۰	۱.۴۵۸	۹۸۵	۸۷۶	۲۵.۸۹۶
روغن های گیاهی	۶۸۷	۹۹۴	۱.۱۴۲	۹۸۳	۱.۴۴۰	۱.۶۲۰	۲.۰۳۵	۱.۸۴۴	۱.۴۵۳	۹۸۰	۸۷۲	۲۴.۹۸۵
سایر	۶	۶	۸	۵	۵	۵	۵	۶	۵	۴	۴	۹۱۱
مواد شیمیایی	۴.۸۵۰	۶.۲۵۶	۶.۳۴۳	۶.۰۲۹	۷.۰۱۱	۷.۴۴۱	۶.۷۷۳	۷.۲۸۱	۷.۰۶۹	۵.۸۴۹	۶.۰۱۵	۱۳۳.۴۷۷
مواد و ترکیبات شیمیایی	۱.۱۵۵	۱.۴۷۷	۱.۳۴۴	۱.۲۴۸	۱.۴۳۴	۱.۴۴۰	۱.۴۴۴	۱.۵۷۴	۱.۵۳۱	۱.۲۷۲	۱.۲۴۵	۲۸.۲۸۱
موادی که در رنگرزی و دباغی بکار می رود	۲۵۸	۳۰۲	۲۶۵	۲۷۶	۳۱۷	۳۲۷	۲۹۸	۳۱۹	۳۲۲	۲۷۹	۲۲۸	۷۰.۳۵۳
محصولات پزشکی و دارویی	۸۷۸	۱.۲۰۸	۱.۲۴۶	۱.۴۰۵	۱.۶۴۱	۱.۶۹۵	۱.۷۵۱	۲.۱۳۱	۱.۸۳۸	۱.۶۵۸	۱.۶۶۷	۲۹.۱۱۵
مواد پلاستیکی، سلولز احیا شده و صمغ های مصنوعی	۱.۳۹۸	۲.۰۲۳	۱.۸۱۱	۱.۸۳۵	۲.۱۹۰	۲.۵۳۶	۲.۰۸۲	۱.۸۱۹	۱.۷۷۲	۱.۴۸۴	۱.۴۵۹	۳۵.۰۴۰
مواد و محصولات شیمیایی ذکر نشده	۴۶۳	۵۸۵	۶۲۲	۶۷۲	۷۱۷	۷۸۵	۸۳۲	۸۱۱	۹۰۱	۶۳۸	۷۷۴	۱۸.۳۱۴
سایر	۶۹۸	۶۶۱	۵۹۳	۷۱۳	۶۴۹	۳۶۵	۶۲۶	۷۰۴	۵۱۹	۵۴۲	۵۴۲	۱۵.۳۷۴



جزئیات ترکیب و ارزش واردات گمرکی ایران بر اساس

صفحه ۲ از ۲ طبقه بندی بین المللی کالا، سالهای ۱۳۹۵-۱۳۴۹

بخش ۲:
جزئیات واردات کالا



ارقام : میلیون دلار

سال	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	جمع کل
کالاهایی که طبقه بندی آنها برحسب ماده بکار رفته در آنها صورت گرفته است	۸.۸۷۶	۱۲.۶۷۲	۱۳.۳۶۴	۱۲.۵۹۰	۱۴.۲۳۱	۱۳.۴۴۲	۱۰.۶۳۱	۸.۳۳۱	۸.۹۱۵	۷.۰۰۳	۶.۹۲۲	۲۳۸.۵۹۵
کاغذ، مقوا و محصولات وابسته به آن	۸۱۹	۱۰۴۱	۱۰۶۵	۱۰۸۸	۱۰۲۲۵	۱۰۲۱۸	۱۰۲۱۲	۱۰۴۷۵	۱۰۱۶۵	۹۸۶	۹۵۹	۲۲.۶۸۷
انواع نخ های نساجی و محصولات وابسته به آن	۴۵۰	۵۲۷	۵۵۲	۶۱۲	۶۵۰	۷۰۳	۶۴۲	۸۴۹	۸۰۴	۶۵۳	۹۵۴	۲۳.۰۴۵
کالاهای ساخته شده از مواد کانی غیرفلزی	۴۰۴	۵۲۵	۵۸۲	۶۷۹	۶۵۲	۷۲۵	۵۴۰	۴۷۰	۵۴۵	۴۲۷	۵۷۵	۱۲.۹۳۰
آهن و فولاد	۵.۸۸۷	۸.۸۰۳	۹.۳۰۷	۸.۱۶۶	۹.۲۳۵	۸.۳۵۷	۶.۱۲۱	۳.۶۸۴	۴.۲۱۰	۳.۰۸۹	۲.۵۰۹	۱۲۹.۱۹۳
سایر	۱.۳۱۶	۱.۷۷۷	۱.۸۵۷	۲.۰۴۶	۲.۴۷۰	۲.۴۳۹	۲.۱۱۵	۱.۸۵۲	۲.۱۹۱	۱.۸۴۹	۱.۹۲۵	۵۰.۷۴۰
ماشین آلات و لوازم حمل و نقل	۱۵.۰۱۷	۱۶.۴۹۳	۱۹.۱۷۱	۱۸.۰۶۰	۲۰.۷۱۳	۲۲.۱۳۶	۱۶.۲۷۱	۱۵.۶۷۱	۱۹.۹۳۵	۱۵.۰۹۰	۱۷.۷۰۴	۴۱۰.۶۴۵
ماشین آلات غیرالکتریکی	۷.۹۲۳	۸.۲۲۴	۹.۰۱۵	۹.۵۵۲	۱۰.۶۹۲	۱۰.۲۹۲	۷.۵۷۹	۷.۲۶۰	۹.۰۲۰	۷.۳۷۲	۷.۳۲۱	۲۱۴.۸۹۷
ماشین آلات و دستگاه ها و ابزارهای الکتریکی	۳.۲۷۱	۳.۸۰۰	۴.۶۰۹	۳.۹۷۳	۴.۴۰۰	۵.۴۵۶	۴.۸۴۵	۴.۹۲۷	۵.۱۶۷	۳.۷۵۱	۵.۰۳۴	۹۲.۲۸۶
وسایل حمل و نقل	۳.۸۲۲	۴.۴۶۹	۵.۵۴۸	۴.۵۳۵	۵.۶۲۰	۶.۳۸۸	۳.۸۴۷	۳.۴۸۴	۵.۷۴۷	۳.۹۶۸	۵.۳۵۰	۱۰۳.۵۵۳
کالاهای ساخته شده متفرقه	۱.۱۱۹	۱.۴۶۵	۱.۷۲۹	۱.۸۶۷	۱.۷۸۸	۱.۸۰۹	۱.۵۳۷	۱.۵۷۱	۱.۵۶۲	۱.۴۴۲	۱.۷۳۹	۳۴.۴۶۲
لوازم علمی و حرفه ای	۷۱۳	۸۴۵	۱۰۵۲	۱۰۲۳۱	۹۸۶	۹۰۸	۷۴۵	۸۱۲	۸۷۷	۸۴۶	۹۲۴	۲۱.۲۲۱
اشیاء مصنوعی و متفرقه و ذکر نشده	۳۴۷	۵۲۵	۵۴۸	۴۹۳	۶۱۱	۶۷۱	۵۹۹	۶۰۹	۶۰۴	۵۳۵	۶۸۰	۱۰.۷۳۶
سایر	۵۹	۹۵	۱۲۹	۱۴۲	۱۹۱	۲۳۰	۱۹۳	۱۴۹	۸۱	۶۲	۱۳۵	۲.۵۰۴
کالاهایی که براساس نوع مصرف طبقه بندی نشده اند	۴۷۱	۹۸	۲۳۳	۱.۱۹۲	۶.۲۳۵	۱.۴۳۷	۱.۰۴۹	۳۷۴	۱۸۵	۹۴۰	۱۸۰	۱۶.۹۴۳
جمع کل	۴۱.۷۲۳	۴۸.۴۳۹	۵۶.۰۴۲	۵۵.۲۸۷	۶۴.۴۵۰	۶۱.۸۰۸	۵۲.۴۵۱	۴۹.۷۰۹	۵۳.۵۶۹	۴۱.۵۳۹	۴۳.۶۸۴	۱.۰۹۹.۶۴۷

سهم ارزش واردات گمرکی ایران بر اساس طبقه بندی بین المللی کالا

سالهای ۱۳۹۵-۱۳۴۹

ارقام : سهم به درصد

سال	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	جمع کل
مواد غذایی و حیوانات زنده	۷.۸٪	۶.۵٪	۱۲.۰٪	۱۱.۶٪	۱۰.۵٪	۱۲.۰٪	۲۱.۵٪	۲۱.۴٪	۱۸.۸٪	۱۶.۲٪	۱۴.۵٪	۱۲.۵٪
لبنیات و تخم مرغ	۰.۳٪	۰.۴٪	۰.۵٪	۰.۴٪	۰.۵٪	۰.۶٪	۰.۷٪	۰.۷٪	۰.۵٪	۰.۶٪	۰.۶٪	۰.۸٪
غلات و فرآورده های آن	۲.۸٪	۲.۵٪	۷.۹٪	۶.۴٪	۳.۵٪	۴.۹٪	۱۱.۹٪	۱۱.۲٪	۱۱.۶٪	۸.۳٪	۶.۴٪	۶.۴٪
شکر، فرآورده های آن و عسل	۲.۵٪	۰.۹٪	۰.۶٪	۰.۶٪	۱.۱٪	۱.۳٪	۲.۱٪	۱.۷٪	۰.۸٪	۰.۵٪	۰.۸٪	۱.۲٪
قهوه، چای کاکائو، ادویه جات و سایر محصولات مشابه	۰.۳٪	۰.۴٪	۰.۳٪	۰.۴٪	۰.۵٪	۰.۶٪	۰.۸٪	۱.۰٪	۰.۷٪	۱.۰٪	۱.۰٪	۰.۵٪
میوه ها و سبزی ها	۰.۷٪	۰.۸٪	۰.۸٪	۱.۳٪	۱.۲٪	۱.۲٪	۰.۹٪	۱.۳٪	۱.۱٪	۱.۹٪	۱.۹٪	۰.۸٪
سایر	۱.۱٪	۱.۶٪	۱.۹٪	۲.۵٪	۳.۶٪	۳.۵٪	۵.۱٪	۵.۴٪	۴.۰٪	۳.۹٪	۳.۸٪	۲.۸٪
نوشابه ها و دخانیات	۱.۳٪	۱.۰٪	۰.۹٪	۰.۶٪	۰.۳٪	۰.۵٪	۰.۵٪	۰.۶٪	۰.۵٪	۰.۶٪	۰.۷٪	۰.۶٪
مواد خام غیر خوراکی به استثنای مواد نفتی و سوختنی	۳.۸٪	۴.۹٪	۳.۷٪	۳.۷٪	۳.۳٪	۳.۷٪	۲.۴٪	۴.۲٪	۴.۴٪	۵.۷٪	۵.۹٪	۴.۰٪
کائوچوی خام	۰.۶٪	۰.۵٪	۰.۵٪	۰.۵٪	۰.۵٪	۰.۷٪	۰.۶٪	۰.۷٪	۰.۴٪	۰.۴٪	۰.۴٪	۰.۵٪
الیاف نساجی ذکر نشده	۱.۳٪	۱.۵٪	۱.۰٪	۰.۹٪	۰.۹٪	۱.۱٪	۱.۲٪	۱.۲٪	۱.۰٪	۱.۰٪	۱.۱٪	۱.۲٪
انواع کودهای خام و مواد معدنی	۰.۳٪	۰.۲٪	۰.۲٪	۰.۲٪	۰.۲٪	۰.۲٪	۰.۲٪	۰.۲٪	۰.۱٪	۰.۲٪	۰.۲٪	۰.۳٪
سایر	۱.۷٪	۲.۶٪	۲.۲٪	۲.۱٪	۱.۸٪	۱.۷٪	۱.۴٪	۲.۱٪	۲.۸٪	۴.۱٪	۴.۲٪	۲.۰٪
مواد معدنی، سوخت، مواد روغنی و مواد مربوط به آن	۱۲.۸٪	۹.۱٪	۸.۳٪	۱۰.۴٪	۶.۰٪	۶.۳٪	۲.۹٪	۳.۲٪	۳.۳٪	۲.۲٪	۲.۳٪	۴.۷٪
روغن های گیاهی و حیوانی	۱.۷٪	۲.۱٪	۲.۱٪	۱.۸٪	۲.۲٪	۲.۶٪	۳.۸٪	۳.۷٪	۲.۷٪	۲.۴٪	۲.۰٪	۲.۴٪
روغن های گیاهی	۱.۶٪	۲.۱٪	۲.۰٪	۱.۸٪	۲.۲٪	۲.۶٪	۳.۸٪	۳.۷٪	۲.۷٪	۲.۴٪	۲.۰٪	۲.۳٪
سایر	۰.۰٪	۰.۰٪	۰.۰٪	۰.۰٪	۰.۰٪	۰.۰٪	۰.۰٪	۰.۰٪	۰.۰٪	۰.۰٪	۰.۰٪	۰.۱٪
مواد شیمیایی	۱۱.۶٪	۱۲.۹٪	۱۱.۳٪	۱۰.۹٪	۱۰.۹٪	۱۲.۰٪	۱۲.۷٪	۱۴.۶٪	۱۳.۲٪	۱۴.۱٪	۱۳.۸٪	۱۲.۱٪
مواد و ترکیبات شیمیایی	۲.۸٪	۳.۰٪	۲.۴٪	۲.۳٪	۲.۲٪	۲.۳٪	۲.۷٪	۳.۲٪	۲.۹٪	۳.۱٪	۲.۸٪	۲.۶٪
موادی که در رنگرزی و دباغی بکار می رود	۰.۶٪	۰.۶٪	۰.۵٪	۰.۵٪	۰.۵٪	۰.۵٪	۰.۶٪	۰.۶٪	۰.۶٪	۰.۷٪	۰.۸٪	۰.۷٪
محصولات پزشکی و دارویی	۲.۱٪	۲.۵٪	۲.۲٪	۲.۵٪	۲.۵٪	۲.۷٪	۳.۳٪	۴.۳٪	۳.۴٪	۴.۰٪	۳.۸٪	۲.۶٪
مواد پلاستیکی، سلولز احیا شده و صمغ های مصنوعی	۳.۳٪	۴.۲٪	۳.۲٪	۳.۳٪	۳.۴٪	۴.۱٪	۳.۹٪	۳.۷٪	۳.۳٪	۳.۶٪	۳.۳٪	۳.۲٪
مواد و محصولات شیمیایی ذکر نشده	۱.۱٪	۱.۲٪	۱.۱٪	۱.۲٪	۱.۱٪	۱.۳٪	۱.۶٪	۱.۶٪	۱.۷٪	۱.۵٪	۱.۸٪	۱.۷٪
سایر	۱.۷٪	۱.۴٪	۱.۹٪	۱.۱٪	۱.۱٪	۱.۰٪	۰.۷٪	۱.۳٪	۱.۳٪	۱.۲٪	۱.۲٪	۱.۴٪



سهم ارزش واردات گمرکی ایران بر اساس طبقه بندی بین المللی کالا

سالهای ۱۳۹۵-۱۳۴۹

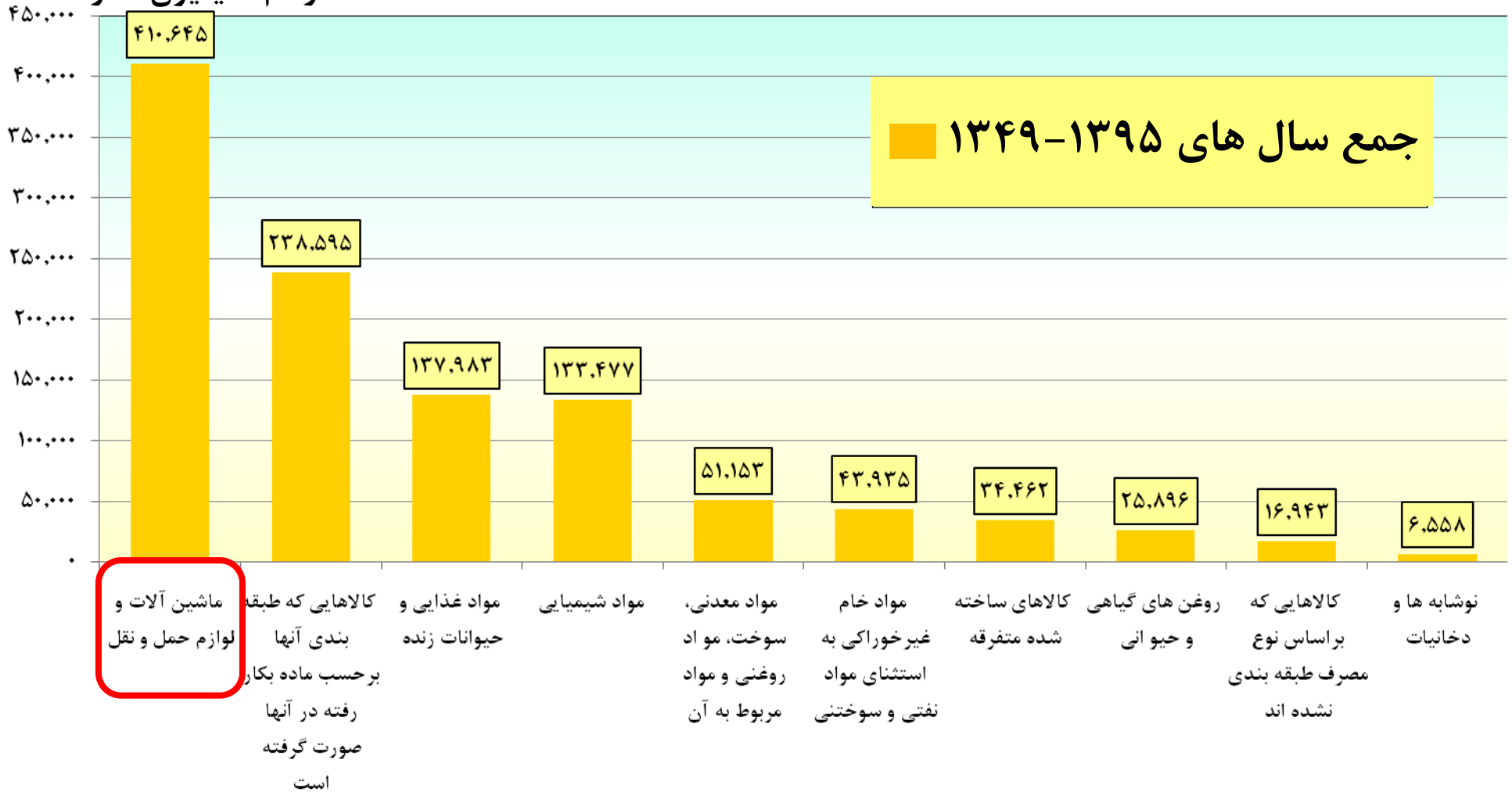
ارقام : سهم به درصد

سال	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	جمع کل
کالاهایی که طبقه بندی آنها برحسب ماده بکار رفته در آنها صورت گرفته است	%۲۱,۳	%۲۶,۲	%۲۳,۸	%۲۲,۸	%۲۲,۱	%۲۱,۷	%۱۹,۹	%۱۶,۸	%۱۶,۶	%۱۶,۹	%۱۵,۸	%۲۱,۷
کاغذ، مقوا و محصولات وابسته به آن	%۲,۰	%۲,۱	%۱,۹	%۲,۰	%۱,۹	%۲,۰	%۲,۳	%۳,۰	%۲,۲	%۲,۴	%۲,۲	%۲,۱
انواع نخ های نساجی و محصولات وابسته به آن	%۱,۱	%۱,۱	%۱,۰	%۱,۱	%۱,۰	%۱,۱	%۱,۲	%۱,۷	%۱,۵	%۱,۶	%۲,۲	%۲,۱
کالاهای ساخته شده از مواد کانی غیرفلزی	%۱,۰	%۱,۱	%۱,۰	%۱,۲	%۱,۰	%۱,۲	%۱,۰	%۰,۹	%۱,۰	%۱,۰	%۱,۳	%۱,۲
آهن و فولاد	%۱۴,۱	%۱۸,۲	%۱۶,۶	%۱۴,۸	%۱۴,۳	%۱۳,۵	%۱۱,۵	%۷,۴	%۷,۹	%۷,۴	%۵,۷	%۱۱,۷
سایر	%۳,۲	%۳,۷	%۳,۳	%۳,۷	%۳,۸	%۳,۹	%۴,۰	%۳,۷	%۴,۱	%۴,۵	%۴,۴	%۴,۶
ماشین آلات و لوازم حمل و نقل	%۳۶,۰	%۳۴,۰	%۳۴,۲	%۳۲,۷	%۳۲,۱	%۳۵,۸	%۳۰,۴	%۳۱,۵	%۳۷,۲	%۳۶,۳	%۴۰,۵	%۳۷,۳
ماشین آلات غیرالکتریکی	%۱۹,۰	%۱۷,۰	%۱۶,۱	%۱۷,۳	%۱۶,۶	%۱۶,۷	%۱۴,۲	%۱۴,۶	%۱۶,۸	%۱۷,۷	%۱۶,۸	%۱۹,۵
ماشین آلات و دستگاه ها و ابزارهای الکتریکی	%۷,۸	%۷,۸	%۸,۲	%۷,۲	%۶,۸	%۸,۸	%۹,۱	%۹,۹	%۹,۶	%۹,۰	%۱۱,۵	%۸,۴
وسایل حمل و نقل	%۹,۲	%۹,۲	%۹,۹	%۸,۲	%۸,۷	%۱۰,۳	%۷,۲	%۷,۰	%۱۰,۷	%۹,۶	%۱۲,۲	%۹,۴
کالاهای ساخته شده متفرقه	%۲,۷	%۳,۰	%۳,۱	%۳,۴	%۲,۸	%۲,۹	%۲,۹	%۳,۲	%۲,۹	%۳,۵	%۴,۰	%۳,۱
لوازم علمی و حرفه ای	%۱,۷	%۱,۷	%۱,۹	%۲,۲	%۱,۵	%۱,۵	%۱,۴	%۱,۶	%۱,۶	%۲,۰	%۲,۱	%۱,۹
اشیاء مصنوعی و متفرقه و ذکر نشده	%۰,۸	%۱,۱	%۱,۰	%۰,۹	%۰,۹	%۱,۱	%۱,۱	%۱,۲	%۱,۱	%۱,۳	%۱,۶	%۱,۰
سایر	%۰,۱	%۰,۲	%۰,۲	%۰,۳	%۰,۳	%۰,۴	%۰,۴	%۰,۳	%۰,۲	%۰,۱	%۰,۳	%۰,۲
کالاهایی که براساس نوع مصرف طبقه بندی نشده اند	%۱,۱	%۰,۲	%۰,۴	%۲,۲	%۹,۷	%۲,۳	%۲,۰	%۰,۸	%۰,۳	%۲,۳	%۰,۴	%۱,۵
جمع کل	%۱۰۰	%۱۰۰	%۱۰۰	%۱۰۰	%۱۰۰	%۱۰۰	%۱۰۰	%۱۰۰	%۱۰۰	%۱۰۰	%۱۰۰	%۱۰۰



ارزش واردات گمرکی ایران در دسته بندی گروههای اصلی طبقه بندی بین المللی کالا، سالهای ۱۳۹۵-۱۳۴۹

ارقام : میلیون دلار

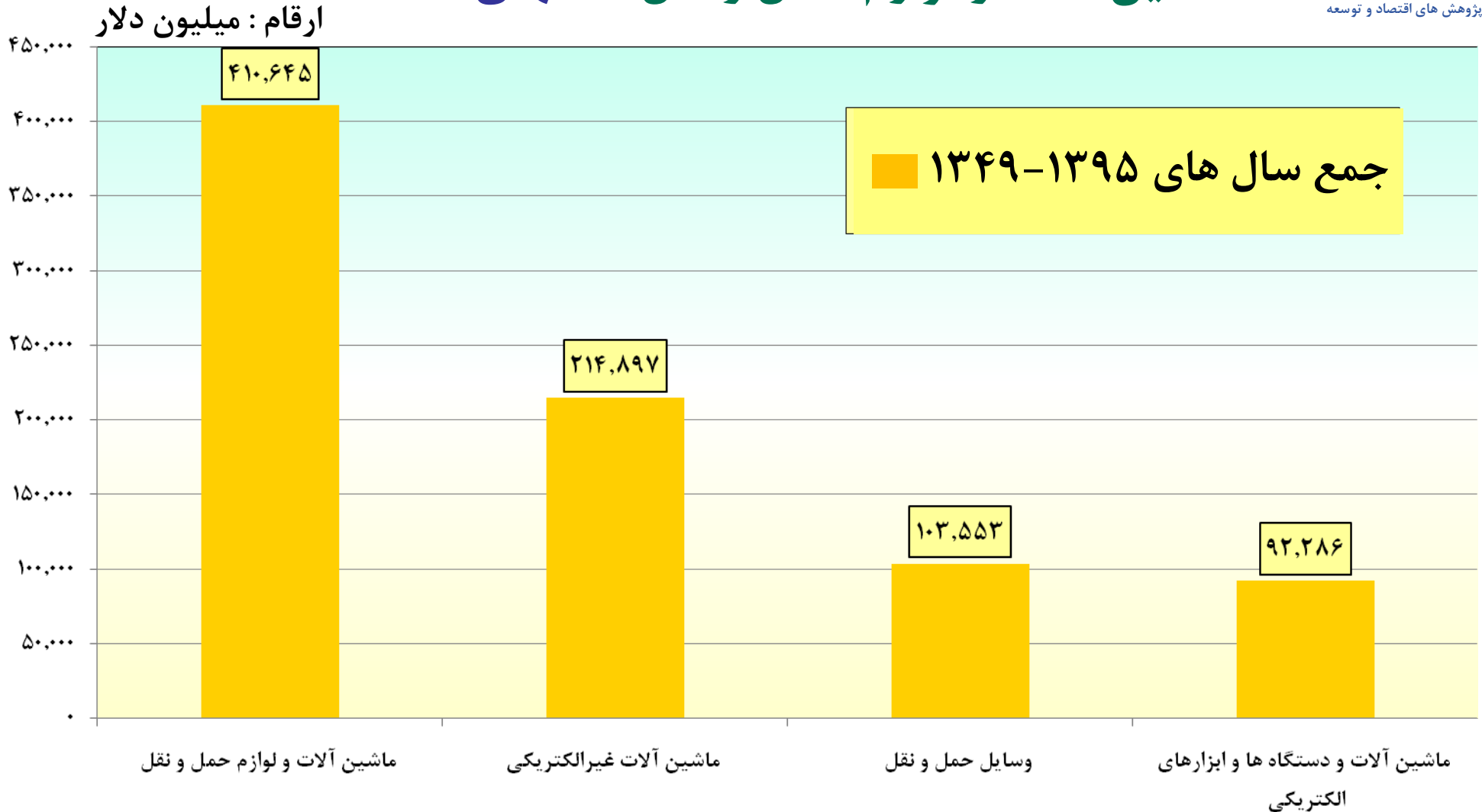


جمع سال های ۱۳۴۹-۱۳۹۵

ماشین آلات و لوازم حمل و نقل

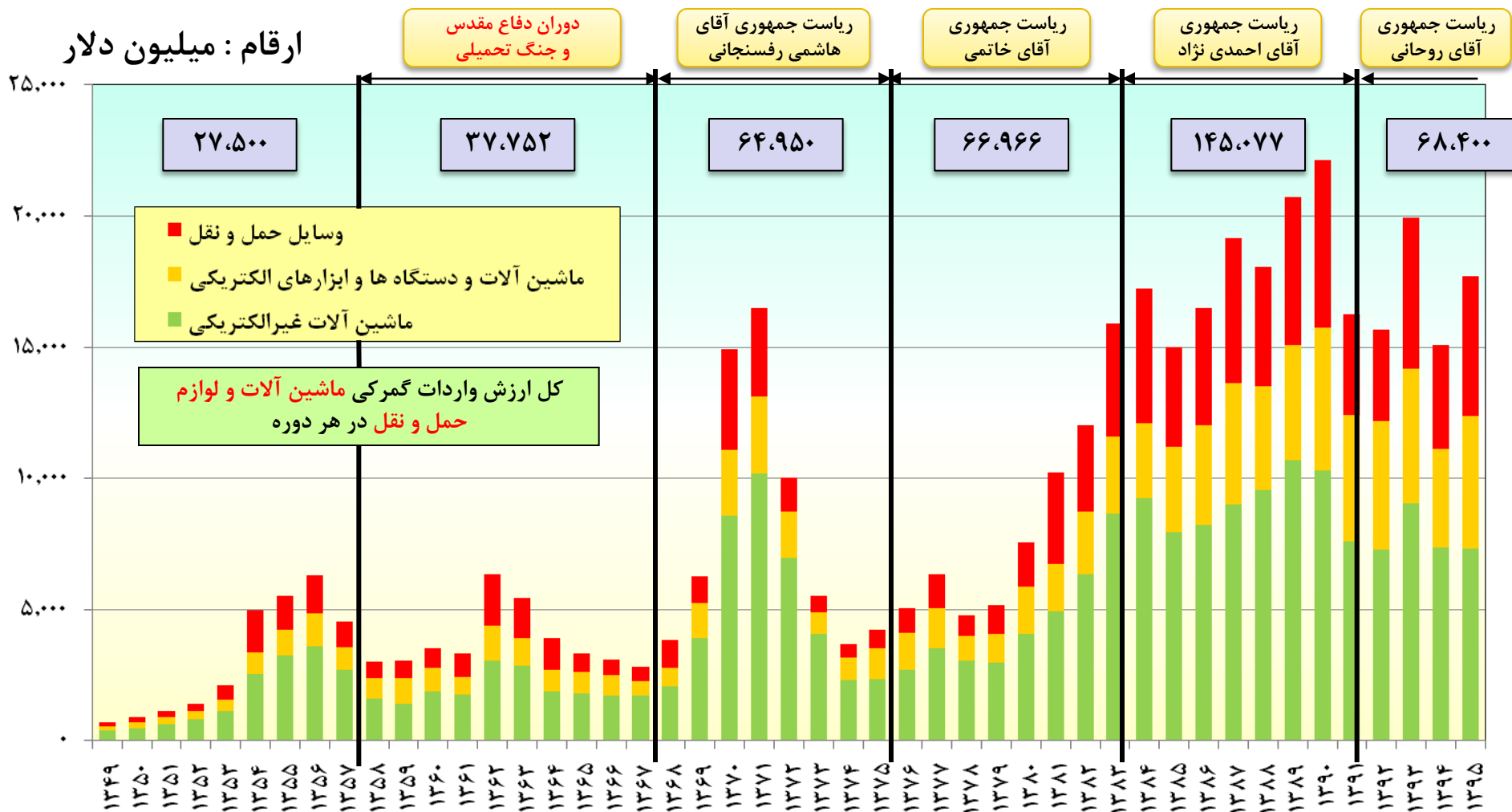
محاسبات تحقیق

تفکیک ارزش واردات گمرکی ایران در دسته بندی ماشین آلات و لوازم حمل و نقل، سالهای ۱۳۹۵-۱۳۴۹



محاسبات تحقیق

تفکیک ارزش واردات گمرکی ایران در دسته بندی ماشین آلات و لوازم حمل و نقل در دوره های ریاست جمهوری، سالهای ۱۳۴۹-۱۳۹۵



روند تحول و عملکرد جزئیات واردات و صادرات خدمات کشور سال های ۱۳۸۴-۱۳۹۵



روند تحول و عملکرد جزئیات واردات و صادرات خدمات کشور





روند تحول و عملکرد جزئیات واردات و صادرات خدمات کشور

سالهای ۱۳۸۴-۱۳۹۵

صفحه ۱ از ۲

ارقام : میلیون دلار

۱۳۸۹		۱۳۸۸		۱۳۸۷		۱۳۸۶		۱۳۸۵		۱۳۸۴		شرح	ردیف
واردات	صادرات	واردات	صادرات	واردات	صادرات	واردات	صادرات	واردات	صادرات	واردات	صادرات		
خدمات												۱	
۱۸.۸۹۳	۸.۸۵۳	۱۷.۶۵۶	۸.۰۷۴	۱۷.۷۴۹	۷.۷۷۵	۱۵.۳۵۷	۶.۹۲۹	۱۱.۸۸۱	۵.۶۶۹	۱۰.۸۴۰	۴.۹۹۹		خدمات
۱-۱ حمل و نقل													
۳.۶۸۹	۳.۸۶۷	۳.۶۹۹	۳.۵۰۵	۴.۲۰۷	۳.۸۴۹	۳.۶۹۸	۳.۳۲۴	۲.۹۵۱	۲.۹۴۳	۲.۳۲۴	۲.۳۲۷		۱-۱-۱ مسافر
۹۱۵	۱۹۳	۶۹۸	۲۰۴	۷۰۴	۲۴۱	۵۲۸	۲۷۳	۳۸۲	۲۴۸	۳۸۸	۲۳۴		۱-۱-۱-۱ بار
۱.۹۱۷	۳.۴۳۹	۲.۰۳۶	۳.۰۴۹	۲.۵۳۴	۳.۳۲۰	۱.۸۷۸	۲.۶۹۶	۱.۷۸۲	۲.۳۹۱	۱.۲۹۳	۱.۸۰۰		۱-۱-۲ سایر
۸۵۷	۲۳۵	۹۶۵	۲۵۳	۹۶۷	۲۸۸	۱.۲۹۴	۳۵۵	۷۸۷	۳۰۳	۶۴۳	۲۹۳		۱-۱-۳ مسافرت
۹.۶۵۵	۲.۴۳۸	۷.۸۰۵	۲.۰۵۵	۷.۵۶۶	۱.۷۳۷	۶.۸۰۹	۱.۶۷۷	۴.۶۸۴	۱.۲۱۶	۳.۷۲۳	۷۹۱		۱-۲-۱ تجاری
۱.۵۸۳	۵۸۱	۱.۲۸۵	۴۷۶	۱.۳۲۲	۳۷۰	۱.۲۶۰	۳۴۵	۹۰۷	۲۷۳	۷۴۰	۲۳۷		۱-۲-۲ شخصی
۸.۰۷۳	۱.۸۵۷	۶.۵۱۹	۱.۵۸۷	۶.۱۹۴	۱.۳۶۷	۵.۵۵۰	۱.۳۳۲	۳.۷۷۷	۹۴۳	۲.۹۸۴	۵۵۴		۱-۲-۳ خدمات ارتباطی
۲۴۵	۶۵	۲۷۹	۸۸	۳۷۷	۷۳	۱۹۸	۵۸	۱۶۷	۴۱	۱۵۲	۴۶		۱-۳ خدمات ساختمانی*
۱.۹۴۴	۱.۶۰۰	۳.۰۸۶	۱.۶۶۲	۳.۰۶۲	۱.۴۹۳	۲.۴۶۸	۱.۳۲۳	۲.۲۶۷	۹۹۶	۲.۹۵۶	۱.۴۷۵	۱-۴ خدمات بیمه	
۶۸	۶۵	۷۷	۵۳	۱۶	۳۰	۵۳	۴۳	۳۸	۳۹	۳۶	۳۵	۱-۵ خدمات مالی (بجز بیمه)	
۵۸۰	۸۰	۳۸۷	۶۶	۲۸۰	۵۵	۱۹۴	۴۶	۱۶۷	۳۹	۱۵۷	۳۰	۱-۶ خدمات کامپیوتری، اطلاعاتی	
۴۰۰	۸۳	۳۴۳	۸۱	۳۴۷	۷۴	۲۹۱	۵۴	۲۲۹	۴۵	۲۱۶	۳۵	۱-۷ مالکیت معنوی و حق امتیازها	
۱۹۳	۸	۱۶۶	۸	۱۶۸	۶	۱۴۵	۵	۱۲۵	۵	۱۱۸	۳	۱-۸ سایر خدمات تجاری	
۱.۰۵۶	۳۰۴	۸۱۹	۲۵۱	۷۹۸	۲۱۰	۶۶۱	۱۷۵	۵۷۰	۱۴۹	۵۲۹	۱۱۴	۱-۹ خدمات شخصی، فرهنگی، تفریحی	
۳۲۲	۱۴۶	۲۷۶	۱۲۰	۲۸۰	۱۰۱	۲۴۲	۸۴	۲۰۹	۷۱	۱۹۶	۵۵	۱-۱۰ خدمات دولتی	
۷۴۰	۱۹۶	۷۱۹	۱۸۶	۶۴۹	۱۴۶	۵۹۷	۱۳۸	۴۷۴	۱۲۵	۴۳۳	۸۷		
-۱۰.۰۴۰		-۹.۵۸۲		-۹.۹۷۴		-۸.۴۲۹		-۶.۲۱۲		-۵.۸۴۱		۲ خالص حساب خدمات	

مأخذ : ۱- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۸۸ (صفحات ۲۹۹-۲۹۸)

۲- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، خلاصه تحولات اقتصادی کشور سال ۱۳۹۰ (صفحات ۸۳-۸۲)، سال ۱۳۹۳ (صفحات ۸۳-۸۲)، سال ۱۳۹۴ (صفحات ۷۹-۷۸)، سال ۱۳۹۵ (صفحات ۷۷-۷۶)

* در بخش واردات (خدمات فنی مهندسی) ذکر گردیده است

توضیح : در سال ۱۳۹۴، بانک مرکزی عموم اعداد سالهای گذشته را با ابهام بسیار و بدون توضیح تعدیل نموده، در این جدول بدون تغییر، تنها سال ۱۳۹۴ اعداد ذکر گردیده است.



روند تحول و عملکرد جزئیات واردات و صادرات خدمات کشور

سالهای ۱۳۸۴-۱۳۹۵

صفحه ۲ از ۲

ارقام : میلیون دلار

۱۳۹۵		۱۳۹۴		۱۳۹۳		۱۳۹۲		۱۳۹۱		۱۳۹۰		شرح	ردیف	
صادرات	واردات	صادرات	واردات	صادرات	واردات	صادرات	واردات	صادرات	واردات	صادرات	واردات			
۱۶.۰۰۱	۱۰.۰۶۰	۱۵.۸۷۰	۱۱.۰۸۵	۱۷.۴۵۰	۱۰.۵۷۲	۱۶.۱۹۴	۹.۳۷۴	۱۵.۸۴۳	۸.۴۸۳	۱۸.۲۱۳	۸.۴۴۲	خدمات		
													۱-۱	حمل و نقل
۲.۴۵۳	۳.۷۵۴	۳.۷۸۱	۳.۹۳۰	۳.۶۵۶	۴.۶۱۷	۲.۶۶۷	۳.۷۱۷	۲.۹۳۰	۳.۳۹۱	۳.۳۶۵	۳.۲۰۳	۱-۱-۱	مسافر	
۴۵۶	۲۰۱	۶۶۶	۳۸۳	۶۷۸	۳۵۶	۶۲۵	۲۵۲	۶۱۰	۱۳۸	۷۸۰	۱۴۱	۱-۱-۲	بار	
۱.۲۲۴	۳.۲۹۵	۱.۰۹۲	۳.۰۸۷	۱.۸۳۷	۳.۸۹۵	۱.۱۲۴	۳.۱۸۳	۱.۵۱۲	۲.۹۹۴	۱.۶۸۸	۲.۸۵۷	۱-۱-۳	سایر	
۷۷۳	۲۵۸	۲.۰۲۳	۴۶۰	۱.۱۴۱	۳۶۶	۹۱۹	۲۸۲	۸۰۹	۲۵۸	۸۹۸	۲۰۵	مسافرت		
۹.۴۳۷	۳.۷۱۳	۸.۹۹۲	۴.۳۸۸	۹.۴۵۲	۳.۴۸۱	۸.۸۳۹	۳.۰۵۴	۷.۸۲۵	۲.۳۴۵	۹.۷۷۵	۲.۳۴۸	۱-۲-۱	تجاری	
۱.۵۸۷	۶۹۰	۱.۹۴۰	۸۱۴	۱.۵۸۱	۶۷۵	۱.۴۷۵	۵۶	۱.۳۸۶	۴۹۳	۱.۶۱۷	۵۲۶	۱-۲-۲	شخصی	
۷.۸۴۹	۳.۰۲۳	۷.۰۵۲	۳.۵۷۵	۷.۸۷۱	۳.۱۶۶	۷.۳۶۴	۲.۴۹۷	۶.۴۳۹	۱.۸۵۲	۸.۱۵۸	۱.۸۲۲			
۱۴۰	۵۸	۱۳۰	۱۲۲	۱۴۰	۵۸	۱۸۳	۷۵	۲۷۵	۶۲	۲۷۵	۸۴	خدمات ارتباطی		
۱.۳۱۵	۱.۳۹۷	۵۳۴	۱.۲۸۴	۱.۰۲۶	۷۴۰	۱.۶۷۶	۱.۵۱۴	۱.۶۳۴	۱.۶۴۷	۱.۳۷۰	۱.۶۹۷	خدمات ساختمانی*		
۲۰	۴۴	۲۸	۵۵	۳۸	۶۰	۲۷	۴۷	۳۰	۴۶	۳۷	۶۶	خدمات بیمه		
۳۹۳	۱۰۴	۳۷۴	۱۰۷	۴۸۲	۱۱۰	۴۴۷	۹۵	۵۸۸	۹۸	۵۵۶	۱۰۱	خدمات مالی (بجز بیمه)		
۲۷۱	۱۰۷	۲۵۸	۳۳۸	۳۳۲	۲۱۸	۳۰۸	۱۲۶	۳۳۱	۱۰۶	۳۸۳	۱۱۷	خدمات کامپیوتری، اطلاعاتی		
۱۳۱	۱۲	۱۲۵	۱۲	۱۶۱	۱۳	۱۴۹	۱۱	۱۶۰	۱۱	۱۸۵	۱۲	مالکیت معنوی و حق امتیازها		
۷۵۴	۳۹۵	۷۱۰	۴۰۸	۹۰۵	۴۱۹	۸۳۳	۳۶۱	۸۹۰	۳۷۳	۱.۰۲۹	۳۸۷	سایر خدمات تجاری		
۲۱۸	۱۹۰	۲۰۷۲۰۸	۱۹۶	۲۶۸	۲۰۱	۲۴۹	۱۷۴	۲۶۷	۱۷۹	۳۰۹	۱۸۶	خدمات شخصی، فرهنگی، تفریحی		
۸۶۹	۲۸۷	۷۳۲	۲۴۵	۹۹۰	۲۹۷	۸۱۶	۲۰۰	۹۱۰	۲۲۶	۹۲۸	۲۴۰	خدمات دولتی		
-۵.۹۴۱		-۴.۷۸۵		-۶.۸۷۷		-۶.۸۲۰		-۷.۳۵۹		-۹.۷۷۱		خالص حساب خدمات		

مأخذ: ۱- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۸۸ (صفحات ۲۹۹-۲۹۸)
 ۲- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، خلاصه تحولات اقتصادی کشور سال ۱۳۹۰ (صفحات ۸۳-۸۲)، سال ۱۳۹۳ (صفحات ۸۳-۸۲)، سال ۱۳۹۴ (صفحات ۷۹-۷۸)، سال ۱۳۹۵ (صفحات ۷۷-۷۶)
 * در بخش واردات (خدمات فنی مهندسی) ذکر گردیده است
 توضیح: در سال ۱۳۹۴، بانک مرکزی عموم اعداد سالهای گذشته را با ابهام بسیار و بدون توضیح تعدیل نموده، در این جدول بدون تغییر، تنها سال ۱۳۹۴ اعداد ذکر گردیده است.

بخش چهارم



تراز خالص کل خدمات و نگاه ویژه به خروج ارز بابت بخش مسافرت (تجاری و شخصی)



تراز خالص کل خدمات و نگاه ویژه به خروج ارز بابت بخش مسافرت (تجاری و شخصی)

کشور طی دوره ۱۳۹۶-۱۳۸۰:

کدام منطق عقلانی اجازه میدهد چنین منابع گرانبهائی (آن هم هنگام تحریم!!!) از دسترس توسعه کشور خارج شود!!!





تراز خالص کل خدمات و نگاه ویژه به خروج ارز بابت

بخش مسافرت (تجاری و شخصی) سالهای ۱۳۸۰-۱۳۹۶

ارقام: میلیون دلار

سال	دریافتها (A) (صادرات خدمات)			پرداختها (B) (واردات خدمات)			خروج ارز بابت خالص خدمات (B-A)		
	جمع	مسافرت تجاری	مسافرت شخصی	جمع	مسافرت تجاری	مسافرت شخصی	جمع	مسافرت تجاری	مسافرت شخصی
۱۳۸۰(۱)	۳.۴۸۸	---	---	۳.۹۸۳	---	---	۴۹۵	---	---
۱۳۸۱(۱)	۵.۰۲۵	---	---	۸.۵۲۸	---	---	۳.۵۰۳	---	---
۱۳۸۲(۱)	۶.۲۴۹	---	---	۱۰.۷۸۴	---	---	۴.۵۳۵	---	---
۱۳۸۳(۱)	۴.۴۴۱	۲۲۱	۵۶۴	۱۰.۱۴۲	۷۹۴	۳.۰۵۵	۵.۷۰۱	۵۷۳	۲.۴۹۰
۱۳۸۴(۲)	۴.۹۹۹	۲۳۷	۵۵۴	۱۰.۸۴۰	۷۴۰	۲.۹۸۴	۵.۸۴۱	۵۰۳	۲.۴۲۰
۱۳۸۵(۲)	۵.۶۶۹	۲۷۳	۹۴۳	۱۱.۸۸۱	۹۰۷	۳.۷۷۷	۶.۲۱۲	۶۳۴	۲.۸۳۴
۱۳۸۶(۲)	۶.۹۲۹	۳۴۵	۱.۳۳۲	۱۵.۳۵۷	۱.۲۶۰	۵.۵۵۰	۸.۴۲۹	۹۱۵	۴.۲۱۸
۱۳۸۷(۳)	۷.۷۷۵	۳۷۰	۱.۳۶۷	۱۷.۷۴۹	۱.۳۷۲	۶.۱۹۴	۹.۹۷۴	۱.۰۰۲	۴.۸۲۷
۱۳۸۸(۳)	۸.۰۷۴	۴۷۶	۱.۵۷۸	۱۷.۶۵۷	۱.۲۸۵	۶.۵۱۹	۹.۵۸۸	۸۰۹	۴.۹۴۱
۱۳۸۹(۳)	۸.۸۵۳	۵۸۱	۱.۸۵۷	۱۸.۸۹۳	۱.۵۸۳	۸.۰۷۳	۱۰.۰۴۰	۱.۰۰۲	۶.۲۱۶
۱۳۹۰(۴)	۸.۴۴۲	۵۲۶	۱.۸۲۲	۱۸.۳۳۱	۱.۶۱۷	۸.۱۵۸	۹.۷۷۱	۱.۰۹۱	۶.۳۳۶
۱۳۹۱(۴)	۸.۴۸۵	۴۹۳	۱.۸۵۲	۱۵.۷۹۱	۱.۳۸۶	۶.۴۳۹	۷.۳۰۶	۸۹۳	۴.۵۸۷
۱۳۹۲(۵)	۹.۳۷۴	۵۵۶	۲.۴۹۷	۱۶.۱۹۴	۱.۴۷۵	۷.۳۶۴	۶.۸۲۰	۹۱۹	۴.۸۶۷
۱۳۹۳(۵)	۱۰.۵۷۲	۶۷۵	۳.۱۶۶	۱۷.۴۵۰	۱.۵۸۱	۷.۸۷۱	۶.۸۷۸	۹۰۶	۴.۷۰۵
۱۳۹۴(۵)	۱۱.۰۸۵	۸۱۴	۳.۵۷۵	۱۵.۸۷۰	۱.۹۴۰	۷.۰۵۲	۴.۷۸۵	۱.۱۲۶	۳.۴۷۷
۱۳۹۵(۵)	۱۰.۰۶۰	۶۹۰	۳.۰۲۳	۱۶.۰۰۱	۱.۵۸۷	۷.۸۴۹	۵.۹۴۱	۸۹۷	۴.۸۲۶
۱۳۹۶(۵)	۱۰.۳۷۶	۸۱۲	۳.۵۹۰	۱۸.۲۹۲	۱.۸۸۶	۹.۴۱۴	۷.۹۱۶	۱.۰۷۴	۵.۸۲۴
جمع کل	۱۲۹.۸۹۶	۷.۰۶۹	۲۷.۷۲۰	۲۴۳.۶۴۳	۱۹.۴۱۳	۹۰.۲۹۹	۱۱۳.۷۵۵	۱۲.۳۴۴	۶۵.۵۷۸

۱۱.۲۶۸

۵۷.۶۵۸

۶۸.۹۲۶

میزان ارز خروجی از زمان تحریم ها برای مسافرت

منبع: ۱- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۸۳، (صفحه ۲۷۴)، خلاصه تحولات اقتصادی سال ۱۳۸۹ (صفحه ۷۲)
 ۲- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، خلاصه تحولات اقتصادی کشور سال ۱۳۸۷ (صفحه ۷۲)
 ۳- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، خلاصه تحولات اقتصادی سال ۱۳۹۰ (صفحات ۸۲-۸۲)
 ۴- بانک مرکزی، خلاصه تحولات اقتصادی، سال ۱۳۹۳ (صفحات ۸۳-۸۳)
 ۵- بانک مرکزی، خلاصه تحولات اقتصادی، سال ۱۳۹۶ (صفحات ۷۹-۷۸)



ضمیمه ۱:

با توجه به خروج این حجم
عظیم از منابع ارزشمند ارزی
برای واردات، دستاورد ما در
شاخص های اقتصادی چه
بوده است؟





در اين ضميمه، چندين پارامتر اقتصاد كلان كشور مورد بررسي قرار گرفته است؛

نخست مقادير توليد ناخالص داخلي (GDP)، هم بر مبناي آمارهاي ريال ي بانك مركزي و هم دلاري بانك جهاني، ارائه شده است. از آنجايي كه اين دو منبع نسبت به ارائه آمار به قيمت ثابت نيز اقدام كرده اند، براي علاقه مندان به اينگونه داده ها، آنها را در اين قسمت با شرح مختصري در روي نمودارها و مقايسه ها قرار داده ايم {صفحات ۹۰ الي ۹۲}.

اما وضعيت رشد اقتصادي {صفحات ۹۷-۹۴} كشور طي سال هاي ۱۳۳۹ تا ۱۳۹۶ نشان مي دهد اقتصاد ايران پس از سال ۱۳۵۲ كه با افزايش درآمدهاي نفتي روبه رو شده نتوانسته رشد مشخص، پايدار و منضبطي را طي سال هاي بعد به جامعه ارزاني دارد، حتي در سال هايي كه جامعه با افزايش قيمت نفت روبه رو بوده است. با وجود اين كه در دهه ۸۰ و ۹۰ حساب ذخيره ارزي و صندوق توسعه ملي شكل گرفت تا از اثر نوسانات قيمت نفت در اقتصاد ملي جلوگيري كند، **اما فقر تصميم سازي در كشور**، صرفاً رشدهاي پايين و در بعضي سال ها منفي را به ارمغان آورده و بدينگونه كشور در دام رشدهاي پايين گرفتار شده است. در حالي كه مشاهده مي شود طي اين مدت كشورهاي در حال توسعه كه از شرايط نسبي و حتي **موقعيتها و ظرفيتهاي اقتصادي به مراتب كمتر از ايران برخوردار بوده اند** توانسته اند مسير توسعه بلندمدت و توليد را به خوبي پيش ببرند.



متوسط رشد {صفحه ۹۶} در دوره‌های مختلف ریاست‌جمهوری بیانگر بخش دیگری از ضعف نسبی در تمامی دولت‌های موجود و بر سر کار آمده در اقتصاد ایران است. از این رو به نظر می‌رسد ماهیت تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی در دولت‌های مختلف نتوانسته برای برون‌رفت از مشکلات موجود راهکار بدیلی پیدا کند و **چرخ همواره بر همان روال قدیم حرکت کرده** است. مطابق نمودارهای آورده شده، متوسط رشد طی ۴۵ سال گذشته تنها ۲,۴ درصد بوده که البته به نظر می‌رسد **این رشد نازل نیز با اتکا به نفت** و منابع خدادادی کشور حاصل شده و به واقع تلاش و خلاقیت ملی سهمی در این میان نداشته است.

شاخص دوم که در این گزارش آمده، تورم و تغییرات شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی {صفحات ۱۰۷-۹۸} بوده است. نرخ تورم دو دوره مشخص در اقتصاد ایران نمود واضح داشته است: قبل از سال ۱۳۵۲ که درآمدهای نفتی رشد نیافته بود، جامعه با نرخ‌های تورم منطقی و پایین در حد متوسط ۲,۸ درصد سالانه روبه‌رو است، اما پس از سال ۱۳۵۲ متوسط نرخ تورم به ارقام ۱۸,۴ درصد می‌رسد که مسلماً تشریح مقادیر این نرخ به عوامل مختلفی باز می‌گردد، از جمله مصرفی شدن جامعه، **ضعف تولید واقعی** در جامعه، **گسترده شدن بخش‌های نامولد و خدماتی که در**



خدمات واردات هستند و بزرگ و بی ضابطه شدن بخش دولتی و در نهایت **اشاعه الگوهای غربی نه به استناد آموزش و پیشبرد تولید، بلکه با ارائه و گسترش نمادهای شهری و بزک کردن جامعه با شاخص های به اصلاح کاذب رفاه مدنی.** شاخص سوم اقتصاد کلان که در این گزارش به تشریح آن پرداخته شده، **سرانه تولید ناخالص داخلی** {صفحه ۱۰۹} در کشور بوده است. این شاخص نشان می دهد که به طور متوسط هر فرد جامعه، چه سهمی در ارزش کالاها و خدمات تولید داخل داشته و این سهم آیا با تغییرات زمانی و تکنولوژی، گسترش آموزش و زیرساخت های اقتصادی جامعه رشد متناسبی داشته است یا خیر؟ مشاهده می شود شاخص ها در این زمینه بسیار ناامید کننده هستند و سرانه تولید به قیمت ثابت (بدون در نظر گرفتن اثرات تورمی) در سال ۱۳۹۳ در سطح سال ۱۳۵۰ است، یعنی طی ۴۵ سال گذشته **جامعه نتوانسته به طور متوسط کالاهای ارزشمندتری تولید و ارائه کند.**

شاخص چهارم در این گزارش به وضعیت رتبه سرانه تولید ایران در میان ۱۸۸ کشور جهان {صفحه ۱۱۹} پرداخته که موقعیت کشور ما را در جایگاه ۹۵ جهان نشان می دهد. حال این پرسش مطرح می شود که آیا این موقعیت درخور و



متناسب جامعه ایران با این همه غنای تاریخی، فرهنگی و موقعیت بی نظیر منطقه‌ای و منابع خدادادی و انسانی است؟ مسلم است که این وضعیت زینده این جامعه نیست. تولید ناخالص سرانه ایران تنها ۵۴۱۵ دلار است، در حالی که متوسط تولید سرانه ۲۰ کشور برتر جهان ۵۹۷۱۴ دلار است، یعنی اقتصاد و جامعه ایران به صورت **سرانه تنها در حد ۹ درصد کشورهای برتر توانسته درآمدزایی و تولید داشته باشد**. به عبارتی هر ۱۰ نفر ایرانی توان درآمدزایی آنها معادل یک نفر از مردم ۲۰ کشور برتر گزارش بوده است.

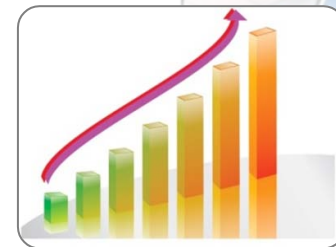
در اسلاید دیگری از ضمیمه یک، به مقایسه کشورهای برزیل، ترکیه، هند، چین، مالزی و کره جنوبی با ایران {صفحات ۱۱۳ تا ۱۱۴} پرداخته شده است. دلایل انتخاب این کشورها این بوده که به لحاظ تاریخی و موقعیت اقتصادی، توسعه اقتصادی را تقریباً در یک زمان شروع کرده‌اند و از ساختارهای اقتصادی و فرصت‌های رشد برابری نیز برخوردار بوده‌اند. وضعیت متوسط نرخ رشد تولید ناخالص داخلی در این کشورها طی سال‌های ۱۹۶۱ تا ۲۰۱۷ که با نمودار آمده، نشان می‌دهد که چگونه اقتصادهای مدنظر توانسته‌اند **رشد و توسعه را با نرخ‌های معقول و بعضاً با قدرت** به پیش ببرند.



البته در این میان وضعیت کره جنوبی، چین و مالزی بسیار بهتر از بقیه است و هیچ یک از این کشورها به نظر نمی رسد به مانند ایران ظرفیت های رشد بالقوه را به واسطه منابع طبیعی و موقعیت بی نظیر منطقه ای داشته باشند. **چرا اقتصاد ایران از این امر باز ماند؟** شاخص تورم در این کشورهای مطالعه شده و هم سنخ ایران {صفحات ۱۱۶-۱۱۷} نشان دهنده بخش دیگری از تفاوت ها بین جامعه ما و این کشورهاست، در حالی که اقتصادهایی مانند برزیل، ترکیه و ایران با نرخ های تورمی دو رقمی همواره دست به گریبان بوده اند، اقتصاد کشورهای کره جنوبی، چین و مالزی در این ورطه نیفتاده اند و به راحتی مسیر توسعه را طی کرده اند. **چرا اقتصادهایی مانند کره جنوبی، چین و مالزی می توانند بدون نگرانی از دوره های تورمی و رکود، اقتصاد خود را پیش ببرند،** اما سایر کشورها در این میان همیشه بایستی نگران پارامترهای رکود تورمی یا تورم رکودی خاص جامعه ما باشند؟

تولید ناخالص داخلی (GDP) به قیمت های ثابت و جاری در ایران

سالهای ۱۳۳۸-۱۳۹۶





تولید ناخالص داخلی (GDP) به قیمت های ثابت و جاری

در ایران سالهای ۱۳۳۸-۱۳۹۶

ضمیمه ۱
دستاوردها در شاخص ها چه بوده

سال	بانک جهانی (میلیارد دلار)		بانک مرکزی (میلیارد ریال)				
	سال پایه ۲۰۱۰		سال پایه ۱۳۸۳		سال پایه ۱۳۹۰		
	جاری	ثابت	جاری	ثابت	جاری	ثابت	
۱۹۵۶	۱۳۳۸	---	---	۲۷۵	۲۰۸.۰۴۲	---	---
۱۹۶۰	۱۳۳۹	۴.۲	۶۵.۳	۳۰۰	۲۳۲.۰۳۵	---	---
۱۹۶۱	۱۳۴۰	۴.۴	۷۲.۸	۳۱۸	۲۵۷.۳۱۳	---	---
۱۹۶۲	۱۳۴۱	۴.۷	۷۹.۰	۳۳۷	۲۷۸.۰۹۹	---	---
۱۹۶۳	۱۳۴۲	۴.۹	۸۴.۸	۳۵۳	۲۹۶.۷۰۱	---	---
۱۹۶۴	۱۳۴۳	۵.۴	۹۲.۶	۳۸۷	۳۲۳.۱۰۴	---	---
۱۹۶۵	۱۳۴۴	۶.۲	۱۰۸.۵	۴۴۴	۳۷۷.۱۳۱	---	---
۱۹۶۶	۱۳۴۵	۶.۸	۱۲۰.۷	۴۸۲	۴۱۶.۷۱۳	---	---
۱۹۶۷	۱۳۴۶	۷.۶	۱۳۴.۸	۵۳۸	۴۶۴.۵۱۹	---	---
۱۹۶۸	۱۳۴۷	۸.۶	۱۵۴.۷	۶۱۳	۵۳۰.۳۸۶	---	---
۱۹۶۹	۱۳۴۸	۹.۷	۱۸۰.۰	۶۹۲	۶۱۲.۱۲۷	---	---
۱۹۷۰	۱۳۴۹	۱۱.۰	۲۰۰.۰	۷۸۰	۶۷۹.۷۱۳	---	---
۱۹۷۱	۱۳۵۰	۱۳.۷	۲۲۸.۹	۹۸۱	۷۷۷.۱۳۳	---	---
۱۹۷۲	۱۳۵۱	۱۷.۲	۲۶۱.۹	۱.۲۳۰	۸۹۳.۰۳۶	---	---
۱۹۷۳	۱۳۵۲	۲۷.۱	۲۸۴.۳	۱.۷۹۶	۹۷۵.۵۳۶	---	---
۱۹۷۴	۱۳۵۳	۴۶.۲	۳۰۲.۸	۳.۰۸۹	۱.۰۶۰.۰۳۹	---	---
۱۹۷۵	۱۳۵۴	۵۱.۸	۲۹۵.۴	۳.۴۶۱	۱.۰۴۸.۲۳۸	---	---
۱۹۷۶	۱۳۵۵	۶۸.۱	۳۴۶.۳	۴.۷۰۳	۱.۲۳۸.۳۷۹	---	---
۱۹۷۷	۱۳۵۶	۸۰.۶	۳۳۲.۳	۵.۵۱۹	۱.۱۹۲.۳۱۲	---	---
۱۹۷۸	۱۳۵۷	۷۸.۰	۲۸۵.۶	۵.۳۳۷	۱.۰۳۹.۹۳۲	---	---
۱۹۷۹	۱۳۵۸	۹۰.۴	۲۵۵.۵	۶.۳۶۶	۹۴۱.۷۰۳	---	---
۱۹۸۰	۱۳۵۹	۹۴.۴	۱۸۵.۲	۶.۶۰۸	۷۲۲.۸۱۳	---	---
۱۹۸۱	۱۳۶۰	۱۰۰.۵	۱۷۵.۶	۷.۹۲۹	۶۸۶.۹۰۲	---	---
۱۹۸۲	۱۳۶۱	۱۲۵.۹	۲۲۳.۴	۱۰.۴۵۱	۸۴۳.۲۰۸	---	---
۱۹۸۳	۱۳۶۲	۱۵۶.۴	۲۴۲.۵	۱۳.۲۳۵	۹۲۵.۰۳۱	---	---
۱۹۸۴	۱۳۶۳	۱۶۲.۳	۲۲۱.۲	۱۴.۴۰۵	۸۵۵.۰۳۶	---	---
۱۹۸۵	۱۳۶۴	۱۸۰.۲	۲۲۶.۰	۱۵.۲۵۷	۸۷۰.۳۵۱	---	---
۱۹۸۶	۱۳۶۵	۲۰۹.۱	۲۰۲.۹	۱۵.۴۵۱	۷۸۵.۲۹۵	---	---
۱۹۸۷	۱۳۶۶	۱۳۴.۰	۲۰۴.۲	۱۸.۸۱۷	۷۸۶.۹۲۲	---	---
۱۹۸۸	۱۳۶۷	۱۲۳.۱	۱۹۳.۲	۲۱.۴۰۲	۷۴۵.۳۵۷	---	---

سال	بانک جهانی (میلیارد دلار)		بانک مرکزی (میلیارد ریال)				
	سال پایه ۲۰۱۰		سال پایه ۱۳۸۳		سال پایه ۱۳۹۰		
	جاری	ثابت	جاری	ثابت	جاری	ثابت	
۱۹۸۹	۱۳۶۸	۱۲۰.۵	۲۰۴.۹	۲۶.۵۴۷	۷۸۹.۱۳۳	---	---
۱۹۹۰	۱۳۶۹	۱۲۴.۸	۲۳۳.۲	۳۷.۱۷۷	۸۹۹.۹۶۵	---	---
۱۹۹۱	۱۳۷۰	---	۲۶۲.۱	۵۲.۴۴۲	۱.۰۱۰.۶۰۱	---	---
۱۹۹۲	۱۳۷۱	---	۲۶۹.۵	۶۹.۹۰۸	۱.۰۴۱.۵۷۰	---	---
۱۹۹۳	۱۳۷۲	۶۳.۷	۲۷۲.۳	۱۰۶.۳۱۰	۱.۰۵۵.۶۹۰	---	---
۱۹۹۴	۱۳۷۳	۷۱.۸	۲۶۸.۲	۱۴۰.۹۳۹	۱.۰۴۵.۹۶۳	---	---
۱۹۹۵	۱۳۷۴	۹۶.۴	۲۷۴.۳	۱۹۹.۶۲۶	۱.۰۷۴.۰۴۴	---	---
۱۹۹۶	۱۳۷۵	۱۲۰.۴	۲۸۸.۵	۲۷۱.۰۵۱	۱.۱۳۱.۹۴۶	---	---
۱۹۹۷	۱۳۷۶	۱۱۳.۹	۲۸۹.۹	۳۱۵.۷۲۹	۱.۱۴۱.۳۰۵	---	---
۱۹۹۸	۱۳۷۷	۱۱۰.۳	۲۹۶.۲	۳۵۲.۹۳۵	۱.۱۶۶.۳۷۶	---	---
۱۹۹۹	۱۳۷۸	۱۱۳.۸	۲۹۸.۷	۴۷۲.۷۳۵	۱.۱۸۶.۱۷۷	---	---
۲۰۰۰	۱۳۷۹	۱۰۹.۶	۳۱۶.۲	۶۲۴.۰۹۰	۱.۲۵۳.۴۷۲	---	---
۲۰۰۱	۱۳۸۰	۱۲۶.۹	۳۱۸.۷	۷۳۱.۱۹۱	۱.۲۷۹.۱۹۳	---	---
۲۰۰۲	۱۳۸۱	۱۲۸.۶	۳۴۱.۸	۱.۰۱۴.۱۷۲	۱.۳۸۳.۱۱۶	---	---
۲۰۰۳	۱۳۸۲	۱۵۳.۵	۳۷۱.۷	۱.۲۴۳.۹۷۰	۱.۴۹۹.۵۲۸	---	---
۲۰۰۴	۱۳۸۳	۱۹۰.۰	۳۸۸.۰	۱.۵۶۹.۰۶۶	۱.۵۶۹.۰۶۶	۱.۶۳۱.۰۲۰	۴.۹۴۵.۳۶۹
۲۰۰۵	۱۳۸۴	۲۲۶.۵	۴۰۰.۳	۱.۹۹۳.۶۶۵	۱.۶۶۸.۱۸۶	۲.۰۶۰.۷۵۷	۵.۱۹۹.۷۶۹
۲۰۰۶	۱۳۸۵	۲۶۶.۳	۴۲۰.۴	۲.۴۰۷.۹۵۶	۱.۷۶۹.۴۴۶	۲.۴۸۶.۸۶۲	۵.۴۷۶.۳۳۷
۲۰۰۷	۱۳۸۶	۳۴۹.۹	۴۵۴.۶	۳.۱۳۹.۶۰۶	۱.۹۰۶.۴۴۷	۳.۲۶۳.۰۷۷	۵.۸۴۴.۸۸۵
۲۰۰۸	۱۳۸۷	۴۰۶.۱	۴۵۵.۸	۳.۷۴۳.۳۳۸	۱.۹۱۸.۶۸۱	۳.۸۹۳.۸۹۴	۵.۸۴۰.۴۸۱
۲۰۰۹	۱۳۸۸	۴۱۴.۱	۴۶۰.۴	۳.۸۹۳.۶۹۹	۱.۹۴۲.۹۹۰	۴.۰۷۳.۱۷۹	۵.۸۴۰.۸۰۰
۲۰۱۰	۱۳۸۹	۴۸۷.۱	۴۸۷.۱	۴.۷۴۳.۳۸۶	۲.۰۶۸.۹۱۲	۴.۹۹۰.۴۰۴	۶.۱۷۵.۲۷۴
۲۰۱۱	۱۳۹۰	۵۸۳.۵	۵۰۰.۰	۶.۲۴۵.۷۶۶	۲.۱۵۷.۹۳۴	۶.۳۶۴.۳۶۹	۶.۳۶۴.۳۶۹
۲۰۱۲	۱۳۹۱	۵۹۸.۹	۴۶۲.۷	۷.۰۹۱.۳۸۹	۲.۰۱۱.۵۵۴	۷.۲۸۳.۹۹۱	۵.۸۷۳.۴۲۴
۲۰۱۳	۱۳۹۲	۴۶۷.۴	۴۶۱.۸	۹.۳۴۳.۰۷۰	۱.۹۷۲.۸۵۳	۹.۸۴۲.۶۱۹	۵.۸۵۴.۳۲۹
۲۰۱۴	۱۳۹۳	۴۳۴.۵	۴۸۳.۱	۱۰.۸۰۷.۴۷۷	۲.۰۳۱.۵۹۶	۱۱.۲۶۰.۰۸۹	۶.۰۴۲.۵۳۵
۲۰۱۵	۱۳۹۴	۳۸۵.۹	۴۷۶.۷	---	---	۱۱.۱۲۹.۰۳۳	۵.۹۴۶.۶۸۰
۲۰۱۶	۱۳۹۵	۴۱۹.۰	۵۴۰.۶	---	---	۱۲.۷۲۲.۸۵۰	۶.۶۹۱.۱۰۹
۲۰۱۷	۱۳۹۶	۴۵۴.۰	۵۶۰.۹	---	---	۱۴.۸۰۷.۱۰۰	۶.۹۴۰.۸۳۲

منبع: ۱- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، بانک اطلاعات سری های زمانی اقتصادی، بخش حساب های ملی



تولید ناخالص داخلی (GDP) به قیمت ثابت در ایران

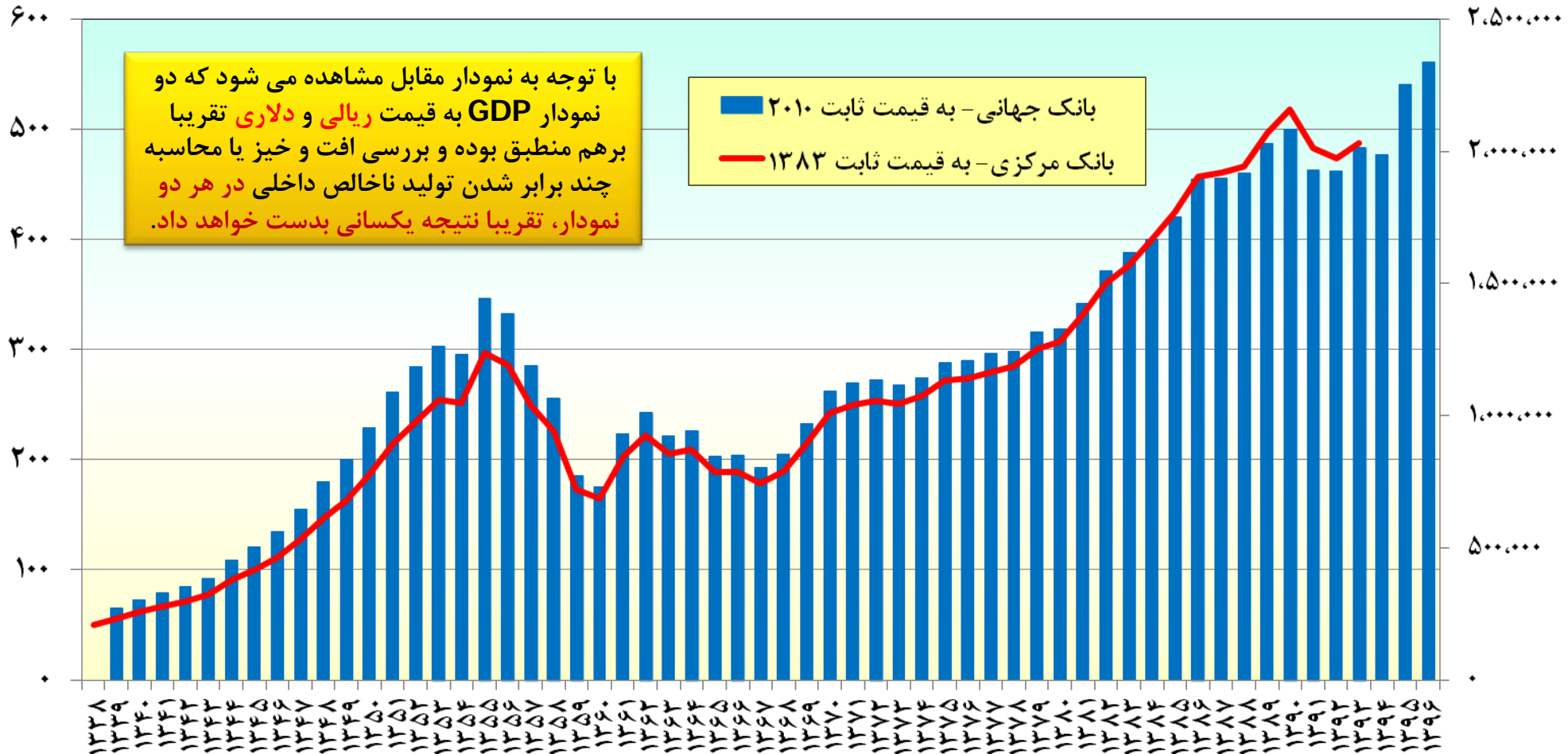
سالهای ۱۳۳۸-۱۳۹۶

ضمیمه ۱
دستاورد ما در شاخص ها چه بوده



ارقام: میلیارد دلار

ارقام: میلیارد ریال





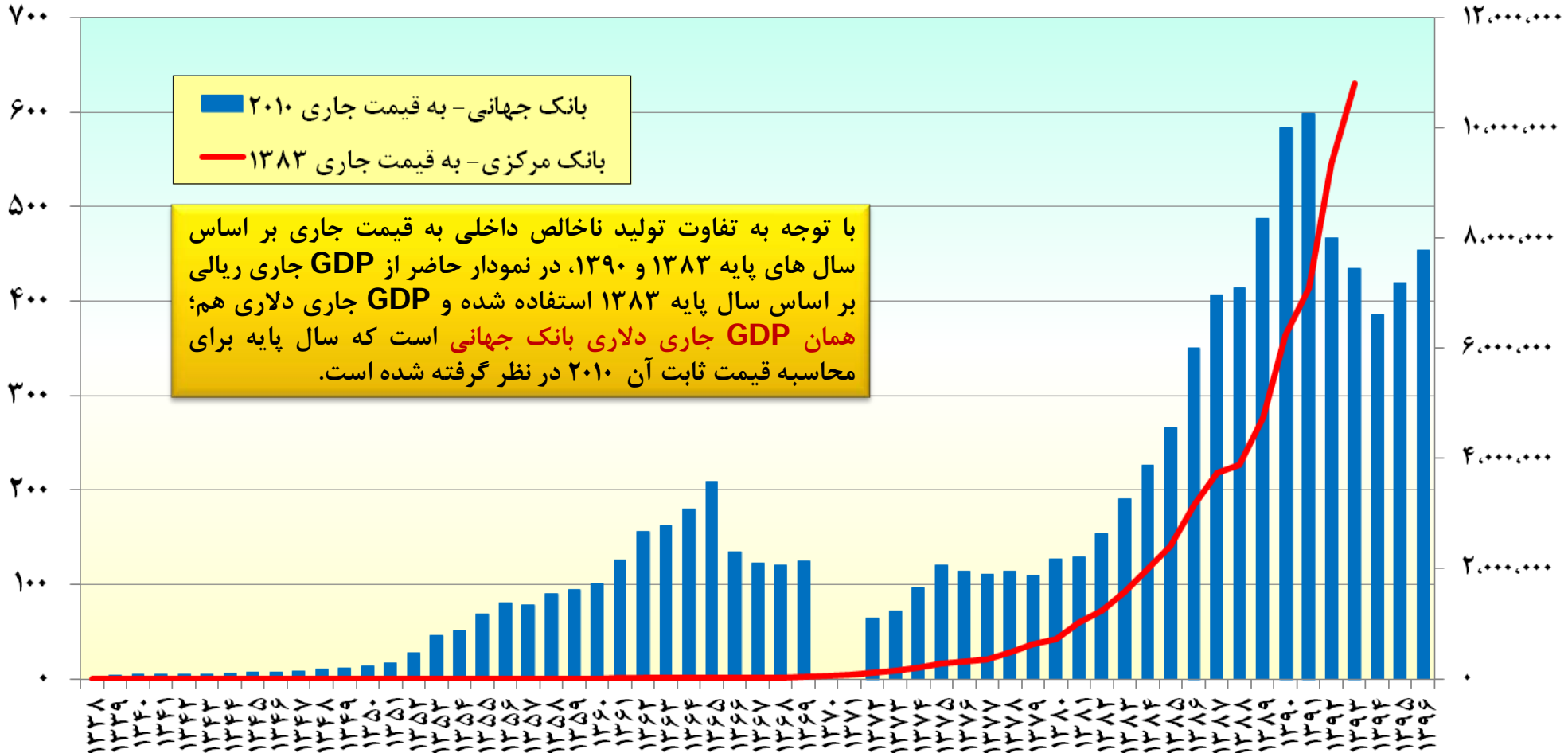
تولید ناخالص داخلی (GDP) به قیمت جاری در ایران

سالهای ۱۳۳۸-۱۳۹۶



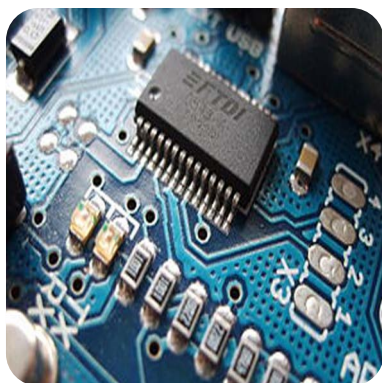
ارقام: میلیارد دلار

ارقام: میلیارد ریال



رشد اقتصادی در ایران

سالهای ۱۳۹۶-۱۳۳۹





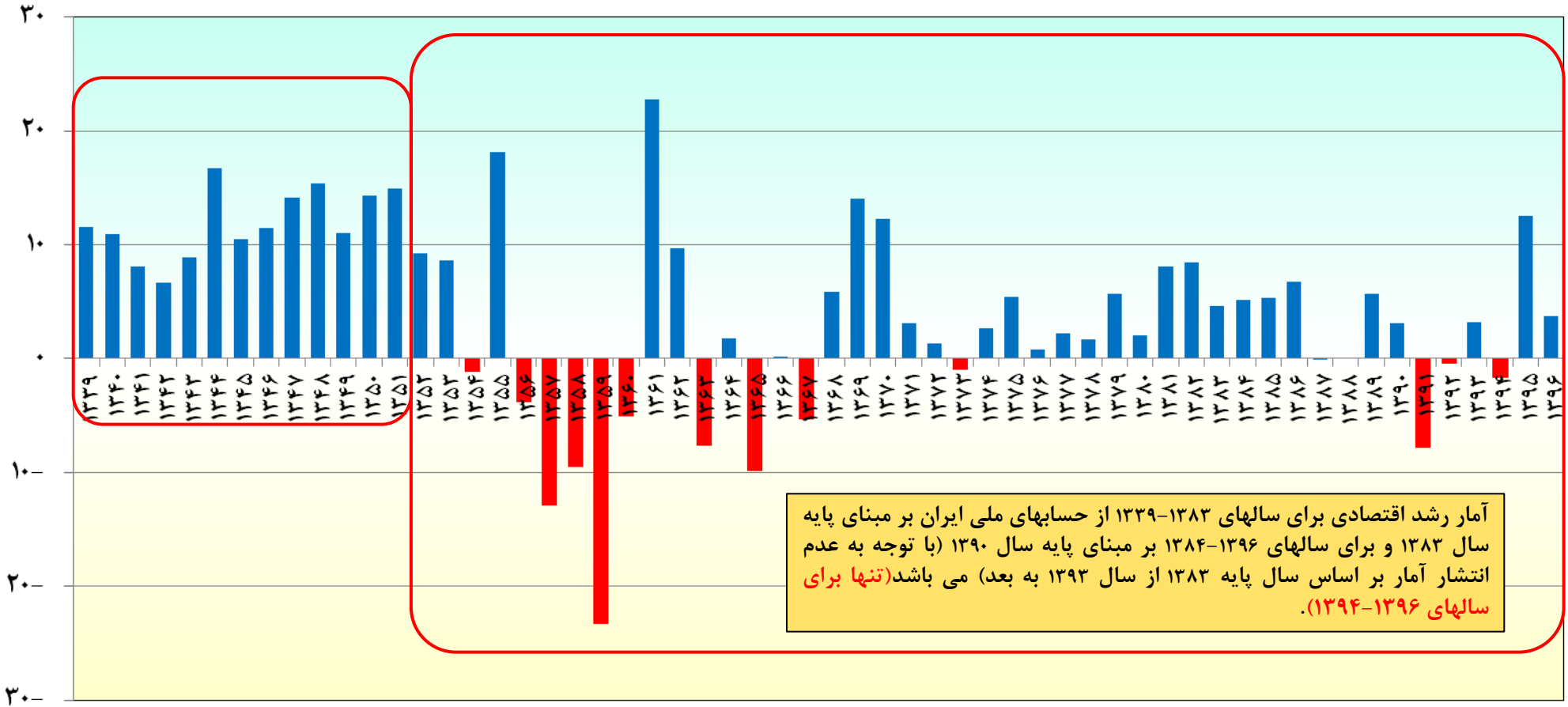
رشد اقتصادی در ایران سالهای ۱۳۳۹-۱۳۹۶

ضمیمه ۱
دستاورد ما در شاخص ها چه بوده



ارقام: درصد

محاسبات تحقیق



آمار رشد اقتصادی برای سالهای ۱۳۳۹-۱۳۸۳ از حسابهای ملی ایران بر مبنای پایه سال ۱۳۸۳ و برای سالهای ۱۳۸۴-۱۳۹۶ بر مبنای پایه سال ۱۳۹۰ (با توجه به عدم انتشار آمار بر اساس سال پایه ۱۳۸۳ از سال ۱۳۹۳ به بعد) می باشد (تنها برای سالهای ۱۳۹۴-۱۳۹۶).

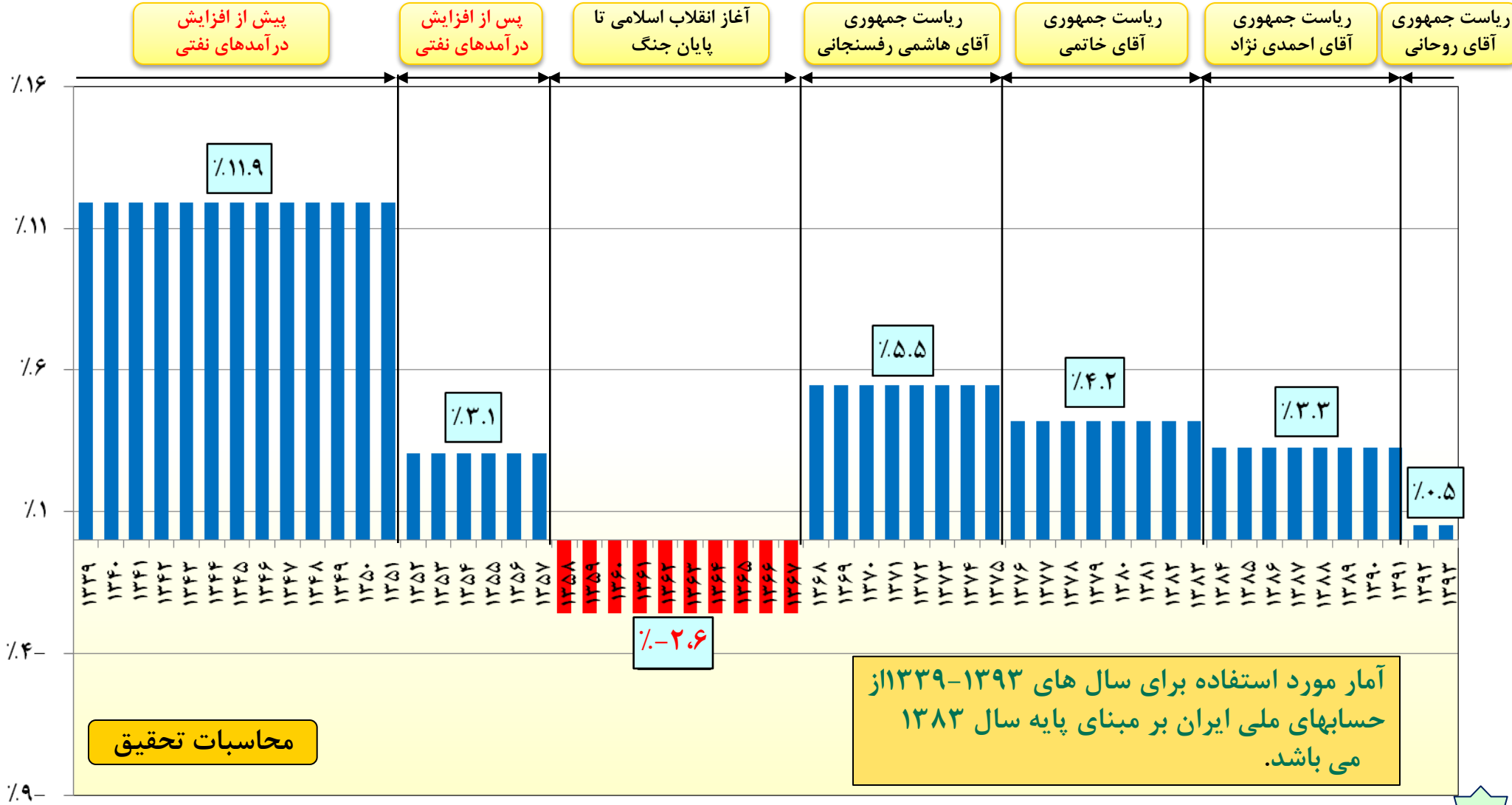
منبع: ۱- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، آمار و داده ها، حسابهای ملی ایران، حسابهای ملی سالانه، حسابهای ملی ایران بر مبنای پایه سال ۱۳۸۳ (سالهای ۱۳۳۹-۱۳۸۳)
۲- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، آمار و داده ها، حسابهای ملی ایران، حسابهای ملی سالانه، حسابهای ملی ایران بر مبنای پایه سال ۱۳۹۰ (سالهای ۱۳۸۴-۱۳۹۶)



متوسط رشد اقتصادی سالیانه با استفاده از میانگین حسابی سالهای ۱۳۳۹-۱۳۹۳

ضمیمه ۱
دستاورد ما در شاخص ها چه بوده

ارقام: درصد



محاسبات تحقیق

آمار مورد استفاده برای سال های ۱۳۳۹-۱۳۹۳ از حسابهای ملی ایران بر مبنای پایه سال ۱۳۸۳ می باشد.

متوسط رشد اقتصادی سالیانه با استفاده از میانگین حسابی سالهای ۱۳۳۹-۱۳۹۶

ارقام: درصد

پیش از افزایش درآمدهای نفتی

پس از افزایش درآمدهای نفتی

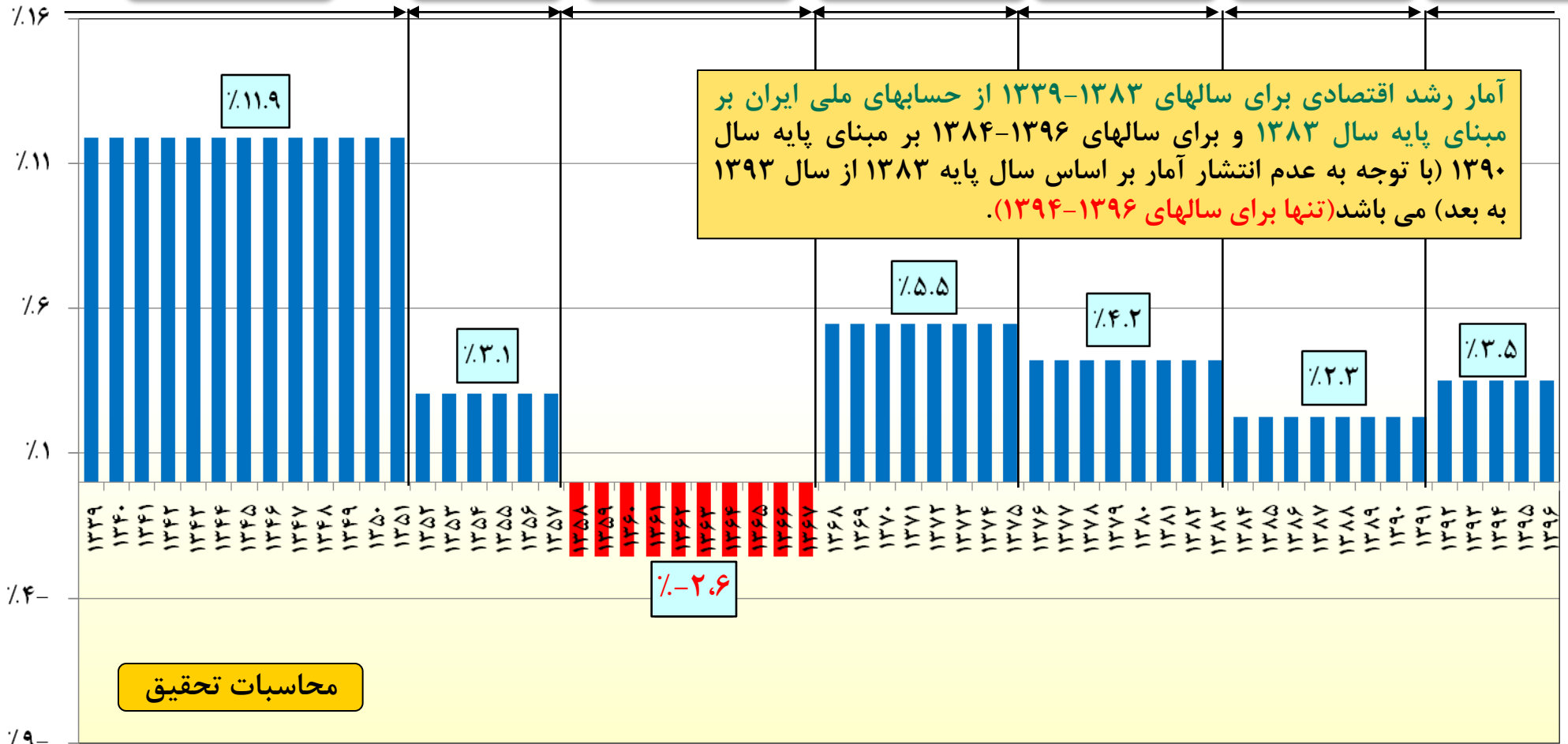
آغاز انقلاب اسلامی تا پایان جنگ

ریاست جمهوری آقای هاشمی رفسنجانی

ریاست جمهوری آقای خاتمی

ریاست جمهوری آقای احمدی نژاد

ریاست جمهوری آقای روحانی



آمار رشد اقتصادی برای سالهای ۱۳۳۹-۱۳۸۳ از حسابهای ملی ایران بر مبنای پایه سال ۱۳۸۳ و برای سالهای ۱۳۸۴-۱۳۹۶ بر مبنای پایه سال ۱۳۹۰ (با توجه به عدم انتشار آمار بر اساس سال پایه ۱۳۸۳ از سال ۱۳۹۳ به بعد) می باشد (تنها برای سالهای ۱۳۹۴-۱۳۹۶).

محاسبات تحقیق

منبع: ۱- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، آمار و داده ها، حسابهای ملی ایران، حسابهای ملی سالانه، حسابهای ملی ایران بر مبنای پایه سال ۱۳۸۳ (سالهای ۱۳۳۹-۱۳۸۳)
 ۲- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، آمار و داده ها، حسابهای ملی ایران، حسابهای ملی سالانه، حسابهای ملی ایران بر مبنای پایه سال ۱۳۹۰ (سالهای ۱۳۸۴-۱۳۹۶)

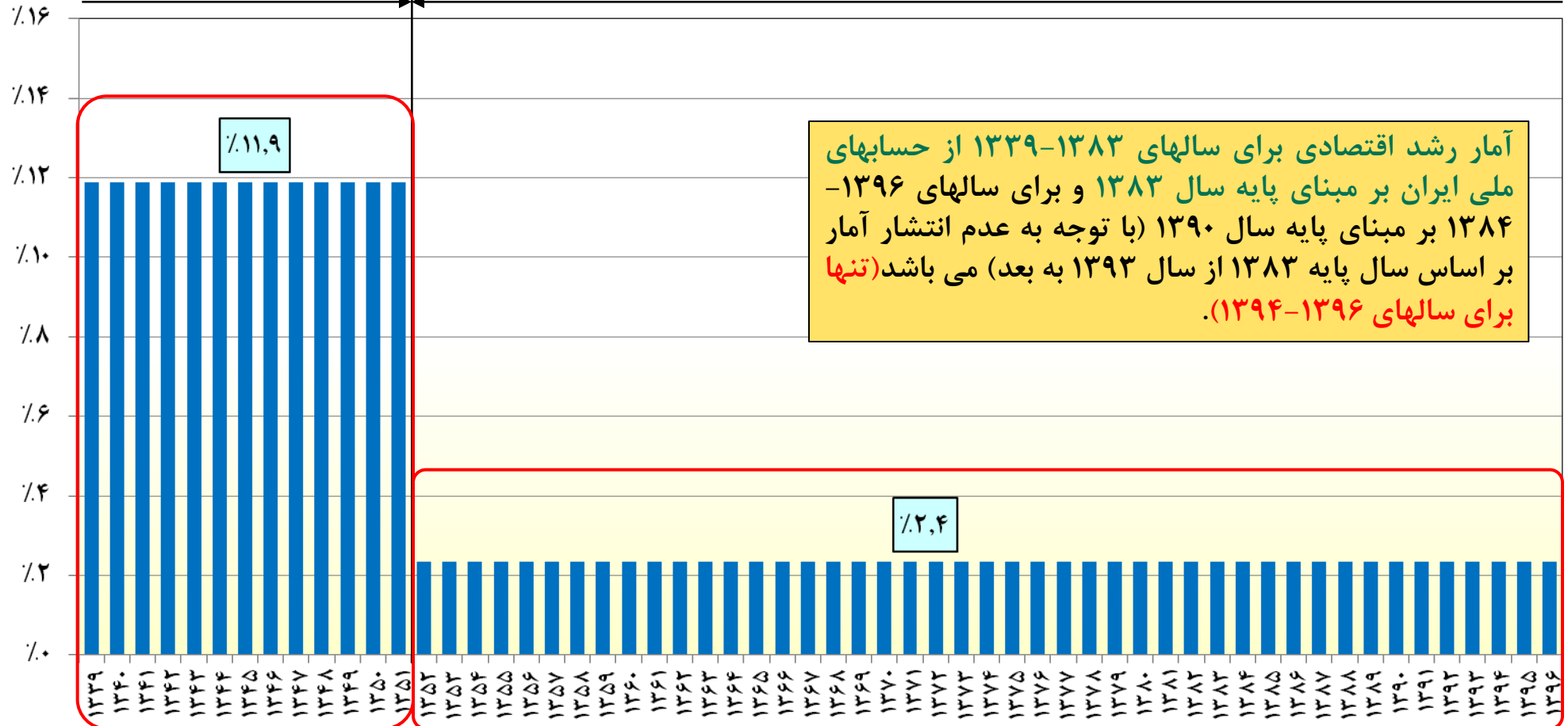
متوسط رشد اقتصادی سالیانه با استفاده از میانگین حسابی سالهای ۱۳۹۶-۱۳۳۹

ارقام: درصد

پیش از افزایش
درآمدهای نفتی

پس از افزایش
درآمدهای نفتی

محاسبات تحقیق



منبع: ۱- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، آمار و داده ها، حسابهای ملی ایران، حسابهای ملی سالانه، حسابهای ملی ایران بر مبنای پایه سال ۱۳۸۳ (سالهای ۱۳۳۹-۱۳۸۳)
 ۲- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، آمار و داده ها، حسابهای ملی ایران، حسابهای ملی سالانه، حسابهای ملی ایران بر مبنای پایه سال ۱۳۹۰ (سالهای ۱۳۸۴-۱۳۹۶)



وضعیت تورم در ایران

سالهای ۱۳۹۶-۱۳۳۹





متوسط تورم سالیانه با استفاده از میانگین حسابی

سالهای ۱۳۳۹-۱۳۹۶

ضمیمه ۱
دستاورد ما در شاخص ها چه بوده

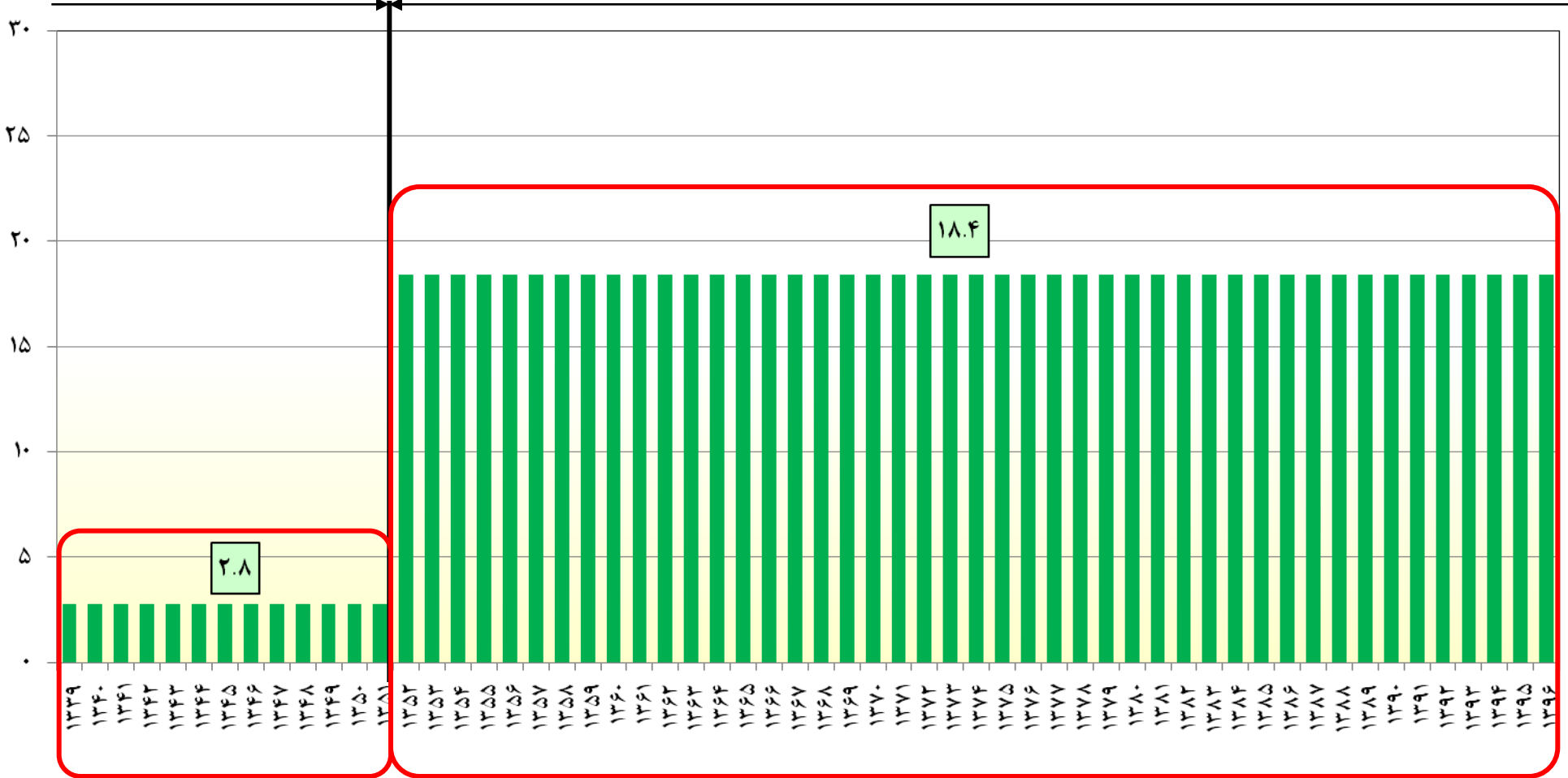


ارقام: درصد

پیش از افزایش
درآمدهای نفتی

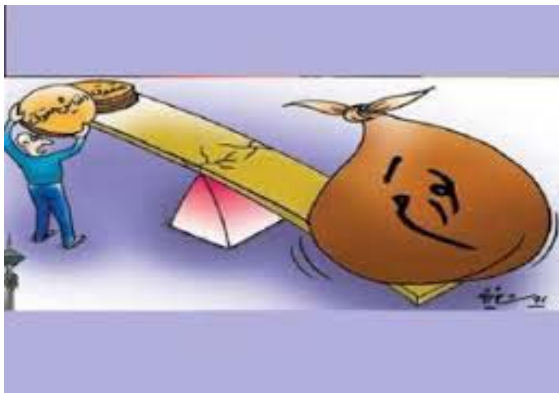
پس از افزایش
درآمدهای نفتی

محاسبات تحقیق



شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی (تورم)

سالهای ۱۳۹۶-۱۳۱۶



شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی

(تورم)

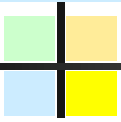
سالهای ۱۳۹۶-۱۳۱۶



تورم کالاها و خدمات مصرفی

سالهای ۱۳۹۶-۱۳۱۶

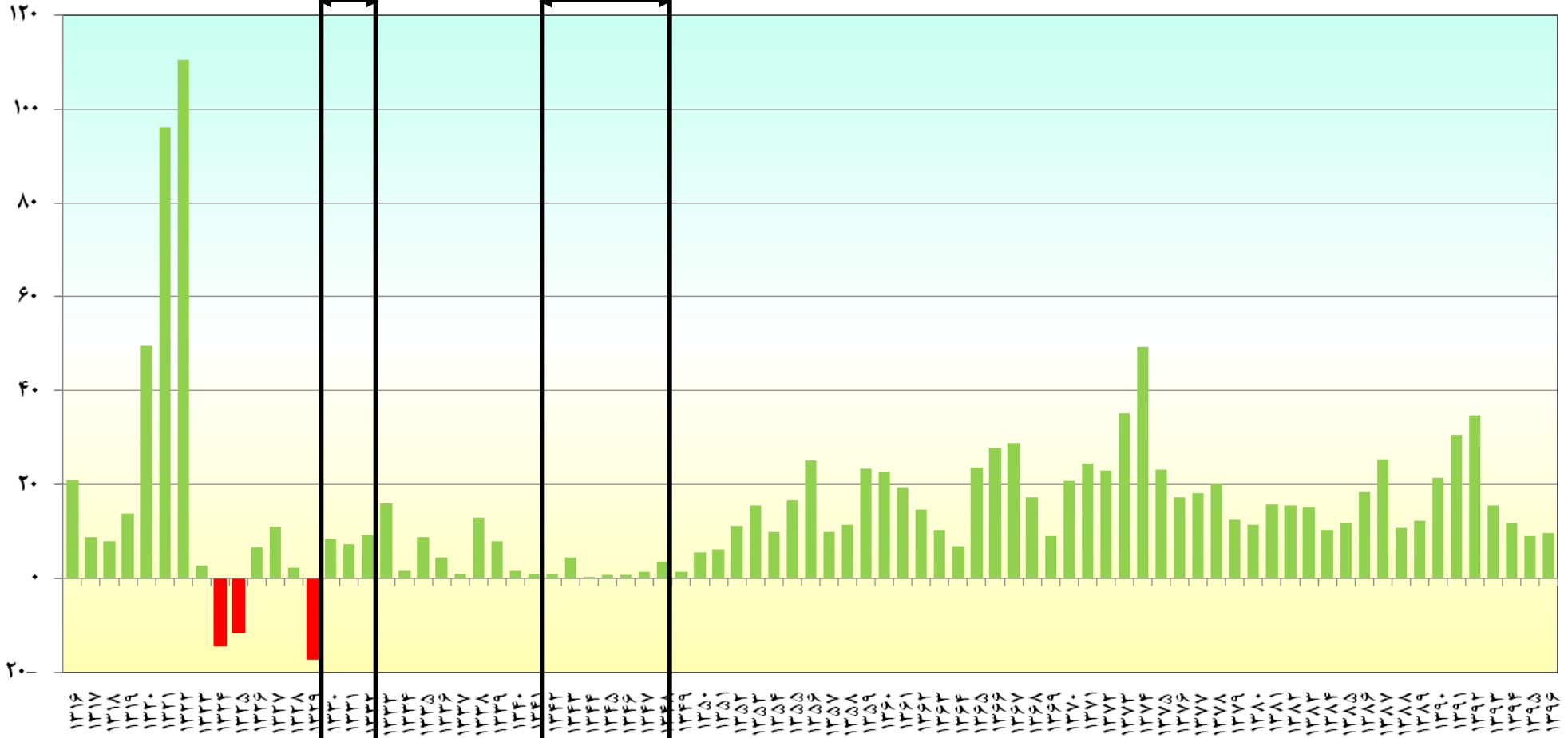
ضمیمه ۱
دستاورد ما در شاخص ها چه بوده



ارقام: درصد

دوره زنده یاد دکتر مصدق

دوره آقای دکتر عالیخانی

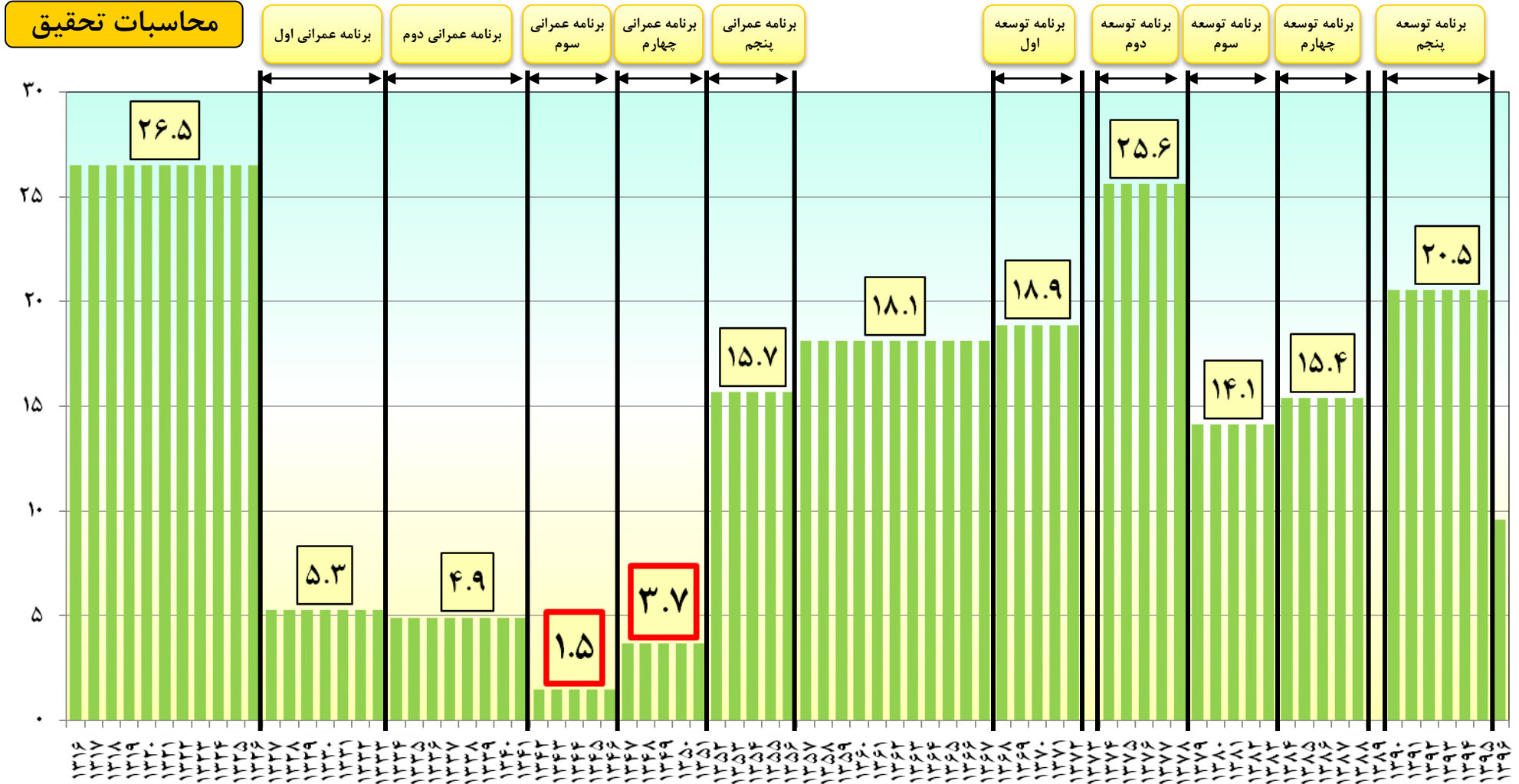




اتاق مشهد
دفتر پژوهش های اقتصاد و توسعه

متوسط تورم کالاها و خدمات مصرفی در هر برنامه براساس میانگین حسابی سالهای ۱۳۹۶-۱۳۱۶

ضمیمه ۱
دستاورد ما در شاخص ها چه بوده



منبع: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، آمار و داده ها، آمارهای اقتصادی، سری زمانی شاخص کالاها و خدمات مصرفی (شاخص تورم) (سالهای ۹۶-۱۳۱۵)



اتاق مشهد
دفتر پژوهش های اقتصاد و توسعه

متوسط تورم کالاها و خدمات مصرفی در هر دوره بر اساس میانگین حسابی سالهای ۱۳۱۶-۱۳۹۶

ضمیمه ۱
دستاورد ما در شاخص ها چه بوده



محاسبات تحقیق

دوران
زنده یاد
دکتر
مصدق

دوران آقای
دکتر عالیخانی

پس از افزایش
درآمدهای نفتی

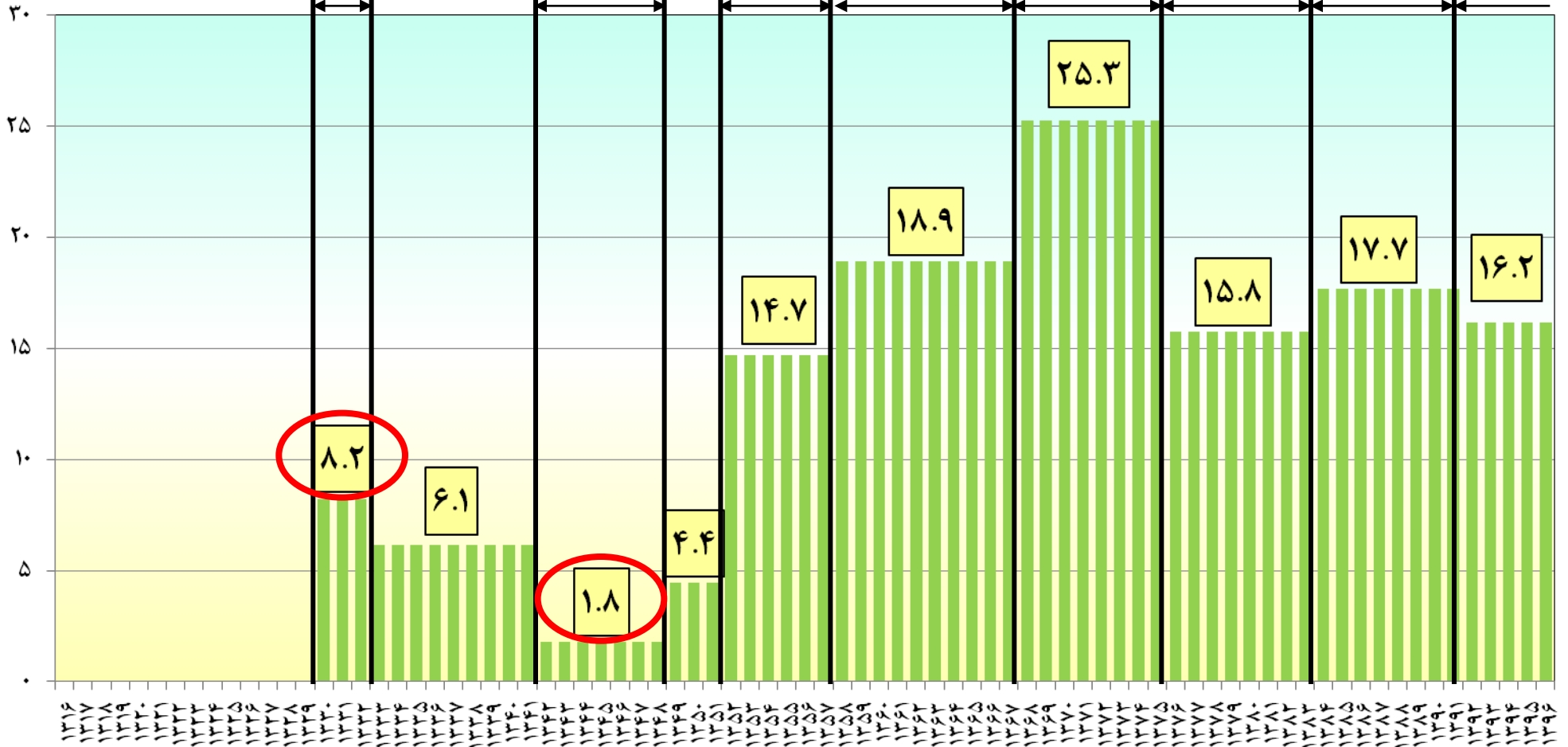
دوران جنگ
تحمیلی

دوران آقای
هاشمی رفسنجانی

دوران آقای
خاتمی

دوران آقای
احمدی نژاد

دوران آقای
روحانی





متوسط تورم کالاها و خدمات مصرفی در هر دوره بر اساس میانگین حسابی سالهای ۱۳۱۶-۱۳۹۶

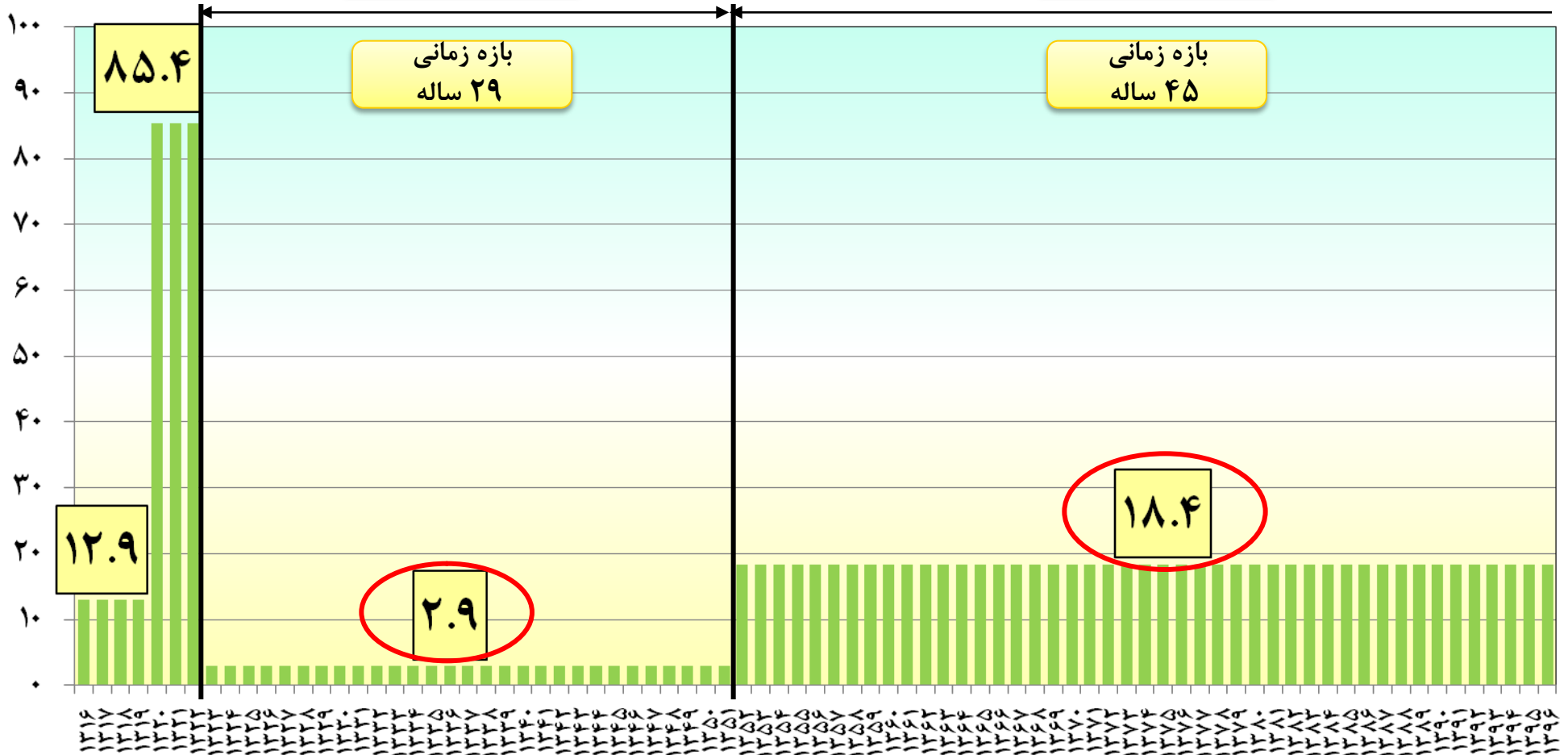
ضمیمه ۱
دستاورد ما در شاخص ها چه بوده

ارقام: درصد

پیش از افزایش
درآمدهای نفتی

پس از افزایش
درآمدهای نفتی

محاسبات تحقیق





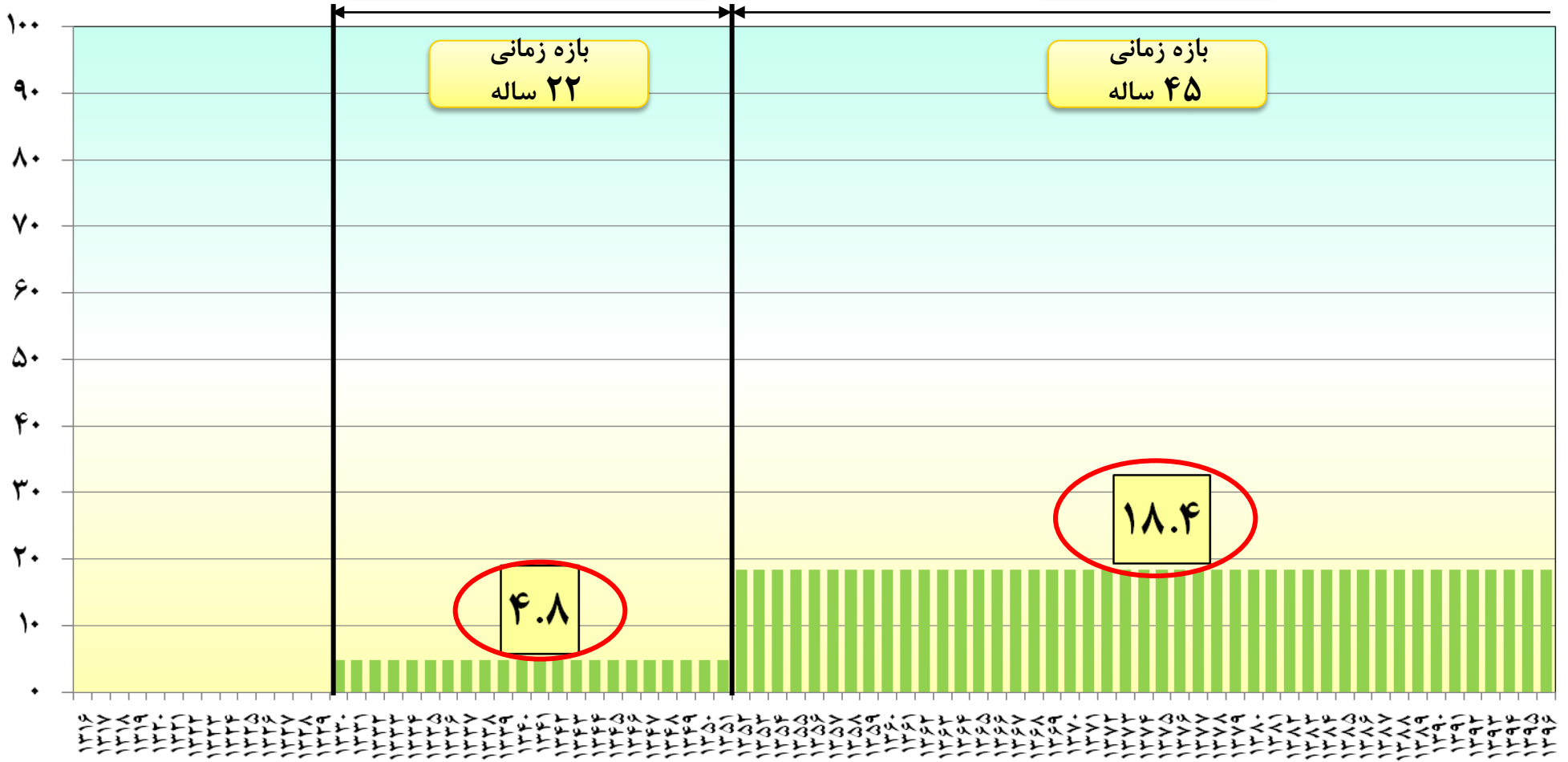
متوسط تورم کالاها و خدمات مصرفی در هر دوره بر اساس میانگین حسابی سالهای ۱۳۱۶-۱۳۹۶

ارقام: درصد

پیش از افزایش درآمدهای نفتی - از ابتدای دوران زنده یاد دکتر مصدق

پس از افزایش درآمدهای نفتی

محاسبات تحقیق



منبع: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، آمار و داده ها، آمارهای اقتصادی، سری زمانی شاخص کالاها و خدمات مصرفی (شاخص تورم) (سالهای ۹۶-۱۳۱۵)



متوسط تورم کالاها و خدمات مصرفی در هر دوره بر اساس میانگین حسابی سالهای ۱۳۹۶-۱۳۱۶

ضمیمه ۱
دستاورد ما در شاخص ها چه بوده

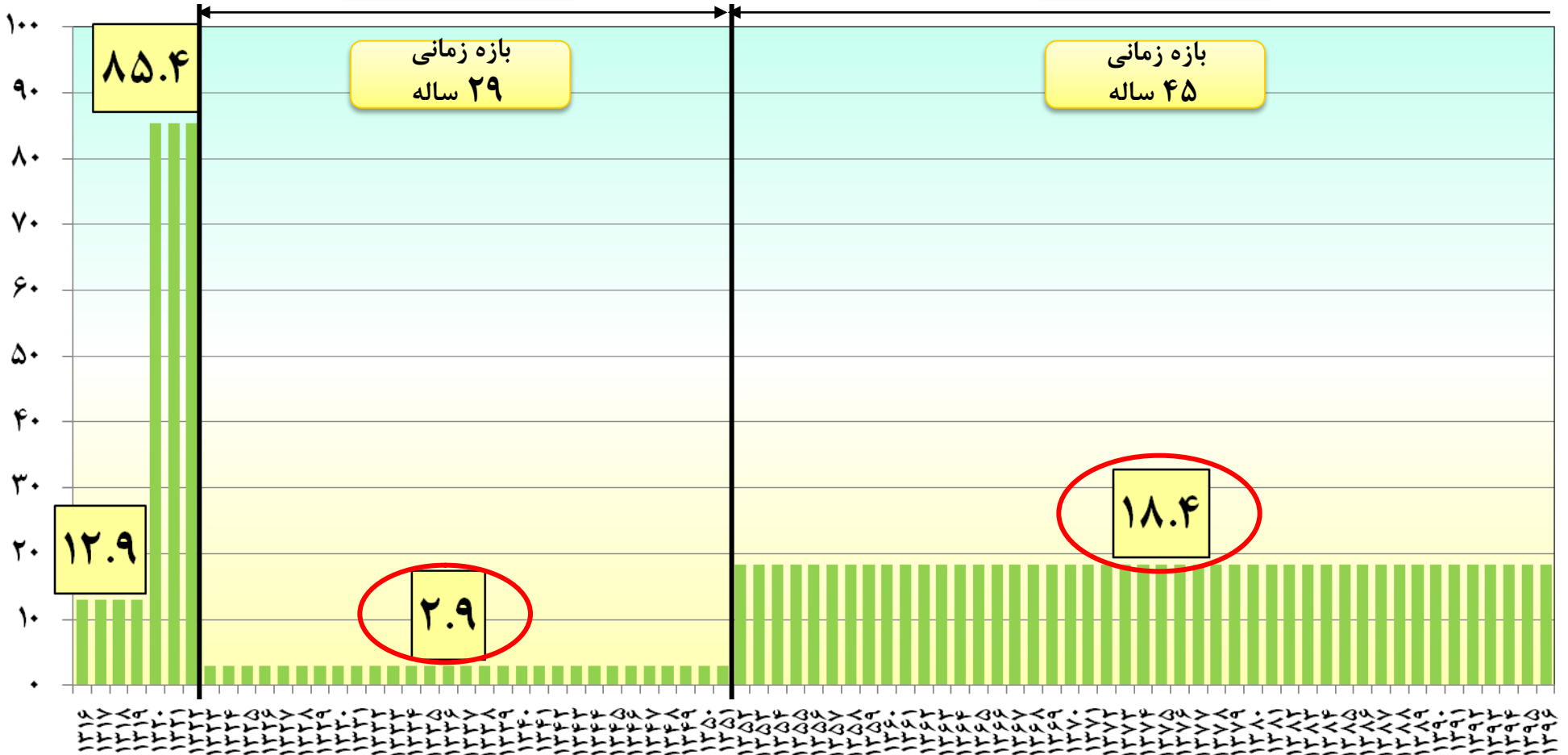


ارقام: درصد

پیش از افزایش
درآمدهای نفتی

پس از افزایش
درآمدهای نفتی

محاسبات تحقیق





سرانه تولید ناخالص داخلی به قیمت های ثابت سال ۱۳۸۳:

نتیجه واثر منابع از منظر اقتصادی چه
بوده؟



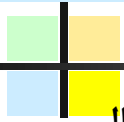


دفتر پژوهش های اقتصاد و توسعه
اتاق مشهد

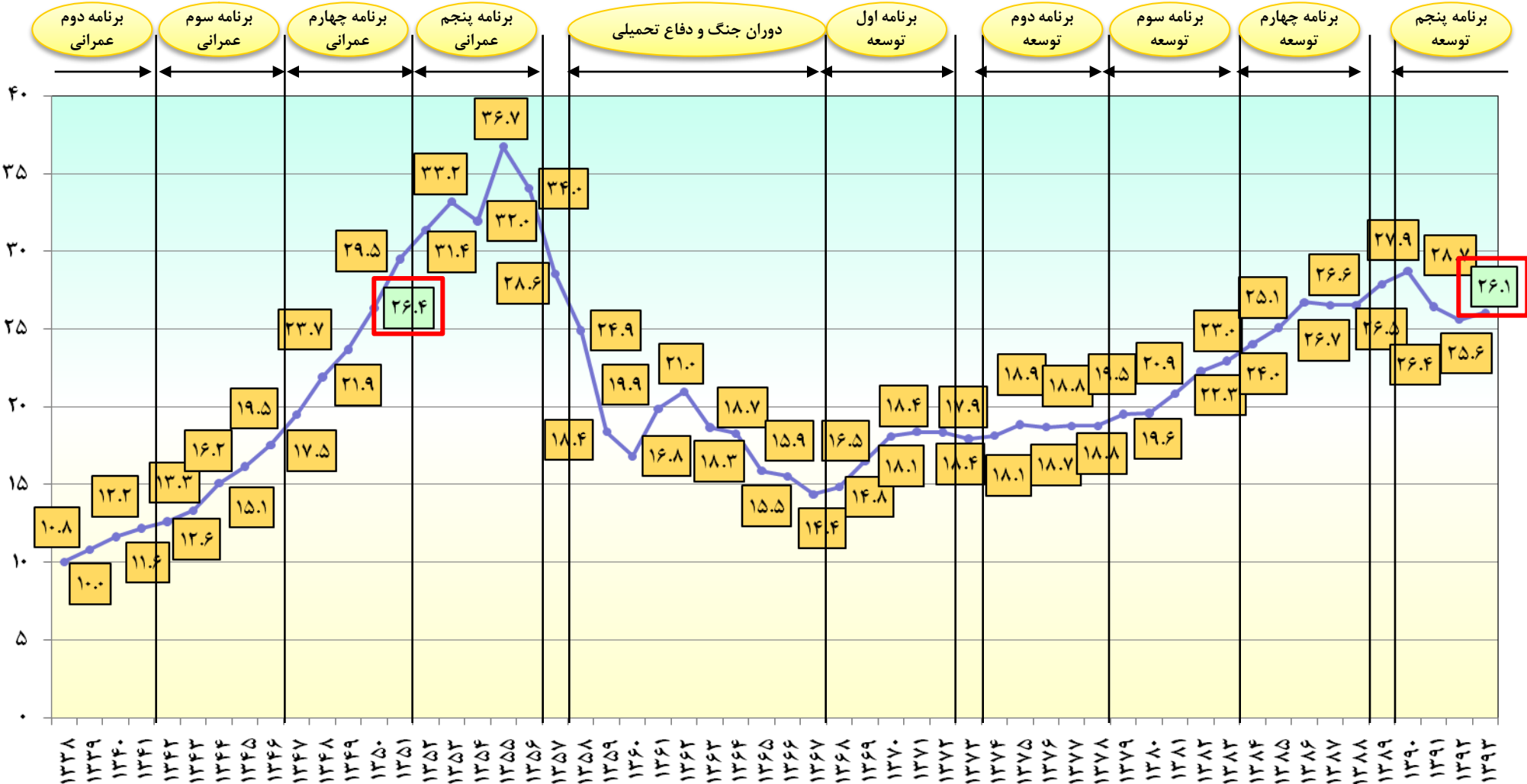
سرانه تولید ناخالص داخلی (GDP) به قیمت ثابت

۱۳۸۳ در ایران سالهای ۱۳۹۳-۱۳۳۸

ضمیمه ۱
دستاورد ما در شاخص ها چه بوده



ارقام : میلیون ریال



محاسبات تحقیق

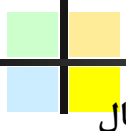
مأخذ: ۱- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، بانک اطلاعات سری های زمانی، بخش حسابهای ملی (سالهای ۱۳۳۸-۱۳۹۳)
۲- مرکز آمار ایران، داده ها و اطلاعات آماری، جمعیت و نیروی کار، جمعیت، برآورد تعداد کل جمعیت کشور از سال ۱۳۳۵-۱۳۹۵



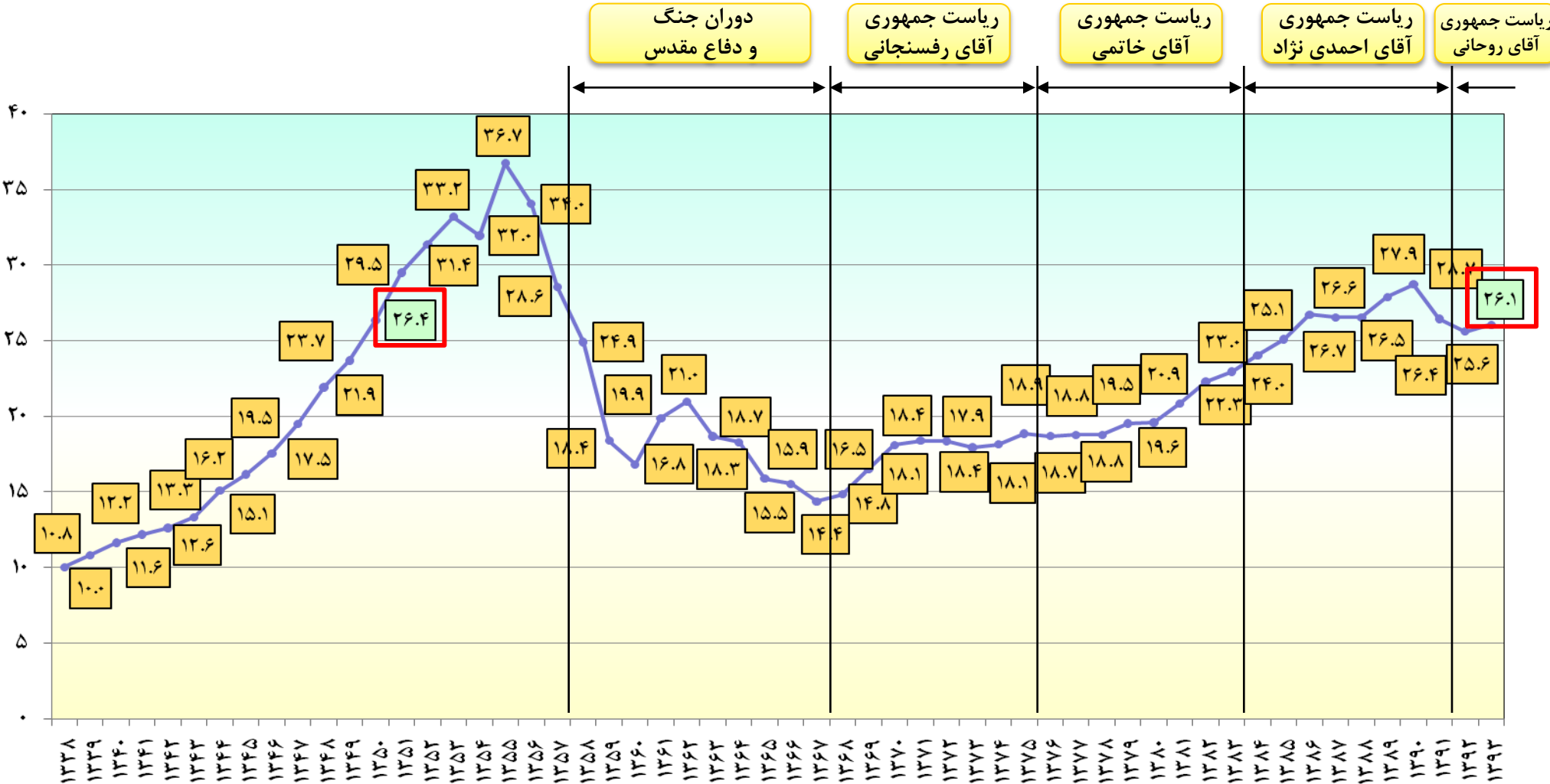
دفتر پژوهش های اقتصاد و توسعه
اتاق مشهد

سرانه تولید ناخالص داخلی (GDP) به قیمت ثابت ۱۳۸۳ در ایران سالهای ۱۳۳۸-۱۳۹۳

ضمیمه ۱
دستاورد ما در شاخص ها چه بوده



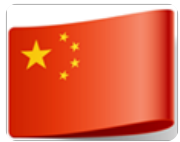
ارقام : میلیون ریال



محاسبات تحقیق

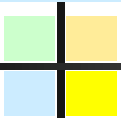
مأخذ: ۱- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، بانک اطلاعات سری های زمانی، بخش حسابهای ملی (سالهای ۱۳۳۸-۱۳۹۳)
۲- مرکز آمار ایران، داده ها و اطلاعات آماری، جمعیت و نیروی کار، جمعیت، برآورد تعداد کل جمعیت کشور از سال ۱۳۳۵-۱۳۹۵

شاخص های مبتنی بر داده های معتبر خارجی

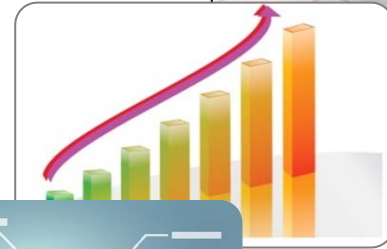


THE
WORLD
BANK





رشد های پائین، نامنظم، ناپایدار و بی ثبات اقتصاد ایران بررسی روند رشد سالیانه تولید ناخالص داخلی (GDP) در کشورهای منتخب سالهای ۱۹۶۱-۲۰۱۷



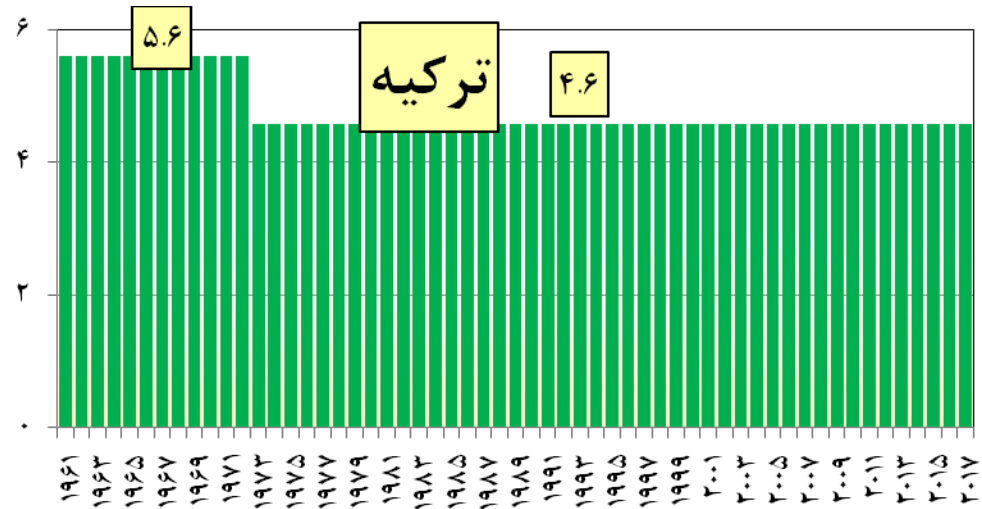
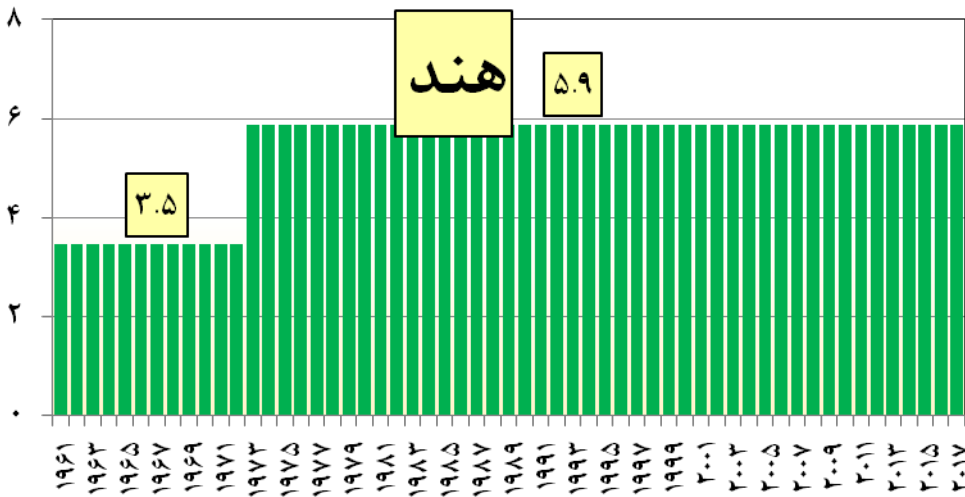
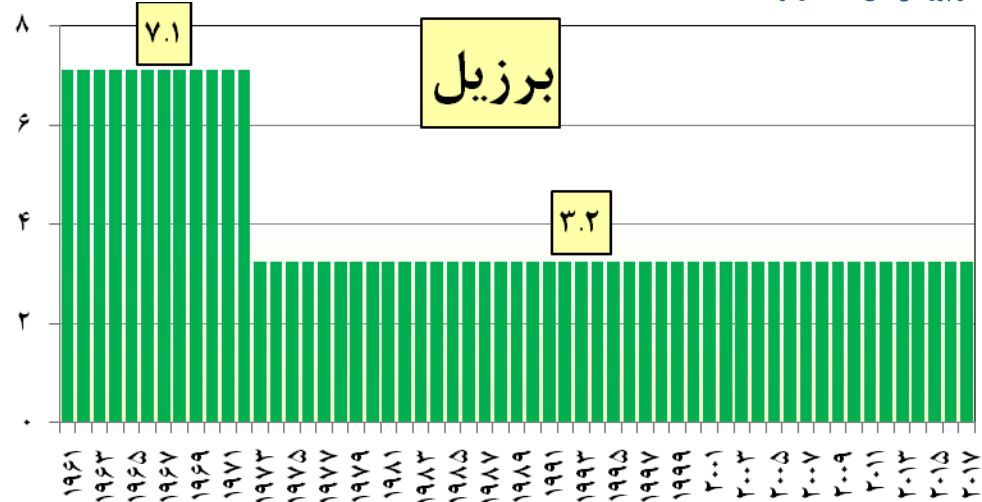
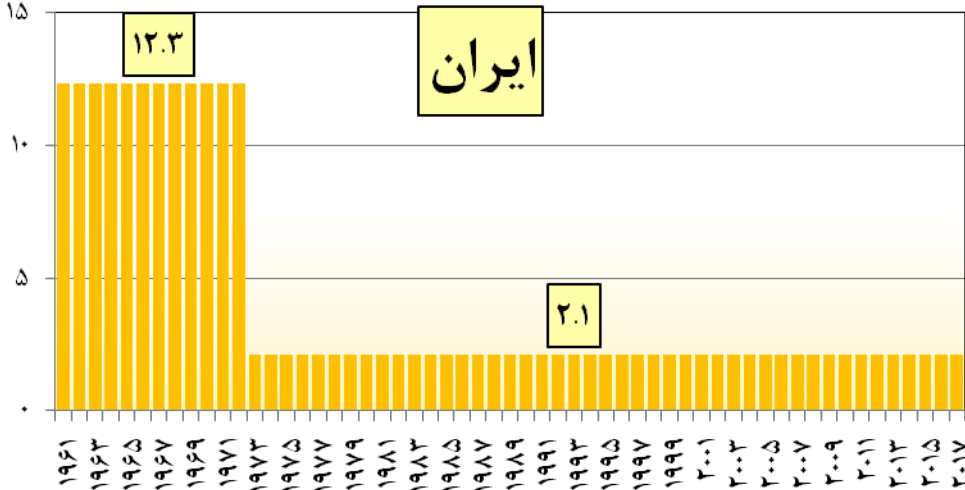
متوسط نرخ رشد سالیانه تولید ناخالص داخلی (GDP) با استفاده از

میانگین حسابی در کشور های منتخب سالهای ۱۹۶۱-۲۰۱۷

ضمیمه ۱
دستاورد ما در شاخص ها چه بوده



ارقام : درصد



محاسبات تحقیق

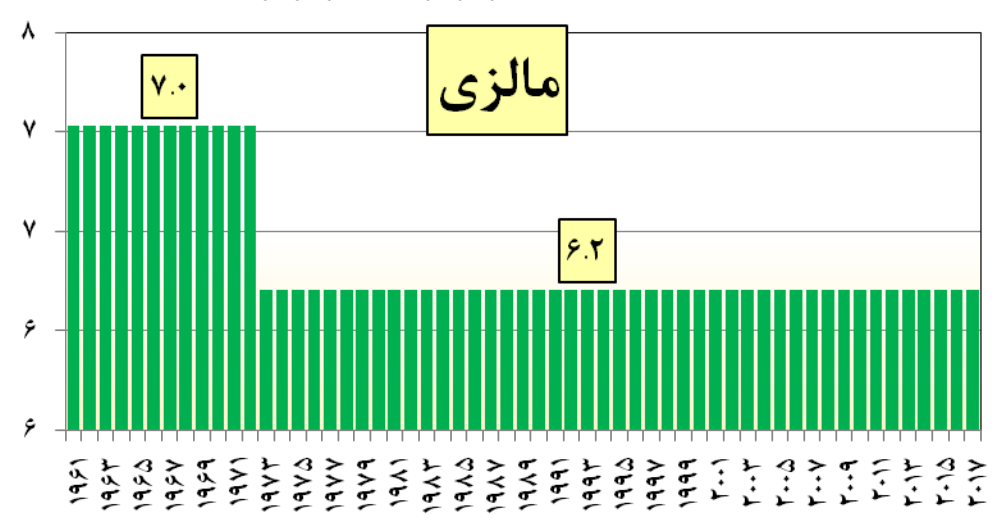
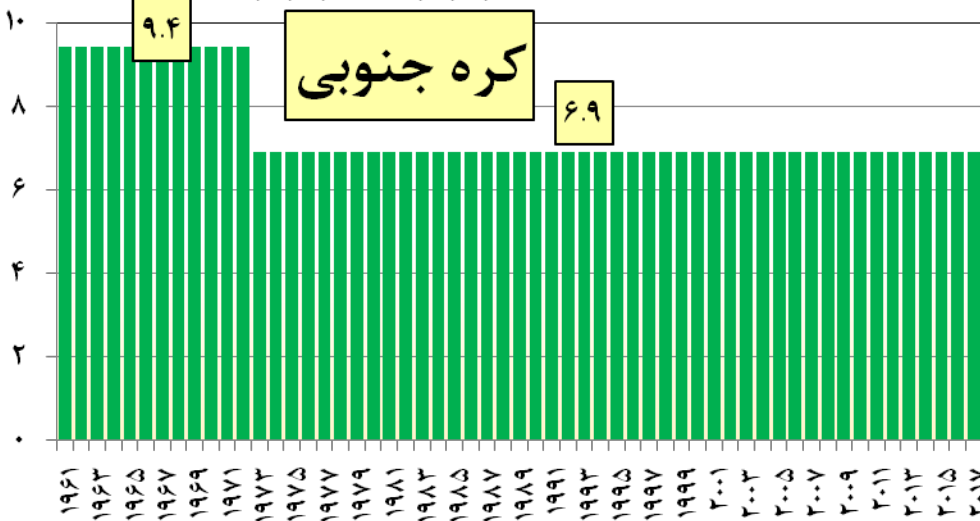
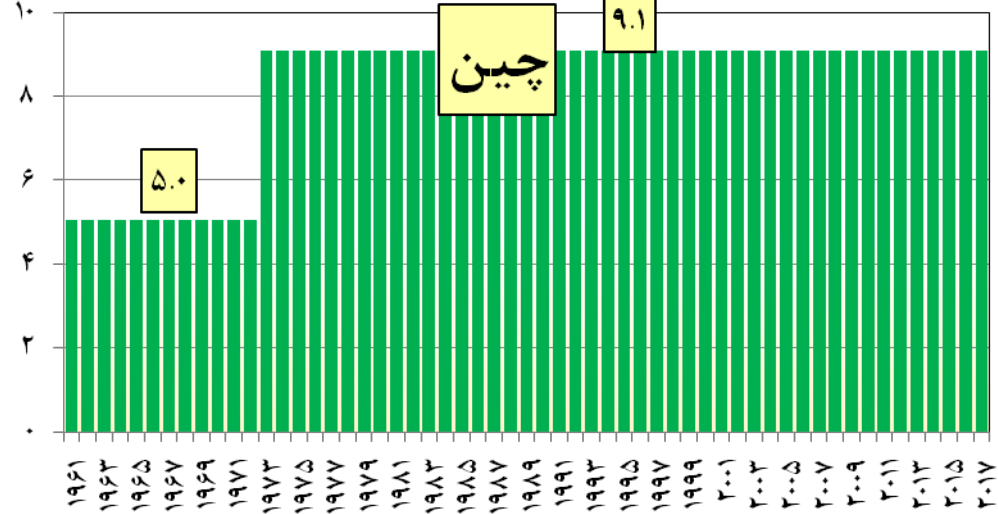
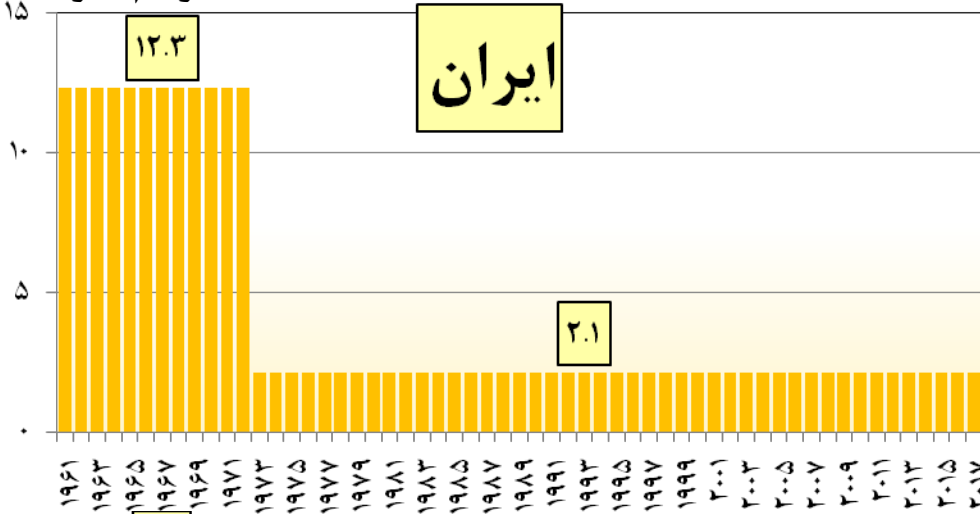
متوسط نرخ رشد سالیانه تولید ناخالص داخلی (GDP) با استفاده از

میانگین حسابی در کشور های منتخب سالهای ۱۹۶۱-۲۰۱۷

ضمیمه ۱
دستاورد ما در شاخص ها چه بوده



ارقام : درصد



محاسبات تحقیق



تورم و مقایسه آن در اقتصاد کشورهای منتخب سالهای ۱۹۶۰-۲۰۱۷





اتاق مشهد

دفتر پژوهش های اقتصاد و توسعه

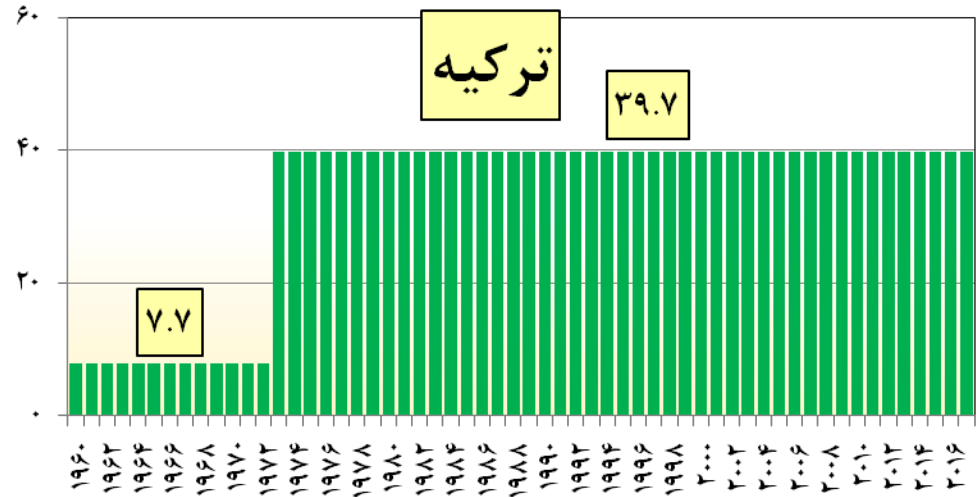
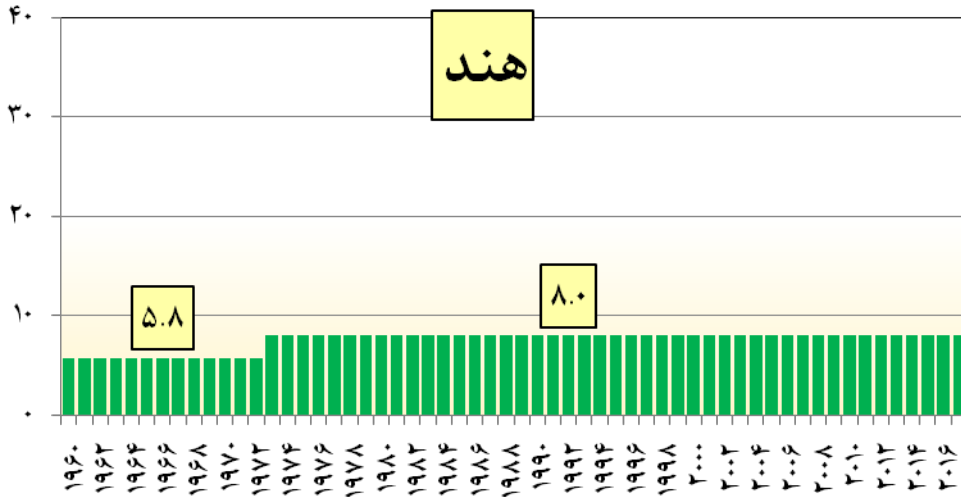
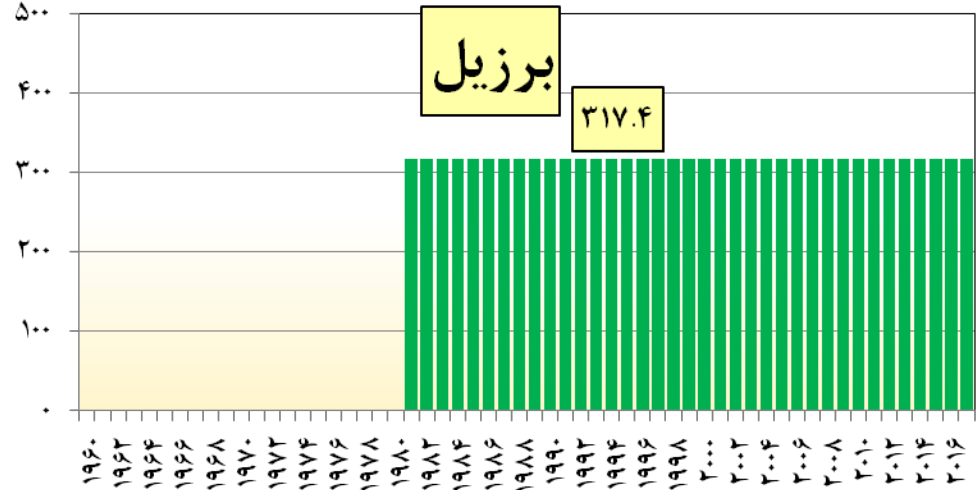
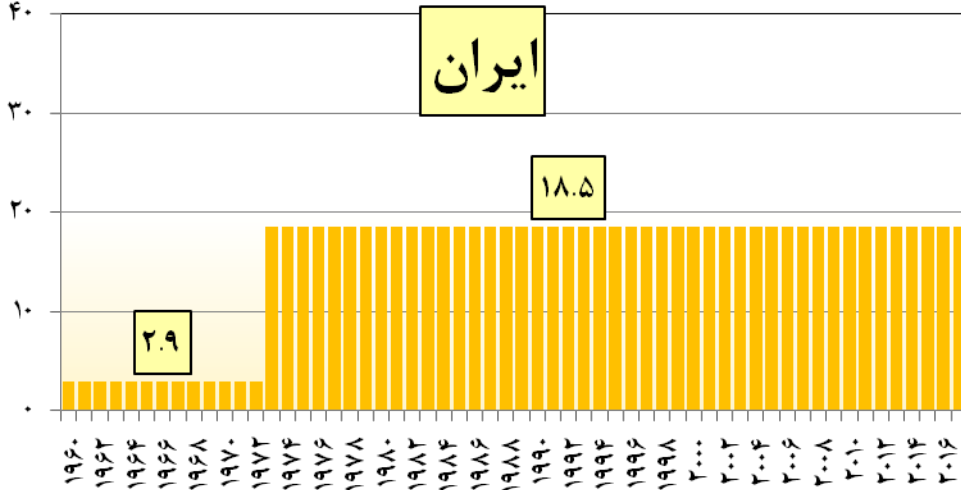
متوسط نرخ تورم با استفاده از میانگین حسابی در کشورهای منتخب

سالهای ۱۹۶۰-۲۰۱۷

ضمیمه ۱
دستاورد ما در شاخص ها چه بوده



ارقام : درصد

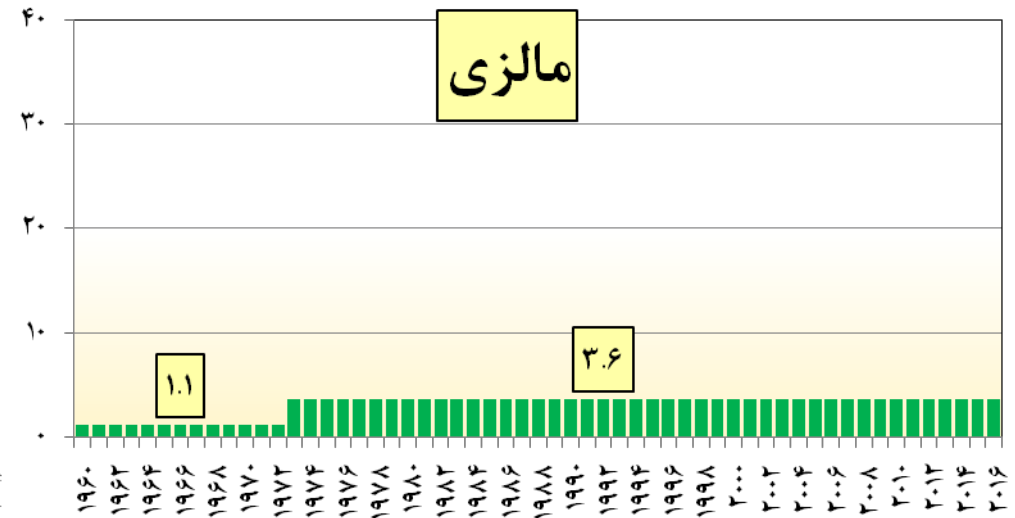
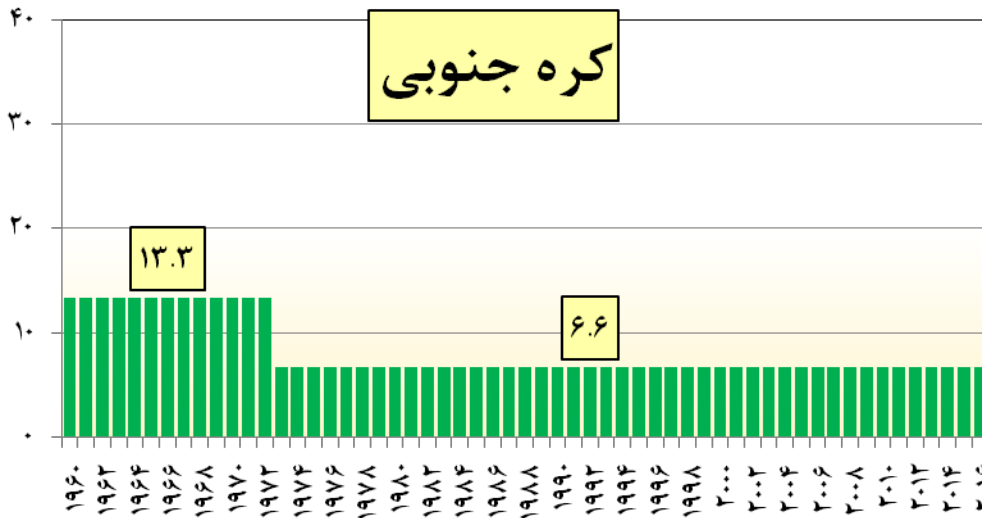
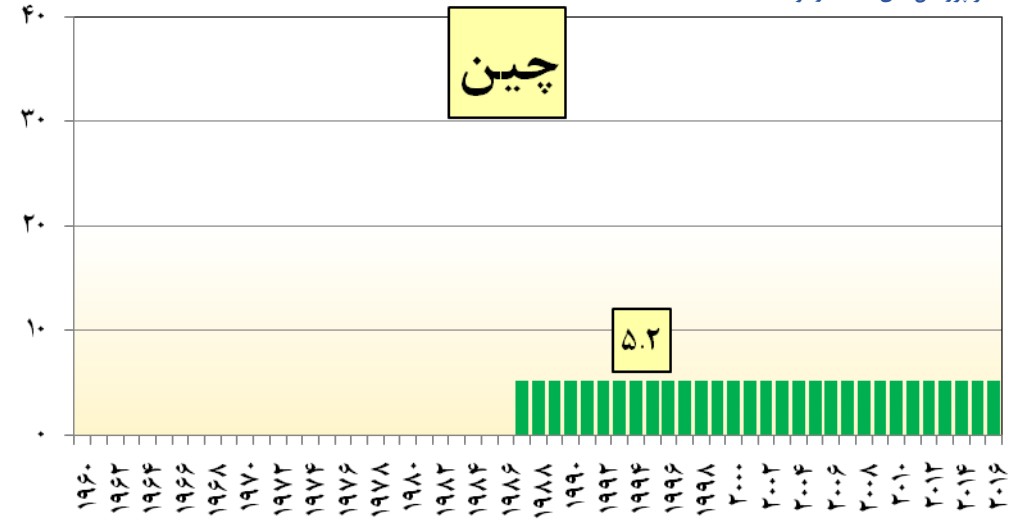
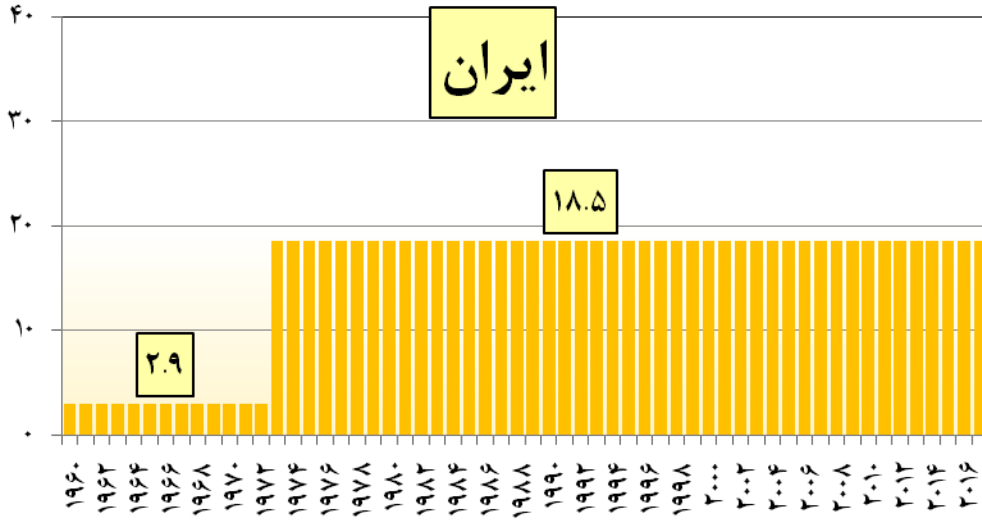


محاسبات تحقیق

متوسط نرخ تورم با استفاده از میانگین حسابی در کشورهای منتخب

سالهای ۱۹۶۰-۲۰۱۷

ضمیمه ۱
دستاورد ما در شاخص ها چه بوده



رتبه سرانه تولید ناخالص داخلی (GDP)

ایران در میان ۱۸۸ کشور جهان به قیمت جاری

سال ۲۰۱۷





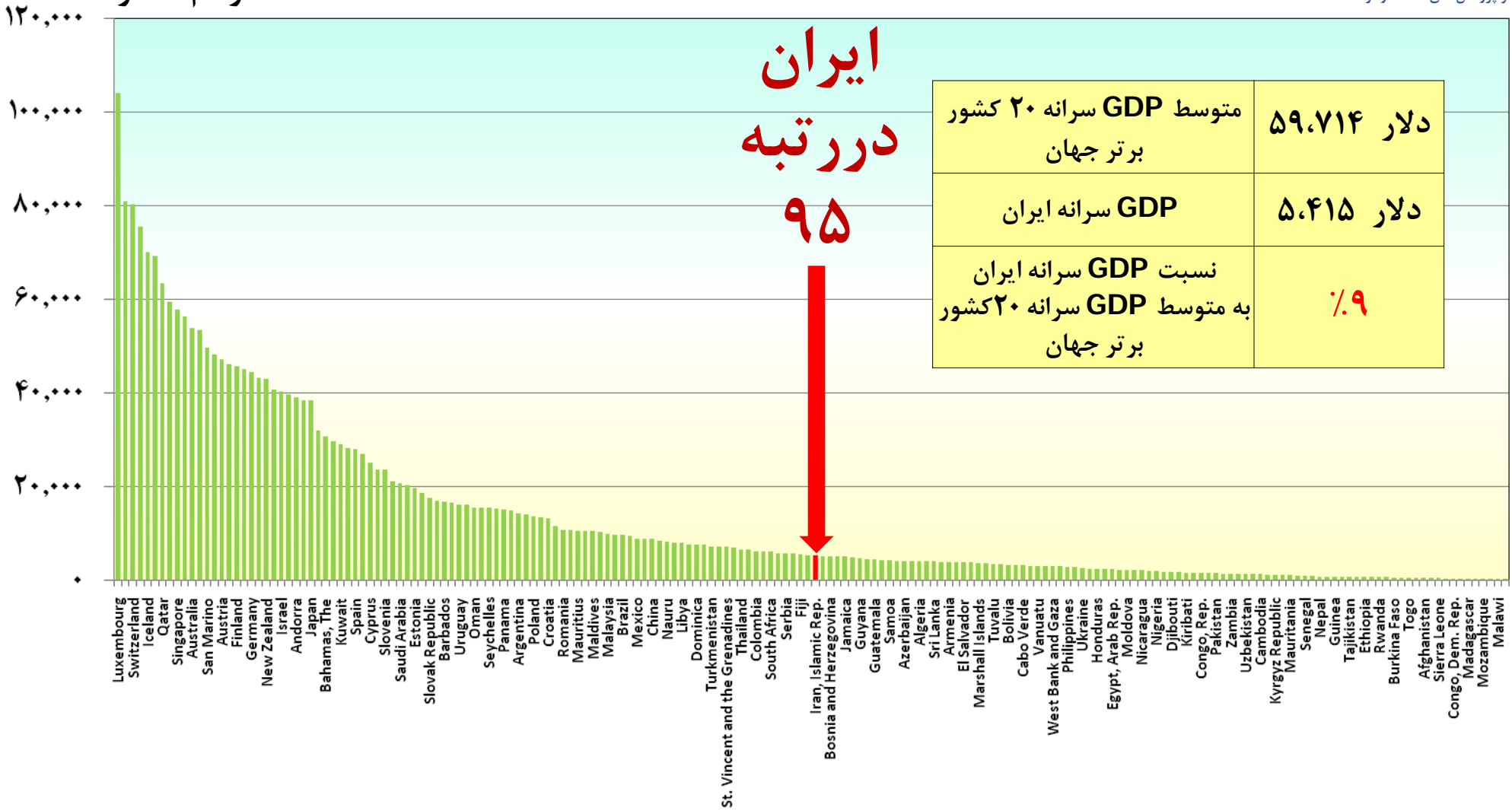
دفتر پژوهش های اقتصاد و توسعه
اتاق مشهد

رتبه سرانه تولید ناخالص داخلی (GDP) ایران در میان ۱۸۸ کشور جهان

به قیمت جاری، سال ۲۰۱۷



ارقام : دلار



ایران در رتبه ۹۵



ضمیمه ۲:

بی‌مبالاتی دولت‌ها در حفظ منابع
ارزشمند ارزی که نتیجه تأسف آور
آن کسری مزمین موازنه بازرگانی
کشور بوده است



یکی از نکاتی که در اقتصاد ایران همواره مورد بحث کارشناسان واقع شده، موضوع وضعیت تراز پرداخت‌های کشور است. اصولاً تراز پرداخت‌ها شامل حساب کالاها، خدمات و حساب سرمایه است که در این بخش گزارش در ابتدا به تشریح آماری وضعیت تراز بازرگانی که صرفاً کالاها را در بر می‌گیرد پرداخته‌ایم. یکی از موضوعاتی که در بخش قبلی به آن پرداخته شد و به نظر بخشی از ایرادات جامعه ما تلقی می‌شود، ساخت جامعه نه بر مبنای تولید بلکه مصرف بوده است. وضعیت تاریخی تراز بازرگانی کشور {صفحات ۱۵۶-۱۴۶} در ۱۲۰ سال گذشته و منفی بودن همیشگی آن نشان می‌دهد که ما همواره تلاش کرده‌ایم بیش از آنچه تولید می‌کنیم، مصرف داشته باشیم و در واقع از این که به سایر ملت‌های جهان بدهکار باشیم، چندان ابایی نداشته‌ایم و این موضوع تا امروز نیز ادامه یافته است. جامعه ایران ترجیح داده همیشه بدهکار باشد و به ظاهر سازی توسعه و مصرف مشغول و آینده را صرف تأمین نیازهای امروز خود کند. از این رو جامعه به لحاظ تاریخی با سطحی از مصرف خو گرفته که چندان ارتباطی با توان تولیدی آن ندارد. در دورانی این نیاز به مصرف، به خصوص در طبقه بالای جامعه و متولیان قاجاری کشور، به شکل فروش امتیازات

به دول خارجی انجام می‌گرفت و بعد از آن که موضوع نفت و درآمدهای نفتی به میان آمد، منابع خدادادی وسیله‌ای شد تا با تمسک به آن، مصرف‌گرایی جامعه بالاتر از توان تولید آن همچنان ادامه یابد و برای این زخم کهنه مرهمی فراهم نشود.

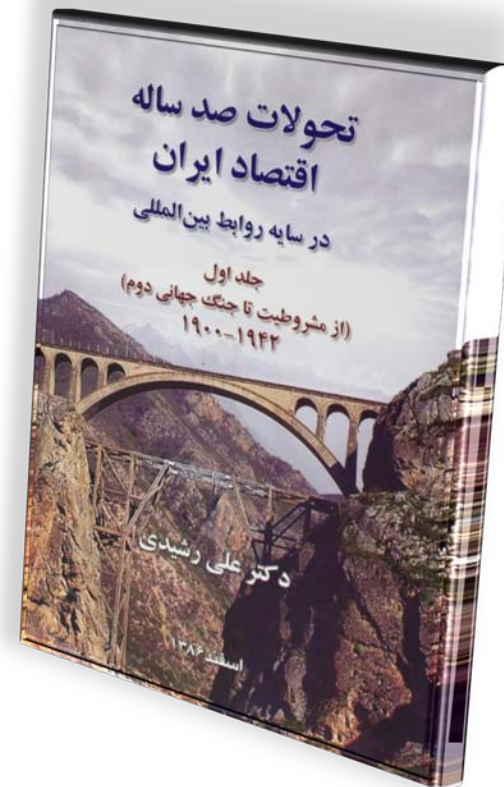
تنها سال‌هایی که اقتصاد ایران شاهد تراز مثبت بازرگانی بدون نفت بوده است، به دوره‌ای کوتاه خلاصه می‌شود {دوران زنده‌یاد دکتر مصدق صفحه ۱۴۷} و در بقیه سال‌ها همواره تراز بازرگانی بدون نفت به شدت منفی بوده است. نفت در این میان پوششی شده بر ضعف‌های اقتصاد کشور و این‌که ما همچنان به نمادهای توسعه پردازیم و جامعه‌ای شهری بنا کنیم که نه ظرفیت‌های واقعی آن وجود دارد و نه در صورت مواجه شدن با کمبود درآمدهای نفتی می‌توان از جامعه مصرف زده درخواست کرد تا به ولع سیری‌ناپذیر خود از مصرف پایان دهند.



دکتر علی رشیدی

نام کتاب : تحولات صد ساله اقتصاد ایران

در سایه روابط بین المللی





کسری سالانه موازنه بازرگانی ایران، سالهای ۱۹۱۳-۱۸۷۵ میلادی

سال	کسری (میلیون قران)
۱۸۷۷ - ۱۸۷۵	-----
۱۸۸۰ - ۱۸۷۷	۲۰/۰
۱۸۸۵ - ۱۸۸۰	۲۶/۰
۱۸۹۰ - ۱۸۸۵	۴۵/۰
۱۸۹۵ - ۱۸۹۰	۴۴/۰
۱۹۰۰ - ۱۸۹۵	۱۲۵/۰
۱۹۰۰	۱۰۸/۰
۱۹۰۱	۱۴۷/۰
۱۹۰۲	۸۴/۴
۱۹۰۳	۱۳۰/۳
۱۹۰۴	۱۰۲/۰
۱۹۰۵	۹۲/۳
۱۹۰۶	۷۷/۷
۱۹۰۷	۹۱/۴
۱۹۰۸	۴۶/۳
۱۹۰۹	۷۰/۹
۱۹۱۰	۱۰۹/۱
۱۹۱۱	۱۴۹/۴
۱۹۱۲	۱۳۱/۲
۱۹۱۳	۱۹۱/۳

تجارت خارجی ایران، سالهای ۱۳۱۹-۱۲۹۵ شمسی



دفتر پژوهش های اقتصاد و توسعه
اتاق مشهد

سال	واردات		صادرات		موازنه بازرگانی
	وزن (تن)	ارزش (هزار ریال)	وزن (تن)	ارزش (هزار ریال)	(هزار ریال)
۱۲۹۵	۱۸۵،۹۸۲	۴۹۴،۷۷۱	۲۴۱،۱۷۴	۳۶۷،۱۳۵	-۱۲۷،۶۳۶
۱۲۹۶	۲۵۷،۲۲۲	۴۶۸،۰۶۷	۱۰۹،۰۴۶	۲۳۱،۵۱۱	-۲۳۶،۵۵۶
۱۲۹۷	۱۶۸،۵۹۳	۴۷۶،۲۸۷	۴۹،۷۶۷	۱۱۵،۴۰۵	-۳۶۰،۸۸۲
۱۲۹۸	۱۹۴،۵۸۴	۶۲۹،۷۹۳	۱۰۴،۱۶۵	۱۸۷،۰۲۴	-۴۴۲،۷۶۹
۱۲۹۹	۱۳۱،۳۶۹	۴۸۲،۳۵۲	۴۹،۰۸۱	۱۳۷،۳۵۱	-۳۴۵،۰۰۱
۱۳۰۰	۲۰۱،۰۹۶	۶۰۹،۷۷۵	۸۴،۴۴۱	۱۷۹،۴۰۵	-۴۳۰،۳۷۰
۱۳۰۱	۲۰۵،۷۴۵	۶۱۹،۲۰۱	۱۱۶،۴۳۰	۳۰۵،۴۱۸	-۳۱۳،۸۸۳
۱۳۰۲	۲۴۳،۹۷۲	۶۸۱،۳۲۲	۱۴۸،۱۸۹	۳۸۴،۳۴۱	-۲۹۶،۹۸۱
۱۳۰۳	۲۵۵،۰۴۹	۷۷۱،۴۴۵	۲۱۳،۵۴۵	۴۸۵،۳۶۲	-۲۸۶،۰۸۳
۱۳۰۴	۳۲۵،۰۵۳	۸۸۱،۰۲۵	۲۳۱،۷۸۰	۵۱۴،۷۰۲	-۳۶۶،۳۲۳
۱۳۰۵	۲۷۳،۹۴۸	۷۸۷،۳۹۷	۱۵۳،۲۷۹	۴۴۹،۷۶۲	-۳۳۷،۶۲۵
۱۳۰۶	۳۰۴،۵۷۸	۸۰۷،۴۳۳	۲۲۷،۴۷۶	۴۶۴،۱۳۸	-۳۴۳،۲۹۵
۱۳۰۷	۳۲۶،۵۵۴	۸۱۹،۸۶۵	۱۹۸،۱۲۷	۴۸۰،۰۵۳	-۳۳۹،۸۱۲
۱۳۰۸	۴۷۱،۴۱۴	۹۱۹،۸۵۴	۲۰۲،۹۱۲	۴۸۷،۳۶۹	-۴۳۲،۴۸۵
۱۳۰۹	۳۷۰،۲۸۵	۸۱۰،۵۲۹	۱۸۲،۶۸۲	۴۵۸،۸۴۵	-۳۵۱،۶۸۴
۱۳۱۰	۱۸۹،۶۵۱	۶۳۱،۶۳۶	۲۶۲،۵۷۳	۷۱۸،۰۲۵	+۸۶،۶۶۲
۱۳۱۱	۱۹۳،۳۸۳	۶۱۱،۶۶۵	۱۵۶،۵۶۵	۵۳۱،۷۷۶	-۷۹،۸۸۹
۱۳۱۲	۲۳۸،۹۹۶	۶۰۵،۴۹۴	۱۵۰،۳۱۵	۴۸۰،۳۱۶	-۲۲۵،۱۷۸
۱۳۱۳	۲۸۳،۱۹۵	۶۴۸،۷۹۲	۲۰۹،۳۷۰	۵۳۴،۴۹۵	-۱۱۴،۲۹۷
۱۳۱۴	۴۳۴،۱۱۴	۸۰۳،۸۳۳	۲۵۳،۵۶۱	۶۵۹،۳۹۳	-۱۴۴،۴۴۰
۱۳۱۵	۴۲۹،۳۶۰	۸۶۵،۹۴۹	۲۶۲،۱۲۵	۶۸۹،۰۳۸	-۱۷۶،۹۱۱
۱۳۱۶	۴۰۷،۰۶۸	۹۷۰،۰۱۲	۲۱۶،۹۴۳	۶۸۲،۶۷۸	-۲۸۷،۳۳۴
۱۳۱۷	۱۹۶،۷۶۶	۵۶۲،۱۴۸	۱۲۰،۱۵۵	۳۶۹،۸۰۰	-۱۹۲،۳۴۸
۱۳۱۸	۱۹۸،۹۹۴	۶۱۲،۱۶۴	۱۶۸،۰۹۴	۸۲۲،۱۰۳	-۲۰۹،۱۳۹
۱۳۱۹	۳۱۷،۴۰۳	۸۶۴،۹۲۵	۲۱۵،۴۴۶	۹۳۹،۸۸۵	+۷۴،۹۶۰

ماخذ: علی رشیدی، تحولات صد ساله اقتصاد ایران، جلد اول، نشر روزنه کار، چاپ اول، صفحه ۱۹۱



ضمیمه ۱-۲ :

مصادیق مصرف گرایی
افراطی و تأثیر در ریشه
گرفتن کسری مزمن تراز
پرداخت ها





همانگونه که در صفحه ۱۴ بیان شده، قرار گرفتن هر کشور در شرایط نیمه مستعمرگی، از نظر اقتصادی گرفتار بلیه‌های ذیل می‌شود:

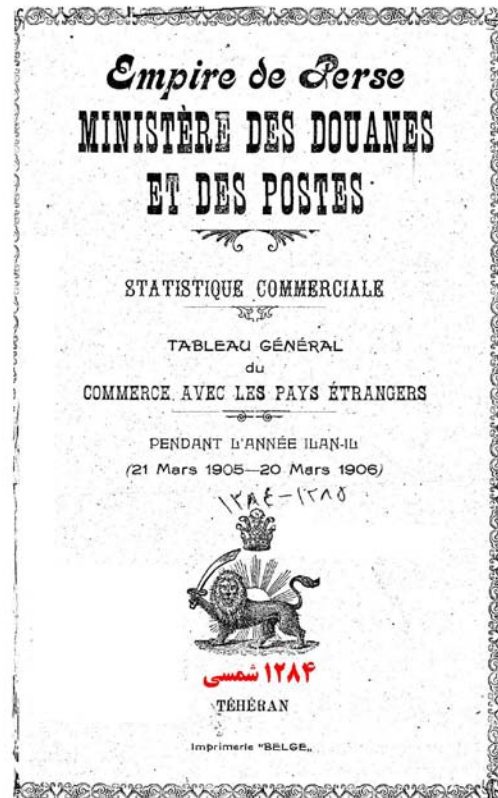
- ۱- **ادغام نواحی نیمه مستعمره به بازار جهانی**
- ۲- **سرآغاز پاشیدگی بازارهای کوچک و غیرقابل انعطاف محلی**
- ۳- **رشد تجارت خارجی**
- ۴- **تخصص در تولید و صدور مواد خام**
- ۵- **زوال صنایع دستی**
- ۶- **اعتیاد به مصرف مصنوعات خارجی**
- ۷- **برهم خوردن توازن پرداخت‌ها**
- ۸- **و....**

در این ضمیمه، مستنداتی برای درک بیشتر مطالعه کنندگان محترم درخصوص اثبات حقایق فوق آورده شده است. البته از نقش و اثرگذاری تاجرباشی‌های مدرن نمی‌توان غفلت کرد.



احصائیه تجارتي ايران، سال ۱۲۸۴ شمسی

(از ۱ فروردین ۱۲۸۴ تا ۲۹ اسفند ۱۲۸۴)



احصائیه تجارتی ایران، سال ۱۲۸۴ شمسی



کسری تراز تجاری

TABLEAU COMPARATIF

DU COMMERCE DE LA PERSE AVEC LES PAYS ÉTRANGERS
PENDANT LES DEUX DERNIÈRES ANNÉES

	LÓUI-IL ۱۲۸۳ شمسی	ILAN-IL ۱۲۸۴ شمسی	
Importations	349.914.613	386.463.091	واردات
Exportations	247.961.340	293.143.331	صادرات
Commerce général	597.875.953	679.606.422	



دفتر پژوهش های اقتصاد و توسعه
اتاق مشهد

احصائیه تجارتي ايران، سال ۱۲۸۴ شمسی

ضمیمه ۱-۲

مصادیق شروع مصرف گرانای افراطی

- 7 -

N° de répartition	MARCHANDISES	Unités de quantité	IMPORTATIONS واردات			
			Provenances	Quantités Poids ou Nombres	Valeurs en Krans	Ra p An Valeu
9	Denrées et cons. alimen. d) Amidon et autres féculés non alimentaires	Autres	Afghanistan	—	فران	—
			Allemagne	15	89	—
			Emp. Brit.	90	463	—
			Indes Angl.	988	2,823	—
			France	4	20	—
			Russie	502	5,477	—
			Turquie	34	120	—
			1.613	8.942		
	e) Farines comestibles	Autres	Allemagne	75	147	—
			Emp. Brit.	—	—	—
			Indes Angl.	118,578	157,165	—
			Etats-Unis	—	—	—
			Russie	3,707,972	5,780,958	27
			Turquie	3,748	3,540	—
			3.860.378	5.891.718	2.95	
	f) Macarons, vermicelles et autres pâtes alimentaires	Autres	Allemagne	1	17	—
			Emp. Brit.	269	3,875	—
			Indes Angl.	276	2,879	—
			Etats-Unis	—	—	—
			France	7	100	—
			Italie	40	498	—
			Russie	4,878	23,235	38
			Suisse	17	130	—
			Turquie	12	210	—
			5.900	31.087	41.4	
	g) Biscuits, pains d'épices et pâtisseries de toute espèce	Autres	Allemagne	—	—	1
			Belgique	34	350	—
			Emp. Brit.	869	10,222	17
			Indes Angl.	562	4,592	—
			France	301	5,290	—
			Italie	9	40	—
			Pays-Bas	7	50	—
			Russie	5,802	43,504	20
			Suisse	5	100	—
			Turquie	1	10	—
			7.590	64.958	227.	
5	Chicorée	Autres	Russie	47	963	—
			Suisse	3	20	—
			50	983		
6	Fromages: a) fromages communs	Autres	Afghanistan	284	670	—
			Emp. Brit.	—	—	—
			Russie	3,817	10,003	—
			Suisse	16	100	—
			Turquie	47	169	—
			4.194	11.542	5.6	

احصائیه تجارتي ايران، سال ۱۲۸۴ شمسی



اتاق مشهد
دفتر پژوهش های اقتصاد و توسعه

کسری مزین تراز تجاری کشور

Tableau Comparatif

DES IMPORTATIONS ET EXPORTATIONS PERSANES

Pendant les six dernières années fiscales

واحد: قران

۱۲۷۹ شمسی ۱۲۸۰ شمسی ۱۲۸۱ شمسی ۱۲۸۲ شمسی ۱۲۸۳ شمسی ۱۲۸۴ شمسی

	Zitchkan-II 1900—01	Oud-II 1901—1902	Pars-II 1902—1903	Tavechkan-II 1903—1904 (nouveau tarif)	Louï-II 1904—1905	Ilan-II 1905—1906
واردات Importations	255.380.057	298.577.216	278.442.664	385.086.158	349.914.613	386.463.091
Exportations	147.823.165	150.597.757	189.020.079	254.774.504	247.961.340	298.143.331
صادرات Total	402.703.222	449.174.973	462.462.743 ^(*)	639.810.662	597.875.953	679.606.422

Parts proportionnelles des importations et des exportations dans le Commerce général

Importations	63.41%	66.47%	59.10%	60.33%	58.52%	56.865%
Exportations	36.59%	33.53%	40.90%	39.67%	41.48%	43.135%

Depuis Zitchkan-II, c'est-à-dire en six ans le Commerce général persan a augmenté de 68,76 pour cent.

Durant cette même période le Commerce d'importation a augmenté de 51 pour cent et le Commerce d'exportation de 98,97 pour cent.



احصائیه تجارتي ايران، سال ۱۲۸۴ شمسی

Résumés par Espèce

۱) IMPORTATIONS واردات طبقه بندی شده بر اساس حجم ارزش

Les principales marchandises mises en consommation, classées dans l'ordre d'importance des valeurs en Iran-II (1905-06), sont indiquées dans le tableau qui suit avec rappel des valeurs importées en Loui-II (1904-05)

MARCHANDISES	۱۲۸۴ شمسی		DIFFÉRENCE	
	Valeurs Iran-II (1905-6) (فران)Krans	Valeurs Loui-II (1904-5) (فران)Krans	Augmentation Krans	Diminution Krans
Tissus de coton de toute espèce	125.740.815	125.918.411	—	177.596
Sucre en pains et en poudre	101.340.865	76.296.679	25.044.186	—
Thés	21.305.230	14.605.128	6.700.692	—
Tissus de laine pure	6.800.028	10.699.253	—	899.225
Monnaies d'or et d'argent	6.346.405	4.645.915	1.700.490	—
Pétrole	7.200.474	10.054.745	—	2.854.971
Fils de coton	6.840.134	11.013.328	—	4.173.192
Farines comestibles	5.891.718	2.559.100	2.932.752	—
Or, argent, platine en lingots	5.709.368	5.608.748	700.620	—
Tissus de laine mélangée de coton	5.546.932	5.081.651	465.281	—
Laines brutes	4.577.681	3.540.655	1.036.976	—
Merceries non dénommées	4.385.214	2.958.463	1.446.751	—
Bois de construction et d'ébénisterie	3.845.063	1.927.780	1.917.283	—
Riz	3.655.909	2.765.981	949.978	—
Fer, fonte, acier ouvrés	3.492.295	2.567.076	895.220	—
Allumettes	3.241.926	1.968.352	1.273.574	—
Tissus de soie mélangée de coton	3.106.249	2.640.223	465.726	—
Fer, acier en barres, plaques, etc.	2.799.992	2.694.571	95.621	—
Épicerie, poivre, curry, piment, etc.	2.634.627	1.961.373	673.262	—
Peaux brutes	2.499.809	2.800.386	—	189.823
Matières animales brutes	2.435.163	2.843.461	—	408.298
Teintures et couleurs non dénommées	2.141.606	1.125.350	1.015.356	—
Tabacs non fabriqués	2.111.869	1.778.423	333.446	—
Indigo et kermès	1.720.722	3.987.404	—	2.266.682
Valises et valisettes de coton	1.673.294	1.877.452	—	205.158
Froment, orge, avoine, etc.	1.643.614	1.118.709	521.805	—
Ouvrages en fer émaillés	1.607.352	857.198	750.154	—
Fils de lin et de chanvre y compris les sacs	1.470.228	1.264.167	176.061	—
Objets en faïence et en porcelaine	1.437.980	2.471.951	—	1.033.971
Tissus de soie pure	1.416.493	2.121.958	—	705.465
Habilllements tous autres	1.407.470	1.004.647	402.823	—
Drogueries	1.401.625	1.615.707	—	214.082
Fruits frais ou secs	1.313.023	1.558.300	—	240.786
Verreries, tous autres objets ordinaires	1.217.245	1.241.090	—	23.785
Fer, acier, fonte, en lingots et vieux fer	1.117.702	882.399	435.333	—
Matières minérales non spécialement dénom.	1.103.624	251.343	854.181	—
Animaux vivants	1.099.848	1.595.321	—	495.473
Châles de laine de Chirvan et des indes	1.032.790	475.209	557.491	—
Bougies, cierges	1.046.787	1.007.141	39.646	—
Glaces, miroirs	967.769	1.207.120	—	239.370
Tissus de lin et de chanvre	747.255	1.077.322	—	1.230.067
Tissus non dénommés	729.420	1.928.160	—	1.198.749
Tulle de coton	564.557	1.229.050	—	664.592
Cuivre, nickel en barres, plaques, feuilles ou fils	489.729	2.801.126	—	2.311.397
Tissus de soie pare broc. et vel. et pel. de soie	140.703	1.202.658	—	1.052.855



احصائیه تجارتي ايران، سال ۱۲۸۴ شمسی

ضمیمه ۱-۲

مصادیق شروع مصرف گرانی افراطی

de Marchandises

صادرات، طبقه بندی شده بر اساس حجم ارزش صادرات ۲) EXPORTATIONS

Les principaux produits persans exportés, rangés selon l'importance des valeurs en Iran-II (1905-1906), sont relevés dans le tableau ci-après avec rappel des valeurs exportées en Loui-II (1904-1905).

MARCHANDISES	۱۲۸۳ شمسی		۱۲۸۴ شمسی	
	Valeurs Iran-II 1905-1906 (قران)Krans	Valeurs Loui-II 1904-1905 (قران)Krans	Augmentation Krans	Diminution Krans
Coton brut	40.807.181	28.317.442	12.489.739	—
Poissons	89.281.976	26.106.460	3.175.516	—
Tapis de laine	37.504.107	29.449.611	8.054.556	—
Fruits	34.750.168	40.248.967	—	5.498.789
Riz	50.930.793	13.526.687	17.404.106	—
Sole en cocons, bourrettes	13.576.358	12.937.052	639.306	—
Laine brute	13.212.568	10.984.500	2.327.978	—
Peaux brutes	9.751.847	10.712.654	—	980.507
Commes	8.950.708	11.071.889	—	2.121.181
Monnaies d'or et d'argent	8.784.954	4.724.256	4.060.698	—
Opium	8.661.178	29.753.173	—	21.091.995
Animaux vivants	5.480.407	6.042.041	—	581.634
Tissus de coton	5.108.384	4.808.871	299.463	—
Tissus de laine pure	3.388.815	2.328.224	1.055.591	—
Tissus de soie pure	3.282.259	3.109.276	112.983	—
Peaux préparées	2.936.843	2.451.772	485.071	—
Froment, orge, etc.	2.719.647	1.004.697	1.714.950	—
Pierres précieuses	2.272.065	2.151.603	120.462	—
Drogueries	2.198.483	2.369.715	—	171.232
Bois de construction et d'ébénisterie	2.186.189	2.197.226	—	11.037
Soie grège	1.702.357	1.614.743	87.614	—
Tabacs non fabriqués	1.603.180	879.988	723.192	—
Teintures et couleurs non dénommées	1.170.359	1.039.077	131.282	—



گرامافون و صفحه



آقای مدیر محترم

بالاخره گرامافون و صفحه در **رگ و ریشه جامعه** ما جا گرفت. هر قدر فریاد زدید. هر قدر چیز نوشتید به گوش مردم فرو نرفت و با وضع مفتضحی خودرا **آلوده به این بلا** نمودند.

یک گرامافون با صفحات جور واجوری که هر روز مثل سیل به این مملکت **سرازیر می شود** هستی یک **خانواده طبقه سوم** را به باد داده است.

چه بسا اشخاصی هستند که **گلیم و فرش زیر پای خود را فروخته** به بهای گرامافون داده و اینک نیز **سماور و اثاثیه** دیگر خودرا به **گرو** می دهند برای اینکه **چند صفحه تازه** خریداری کنند.

کار گرامافون و صفحه در طبقات دوم و سوم کمی بالا گرفته است و بقدری دربین آنها رواج یافته که خانه ای نیست که از این **موهبت عظمی!** محروم باشد و آنقدر که دربین این طبقه **رسوخ یافته**، در منازل اعیان و طبقه متمول این **مملکت** آن طور نیست.

این یک **بلائی** برای مملکت شده و معلوم نیست به چه وسیله می توان جلوگیری کرد. هر خانه که سر می کنید، از



گرامافون و صفحه



هر دکانی که می گذرید ناله جگر خراش گرامافون به گوش شما می رسد. گرامافون درقهوه خانه ها اینقدر نامطلوب و زشت نیست زیرا **برای تفریح و استراحت** خاطر مشتریان میگذارند، درحالیکه اغلب **حالت تهوع** به مشتریان دست داده سرگیجه می گیرند. زیرا یک نفر مرتب پشت دستگاه گرامافون نشسته از اول سفیده صبح تا وقتی که آمد و رفت درکوچه و خیابان قطع می شود، بدون آنی فرصت و بدون دقیقه ای تامل لاینقطع پشت سر هم سوزن گذاشته و صفحه عوض میکند. هر قدر انسان رغبت شنیدن آواز و تصنیف داشته باشد **بعد از شنیدن یک صفحه را در صد مرتبه** معلوم است چه حالی به او دست می دهد و قطعی است از هر چه ساز و آواز و گرامافون است تا ابد سیر می شود. گرامافون تنها درقهوه خانه ها جا نگرفته **بلکه هر عطاروبقال سرگذری هم** یک دستگاه در دست خود گذاشته و متصل صفحه می گذارد **آخر شب هم زیر بغلش گرفته به خانه می برد!**

وای به وقتی که ملت نجیب **تمایل به چیزی پیدا کند**. دیگر خدا به فریاد برسد بدبخت هستی خود را می فروشد برای اینکه گرامافون و صفحه بخرد **وقت عزیز خود را هم که باید صرف کار اساسی بشود**، شب و روزش را مصروف این کار می نماید. ولی همین ملت عجیب یکدفعه هم سر می خورد، از هرچه گرامافون و صفحه است **یک مرتبه بیزار شده**

گرامافون و صفحه



کنار می گذارد. و به قول متجددین امروزی (دمده) می شود. آن موقع است که کمپانی های گرامافون و صفحه را باید آفتاب بگذارند! ولی هنوز آن موقع نرسیده و **خسارات مملکت از این راه فوق العاده شده** است و بنابراین نمی توان نشست و تماشا کرد. حالا که مردم این طور تمایل نشان می دهند و **برای خرید گرامافون و صفحه کار به این فضاخت کشیده** است دولت باید مراعات حال بدبختی رعیتی را که از چند فرسخی طهران به طهران می آید برای اینکه دو صفحه تازه خریداری کند و صاحب مغازه دو **صفحه کهنه** که در طهران به کلی کنار گذاشته به او میدهد و با **ولع والتهاپی** آن را به قهوه خانه ده می رساند در اینصورت اقلأ دولت از اجحافات که می شود جلوگیری نماید - این موضوع را **تحت تفتیش و کنترل قرار دهد** - نگذارند صفحه را به هر شکلی که می خواهند بپارکنند و **به هر قیمت که میل دارند بفروشند**.

هیچ حساب ودقت کرده اید درست است ایرانی وقتش قیمت ندارد ولی تا این حد و تا این اندازه؟ **آیا معنی تقلید** هم این طور است. همین قدر شنیده ایم که اروپائی تفریح دارد و گردش می کند. دماغ خود را تازه و آماده برای کار



گرامافون و صفحه



میکنند دیگر نمی دانیم طرز کار و فکر و تفریح او چه جور است. بدبختانه به قدری از تقلید سوء استفاده می نمائیم که وسیله تفریح را گرامافون می دانیم! و عوض تفریح، فکر و دماغ خود را خسته و کسل می کنیم. باید اعتراف کرد که گرامافون نه تنها ثروت مملکت را به باد می دهد بلکه وقت و عمر عزیز مردمی را که هیچ وضع زندگی حقیقی خود را نمی دانند و اگر شب و روز وقت خود را صرف سعی و جهد نسبت به پیشرفت کار و اصلاح وضعیت خود نمایند باز کافی نیست، این گرامافون باطل و به هدر میدهد به این هم اکتفا نکرده مفاسد اخلاقی دیگری نیز در بردارد که فعلاً از شرح آن خودداری میشود و هر کس در حدود وطن پرستی و نوع خواهی وظیفه دار است که از این بلای اجتماعی جلوگیری و سعی نماید حدودی بر آن قائل شده از این افراط و تفریط جلوگیری کنند.



تفاوت فکر ما و دیگران چقدر است؟



قیمت گرامافون در روسیه

چند روز قبل شنیدم که یکی از دوستانم که در مسکو اقامت داشت به ایران مراجعت کرده خیلی خوشوقت شدم و به ملاقات او رفتم . بعد از ادای رسومات معموله مشغول صحبت شدیم و از هر باب سخن گفتیم. در ضمن صحبت ، چشمم به گرامافونی افتاد که روی میز گذاشته شده بود چنان که عادت ما ایرانیان است سؤال کردم که این گرامافون را از کجا و چند ابتیاع کرده اید؟ گفت : در مسکو به **دویست منات** که تقریباً **نود و پنج تومان پول ایران** است.

من فوق العاده تعجب کرده و گفتم **همین گرامافون را در ایران می توان به بیست و پنج تومان** خرید در صورتی که در آن جا باید قاعدتاً ارزان تر باشد زیرا روسیه فعلاً در ردیف اولین ممالک صنعتی دنیاست و ایران از حیث صنعت با روسیه ابدأ قابل مقایسه نیست.

گفت شما درست می گوئید ولی در روسیه ورود اشیائی که **در خود مملکت ساخته نمی شود بکلی غدغن** است و این گرامافون را هم **یک نفر ایرانی بطور قاچاق وارد** کرده بود و من از او خریدم.

جملات اخیر دوستم بی اندازه در من تاثیر کرد. آن وقت دانستم که ما چقدر از حیث **تربیت اجتماعی** از سایر ملل



تفاوت فکر ما و دیگران چقدر است؟

صفحه ۲ از ۴

قیمت گرامافون در روسیه

عقبیم و بعد اوضاع زندگی خودمان را در نظر آورده، آینده تاریک و وحشتناکی در نظرم مجسم شد. روسی گرامافون نمی خرد زیرا می گوید هنوز ما فابریک آن را در مملکت خودمان دایر نکرده ایم لیکن ایرانی بدبخت که هنوز بساختن یک سرقلم ایرانی قادر نیست عوض یکی چهار تا می خرد! ای کاش خدا یک پول هنگفتی از خزانه غیبش نصیب ما می کرد که تمام وسایل راحتی را سایر ملل فراهم نموده و ما بدون زحمت از آن پول از آنها می خریدیم. ولی متاسفانه تاکنون چنین پولی برای ایرانیان خوش نیت حواله نشده است. ایرانی خیلی نازک نارنجی و خوش سلیقه است ولی بدبختانه پول ندارد. گرامافون بذاته خوب چیزی است حالا کار نداریم به اینکه از گرامافون هم مثل سایر چیزها سوء استفاده شده بعضی تصانیف بد خوانده شد است ولی فرضاً اگر این عیب را هم نداشت باز به درد ما نمی خورد زیرا چیزهای لازم تری هم هست که هنوز ما فاقد آنها هستیم. در همین شهر صدها اشخاص هستند که یک گرامافون دارند که سی تومان خریده اند واگر کلیه مایملک دیگر آن ها



تفاوت فکر ما و دیگران چقدر است؟



قیمت گرامافون در روسیه

را حساب کنید از ده تومان تجاوز نمی کند!

بحث من تنها بر سر گرامافون نیست. بیشتر چیزهای ما دیمی است. مگر آن فکلی که تمام ثروت او یک دست لباس شیکی است که تن کرده و اگر احیاناً پانزده قران پول پیدا کند فوراً یک کروات شطرنجی می خرد خنده دار نیست؟

مگر آن الکی بیچاره ای که زن و بچه بدبختش گرسنگی میخورند و کلیه عایداتش از روزی پنج قران تجاوز نمی کند و درعین حال روزی سه قران مشروب می خورد تعجب ندارد؟

مگر فلان عضو اداره که با ماهی سی تومان حقوق روزی چهار تومان پول درشکه می دهد و ماهی ده پانزده تومان خرج پزیسیون خود می کند عاقل است؟ اگر خدا یک جو عقل به اینگونه اشخاص میداد و دیده بصیرت ما باز می شد و اوضاع زندگی خود را به چشم عقل می دیدیم آن وقت می فهمیدیم که چه زندگانی شلم شوربائی برای خود ترتیب داده ایم.

یک نفر تاجر اروپائی که شاید سرمایه او از پنجاه هزار ریال تجاوز کند اگر تمام اثاث البیت او را حراج کنند از پانصد



تفاوت فکر ما و دیگران چقدر است؟



قیمت گرامافون در روسیه

تومان زیادتر نیست. حال یک نفر **بقال فزرتی** خودمان را هم ببینید که اگر هزار تومان ثروتش باشد **نهدد و پنجاه تومان آن را جار و چلچراغ خریده** و می خواهد با **پنجاه تومان آن کاسبی** کند.

یکی از رفقای من مصمم است که **هر وقت حقوقش ماهی شصت تومان شد**، خانه اش را بفروشد و **یک اتومبیل برای سواری خودش بخرد** و حاضر است ماهی **چهل تومان** حقوقش را خرج اتومبیل کند و بیست تومان آن را به مصرف سایر مصارف خود برساند. از این شخص تعجب نکنید. این طرز تربیت ایرانی و این سنخ تربیت هموطنان عزیز است.

به عقیده بنده چیزی که برای ما از **نان شب واجب تراست** تغییر فکر و رفورم اخلاق و **تربیت صحیح است** و تا فرد فرد یک جامعه اصلاح نشود هیچوقت اهالی آن مملکت به **سرمنزل مقصود** نخواهند رسید.

م . مسعود



ضمیمه ۳ :

کسری مَزْمِنِ بلندمدت
تجاری کشور، با و بدون
احتساب مواد نفتی



ارزش صادرات و واردات و کسری موازنه آن در کشور

(با مواد نفتی و بدون مواد نفتی)

سالهای ۱۳۴۵-۱۲۷۹



دروازه قزوین سال ۱۳۳۲



مرکز آمار ایران



بازار قندهار به روایت ت. منصور

۵۲



مرکز جمهوری اسلامی ایران



انزلی قدیم به روایت ت. منصور





اتاق مشهد

دفتر پژوهش های اقتصاد و توسعه

ارزش صادرات و واردات و کسری موازنه آن در کشور (با مواد نفتی و بدون مواد نفتی) ، سالهای ۱۳۴۵-۱۲۷۹

صفحه ۲ از ۱

ارقام : هزار ریال

سال	واردات			صادرات			موازنه ارزش بدون	موازنه ارزش با
	کل واردات	واردات غیر معافی	واردات معافی	کل صادرات	بدون مواد نفتی	صادرات مواد نفتی*	احتساب مواد نفتی*	احتساب مواد نفتی*
۱۲۷۹	۲۵۵.۳۸۰	---	---	.	۱۴۷.۲۲۳	.	---	---
۱۲۸۰	۲۹۸.۵۷۷	---	---	.	۱.۵۰۵	.	---	---
۱۲۸۱	۲۷۳.۳۸۵	---	---	.	۱۸۶.۲۶۲	.	---	---
۱۲۸۲	۳۸۵.۰۳۶	---	---	۲۵۴.۷۷۵	۲۵۴.۶۷۱	۱۰۴	-۱۳۰.۳۶۵	-۱۳۰.۳۶۱
۱۲۸۳	۳۴۹.۹۱۵	---	---	۲۴۷.۹۶۱	۲۴۷.۹۳۰	۳۱	-۱۰۱.۹۸۵	-۱۰۱.۹۵۴
۱۲۸۴	۳۸۶.۴۶۳	---	---	۲۹۳.۱۴۳	۲۹۳.۰۳۹	۱۰۴	-۹۳.۴۲۴	-۹۳.۳۲۰
۱۲۸۵	۴۳۱.۰۴۰	---	---	۳۵۳.۳۷۷	۳۵۳.۹۳۸	۴۳۹	-۷۸.۱۰۲	-۷۷.۶۶۳
۱۲۸۶	۴۰۸.۴۳۴	---	---	۳۱۷.۰۸۱	۳۱۶.۸۳۲	۲۴۹	-۹۱.۶۰۲	-۹۱.۳۵۳
۱۲۸۷	۳۷۲.۴۸۴	---	---	۳۲۶.۲۰۷	۳۲۶.۰۶۵	۱۴۲	-۴۶.۴۱۹	-۴۶.۲۷۷
۱۲۸۸	۴۴۲.۴۲۹	---	---	۳۷۱.۵۲۶	۳۷۱.۳۹۸	۱۲۸	-۷۱.۰۳۱	-۷۰.۹۰۳
۱۲۸۹	۴۸۴.۵۰۸	---	---	۳۷۵.۴۲۷	۳۷۵.۲۷۴	۱۵۳	-۱۰۹.۲۳۴	-۱۰۹.۰۸۱
۱۲۹۰	۵۷۰.۲۰۸	---	---	۴۲۰.۷۸۵	۴۲۰.۵۵۰	۲۳۵	-۱۴۹.۶۵۸	-۱۴۹.۴۲۳
۱۲۹۱	۵۶۷.۵۷۶	---	---	۴۳۶.۳۳۳	۴۳۵.۸۳۷	۴۹۶	-۱۳۱.۷۳۹	-۱۳۱.۲۴۳
۱۲۹۲	۶۴۷.۱۶۵	---	---	۴۵۵.۸۳۹	۴۳۷.۸۲۵	۱۸۰.۰۱۴	-۳۰۹.۳۴۰	-۱۹۱.۳۲۶
۱۲۹۳	۴۹۹.۳۲۳	---	---	۳۹۶.۰۵۸	۳۶۲.۳۲۵	۳۳.۷۳۳	-۱۳۶.۹۹۸	-۱۰۳.۲۶۵
۱۲۹۴	۴۶۴.۱۰۸	---	---	۳۷۷.۱۳۵	۳۵۵.۳۵۹	۲۱.۷۷۶	-۱۰۸.۷۴۹	-۸۶.۹۷۳
۱۲۹۵	۴۹۴.۷۷۱	---	---	۴۳۳.۸۹۵	۳۶۷.۱۳۳	۶۶.۷۶۲	-۱۲۷.۶۳۸	-۶۰.۸۷۶
۱۲۹۶	۴۶۸.۰۶۶	---	---	۳۳۸.۷۱۴	۳۳۱.۵۱۱	۱۰۷.۲۰۳	-۲۳۶.۵۵۸	-۱۲۹.۳۵۲
۱۲۹۷	۴۷۶.۲۸۷	---	---	۳۷۰.۸۶۹	۱۱۵.۴۰۵	۱۵۵.۴۶۴	-۳۶۰.۸۸۲	-۲۰۵.۴۱۸
۱۲۹۸	۶۳۹.۷۹۳	---	---	۳۶۷.۸۱۷	۱۸۷.۰۲۴	۱۸۰.۷۹۳	-۴۴۲.۷۶۹	-۲۶۱.۹۷۶
۱۲۹۹	۴۸۲.۳۵۲	---	---	۳۷۱.۱۹۹	۱۳۷.۳۵۱	۳۳۳.۸۴۸	-۳۴۵.۰۰۱	-۱۱۱.۱۵۳
۱۳۰۰	۶۰۹.۷۷۵	---	---	۵۰۲.۰۴۵	۱۷۹.۴۰۵	۳۳۲.۶۴۰	-۴۳۰.۷۲۰	-۱۰۷.۷۲۰
۱۳۰۱	۶۱۹.۲۰۱	---	---	۷۳۳.۹۸۳	۳۰۵.۴۱۸	۴۲۸.۵۶۵	-۲۱۳.۷۸۳	۱۱۴.۷۸۲
۱۳۰۲	۶۸۱.۳۲۲	---	---	۷۶۸.۳۹۲	۳۸۵.۳۴۱	۳۸۳.۰۵۱	-۲۹۵.۹۸۱	۸۷.۰۷۰
۱۳۰۳	۷۹۳.۴۴۵	---	---	۱.۰۰۰.۱۶۲	۴۸۵.۳۶۱	۵۱۴.۸۰۱	-۳۰۸.۰۸۲	۲۰۶.۷۱۷
۱۳۰۴	۸۸۱.۰۱۵	---	---	۱.۰۵۹.۳۸۸	۵۱۴.۷۰۰	۵۴۴.۶۸۸	-۳۶۶.۳۱۵	۱۷۸.۳۷۳
۱۳۰۵	---	---	---	۱.۱۰۴.۱۱۵	۴۴۹.۷۶۲	۶۵۴.۳۵۲	-۴۴۹.۷۶۲	۱.۱۰۴.۱۱۵
۱۳۰۶	---	---	---	۱.۰۶۰.۴۱۱	۴۶۳.۱۳۸	۵۹۷.۲۷۳	-۱۶۳.۱۳۸	۱.۰۶۰.۴۱۱
۱۳۰۷	۸۱۹.۸۹۶	۷۶۵.۷۶۷	۵۴.۰۹۹	۱.۵۱۷.۶۰۱	۴۸۰.۰۵۳	۱.۰۳۷.۵۴۸	-۳۱۹.۸۱۲	۶۹۷.۷۰۵
۱۳۰۸	۹۱۹.۸۵۴	۸۱۳.۳۹۱	۱۰۶.۴۶۳	۱.۵۷۴.۸۳۸	۴۸۷.۳۹۶	۱.۰۸۷.۴۴۲	-۴۳۲.۴۵۸	۶۵۴.۹۸۴
۱۳۰۹	۸۱۰.۵۲۹	۶۰۹.۶۷۶	۲۰۰.۸۵۳	۱.۴۶۳.۸۲۰	۴۵۸.۸۴۵	۱.۰۰۴.۹۷۵	-۳۵۱.۶۸۴	۶۵۳.۲۹۱
۱۳۱۰	۱۱۰.۲۳۶	۸۹.۳۵۴	۲۰.۸۸۲	۳۲۸.۵۵۶	۱۲۷.۹۹۰	۲۰۰.۵۶۶	۱۷.۵۶۴	۲۱۸.۳۲۰
۱۳۱۱	۶۵۷.۵۷۸	۶۱۱.۶۶۵	۴۵.۹۱۳	۱.۶۷۵.۰۵۶	۵۳۱.۷۷۶	۱.۱۴۳.۲۸۰	-۱۲۵.۸۰۲	۱.۰۱۷.۴۷۸
۱۳۱۲	۶۹۸.۲۵۵	۶۰۵.۴۹۴	۹۲.۷۶۱	۱.۸۱۷.۸۱۳	۴۸۰.۸۷۱	۱.۳۳۶.۹۴۲	-۲۱۷.۳۸۴	۱.۱۱۹.۵۵۸

منبع : مرکز آمار ایران، سالنامه آماری کشور سال ۱۳۴۵، بخش بازرگانی خارجی، ارزش مبادلات خارجی کشور، جدول ۲۴
* موازنه ارزش بدون احتساب مواد نفتی = صادرات بدون مواد نفتی منهای کل واردات
موازنه ارزش با احتساب مواد نفتی = کل صادرات (صادرات مواد نفتی و بدون مواد نفتی) منهای کل واردات



اتاق مشهد

دفتر پژوهش های اقتصاد و توسعه

ارزش صادرات و واردات و کسری موازنه آن در کشور (با مواد نفتی و بدون مواد نفتی) ، سالهای ۱۳۴۵-۱۳۷۹

صفحه ۲ از ۲

ارقام : هزار ریال

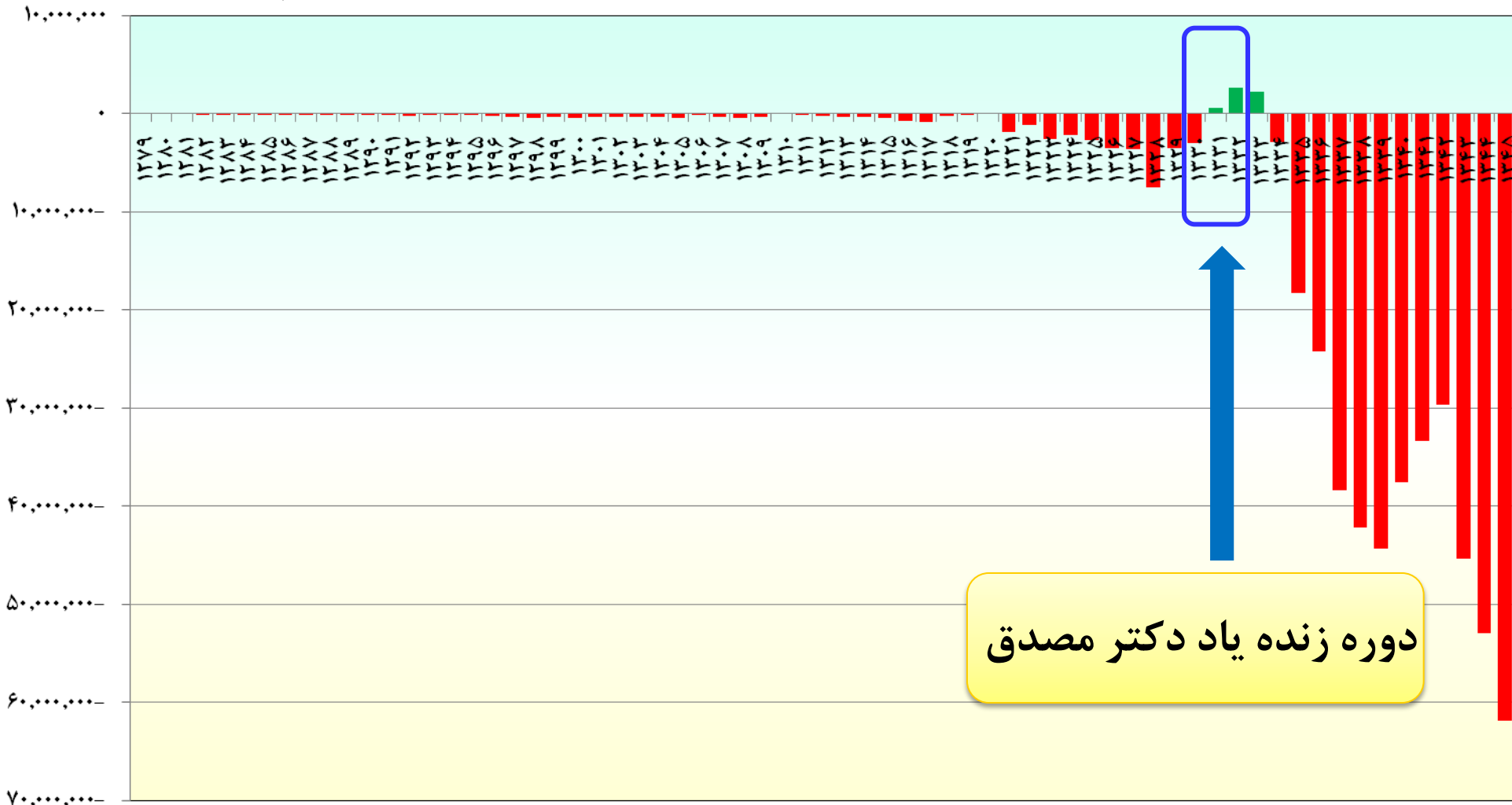
سال	واردات			صادرات			موازنه ارزش بدون احتساب مواد نفتی *	موازنه ارزش با احتساب مواد نفتی *
	کل واردات	واردات غیر معافی	واردات معافی	کل صادرات	صادرات بدون نفتی	صادرات مواد نفتی		
۱۳۱۳	۸۳۳.۶۱۴	۶۴۸.۷۹۲	۱۷۴.۸۲۲	۱.۹۳۱.۲۷۱	۵۳۴.۴۹۵	۱.۳۹۶.۷۷۶	-۲۸۹.۱۱۹	۱.۱۰۷.۶۵۷
۱۳۱۴	۱.۰۲۹.۴۳۰	۸۰۳.۸۳۳	۲۲۵.۵۹۷	۱.۹۵۵.۶۹۲	۶۵۹.۳۹۳	۱.۲۹۶.۲۹۹	-۳۷۰.۰۳۷	۹۶۶.۲۶۲
۱۳۱۵	۱.۰۷۳.۴۱۷	۸۶۵.۹۴۹	۲۰۷.۴۶۸	۲.۲۴۶.۹۶۴	۶۸۹.۰۳۸	۱.۵۵۷.۹۲۶	-۳۸۴.۳۷۹	۱.۱۷۳.۵۴۷
۱۳۱۶	۱.۳۹۴.۸۷۹	۹۷۰.۰۱۲	۴۲۴.۸۶۷	۲.۵۵۹.۸۸۱	۶۸۲.۶۷۹	۱.۸۷۷.۲۰۲	-۷۱۲.۲۰۰	۱.۱۶۵.۰۰۲
۱۳۱۷	۱.۱۸۶.۰۴۳	۵۶۲.۱۴۸	۶۲۳.۸۹۵	۲.۱۴۸.۴۹۴	۳۶۹.۸۰۰	۱.۷۷۸.۶۹۴	-۸۱۶.۲۴۳	۹۶۲.۴۵۱
۱۳۱۸	۱.۰۶۹.۸۹۸	۶۱۳.۱۶۴	۴۵۷.۷۳۴	۲.۵۰۲.۱۶۸	۸۲۲.۱۰۳	۱.۶۸۰.۰۶۵	-۲۴۷.۷۹۵	۱.۴۳۲.۳۷۰
۱۳۱۹	۱.۰۱۸.۷۱۳	۸۶۴.۹۲۵	۱۵۲.۷۸۸	۲.۲۵۳.۴۷۶	۹۳۹.۸۸۵	۱.۳۱۳.۵۹۱	-۷۸.۸۲۸	۱.۲۳۴.۷۶۳
۱۳۲۰	۷۹۱.۰۹۶	۶۱۳.۸۵۴	۱۷۷.۲۴۲	۱.۸۳۶.۹۰۹	۸۳۵.۵۷۲	۱.۰۱۱.۳۳۷	۳۴.۴۷۶	۱.۰۴۵.۸۱۳
۱۳۲۱	۲.۳۹۴.۱۵۳	۱.۳۱۳.۹۱۱	۱.۰۸۰.۲۴۲	۴.۰۵۲.۹۳۰	۵۷۰.۲۵۸	۳.۴۸۲.۶۷۲	-۱.۸۲۳.۸۹۵	۱.۶۵۸.۷۷۷
۱۳۲۲	۱.۸۸۶.۴۲۷	۱.۵۲۷.۲۳۴	۳۵۹.۱۹۳	۳.۹۸۶.۵۹۳	۷۰۹.۰۶۸	۳.۲۷۷.۵۲۵	-۱.۱۷۷.۳۵۹	۲.۱۰۰.۱۶۶
۱۳۲۳	۳.۳۵۵.۵۶۳	۲.۹۵۶.۷۸۹	۳۹۸.۷۷۴	۴.۷۱۷.۰۸۶	۷۹۹.۳۱۴	۳.۹۱۷.۷۷۲	-۲.۵۵۶.۲۴۹	۱.۳۶۱.۵۳۳
۱۳۲۴	۳.۸۶۵.۹۷۸	۳.۱۰۶.۶۰۱	۷۵۹.۳۷۷	۷.۳۱۸.۷۵۶	۱.۷۰۷.۰۵۸	۵.۶۱۱.۶۹۸	-۲.۱۵۸.۶۲۰	۳.۴۵۲.۷۷۸
۱۳۲۵	۴.۳۲۷.۸۱۰	۴.۱۱۴.۸۴۴	۱.۱۱۲.۹۶۶	۱۰.۶۳۷.۹۹۷	۲.۵۸۸.۵۳۰	۸.۰۴۹.۴۶۷	-۲.۶۳۹.۲۸۰	۵.۴۱۰.۱۸۷
۱۳۲۶	۵.۸۷۸.۲۵۴	۴.۷۰۵.۵۳۷	۱.۱۷۲.۷۱۷	۱۲.۳۵۹.۵۷۹	۲.۳۶۶.۳۷۶	۹.۹۹۳.۲۰۳	-۳.۵۱۱.۸۷۸	۶.۴۸۱.۳۲۵
۱۳۲۷	۵.۴۸۰.۱۰۵	۴.۲۱۸.۷۱۸	۱.۲۶۱.۳۸۷	۱۹.۰۰۶.۸۶۰	۱.۸۶۶.۷۹۷	۱۷.۱۴۰.۰۶۳	-۳.۶۱۳.۳۰۸	۱۳.۵۲۶.۷۵۵
۱۳۲۸	۹.۳۲۰.۳۲۸	۶.۷۸۶.۲۹۹	۲.۵۳۴.۰۲۹	۱۷.۱۷۴.۷۸۹	۱.۷۸۵.۴۴۰	۱۵.۳۸۹.۳۴۹	-۷.۵۳۴.۸۸۸	۷.۸۵۴.۴۶۱
۱۳۲۹	۷.۱۰۸.۹۸۶	۶.۴۴۲.۴۰۲	۸۶۶.۵۸۴	۲۵.۷۴۷.۲۷۵	۳.۵۶۲.۸۷۲	۲۲.۱۸۴.۴۰۳	-۳.۵۶۶.۱۱۴	۱۸.۶۳۸.۲۸۹
۱۳۳۰	۷.۴۰۴.۷۸۸	۷.۰۱۰.۷۹۴	۳۹۳.۹۹۴	۱۱.۲۳۳.۳۷۲	۴.۳۹۰.۸۲۸	۶.۸۴۲.۵۴۴	-۲.۰۱۳.۹۶۰	۳.۸۲۸.۵۸۴
۱۳۳۱	۵.۲۰۶.۱۴۸	۵.۰۳۱.۳۹۴	۱۷۴.۷۵۴	۵.۸۴۳.۱۵۶	۵.۸۳۱.۵۲۸	۱۱.۶۲۸	۶۲۵.۳۸۰	۶۳۷.۰۰۸
۱۳۳۲	۵.۷۵۶.۴۵۰	۵.۳۲۴.۲۶۶	۴۳۲.۱۸۴	۸.۶۸۸.۷۵۱	۸.۴۲۵.۶۳۲	۲۶۳.۱۱۹	۲.۶۶۹.۱۸۲	۲.۹۳۲.۳۰۱
۱۳۳۳	۸.۰۲۴.۱۱۹	۷.۴۲۵.۰۱۵	۵۹۹.۱۰۴	۱۲.۲۹۶.۳۵۸	۱۰.۲۸۸.۱۷۱	۲.۰۰۸.۱۸۷	۲.۲۶۴.۰۵۲	۴.۲۷۲.۲۴۹
۱۳۳۴	۱۰.۸۹۶.۳۳۴	۹.۱۲۵.۴۴۶	۱.۷۷۰.۸۹۸	۱۷.۴۳۸.۹۱۱	۸.۰۳۳.۷۲۶	۱۰.۴۰۵.۱۸۵	-۲.۸۶۲.۶۰۸	۶.۵۴۲.۵۷۷
۱۳۳۵	۲۶.۰۲۰.۳۳۰	۲۰.۰۸۱.۲۸۸	۶.۱۲۰.۹۴۲	۲۳.۸۳۹.۴۶۹	۷.۹۳۰.۶۱۰	۱۶.۹۰۸.۸۵۹	-۱۸.۳۷۱.۶۲۰	-۲.۳۶۲.۷۶۱
۱۳۳۶	۳۲.۶۰۸.۹۵۶	۲۵.۲۲۹.۳۴۲	۲.۳۷۹.۶۱۴	۲۷.۶۵۰.۶۹۰	۸.۳۵۲.۹۲۲	۱۹.۲۹۷.۷۶۸	-۲۴.۲۵۶.۰۳۴	-۴.۹۵۸.۲۶۶
۱۳۳۷	۴۶.۳۵۱.۷۳۲	۳۳.۴۵۸.۲۶۰	۱۲.۸۹۳.۴۷۲	۳۰.۸۰۰.۰۸۶	۷.۹۴۰.۶۱۵	۲۳.۸۵۹.۴۷۱	-۳۸.۴۱۱.۱۱۷	-۱۵.۵۵۱.۶۶۶
۱۳۳۸	۴۹.۸۴۴.۳۹۵	۴۱.۶۳۰.۱۳۵	۸.۲۱۴.۲۶۰	۵۷.۱۵۰.۸۲۸	۷.۷۰۱.۰۱۶	۴۹.۴۴۹.۸۱۲	-۴۲.۱۴۳.۳۷۹	۷.۲۰۶.۴۳۳
۱۳۳۹	۵۲.۶۵۷.۱۳۹	۴۴.۸۳۴.۶۴۵	۷.۸۳۲.۴۹۴	۶۱.۷۵۰.۴۷۲	۸.۳۵۹.۸۷۵	۵۳.۳۹۰.۵۹۸	-۴۴.۲۹۷.۲۶۴	۹.۰۹۳.۳۳۴
۱۳۴۰	۴۷.۱۷۰.۷۰۶	۳۷.۲۵۷.۲۰۱	۹.۹۱۳.۵۰۵	۶۶.۰۴۴.۸۰۶	۹.۵۹۳.۴۵۰	۵۶.۴۵۱.۳۵۶	-۳۷.۵۷۷.۳۵۶	۱۸.۸۷۴.۱۰۰
۱۳۴۱	۴۱.۹۰۵.۷۹۹	۳۲.۰۰۵.۲۶۹	۹.۹۰۰.۵۳۰	۶۹.۴۴۸.۶۴۴	۸.۶۰۳.۸۸۱	۶۰.۸۴۴.۷۶۳	-۳۳.۰۱۰.۹۱۸	۲۷.۵۴۲.۸۴۵
۱۳۴۲	۳۹.۲۸۱.۸۵۷	۳۳.۰۱۷.۰۹۱	۶.۲۶۴.۷۶۶	۷۶.۹۰۲.۱۱۴	۹.۶۱۶.۵۵۰	۶۷.۲۸۵.۵۶۴	-۲۹.۶۶۵.۳۰۷	۳۷.۶۲۰.۲۵۷
۱۳۴۳	۵۶.۷۸۸.۹۹۸	۴۶.۹۲۱.۹۹۴	۹.۸۶۷.۰۰۴	۸۶.۳۳۵.۳۹۴	۱۱.۴۸۵.۰۸۸	۷۴.۸۵۰.۳۰۶	-۴۵.۳۰۳.۹۱۰	۲۹.۵۴۶.۳۹۶
۱۳۴۴	۶۶.۵۱۷.۶۰۹	---	---	۱۰۲.۷۷۳.۵۲۵	۱۳.۵۵۸.۵۶۰	۸۹.۲۱۴.۹۶۵	-۵۲.۹۵۹.۰۴۹	۳۹.۲۵۵.۹۱۶
۱۳۴۵	۷۳.۶۴۴.۰۶۶	---	---	۱۰۳.۸۸۰.۹۰۶	۱۱.۸۱۴.۹۹۹	۹۲.۰۶۵.۹۰۷	-۶۱.۸۲۹.۰۶۷	۳۰.۲۲۶.۸۴۰

منبع : مرکز آمار ایران، سالنامه آماری کشور سال ۱۳۴۵، بخش بازرگانی خارجی، ارزش مبادلات خارجی کشور، جدول ۲۴
* موازنه ارزش بدون احتساب مواد نفتی = صادرات بدون مواد نفتی منهای کل واردات
موازنه ارزش با احتساب مواد نفتی = کل صادرات (صادرات مواد نفتی و بدون مواد نفتی) منهای کل واردات

کسری موازنه ارزش ریالی بدون احتساب مواد نفتی

در کشور، سالهای ۱۳۴۵-۱۲۷۹

ارقام : هزار ریال



دوره زنده یاد دکتر مصدق

محاسبات تحقیق

منبع : مرکز آمار ایران، سالنامه آماری کشور سال ۱۳۴۵، بخش بازرگانی خارجی، ارزش مبادلات خارجی کشور، جدول ۲۴
 * * به علت اختلاف زیاد آمار ارزش صادرات مواد نفتی در این جدول، با ارزش مواد نفتی صادره جدول شماره ۲۲ در همین سالنامه، اعداد سال ۱۳۱۰ حذف گردید.

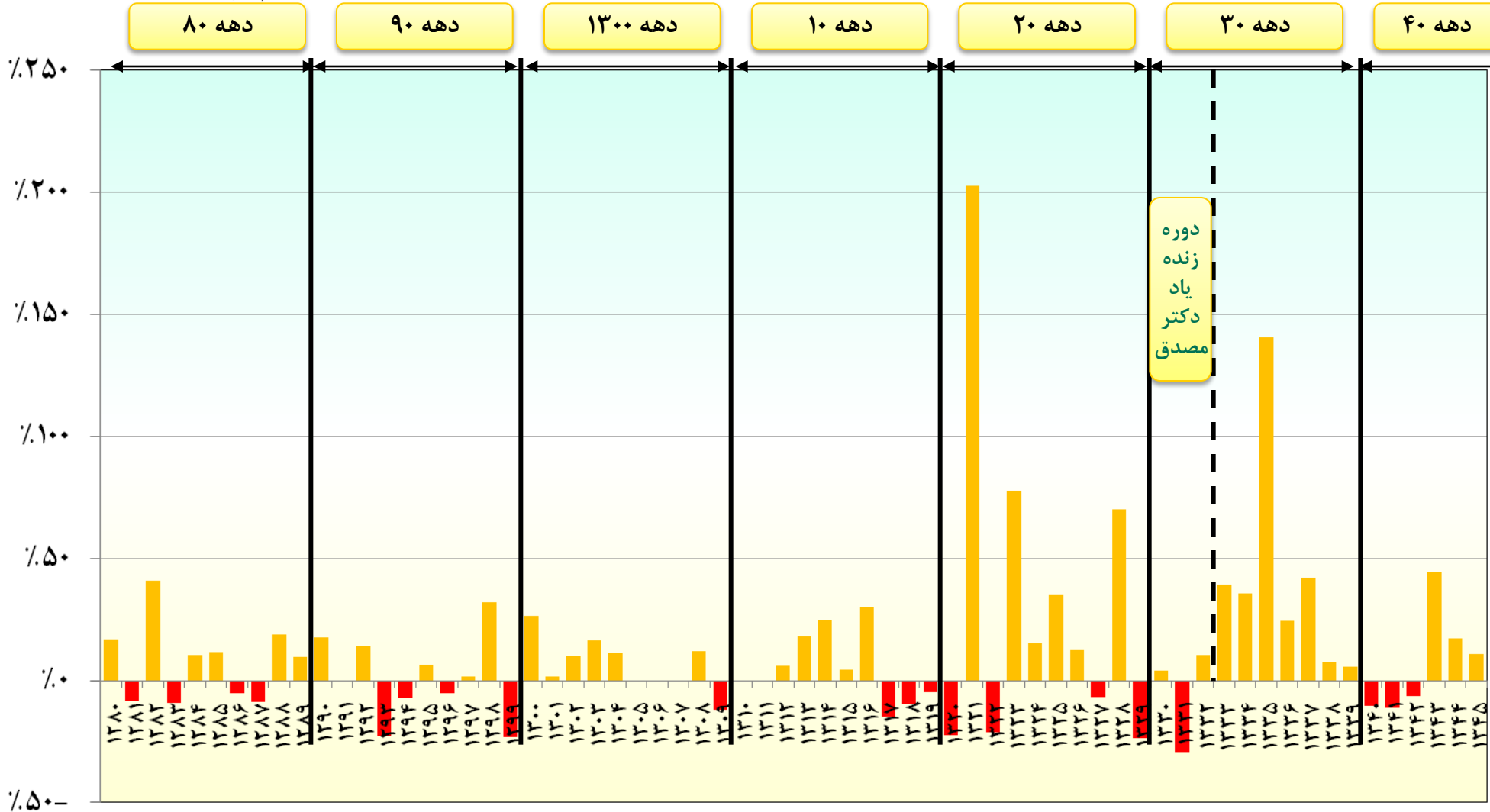


رشد ارزش ریالی کل واردات به قیمت جاری در کشور

در دهه های سالهای ۱۳۴۵-۱۲۸۰

محاسبات تحقیق

ارقام : رشد به درصد



منبع : مرکز آمار ایران، سالنامه آماری کشور سال ۱۳۴۵، بخش بازرگانی خارجی، ارزش مبادلات خارجی کشور، جدول ۲۴

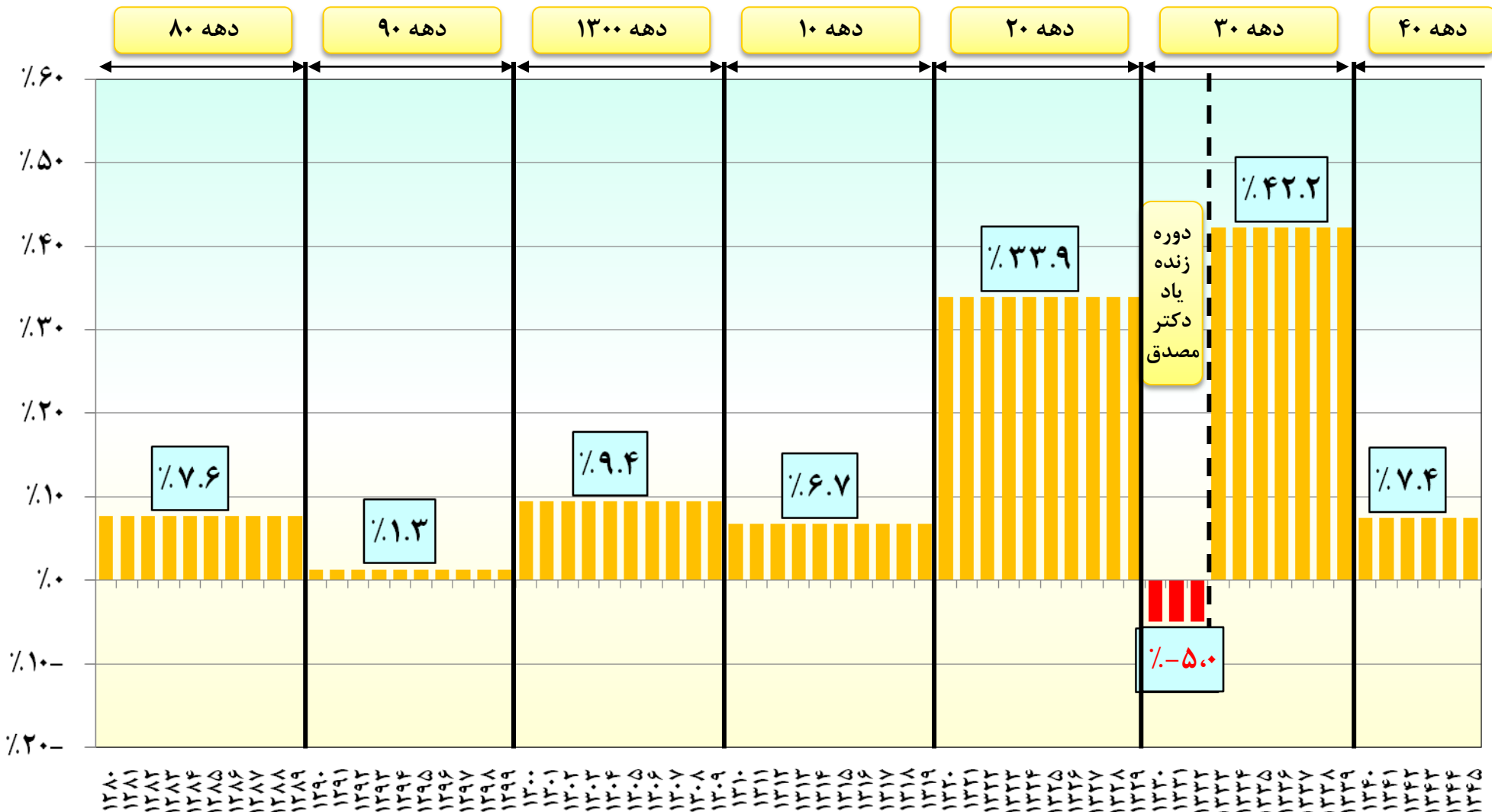
** به علت اختلاف زیاد آمار ارزش صادرات مواد نفتی در این جدول، با ارزش مواد نفتی صادره جدول شماره ۲۲ در همین سالنامه، اعداد سال ۱۳۱۰ حذف گردید.



متوسط سالیانه رشد ارزش ریالی کل واردات به قیمت جاری با استفاده

از میانگین حسابی در دهه های سالهای ۱۳۴۵-۱۳۸۰

ارقام: رشد به درصد

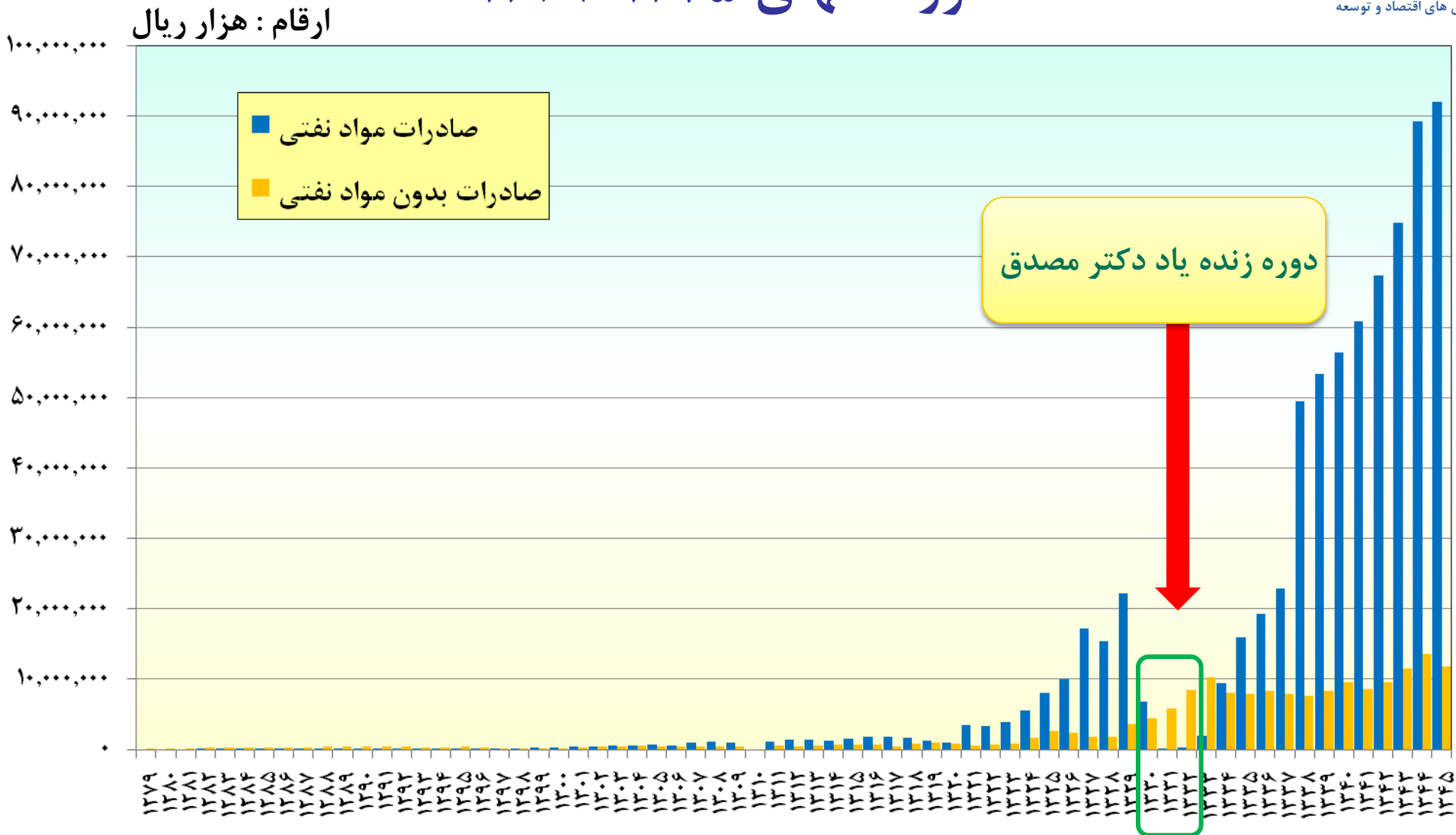


محاسبات تحقیق

منبع: مرکز آمار ایران، سالنامه آماری کشور سال ۱۳۴۵، بخش بازرگانی خارجی، ارزش مبادلات خارجی کشور، جدول ۲۴
 ** به علت اختلاف زیاد آمار ارزش صادرات مواد نفتی در این جدول، با ارزش مواد نفتی صادره جدول شماره ۲۲ در همین سالنامه، اعداد سال ۱۳۱۰ حذف گردید.



ارزش ریالی صادرات مواد نفتی و بدون نفتی در کشور سالهای ۱۳۴۵-۱۲۷۹



دوره زنده یاد دکتر مصدق

منبع : مرکز آمار ایران، سالنامه آماری کشور سال ۱۳۴۵، بخش بازرگانی خارجی، ارزش مبادلات خارجی کشور، جدول ۲۴

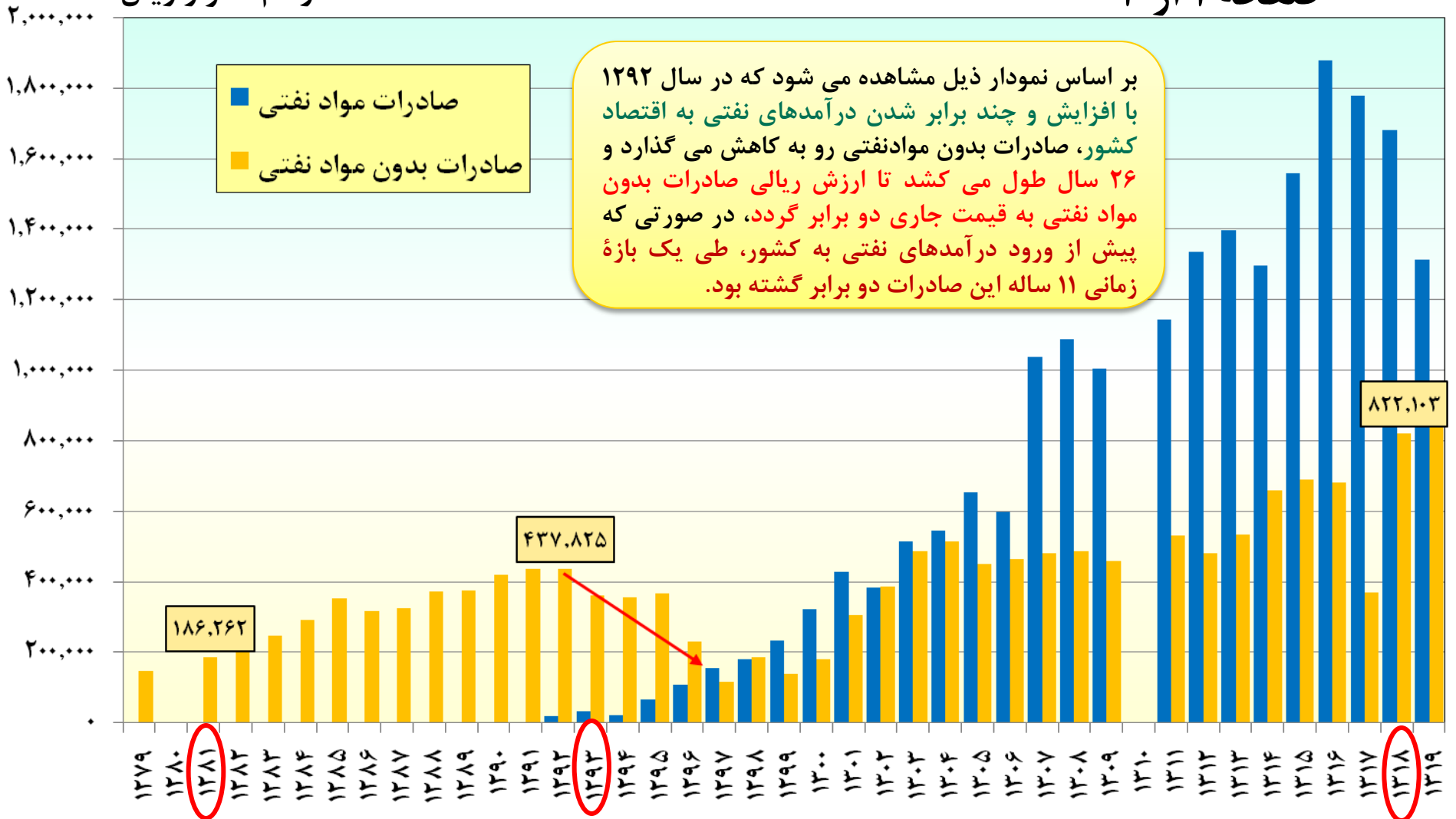
* به علت اختلاف زیاد آمار ارزش صادرات مواد نفتی در این جدول، با ارزش مواد نفتی صادره جدول شماره ۲۲ در همین سالنامه، اعداد سال ۱۳۱۰ حذف گردید.

ارزش ریالی صادرات مواد نفتی و بدون نفتی در

کشور، سالهای ۱۳۱۹-۱۲۷۹

صفحه ۱ از ۲

ارقام : هزار ریال



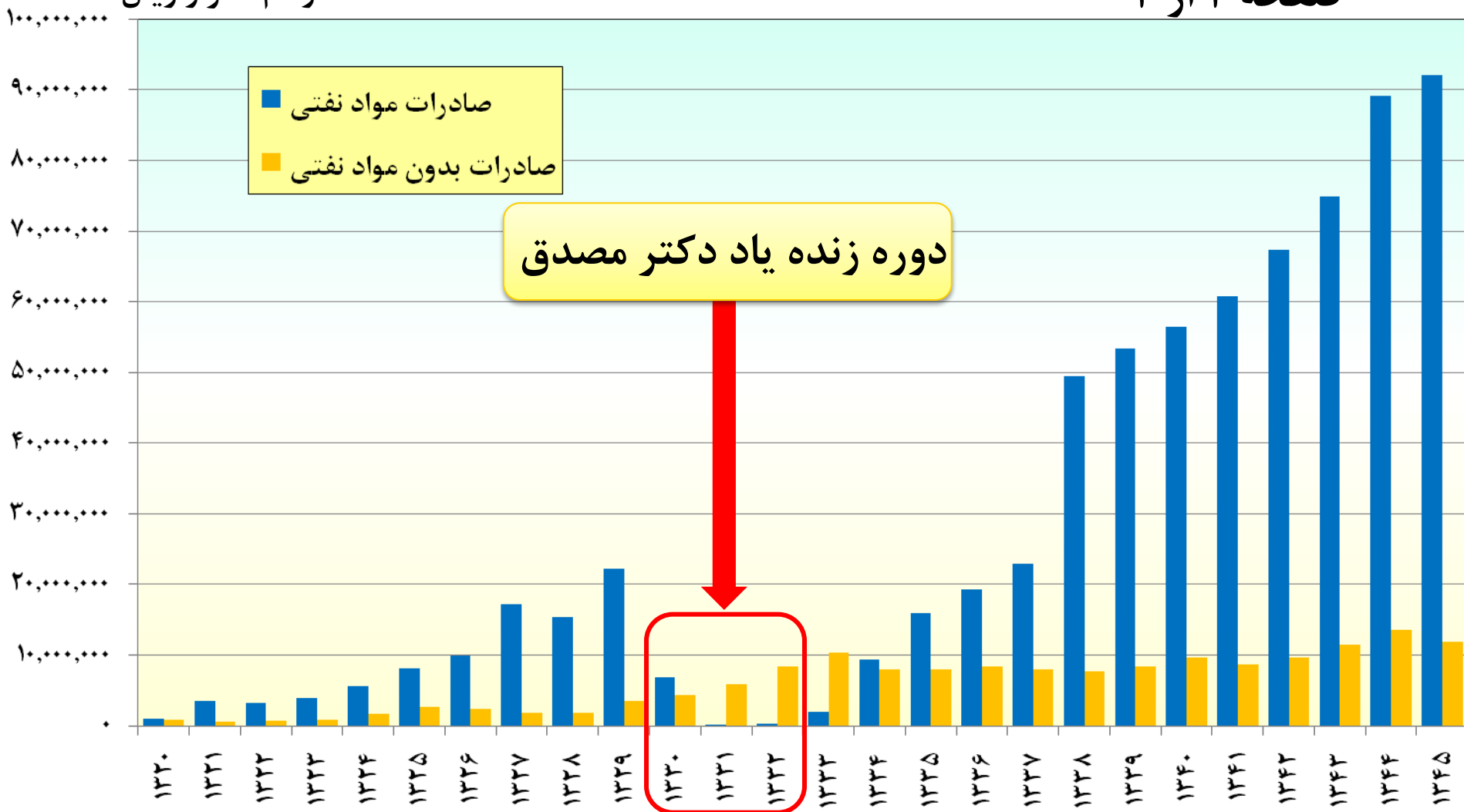
منبع : مرکز آمار ایران، سالنامه آماری کشور سال ۱۳۴۵، بخش بازرگانی خارجی، ارزش مبادلات خارجی کشور، جدول ۲۴
 * به علت اختلاف زیاد آمار ارزش صادرات مواد نفتی در این جدول، با ارزش مواد نفتی صادره جدول شماره ۲۲ در همین سالنامه، اعداد سال ۱۳۱۰ حذف گردید.

ارزش ریالی صادرات مواد نفتی و بدون نفتی در

کشور ، سالهای ۱۳۴۵-۱۲۷۹

صفحه ۲ از ۲

ارقام : هزار ریال



منبع : مرکز آمار ایران، سالنامه آماری کشور سال ۱۳۴۵، بخش بازرگانی خارجی، ارزش مبادلات خارجی کشور، جدول ۲۴

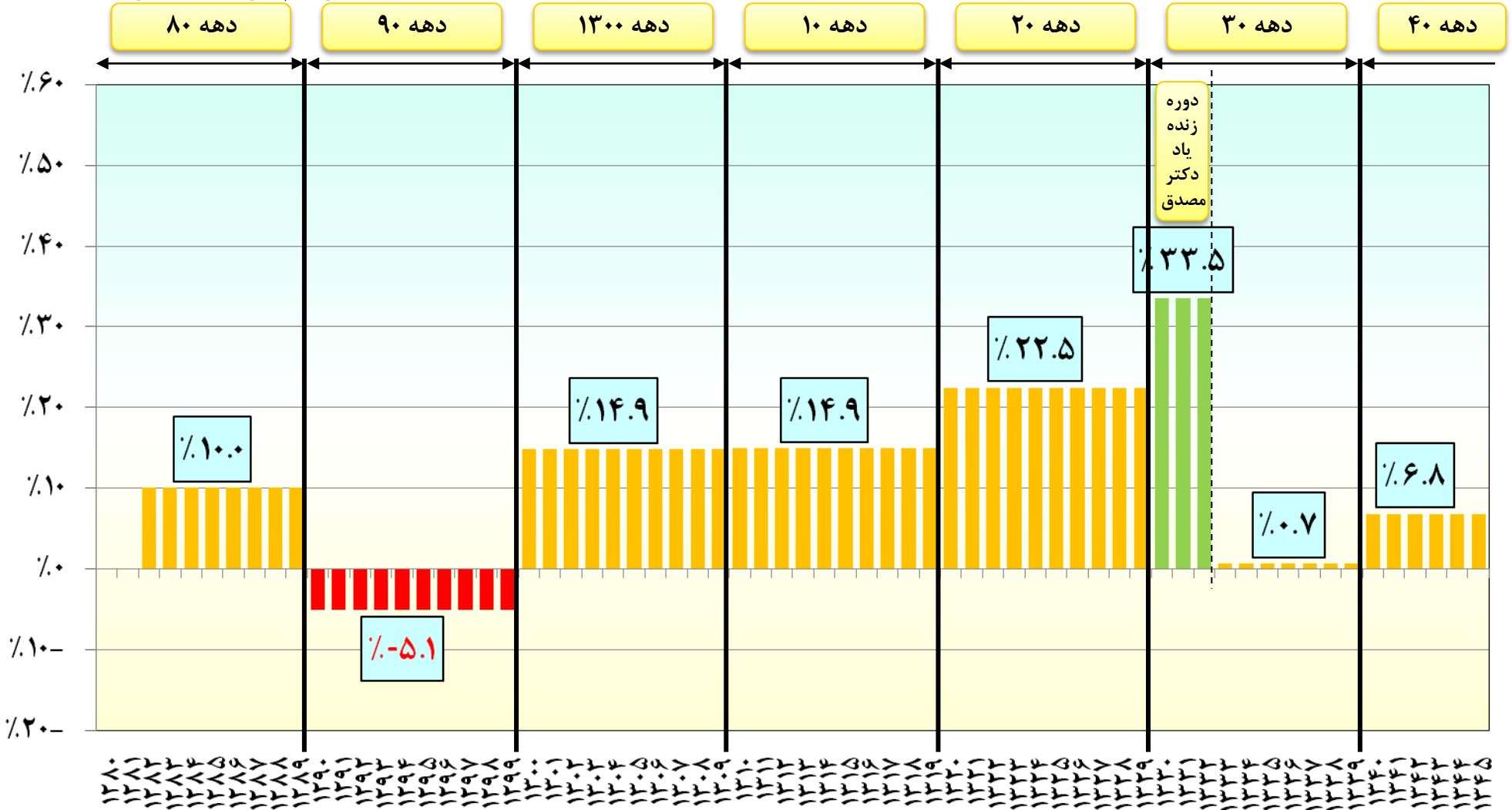
* به علت اختلاف زیاد آمار ارزش صادرات مواد نفتی در این جدول، با ارزش مواد نفتی صادره جدول شماره ۲۲ در همین سالنامه، اعداد سال ۱۳۱۰ حذف گردید.



متوسط سالیانه رشد ارزش ریالی صادرات بدون مواد نفتی به قیمت جاری

با استفاده از میانگین حسابی، سالهای ۱۳۴۵-۱۳۸۰

ارقام: رشد به درصد



محاسبات تحقیق

منبع: مرکز آمار ایران، سالنامه آماری کشور سال ۱۳۴۵، بخش بازرگانی خارجی، ارزش مبادلات خارجی کشور، جدول ۲۴
 ** به علت اختلاف زیاد آمار ارزش صادرات مواد نفتی در این جدول، با ارزش مواد نفتی صادره جدول شماره ۲۲ در همین سالنامه، اعداد سال ۱۳۱۰ حذف گردید.

سهم صادرات مواد نفتی از کل صادرات در کشور

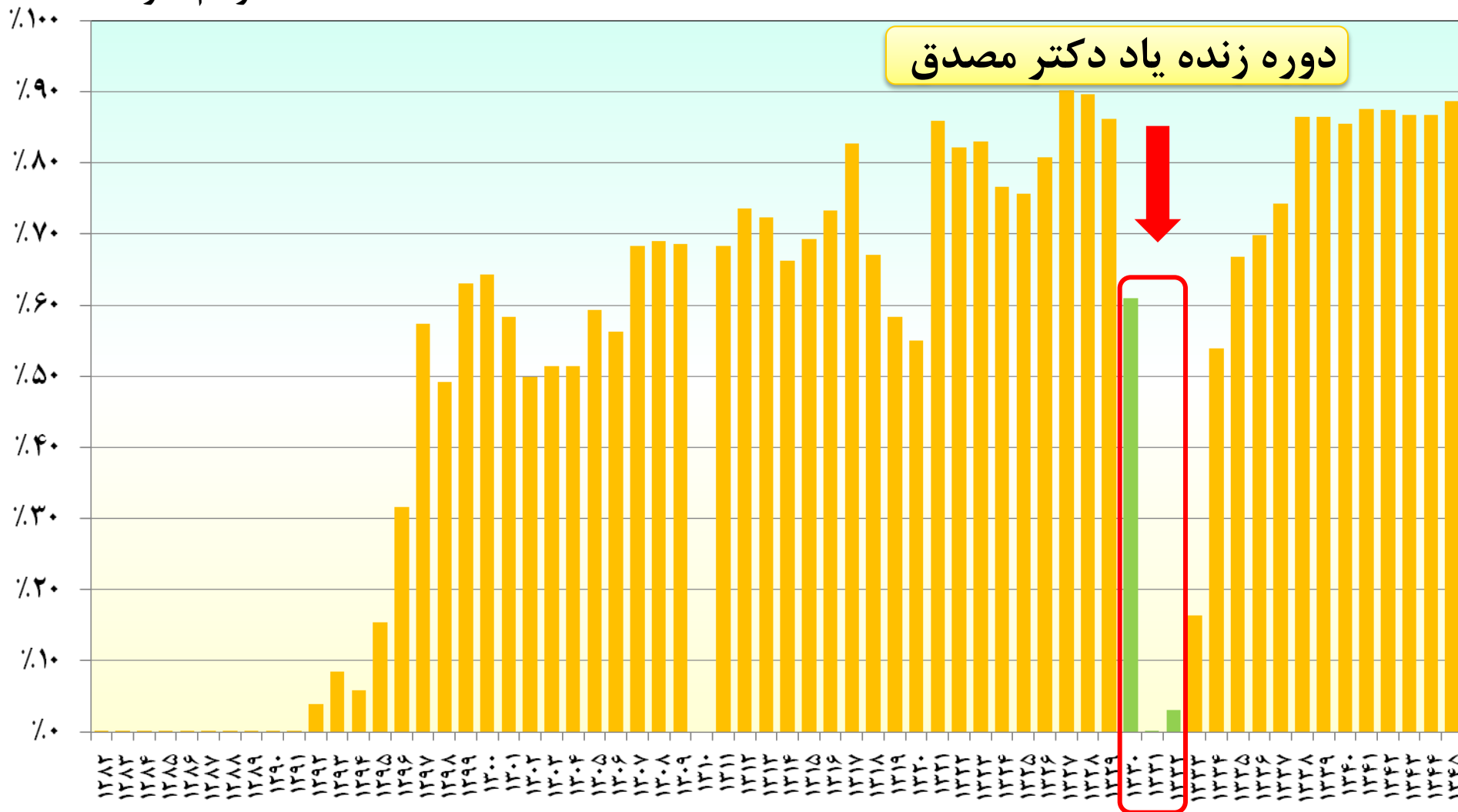
سالهای ۱۳۴۵-۱۲۸۲

محاسبات تحقیق



دفتر پژوهش های اقتصاد و توسعه
اتاق مشهد

ارقام : درصد



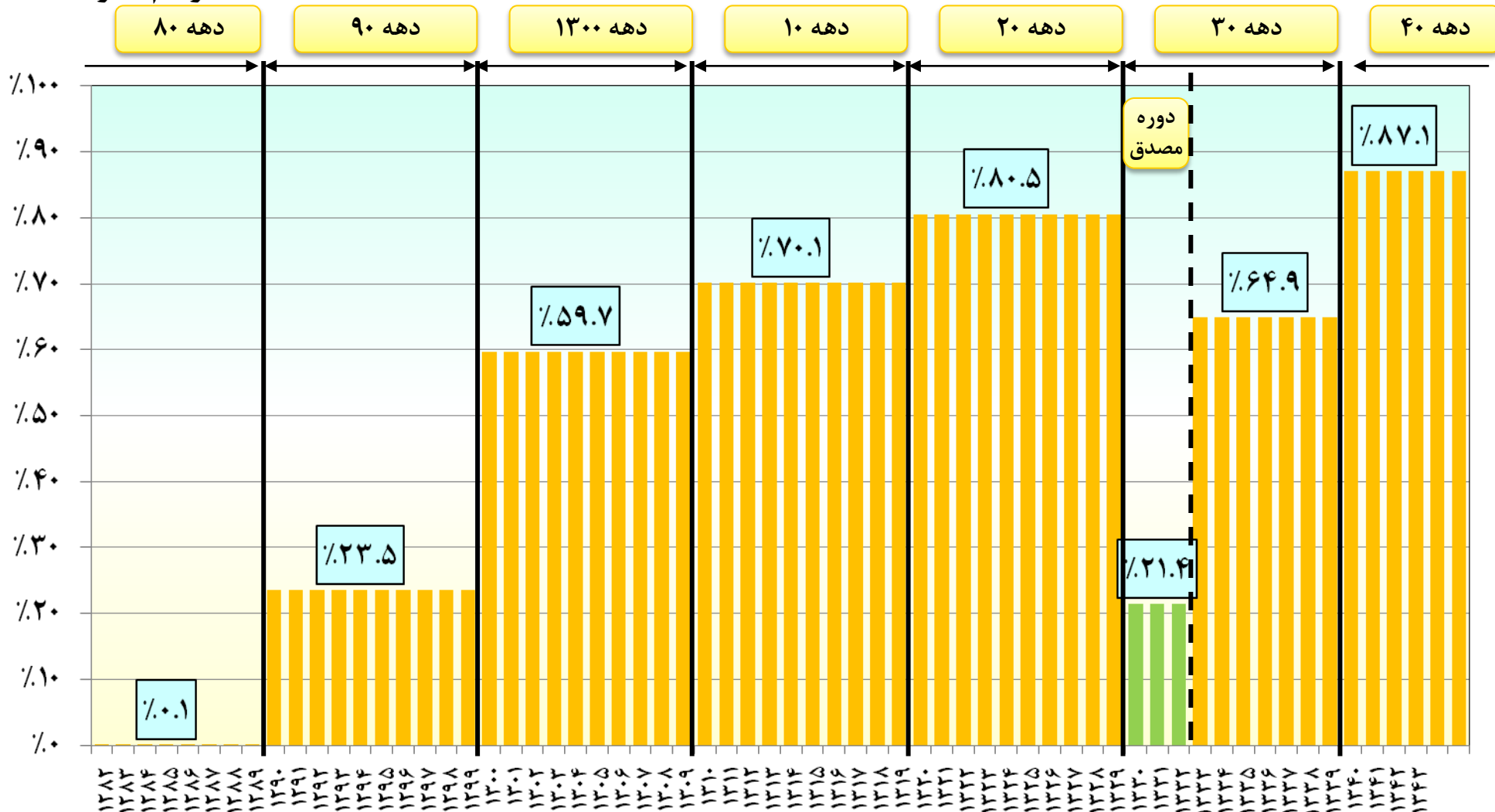
منبع : مرکز آمار ایران، سالنامه آماری کشور سال ۱۳۴۵، بخش بازرگانی خارجی، ارزش مبادلات خارجی کشور، جدول ۲۴
* به علت اختلاف زیاد آمار ارزش صادرات مواد نفتی در این جدول، با ارزش مواد نفتی صادره جدول شماره ۲۲ در همین سالنامه، اعداد سال ۱۳۱۰ حذف گردید.



متوسط سالیانه سهم صادرات مواد نفتی از کل صادرات با استفاده

از میانگین حسابی دردهه های سالهای ۱۳۴۳-۱۲۸۲

ارقام : درصد



محاسبات تحقیق

منبع : مرکز آمار ایران، سالنامه آماری کشور سال ۱۳۴۵، بخش بازرگانی خارجی، ارزش مبادلات خارجی کشور، جدول ۲۴
 ** به علت اختلاف زیاد آمار ارزش صادرات مواد نفتی در این جدول، با ارزش مواد نفتی صادره جدول شماره ۲۲ در همین سالنامه، اعداد سال ۱۳۱۰ حذف گردید.



ضمیمه ۴ :

ناکارآمدی دولت ها در ایجاد اشتغال
پایدار در بخش های مولد مفید و بی
قوارگی آن در بخش های اقتصادی:

علی رغم فراهم بودن

منابع عظیم





با بررسی آمار اشتغال در بخش کشاورزی کشورهای موفق و توسعه‌یافته جهان در می‌یابیم که این کشورها همزمان با کاهش سهم اشتغال در این بخش، **با کاهش مقدار مطلق اشتغال نیز روبه‌رو هستند**. اما در کشور ما مشاهده می‌شود که با وجود کاهش سهم اشتغال در بخش کشاورزی، **در سال ۱۳۹۵ مقدار اشتغال مطلق این بخش بیشترین میزان! خود را طی ۶۰ سال گذشته به خود گرفته و مقدار آن در همین سال به حدود ۴۰۶۱ هزار تن رسیده است**. علاوه بر این مشاهده می‌شود که سهم اشتغال این بخش نیز نسبت به کشورهای توسعه‌یافته همچنان بسیار بالاتر است و کاهش سهم اشتغال در این بخش به افزایش اشتغال در بخش ساخت صنعتی نینجامیده است.

بر اساس جدول «توزیع نیروی انسانی شاغل در بخش‌ها» {صفحه ۱۸۶}، دو کشور انگلستان و آمریکا در سال‌های ۱۸۹۰ و ۱۹۵۰ در بخش کشاورزی دارای سهمی همانند سهم اشتغال کشاورزی امروز ما بوده‌اند. (سهم اشتغال بخش کشاورزی در انگلستان، آمریکا و ایران به ترتیب در سال‌های ۱۸۹۰، ۱۹۵۰ و ۱۳۹۵) ۲۰۱۶، برابر با ۱۶، ۱۷٫۷ و ۱۸ درصد بوده است). بر اساس نمونه موردی، در کره جنوبی در ابتدای مسیر صنعتی شدن، سهم اشتغال بخش ساخت صنعتی و خدمات با هم افزایش

و پس از گذر از نقطه فراز توسعه صنعتی، سهم اشتغال بخش ساخت صنعتی کاهش یافت و سهم اشتغال بخش خدمات همچنان افزایشی باقی مانده است. به عبارت دیگر، حرکت در مسیر صنعتی شدن، با مکانیزاسیون کردن بخش کشاورزی، نیاز به ایجاد اشتغال جدید در این بخش را کاهش و **با آزاد کردن نیروی کار فعال این بخش**، آن را در خدمت دیگر بخش‌های اقتصادی قرار داده است. آمار سهم شاغلان در بخش ساخت صنعتی در ایران {صفحه ۱۹۲} نشان می‌دهد که **بیشترین سهم این بخش از کل اشتغال** متعلق به سال ۱۳۵۵ بوده و پس از افزایش درآمدهای نفتی، دیگر هیچ وقت شاهد افزایش اشتغال در این بخش به میزان قبل نبوده‌ایم. آمار سهم اشتغال بخش ساخت صنعتی در کشورهای توسعه یافته {صفحه ۱۹۴} نشان می‌دهد که این کشورها در دورانی دارای سهم بالایی از اشتغال در بخش ساخت صنعتی بوده و حتی برخی از آنها نیز سهم ۳۰ درصد را نیز در کارنامه خود ثبت کرده‌اند. آمار سهم اشتغال در بخش ساختمان {صفحه ۱۹۲} نیز نشان می‌دهد که در ایران، افزایش سهم این بخش به همراه بخش خدمات، **جایگزین افزایش سهم اشتغال بخش ساخت صنعتی پس از افزایش درآمدهای نفتی شده است** {صفحه ۱۶۶}.

بر اساس شواهد و مستندات موجود مشاهده می‌شود که در ایران از سالیان گذشته کوشش‌هایی جهت صنعتی شدن صورت



گرفته، اما به دلیل نبود خلوص نیت تصمیم گیران، در حال حاضر **ما با یک وضعیت صنعتی شدن نارس و نیم بند روبه رو هستیم**. اصلاحات ارضی دهه ۴۰ شمسی در کشور به دلیل نبود حسن نیت اجراکنندگان آن، نتوانست همانند اصلاحات ارضی کره جنوبی اثرگذار باشد، **زیرا این اصلاحات با رویکرد توسعه ای و حمایت از تولید صورت نپذیرفت و هدف اصلی از اجرای آن صرفاً کاهش قدرت زمینداران در کشور بود**. اما کره جنوبی این اصلاحات را با رویکرد توسعه ای به منظور حمایت از تولید و همزمان کاهش قدرت زمینداران برای حفظ خودمختاری و استقلال قوه عاقله تصمیم گیری از ذینفعان و جلوگیری از تحت تأثیر قرار دادن تصمیم های آن از این نوع افراد به انجام رسانید. با توجه به افزایش میزان مطلق اشتغال کشاورزی در کشور طی ۶۰ سال گذشته، به نظر می رسد ناتوانی تصمیم گیران در امر ایجاد اشتغال در کشور، علاوه بر افزایش اشتغال در این بخش و عدم هدایت نیروی کار آن به دیگر بخش های اقتصادی به خصوص بخش صنعت، منجر به تخریب گسترده محیط زیست و به خطر افتادن حیات جمعی انسان ها شده که ریشه آن را باید در عدم اهلیت حرفه ای تصمیم سازان اقتصادی کشور



جستجو کرد. همچنین در مباحث توسعه، از تغییرات سهم اشتغال از کشاورزی و صنعت به نفع بخش خدمات به عنوان مسیر توسعه یاد می شود، اما به نظر نمی رسد تغییرات این سهم در اقتصاد ایران در راستای توسعه و منطبق بر برنامه ریزی خاصی انجام شده باشد یا آن که **منطبق با رشد و توسعه بخش های مولد اقتصاد باشد.** بخش نفت نیز با تأثیرات مخرب خود در غیاب یک برنامه ریزی مشخص، سبب انحراف های قابل توجهی در چارچوب ساختاری کشور شده و بخش های خدماتی را رشد داده که نه با اتکا به تولید داخل، بلکه با درآمدهای حاصل از فروش نفت بیشتر از آن که مولود تولید داخل باشند **با توسل به واردات و ارز ارزان مسبب رشد و ایجاد اشتغال مولد در کشورهای صادرکننده از جمله چین و امارات شده اند** و مشخص نیست در غیاب این درآمدها یا نوسانات قیمت نفت چه تأثیرات مخربی در کل اقتصاد و اجتماع بر جای خواهند گذاشت؟



همانگونه که در {صفحه ۴۳} توانایی بدون ابهام چین در ایجاد اشتغال در معرض مشاهده قرار گرفت، هزاران بار باید از تصمیم‌گیران اقتصادی کشور پرسید که با وجود فراهم بودن بیش از ۲۰۰۰ میلیارد دلار به صورت مستقیم، **چرا عاجز از ایجاد حداقل ۳۰ میلیون اشتغال مفید و واقعی بوده‌اند؟** به دلیل همین ناکارآمدهای‌ها و سوءمدیریت‌ها با ولنگاری و ناتوانی در جهت‌دهی اقتصادی و رها کردن بخش‌های مولد از جمله بخش کشاورزی با افزایش تأسف‌آور تعداد مطلق اشتغال و گسترش سطح کشت‌های نامناسب، حیات جمعی اقتصادی با تخریب محیط‌زیست و منابع حیاتی جامعه نیز را به مرز خطر رسانده و کشور را در موقعیت خوف و رجا قرار داده‌اند؟ باین همه اتلاف‌ها، برطبق آمار بانک مرکزی، دردمندانه هنوز درزمینه محصولات کشاورزی با کسری تراز روبرو بوده و بطور مطلق واردکننده ایم {صفحه ۱۸۸} **و مقایسه عملکرد ما با دیگر کشورها واقعا حیرت‌انگیز است** {صفحه ۱۹۰}.

سهام اشتغال بخش کشاورزی، صنعت، ساختمان و خدمات از

کل اشتغال در ایران - سالهای ۱۳۳۵-۱۳۹۵



شاغلان ۱۰ ساله و بیش تر بر حسب گروه های عمده فعالیت

سالهای ۱۳۳۵-۱۳۹۵

ارقام : هزار تن

سال	کشاورزی	صنعت	ساختمان	خدمات	جمع
۱۳۳۵	۳,۳۲۶	۸۱۶	۳۳۶	۱,۳۹۴	۵,۹۰۸
۱۳۴۵	۳,۳۸۰	۱,۲۹۸	۵۱۰	۱,۸۴۹	۷,۱۱۶
۱۳۵۱	۳,۶۹۹	۱,۴۲۰	۵۳۵	۱,۹۲۰	۷,۶۳۶
۱۳۵۵	۲,۹۹۲	۱,۶۷۲	۱,۱۸۹	۲,۷۹۴	۸,۷۹۹
۱۳۶۵	۳,۱۹۱	۱,۴۵۱	۱,۲۰۶	۵,۰۳۰	۱۱,۰۰۲
۱۳۷۰	۳,۲۰۵	۲,۰۱۴	۱,۳۷۲	۶,۲۷۶	۱۳,۰۹۷
۱۳۷۵	۳,۳۵۸	۲,۵۵۲	۱,۶۵۰	۶,۷۴۱	۱۴,۵۷۲
۱۳۸۵	۳,۶۸۷	۳,۴۸۵	۲,۶۳۱	۱۰,۲۹۶	۲۰,۴۷۶
۱۳۹۰	۳,۹۰۲	۳,۰۷۰	۲,۴۷۳	۱۰,۶۴۰	۲۰,۵۴۷
۱۳۹۵	۴,۰۶۱	۳,۸۱۷	۲,۹۶۹	۱۱,۳۲۳	۲۲,۵۸۸

مأخذ: ۱- مرکز آمار ایران، سالنامه آماری، سال های ۱۳۴۵، ۱۳۵۹، ۱۳۵۶، ۱۳۶۷، ۱۳۷۳، ۱۳۸۴، ۱۳۸۶ و ۱۳۹۱

۲- مرکز آمار ایران، داده ها و اطلاعات آماری، جمعیت و نیروی کار، نیروی کار، جداول آماری، شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر بر حسب گروه های

عمده فعالیت اقتصادی - کل سال ۱۳۹۵

سهام شاغلان ۱۰ ساله و بیش تر بر حسب گروه های عمده فعالیت

سالهای ۱۳۳۵-۱۳۹۵

ارقام : هزار تن

سال	کشاورزی	صنعت	ساختمان	خدمات	جمع
۱۳۳۵	۵۶,۳٪	۱۳,۸٪	۵,۷٪	۲۳,۶٪	۱۰۰٪
۱۳۴۵	۴۷,۵٪	۱۸,۲٪	۷,۲٪	۲۶,۰٪	۱۰۰٪
۱۳۵۱	۴۸,۴٪	۱۸,۶٪	۷,۰٪	۲۵,۱٪	۱۰۰٪
۱۳۵۵	۳۴,۰٪	۱۹,۰٪	۱۳,۵٪	۳۱,۸٪	۱۰۰٪
۱۳۶۵	۲۹,۰٪	۱۳,۲٪	۱۱,۰٪	۴۵,۷٪	۱۰۰٪
۱۳۷۰	۲۴,۵٪	۱۵,۴٪	۱۰,۵٪	۴۷,۹٪	۱۰۰٪
۱۳۷۵	۲۳,۰٪	۱۷,۵٪	۱۱,۳٪	۴۶,۳٪	۱۰۰٪
۱۳۸۵	۱۸,۰٪	۱۷,۰٪	۱۲,۸٪	۵۰,۳٪	۱۰۰٪
۱۳۹۰	۱۹,۰٪	۱۴,۹٪	۱۲,۰٪	۵۱,۸٪	۱۰۰٪
۱۳۹۵	۱۸,۰٪	۱۶,۹٪	۱۳,۱٪	۵۰,۱٪	۱۰۰٪

مأخذ: ۱- مرکز آمار ایران، سالنامه آماری، سال های ۱۳۴۵، ۱۳۵۹، ۱۳۵۶، ۱۳۶۷، ۱۳۷۳، ۱۳۸۴، ۱۳۸۶ و ۱۳۹۱

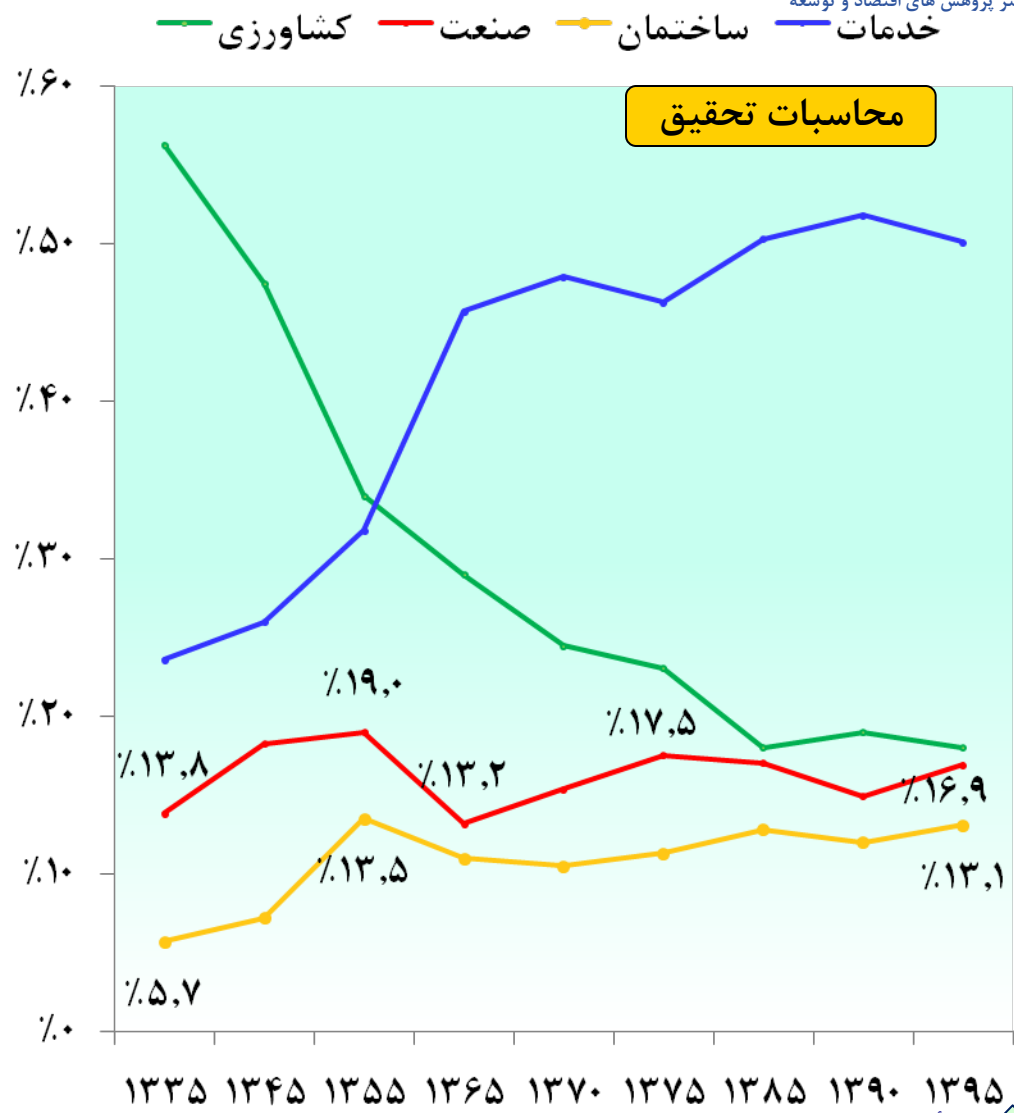
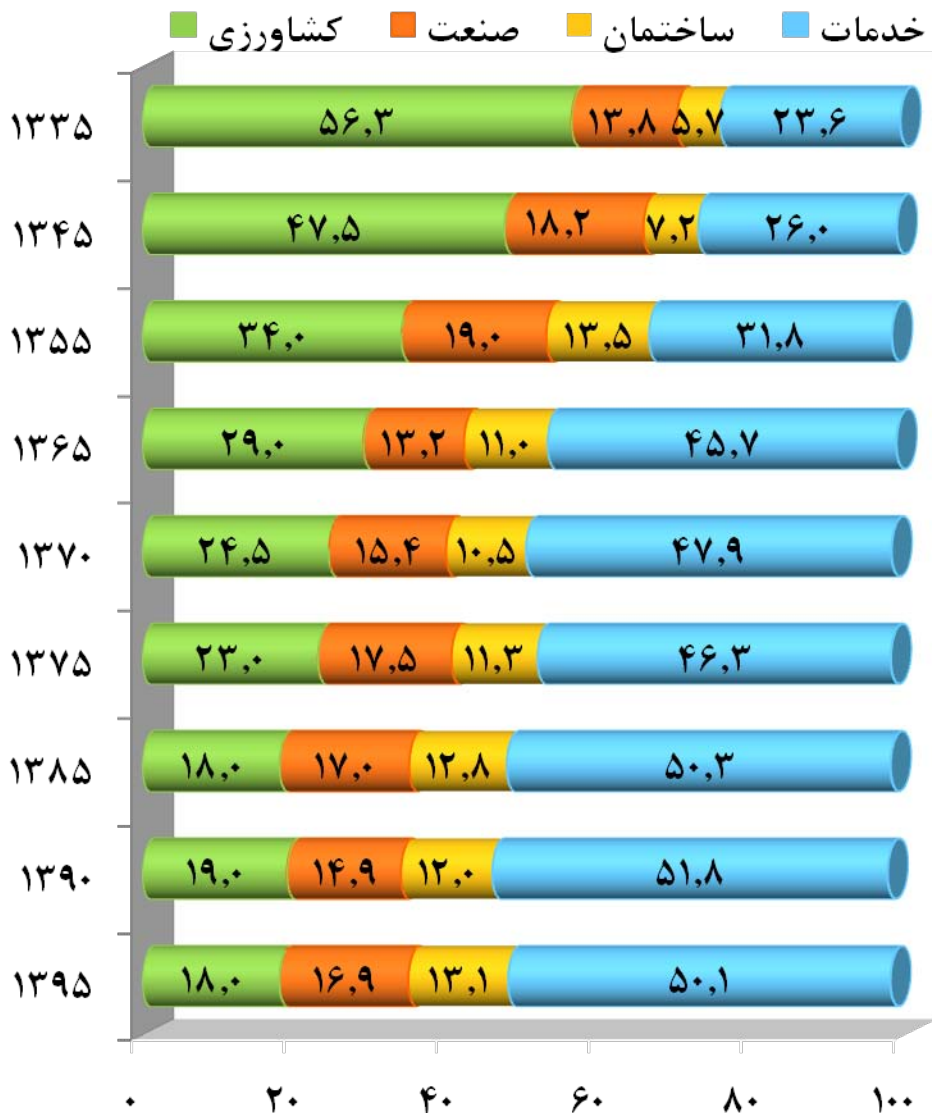
۲- مرکز آمار ایران، داده ها و اطلاعات آماری، جمعیت و نیروی کار، نیروی کار، جداول آماری، شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر بر حسب گروه های

عمده فعالیت اقتصادی - کل سال ۱۳۹۵



سهم اشتغال بخش های مختلف اقتصادی از کل اشتغال، عدم کاهش

تعداد ولی کاهش سهم اشتغال بخش کشاورزی در ایران (%)



مأخذ: ۱- مرکز آمار ایران، سالنامه آماری، سال های ۱۳۴۵، ۱۳۵۶، ۱۳۵۹، ۱۳۶۷، ۱۳۷۳، ۱۳۸۴، ۱۳۸۶ و ۱۳۹۱

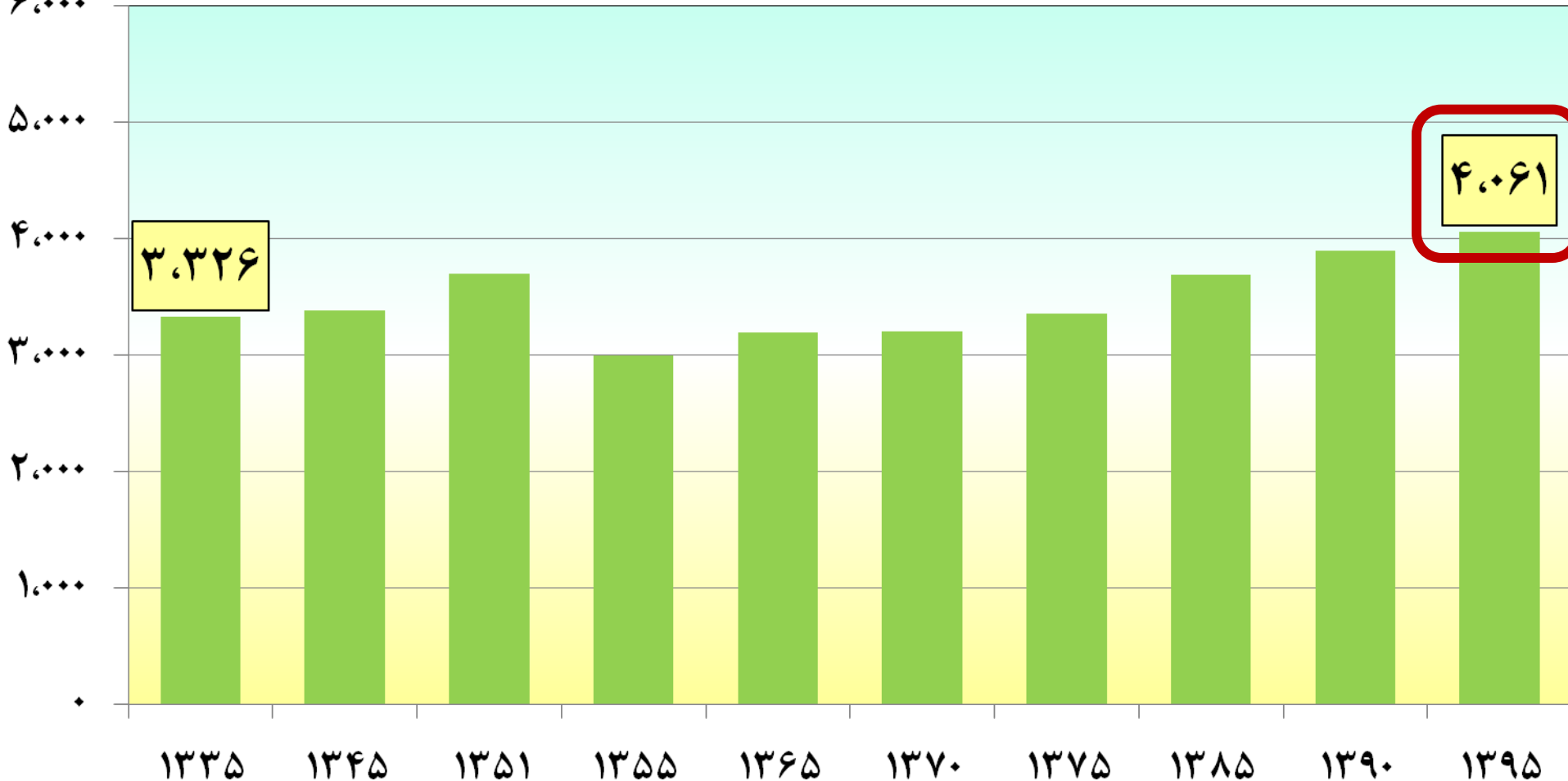
۲- مرکز آمار ایران، داده ها و اطلاعات آماری، جمعیت و نیروی کار، نیروی کار، جداول آماری، شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر بر حسب گروه های عمده فعالیت اقتصادی - کل سال ۱۳۹۵



افزایش تعداد شاغلان بخش کشاورزی در ایران، سالهای ۱۳۳۵-۱۳۹۵



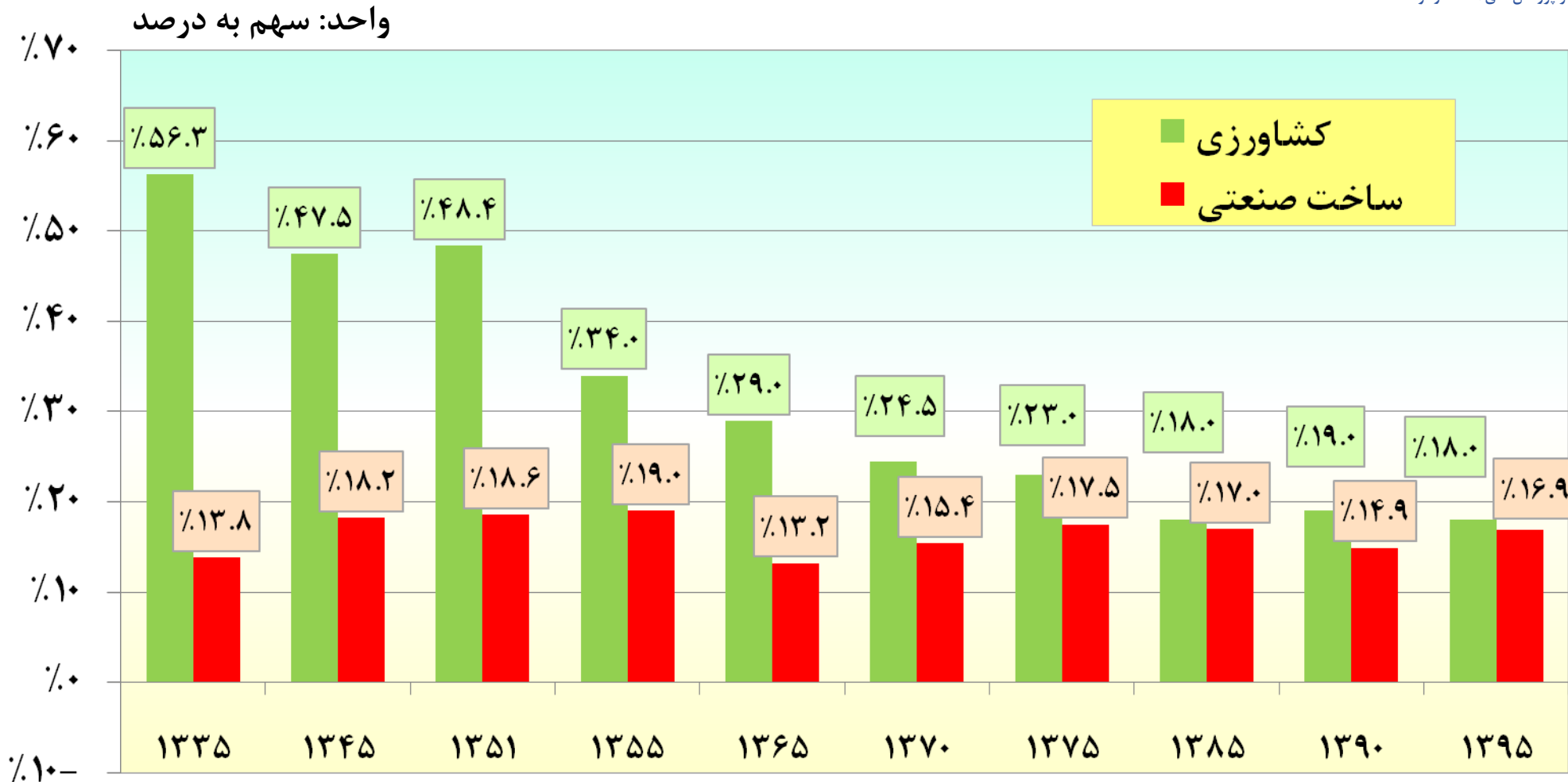
ارقام : هزار تن



مأخذ: ۱- مرکز آمار ایران، سالنامه آماری، سال های ۱۳۴۵، ۱۳۵۹، ۱۳۵۶، ۱۳۶۷، ۱۳۷۳، ۱۳۸۴، ۱۳۸۶ و ۱۳۹۱
 ۲- مرکز آمار ایران، داده ها و اطلاعات آماری، جمعیت و نیروی کار، نیروی کار، جداول آماری، شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر برحسب گروه های عمده فعالیت اقتصادی - کل سال ۱۳۹۵



سهم اشتغال بخش کشاورزی و ساخت صنعتی از کل اشتغال در کشور ایران سالهای ۱۳۳۵-۱۳۹۵



محاسبات تحقیق

مأخذ: ۱- مرکز آمار ایران، سالنامه آماری، سال های ۱۳۴۵، ۱۳۵۹، ۱۳۵۶، ۱۳۶۷، ۱۳۷۳، ۱۳۸۴، ۱۳۸۶ و ۱۳۹۱
 ۲- مرکز آمار ایران، داده ها و اطلاعات آماری، جمعیت و نیروی کار، نیروی کار، جداول آماری، شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر برحسب گروه های عمده فعالیت اقتصادی - کل سال ۱۳۹۵



روند تغییرات اشتغال بخش کشاورزی

در کشورهای منتخب



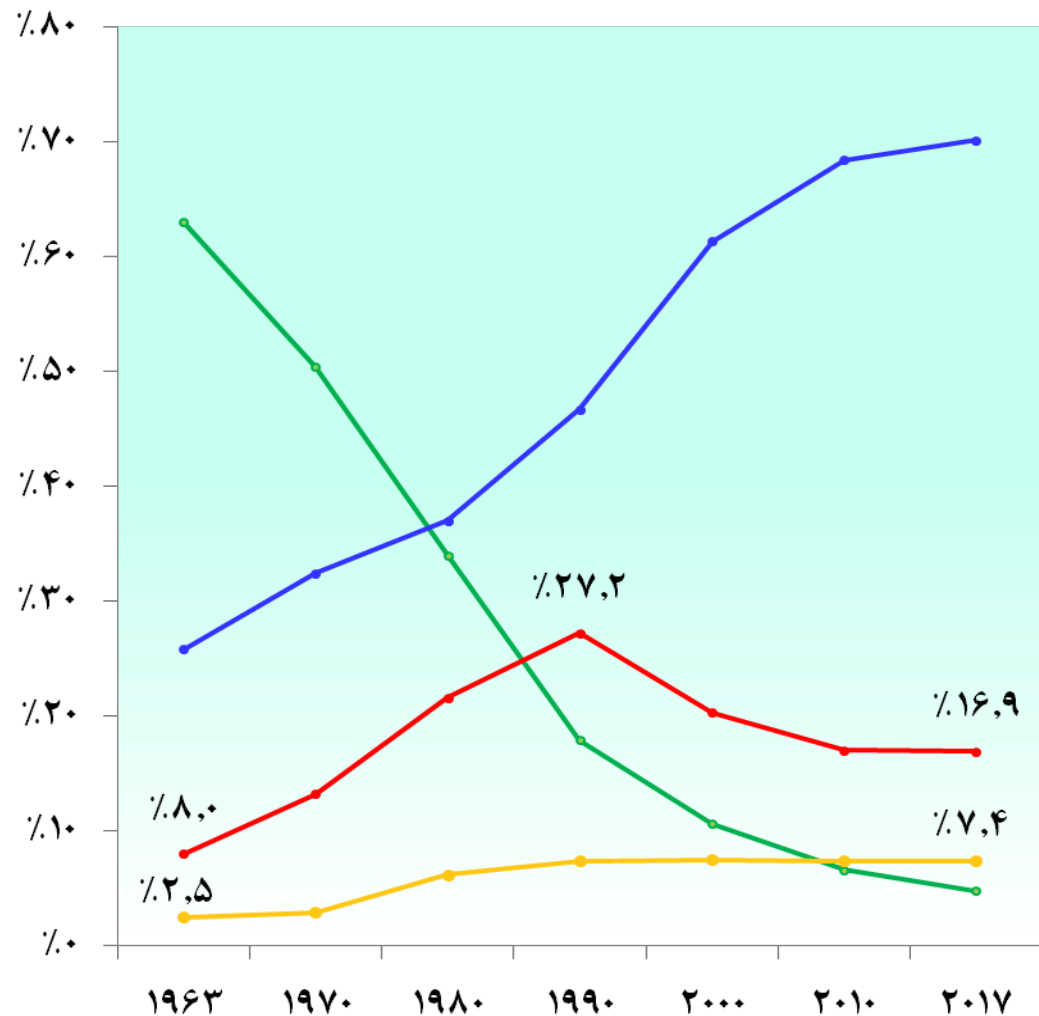
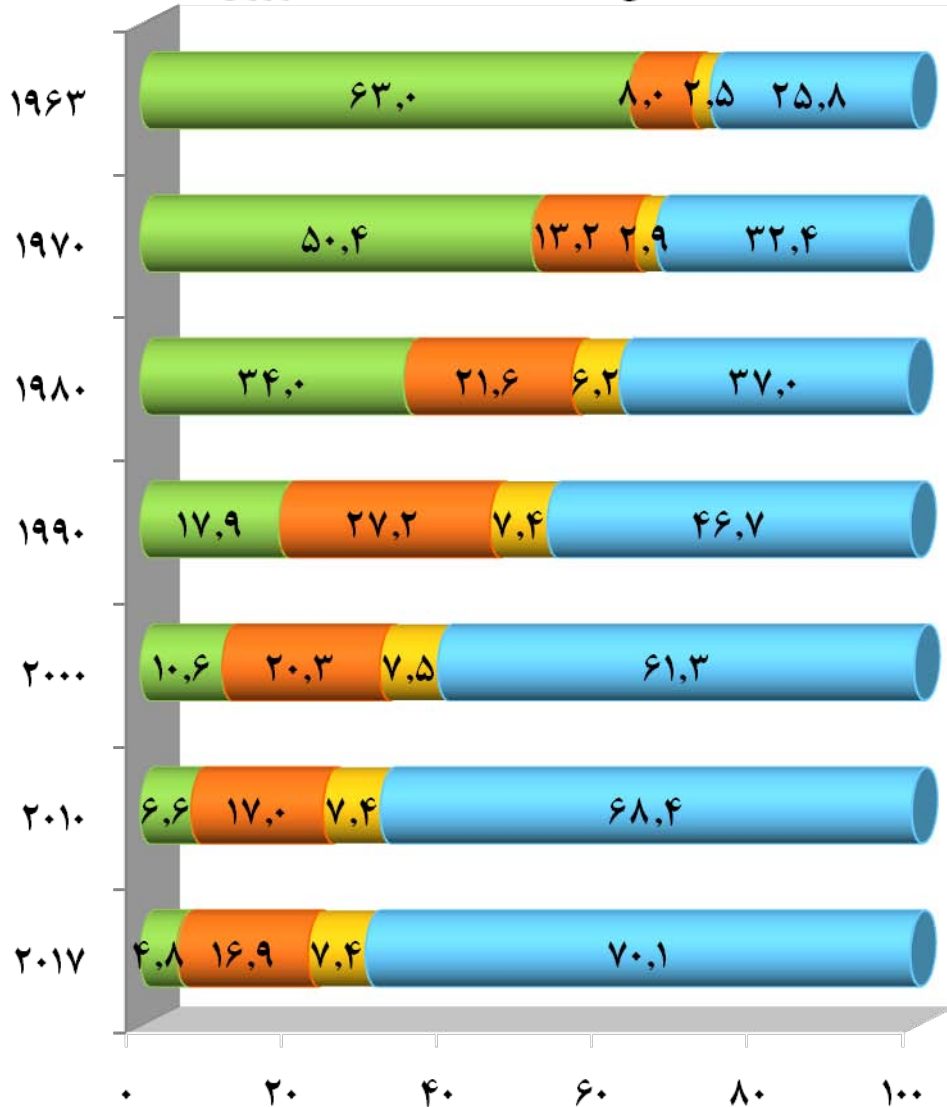


سهم اشتغال بخش های مختلف اقتصادی از کل اشتغال، کاهش

تعداد و سهم اشتغال بخش کشاورزی در کره جنوبی (%)

کشاورزی صنعت ساختمان خدمات

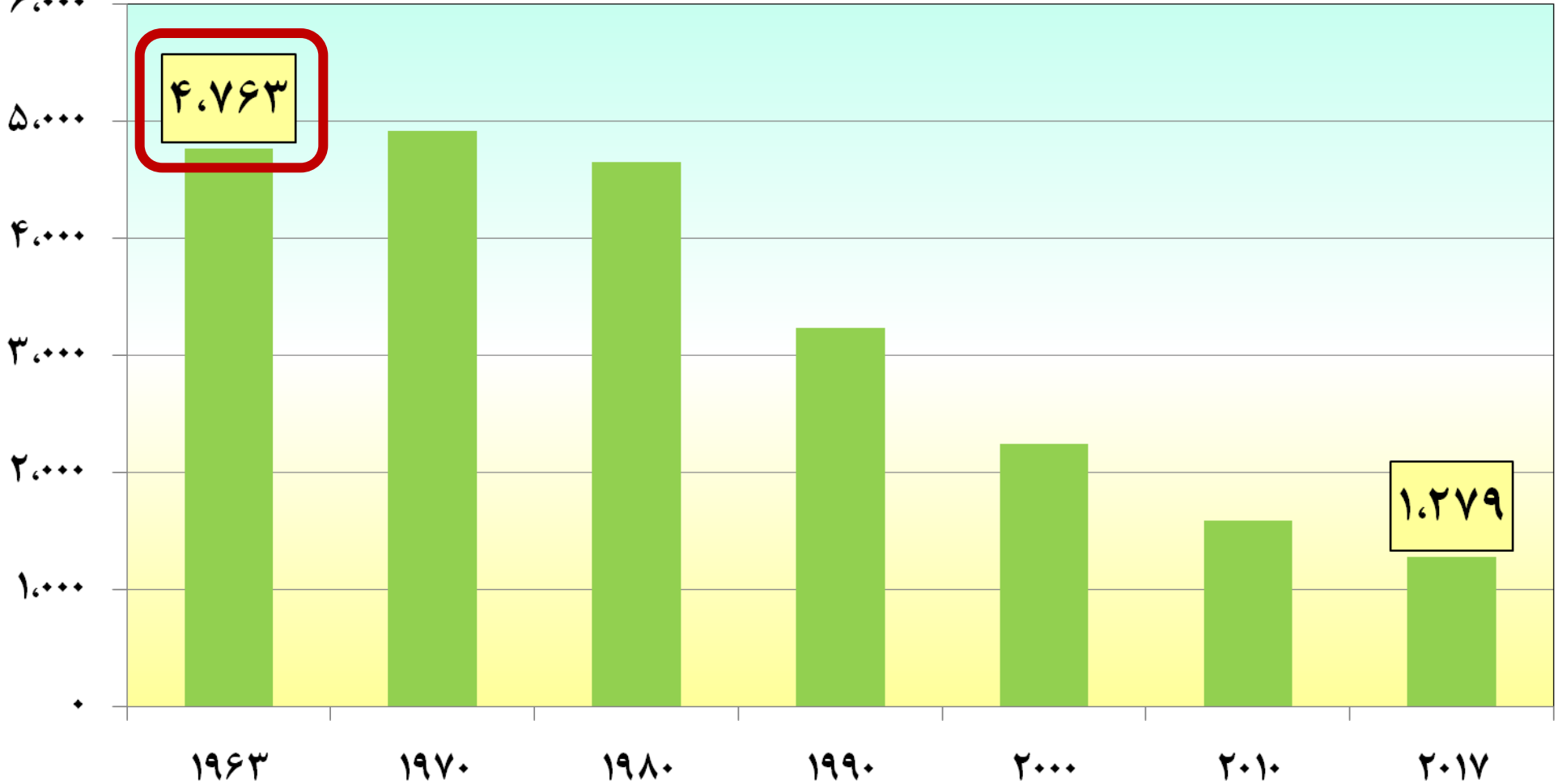
کشاورزی صنعت ساختمان خدمات



کاهش تعداد شاغلان بخش کشاورزی در کره جنوبی، سالهای ۱۹۶۳-۲۰۱۷



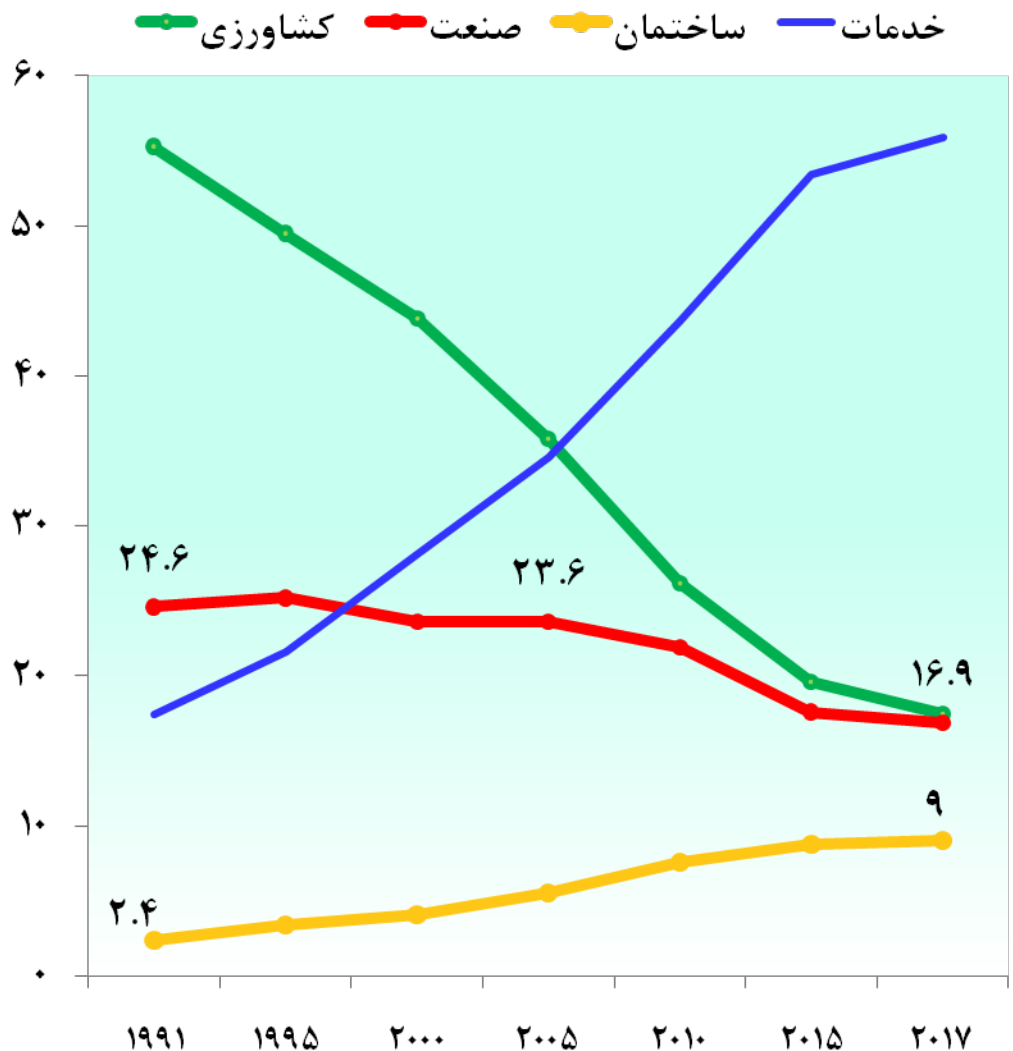
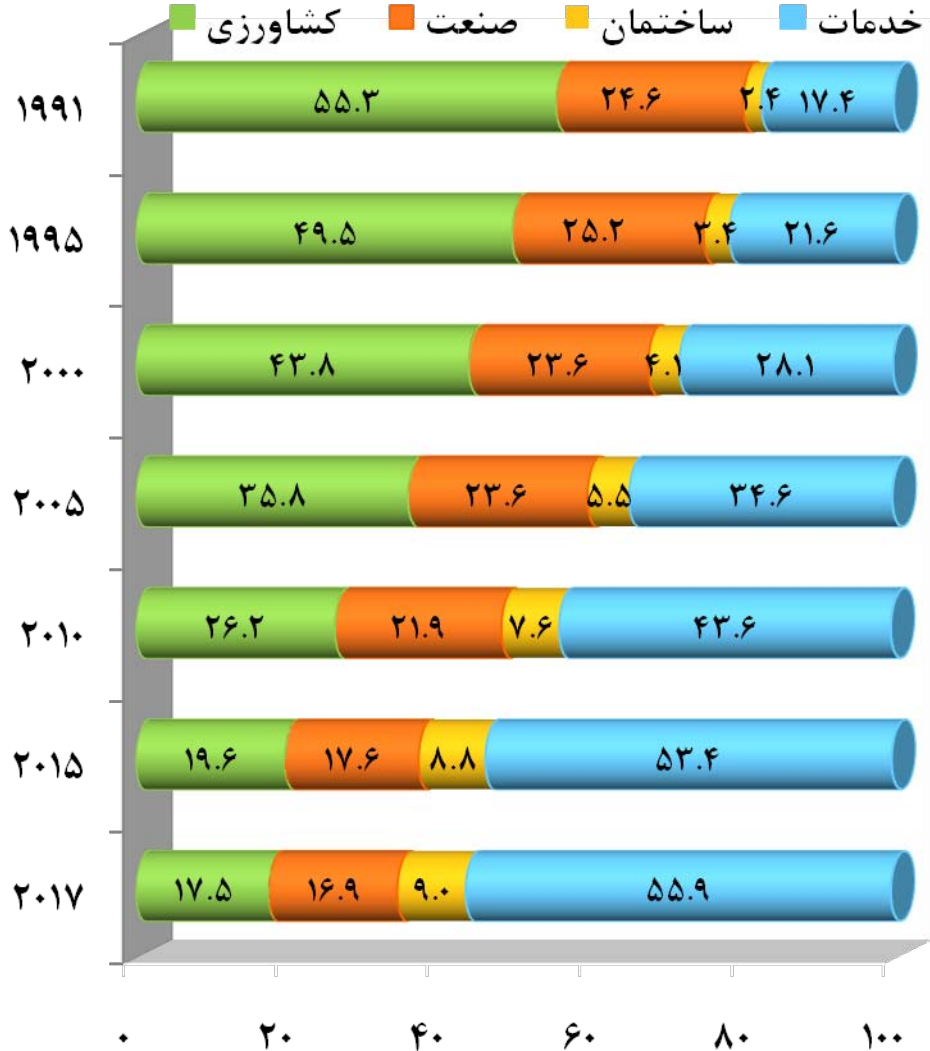
ارقام : هزار تن



سهم اشتغال بخش های مختلف اقتصادی از کل اشتغال، کاهش

تعداد و سهم اشتغال بخش کشاورزی در چین (%)

ارقام : سهم به درصد

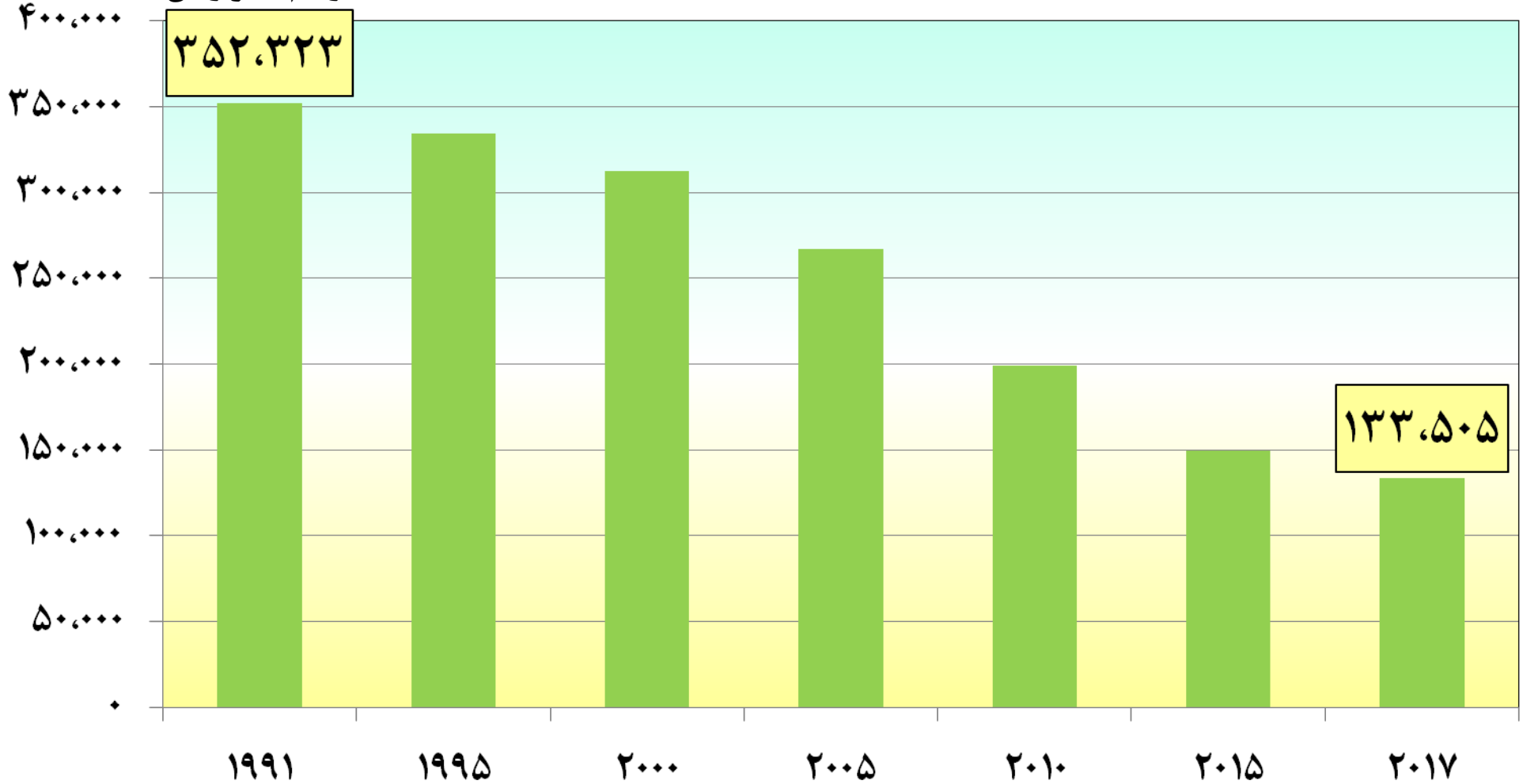




کاهش تعداد شاغلان بخش کشاورزی در چین، سالهای ۱۹۹۱-۲۰۱۷



ارقام : هزار تن

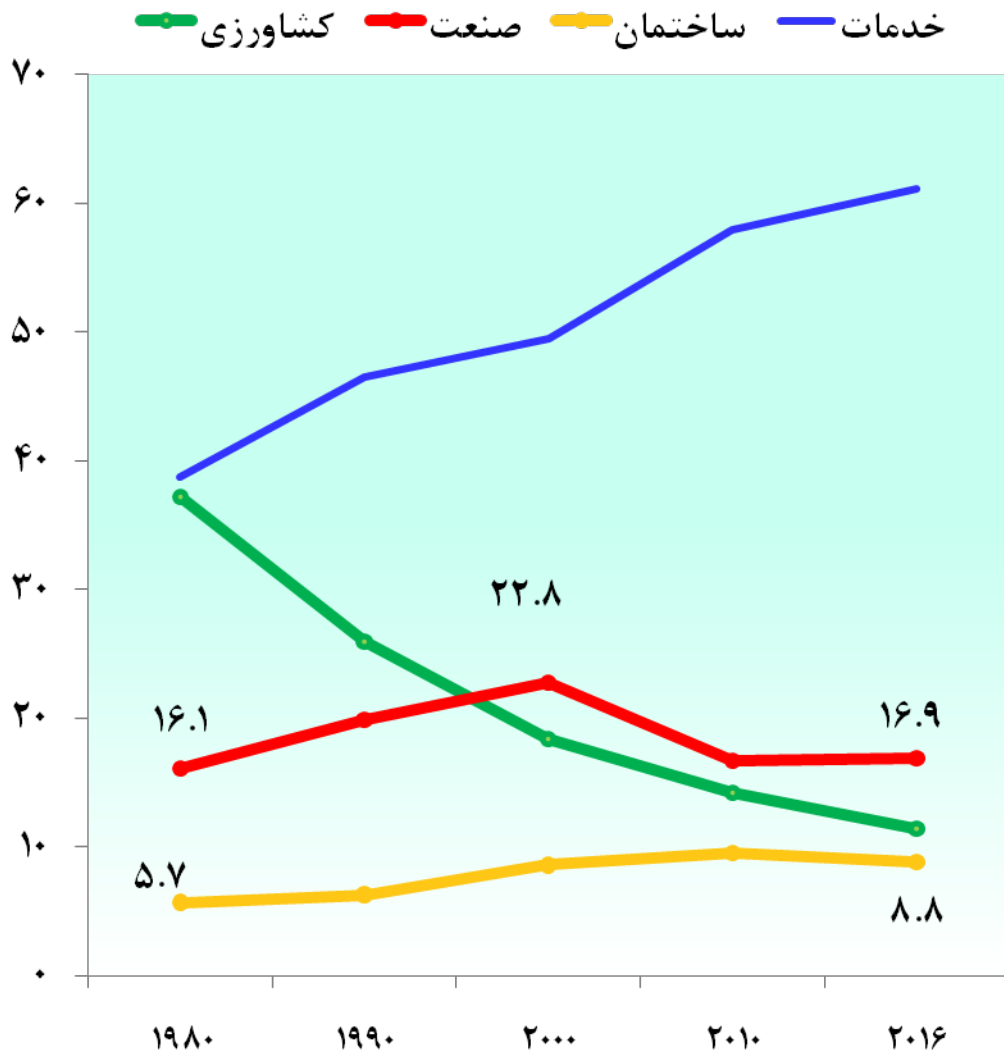
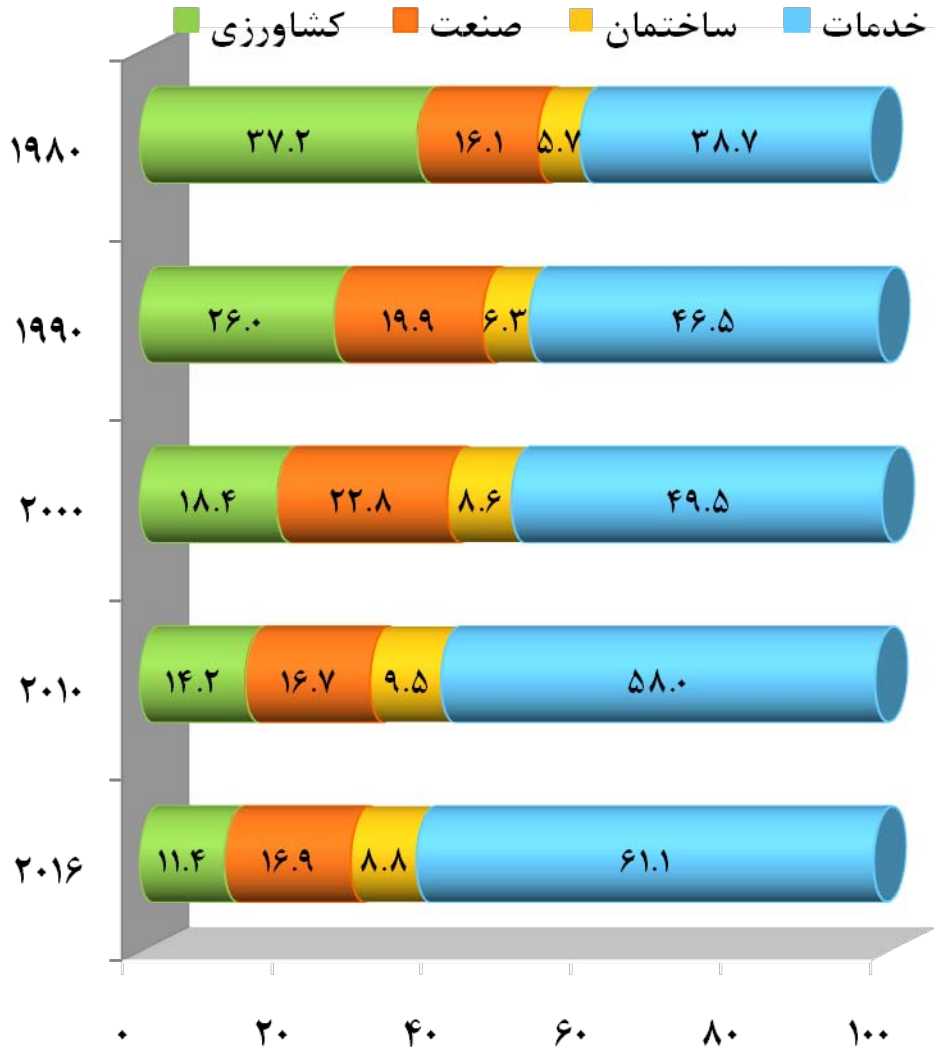




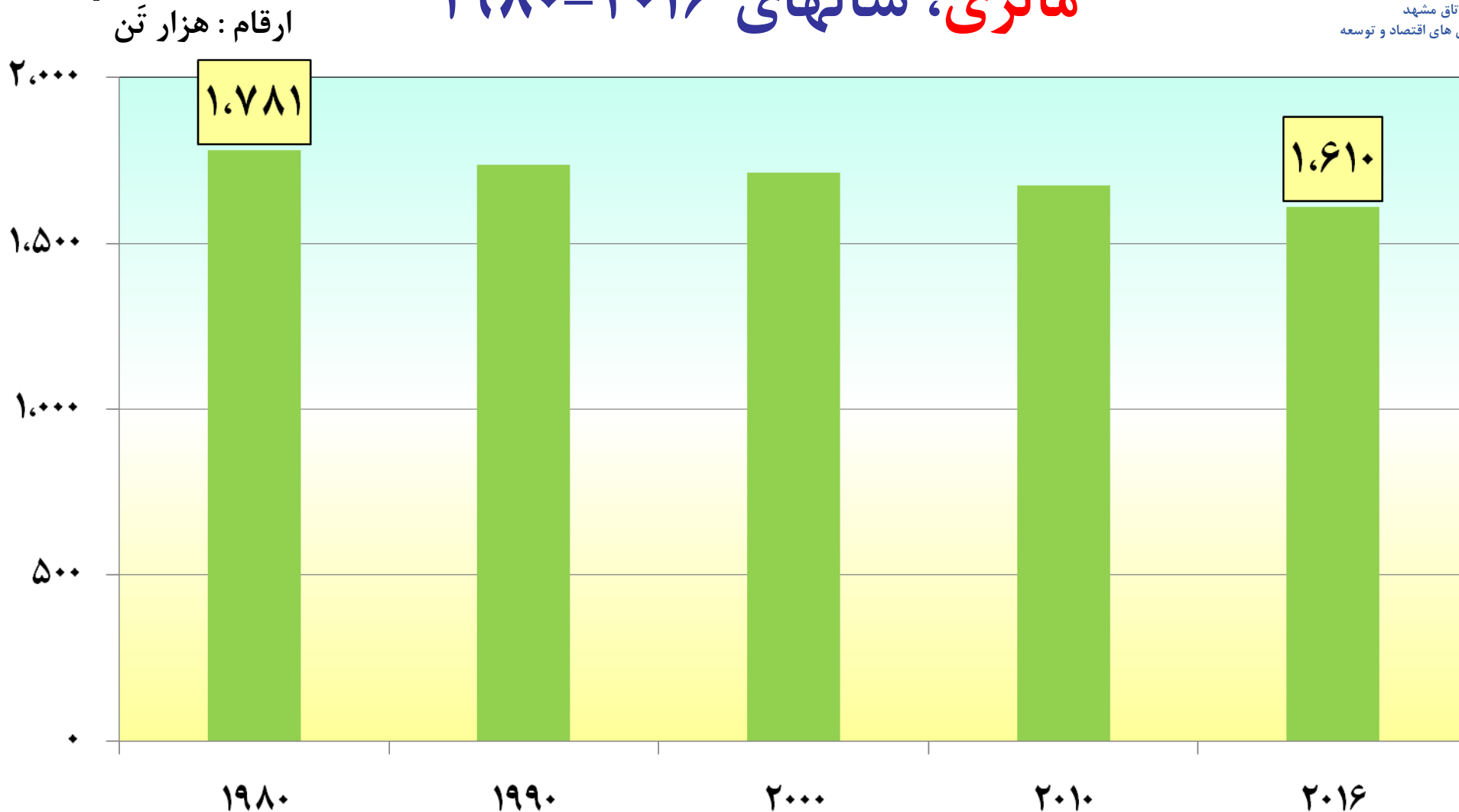
سهم اشتغال بخش های مختلف اقتصادی از کل اشتغال،

کاهش تعداد و سهم اشتغال بخش کشاورزی در مالزی (%)

ارقام : سهم به درصد



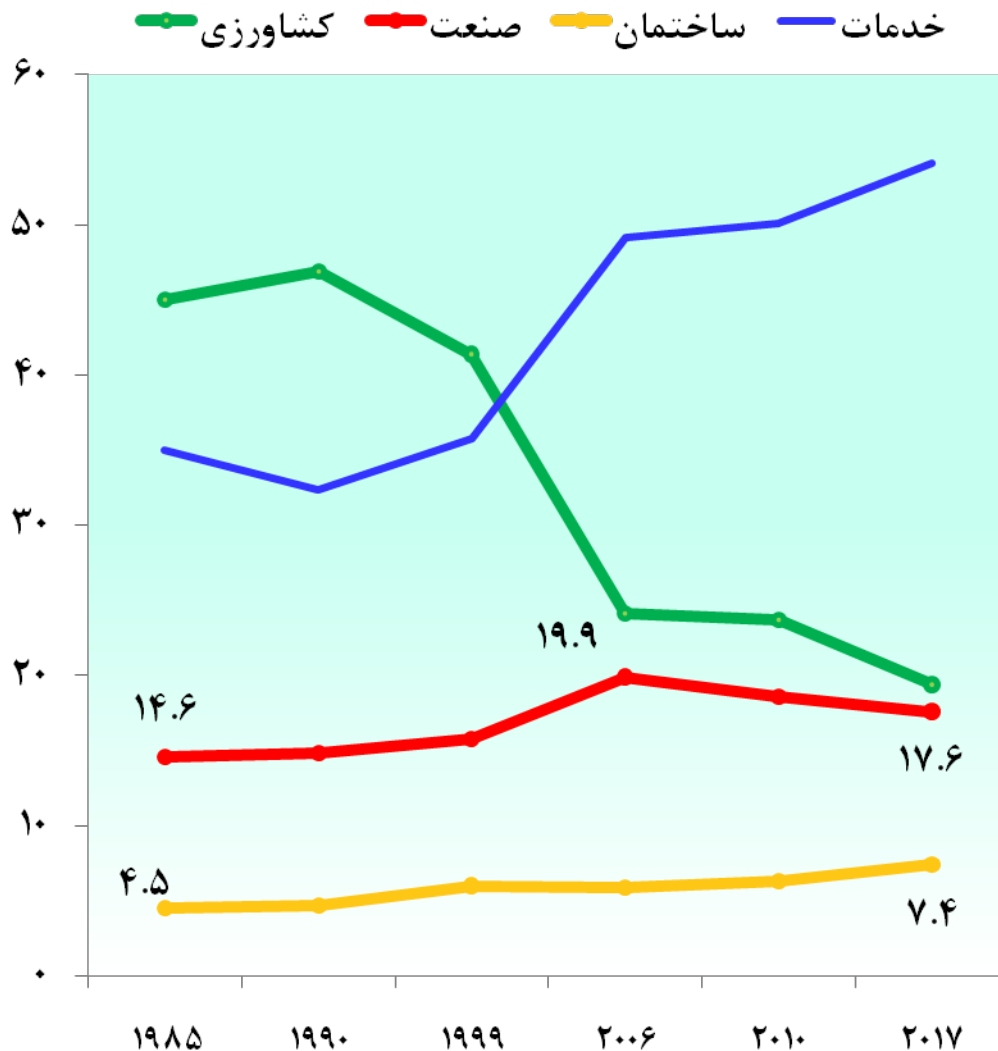
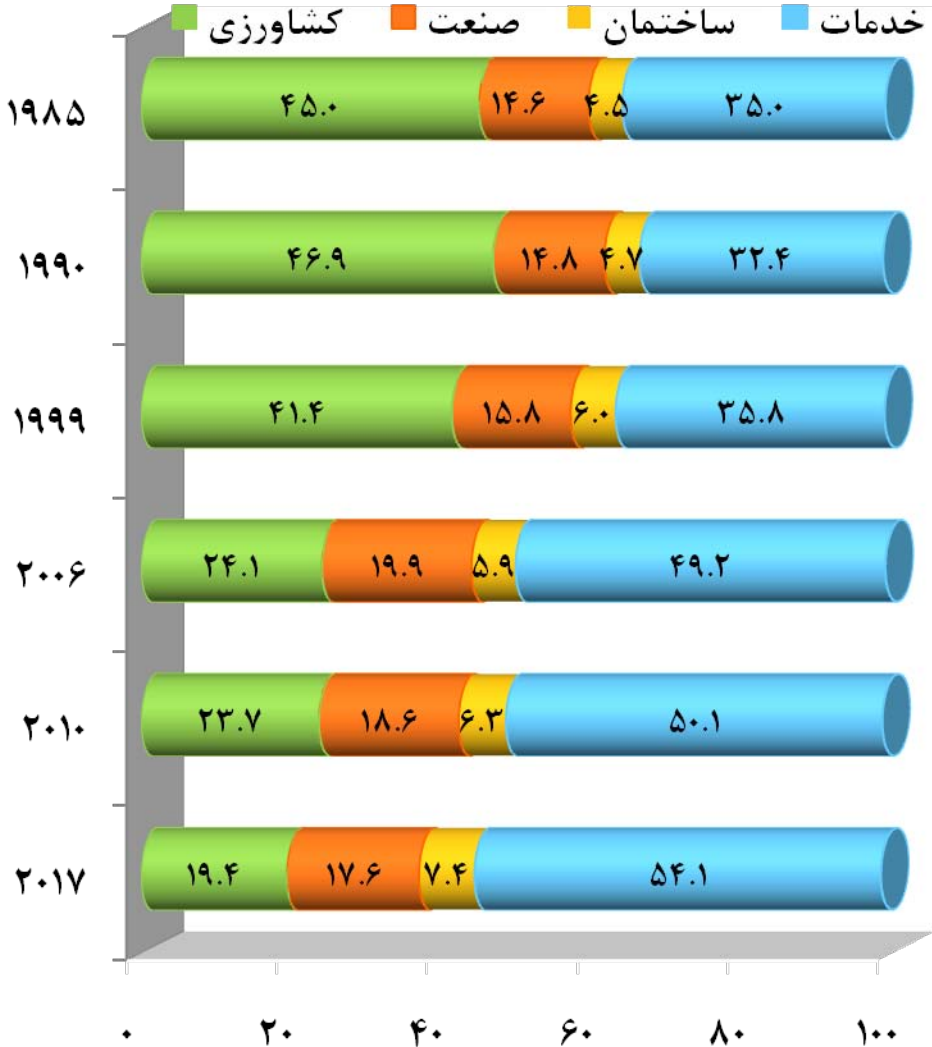
کاهش تعداد شاغلان بخش کشاورزی در مالزی، سالهای ۱۹۸۰-۲۰۱۶



سهم اشتغال بخش های مختلف اقتصادی از کل اشتغال، کاهش تعداد

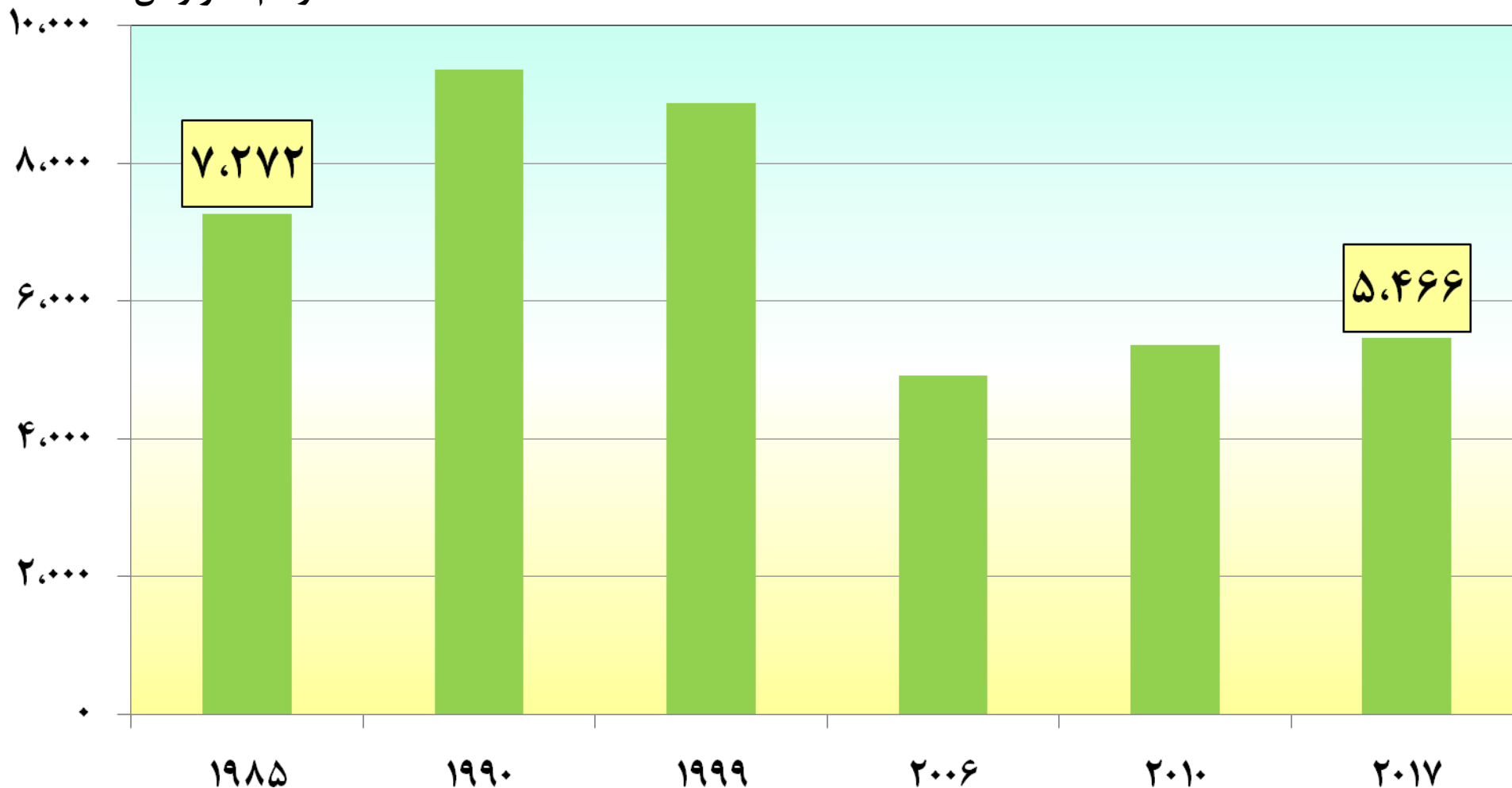
وسهم اشتغال بخش کشاورزی در ترکیه (%)

ارقام: سهم به درصد



سالهای ۱۹۸۵-۲۰۱۷

ارقام : هزار تن

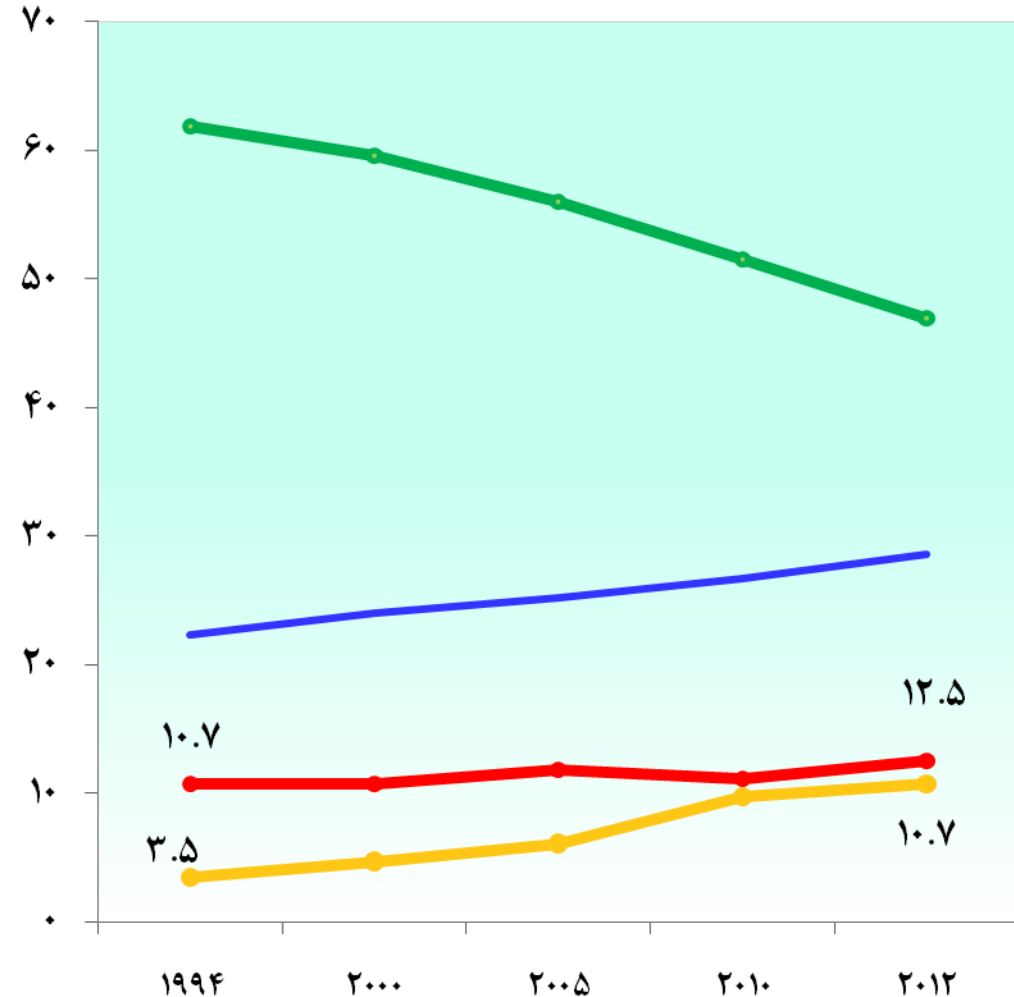
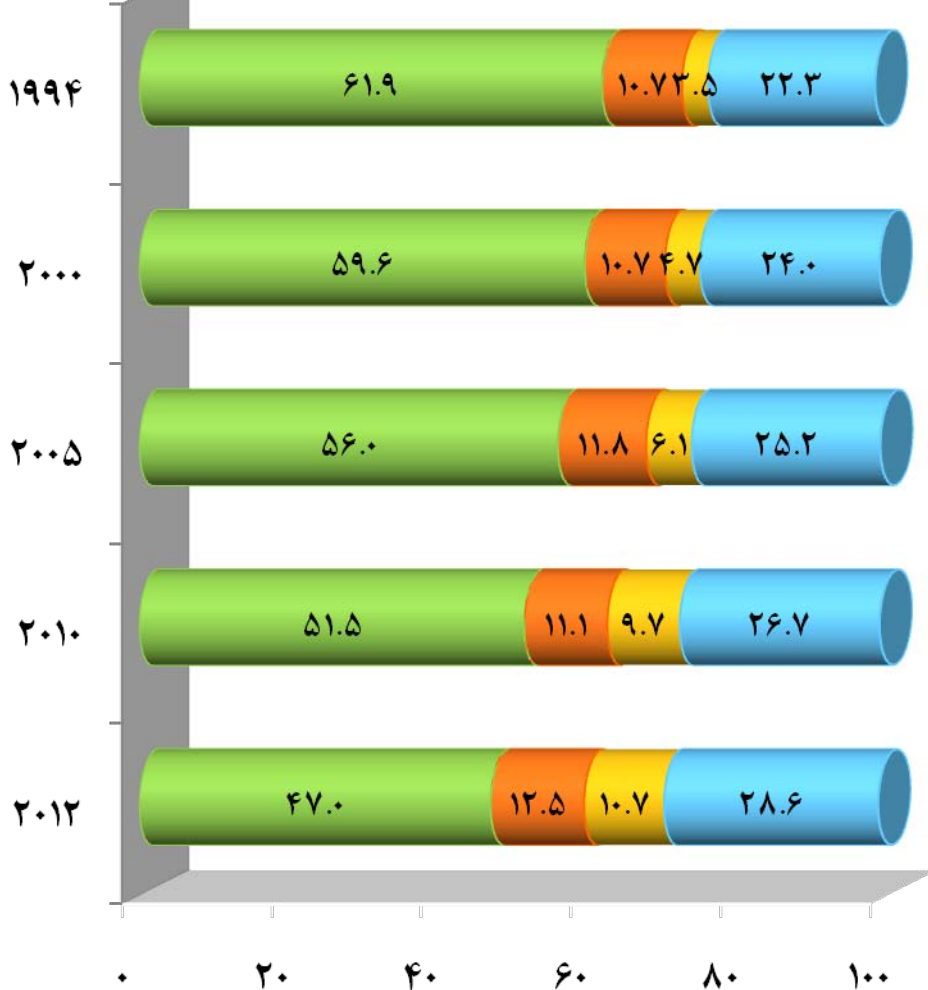


سهم اشتغال بخش های مختلف اقتصادی از کل اشتغال، عدم کاهش چشمگیر تعداد و سهم اشتغال بخش کشاورزی در هند (%)

ارقام : سهم به درصد

کشاورزی صنعت ساختمان خدمات

کشاورزی صنعت ساختمان خدمات

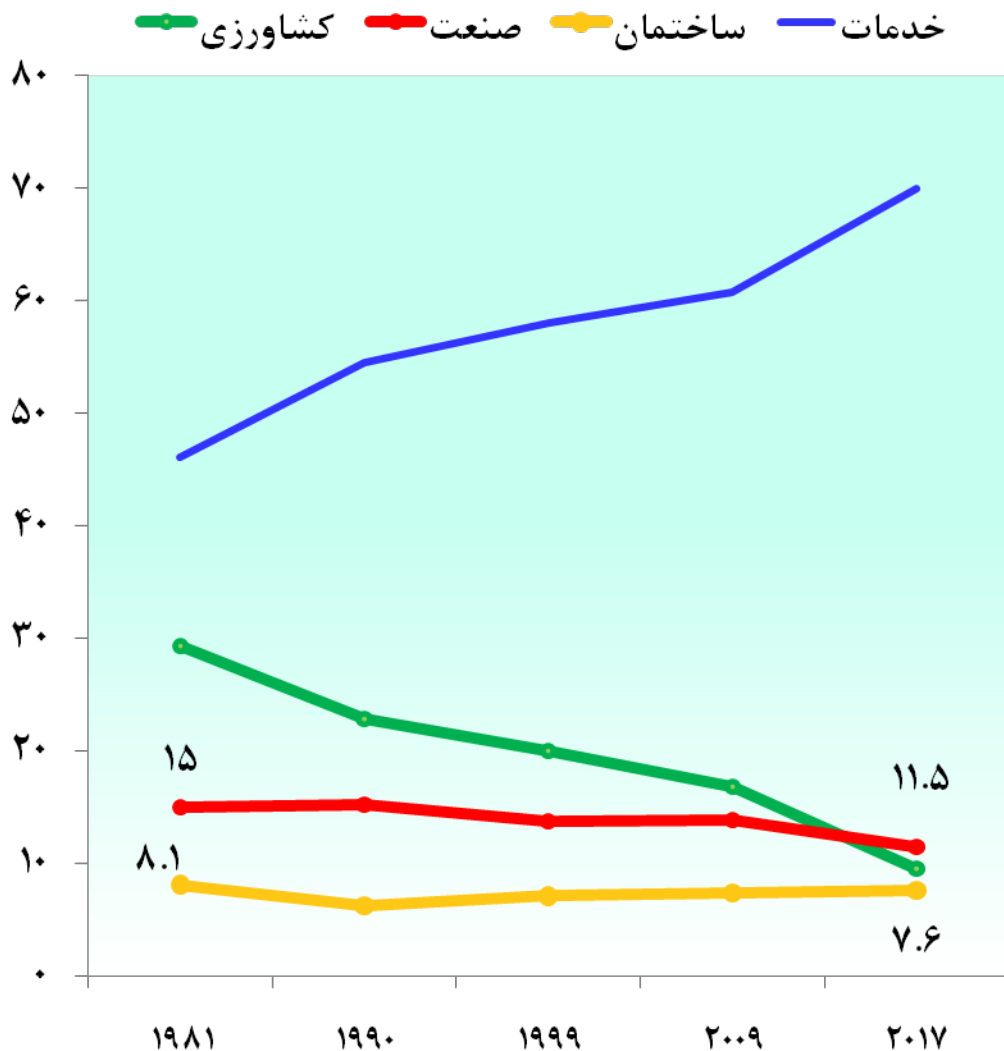
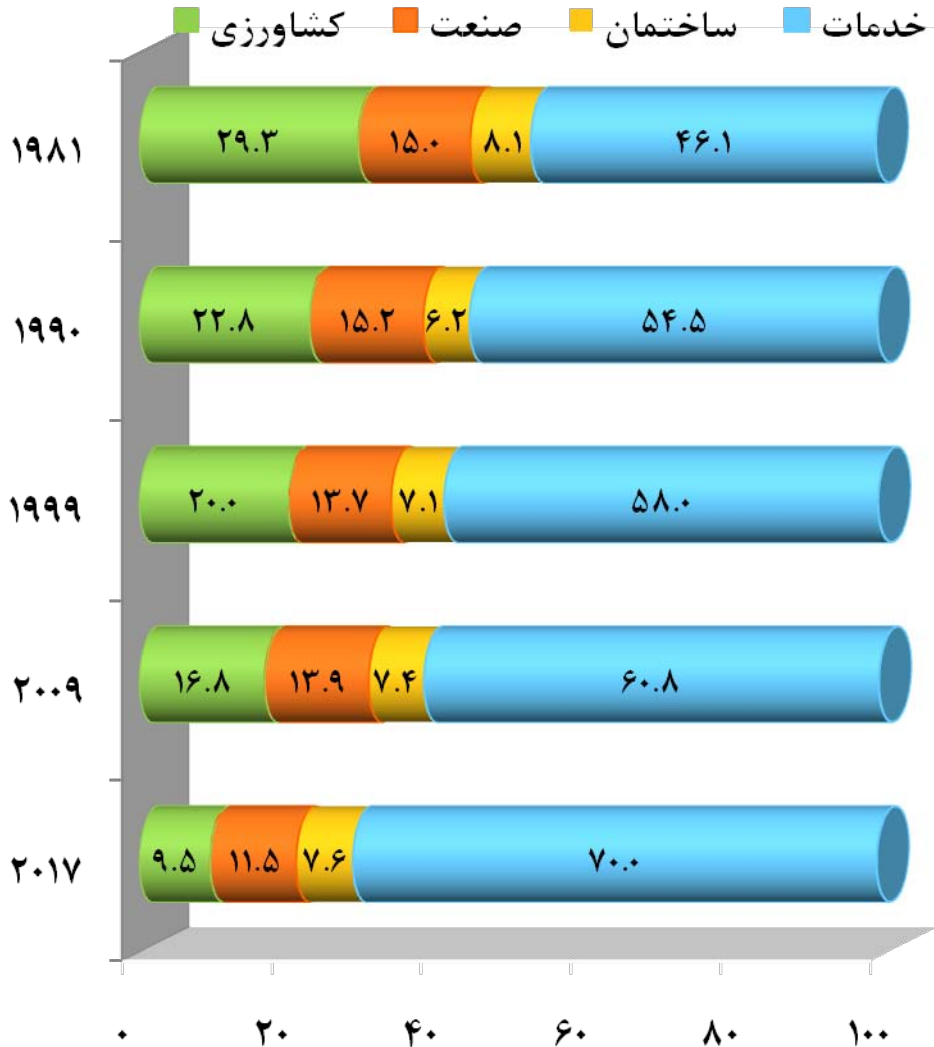




سهم اشتغال بخش های مختلف اقتصادی از کل اشتغال، کاهش

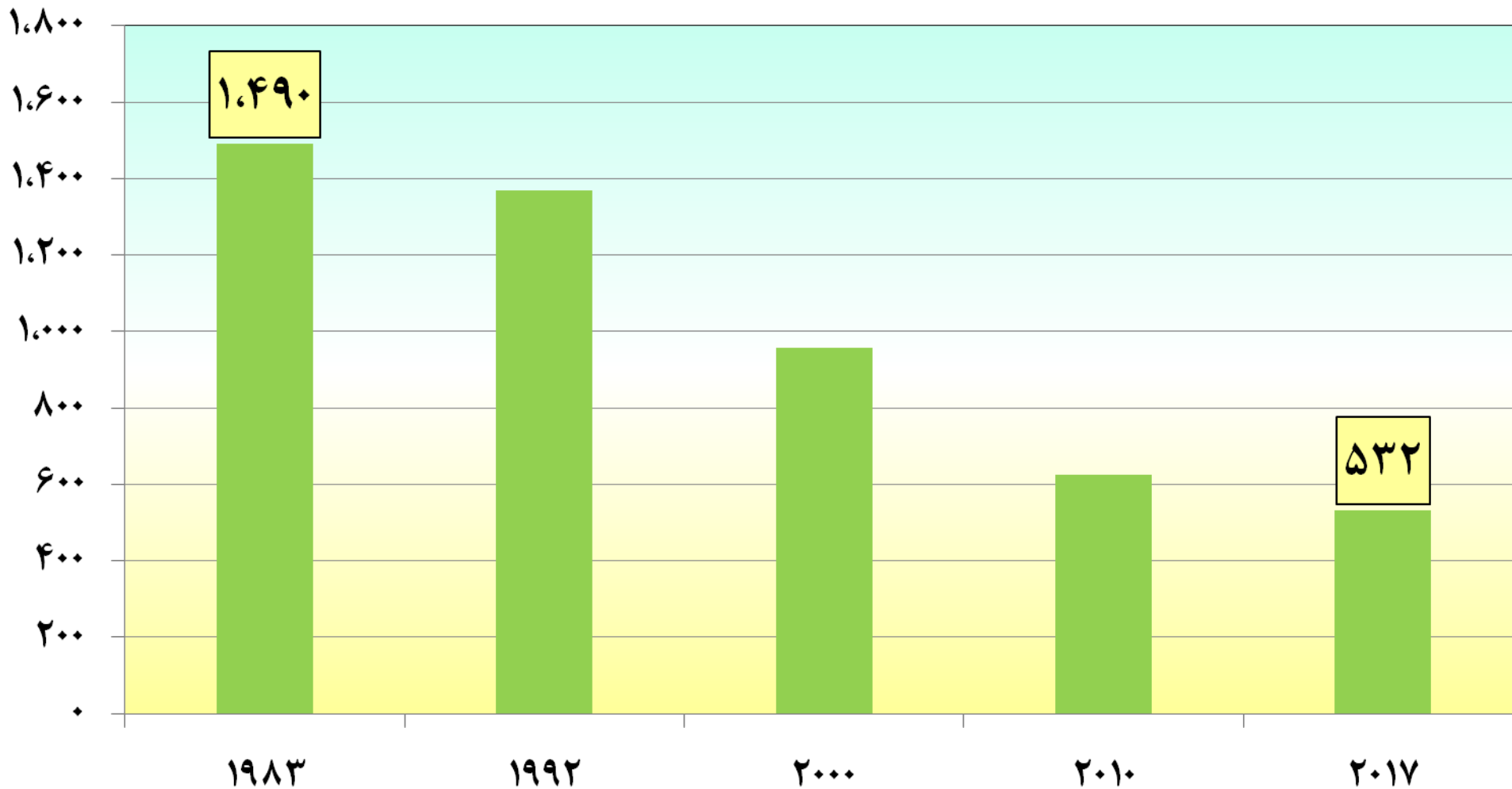
تعداد و سهم اشتغال بخش کشاورزی در برزیل (%)

ارقام : سهم به درصد



سالهای ۱۹۸۳-۲۰۱۷

ارقام : هزار تن



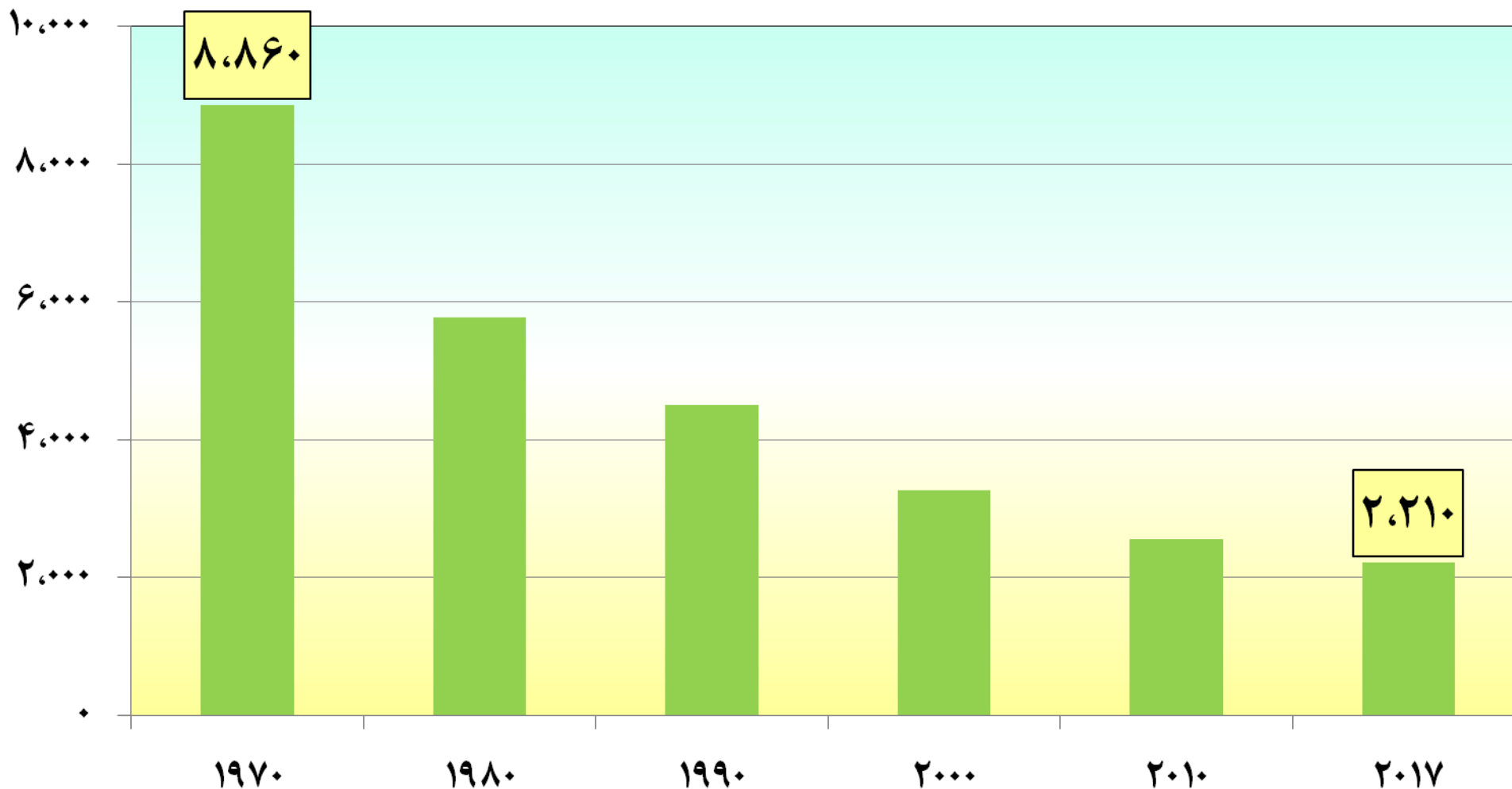
شاغلان بخش کشاورزی در ژاپن



اتاق مشهد
دفتر پژوهش های اقتصاد و توسعه

سالهای ۱۹۷۰-۲۰۱۷

ارقام : هزار تن



ضمیمه ۴
ناکامی در ایجاد اشتغال مولد



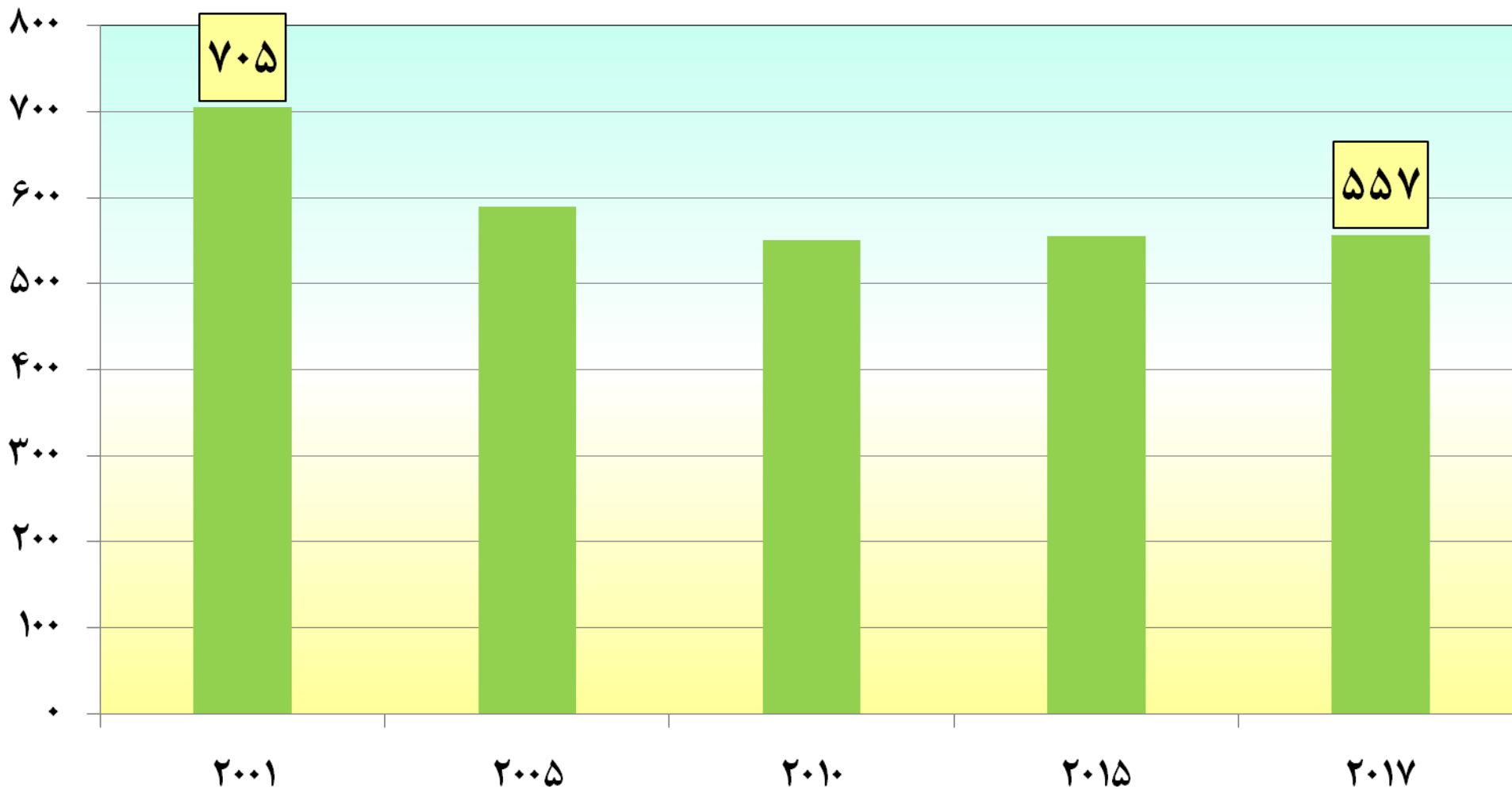
شاغلان بخش کشاورزی در تایوان



اتاق مشهد
دفتر پژوهش های اقتصاد و توسعه

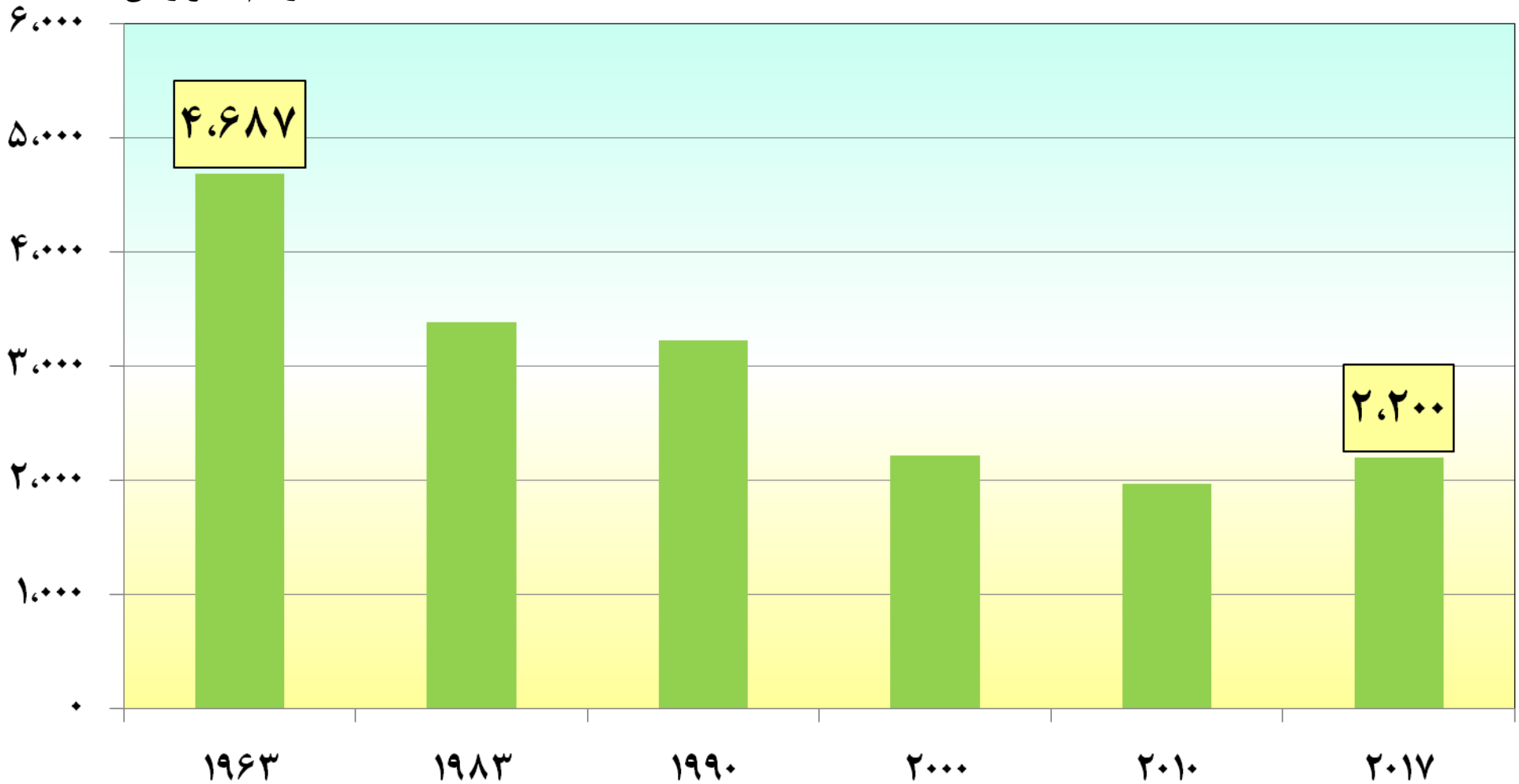
سالهای ۲۰۰۱-۲۰۱۷

ارقام : هزار تن



سالهای ۱۹۶۳-۲۰۱۷

ارقام : هزار تن



سهم شاغلان بخش کشاورزی

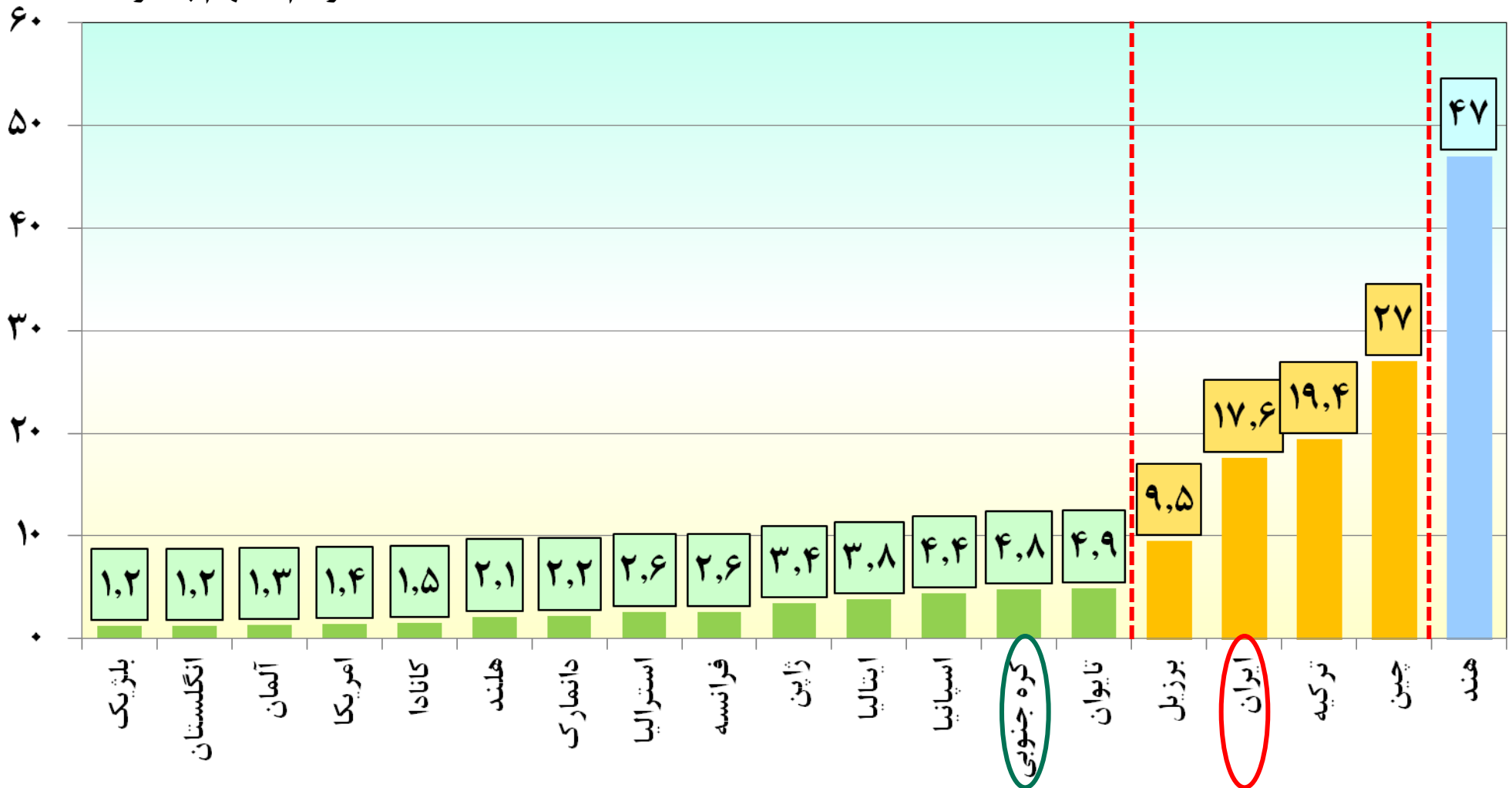


اتاق مشهد

دفتر پژوهش های اقتصاد و توسعه

در کشورهای منتخب - سال ۲۰۱۷

ارقام : سهم به درصد



تغییر سهم اشتغال در بخشهای اقتصادی در کشورهای منتخب، در دوره زمانی بلند مدت



توزیع نیروی انسانی شاغل در بخش ها



اتاق مشهد

دفتر پژوهش های اقتصاد و توسعه

در کشورها و سالهای مختلف

واحد : درصد

کشور	سال	خدمات	صنعت	کشاورزی
انگلیس	۱۷۰۰	۲۵،۰	۱۵،۰	۶۰،۰
	۱۸۲۰	۳۰،۰	۳۰،۰	۴۰،۰
	۱۸۹۰	۴۰،۰	۴۴،۰	۱۶،۰
آمریکا	۱۸۸۰	۲۲،۲	۲۵،۹	۵۱،۹
	۱۹۰۰	۲۷،۰	۳۰،۰	۴۳،۰
	۱۹۲۰	۳۰،۴	۳۸،۷	۳۰،۹
	۱۹۴۰	۳۷،۱	۳۷،۴	۲۵،۵
	۱۹۵۰	۳۹،۳	۴۳،۰	۱۷،۷
ژاپن	۱۸۸۰	۱۲،۶	۶،۵	۸۰،۹
	۱۹۰۰	۱۸،۰	۱۳،۵	۶۸،۵
	۱۹۲۰	۲۵،۱	۲۰،۵	۵۴،۴
	۱۹۴۰	۲۸،۸	۲۶،۹	۴۴،۳
	۱۹۴۸	۲۲،۷	۲۱،۳	۵۶،۰
کره جنوبی	۱۹۶۳	۲۵،۶	۱۱،۲	۶۳،۱
	۱۹۷۰	۳۲،۳	۱۷،۲	۵۰،۴
	۱۹۸۰	۳۷،۳	۲۸،۷	۳۴،۰
	۱۹۹۰	۴۷،۱	۳۵،۰	۱۷،۹
	۱۹۹۶	۵۶،۲	۳۲،۱	۱۱،۷
	۱۹۹۷	۵۷،۸	۳۰،۹	۱۱،۳
	۱۹۹۸	۶۰،۱	۲۷،۵	۱۲،۴
	۱۹۹۹	۶۱،۳	۲۷،۱	۱۱،۶
تایوان	۱۹۵۲	۲۷،۰	۱۶،۹	۵۶،۱
	۱۹۶۰	۲۷،۹	۲۱،۵	۵۰،۷
	۱۹۷۰	۲۹،۹	۳۴،۴	۳۵،۷
	۱۹۸۰	۳۷،۵	۴۲،۹	۱۹،۶
	۱۹۹۰	۴۵،۹	۴۱،۳	۱۲،۹
	۱۹۹۷	۵۳،۵	۳۸،۱	۸،۵

کسری مزمن تراز محصولات کشاورزی کشور



تراز بازرگانی بخش کشاورزی در سال ۱۳۹۶



واحد: (میلیون دلار)

کسری یا مازاد تراز بازرگانی				
وضعیت تراز تجاری	ارزش	واردات	صادرات	
خالص وارد کننده	-۳۶۰	۱،۲۴۰	۸۷۹	گروه دام و طیور و دارویی
خالص صادر کننده	۲۷۵	۱۳۸	۴۱۴	گروه شیلات
خالص وارد کننده	-۵،۷۳۵	۷،۲۰۳	۱،۴۶۸	گروه محصولات زراعی
خالص صادر کننده	۱،۱۲۷	۱،۶۹۵	۲،۸۲۲	گروه محصولات باغی
خالص صادر کننده	۲۱	۴۴	۶۵	جنگل و مرتع
خالص وارد کننده	-۴،۶۷۳	۱۰،۳۲۰	۵،۶۴۸	جمع کل

اثر فن آوری حاصل از توسعه صنعتی، و بهره‌مندی از دانش علوم و دانش ضمنی:

کمک به ارتقاء و بهره‌وری بیشتر محصولات کشاورزی

(مقایسه شگفت واردات و صادرات کشورهای منتخب)





روند مقایسه ای برخی از فاکتورها در بخش کشاورزی در کشورهای منتخب، و تأسف!!

شرح		چین	هند	برزیل	ژاپن	ایران	ترکیه	کره جنوبی	مالزی
کل جمعیت (1) (هزار تن) (سال 2014)		۱.۴۲۱.۳۱۰	۱.۲۹۳.۸۶۰	۲۰۴.۲۱۳	۱۲۸.۱۶۳	۷۸.۴۱۱	۷۷.۰۳۱	۵۰.۳۸۶	۳۰.۲۲۸
اشتغال در بخش کشاورزی (1) (هزار تن)		۲۴۱.۷۱۰ (۲۰۱۳)	۱۹۱.۰۹۶ (۲۰۱۰)	۱۳.۹۸۲ (۲۰۱۳)	۲.۳۳۰ (۲۰۱۳)	۳.۹۱۳ (۲۰۱۳)	۶.۰۱۹ (۲۰۱۳)	۱.۴۵۲ (۲۰۱۴)	۱.۶۶۰ (۲۰۱۴)
زمین های تجهیز شده برای زراعت آبی (سال 2014) برحسب هزار هکتار (1)		۷۰.۴۰۶	۷۰.۴۰۰	۵.۴۰۰	۲.۴۵۸	۹.۶۰۰	۵.۲۱۵	۷۵۳	۳۸۰
صادرات محصولات کشاورزی (2) (میلیارد دلار)	سال ۲۰۱۴	۷۴.۵	۴۳.۵	۸۷.۹	۱۰.۶	۶.۰	۱۸.۴	۱۱.۹	۳۰.۱
	سال ۲۰۱۵	۷۲.۷	۳۵.۴	۸۰.۰	۱۰.۳	۵.۸	۱۷.۲	۱۰.۸	۲۵.۴
	سال ۲۰۱۶	۷۵.۵	۳۳.۹	۷۷.۰	۱۰.۵	۶.۴	۱۶.۶	۱۱.۲	۲۵.۵
واردات محصولات کشاورزی (2) (میلیارد دلار)	سال ۲۰۱۴	۱۷۰.۷	۲۷.۳	۱۳.۵	۸۱.۳	۱۳.۹	۱۸.۱	۳۵.۰	۲۰.۲
	سال ۲۰۱۵	۱۵۹.۶	۲۷.۷	۱۰.۶	۷۳.۴	۱۰.۴	۱۶.۱	۳۳.۰	۱۸.۵
	سال ۲۰۱۶	۱۵۴.۹	۲۹.۰	۱۱.۹	۷۳.۹	۹.۸	۱۵.۶	۳۲.۵	۱۷.۵

مقایسه شاخص های اشتغال در بخش های مختلف اقتصاد و نسبت های آن:

عدم تعادل های مشهود، ناکارآمدی واضح و
عدم اهلیت حرفه ای بسیاری از تصمیم
گیران اقتصادی کشور





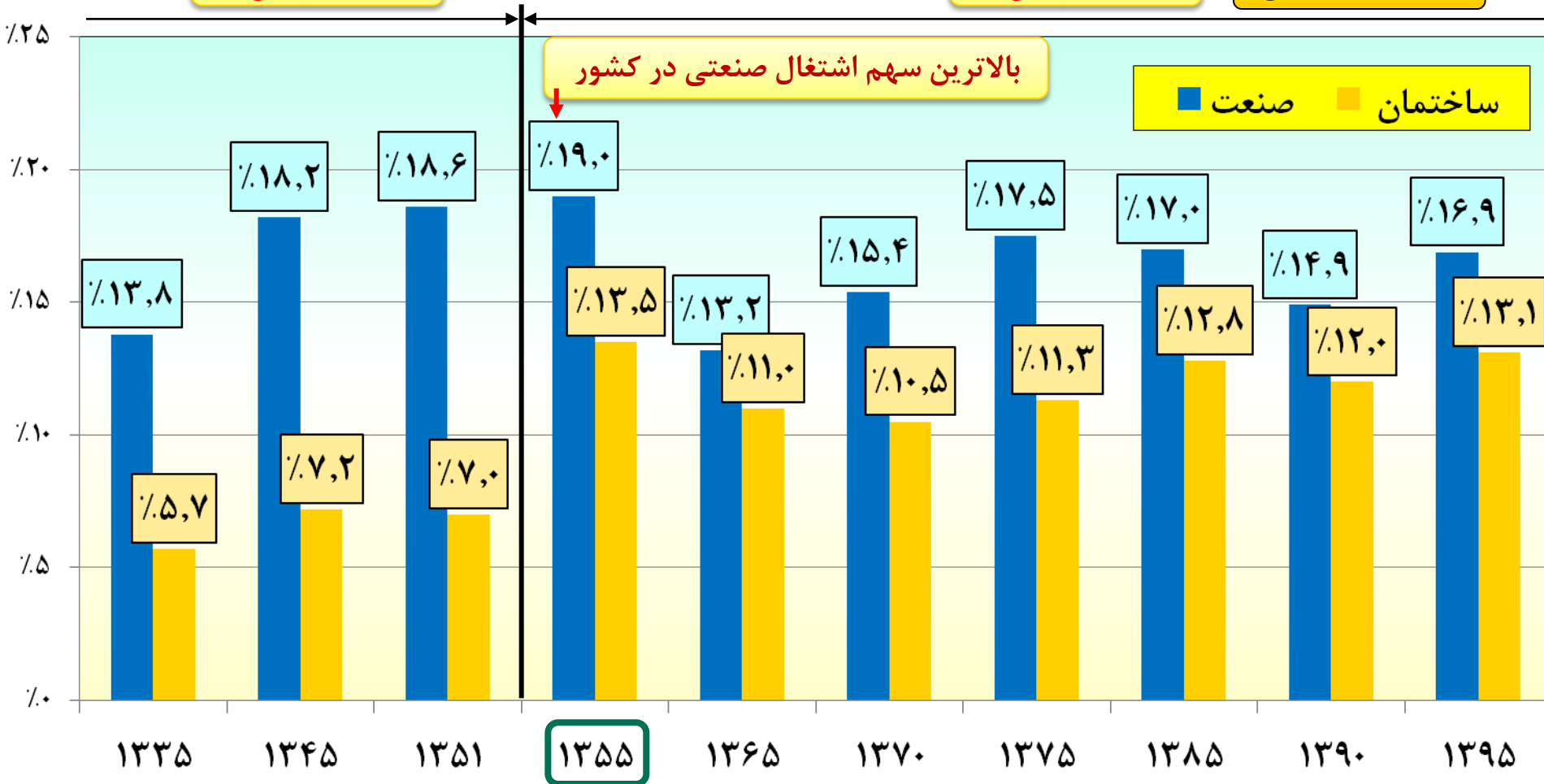
سهم شاغلان بخش ساخت صنعتی و ساختمان از کل اشتغال در ایران سالهای ۱۳۳۵-۱۳۹۵

ارقام : درصد

پیش از افزایش
درآمدهای نفتی

پس از افزایش
درآمدهای نفتی

محاسبات تحقیق



بالاترین سهم اشتغال صنعتی در کشور

صنعت ساختمان

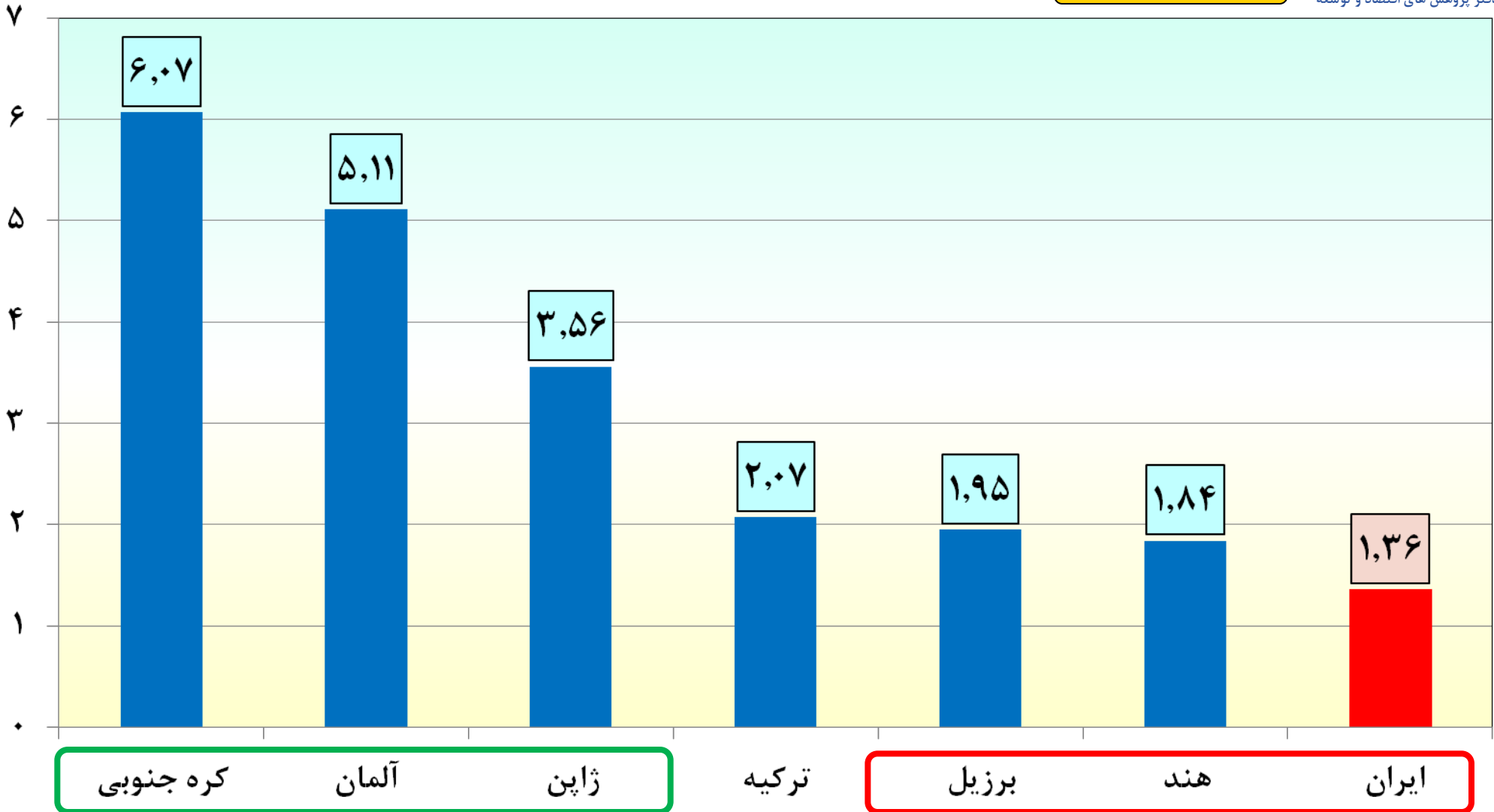
مأخذ: ۱- مرکز آمار ایران، سالنامه آماری، سال های ۱۳۴۵، ۱۳۵۹، ۱۳۵۶، ۱۳۶۷، ۱۳۷۳، ۱۳۸۴، ۱۳۸۶ و ۱۳۹۱

۲- مرکز آمار ایران، داده ها و اطلاعات آماری، جمعیت و نیروی کار، نیروی کار، جداول آماری، شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر برحسب گروه های عمده فعالیت اقتصادی - کل سال ۱۳۹۵

نسبت ارزش افزوده بخش ساخت صنعتی به ساختمان

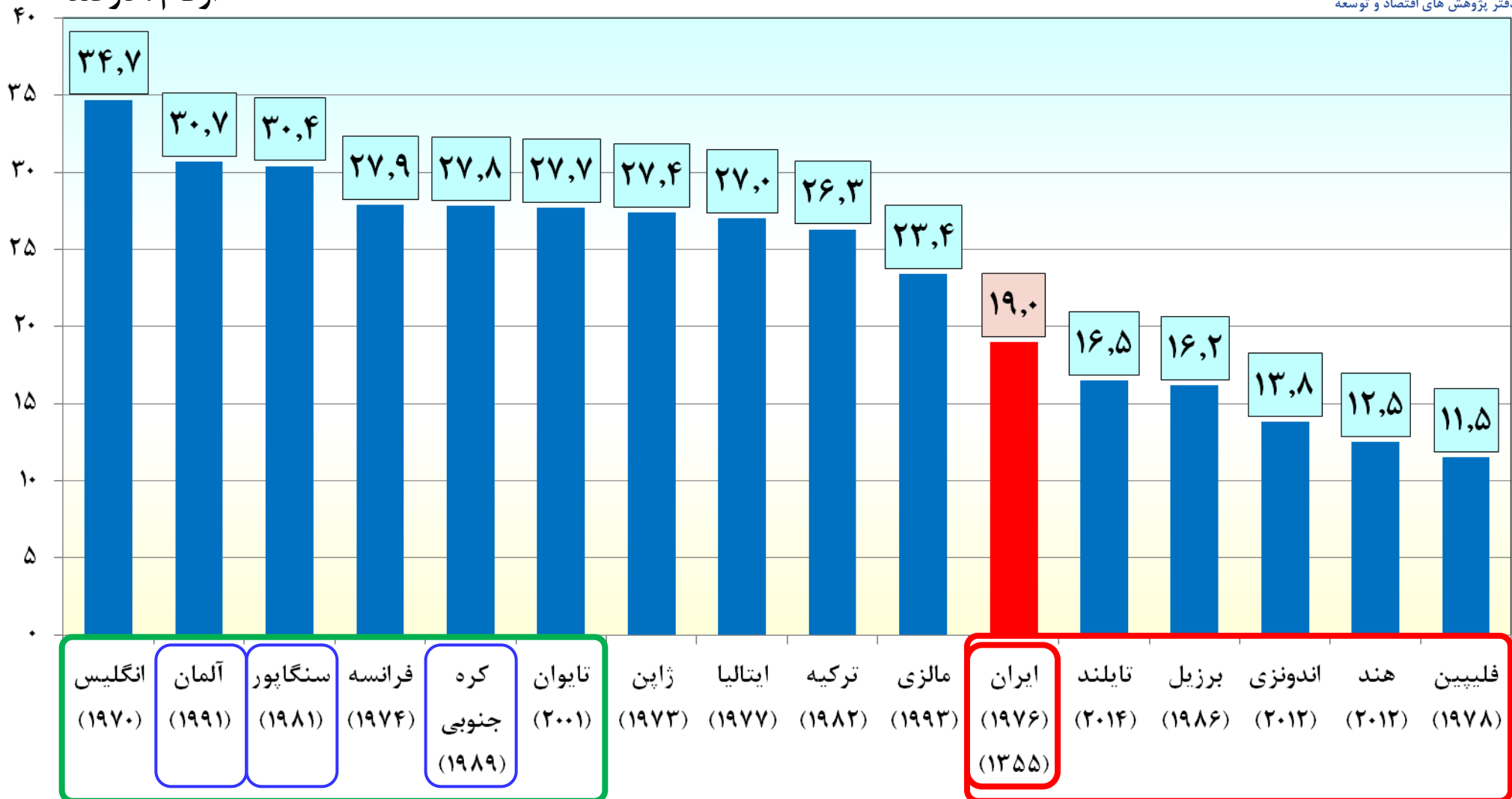
در سال ۲۰۱۴ (برابر)

محاسبات تحقیق



بالاترین سهم اشتغال بخش ساخت صنعتی از کل اشتغال (%) در کشورهای منتخب

ارقام : درصد



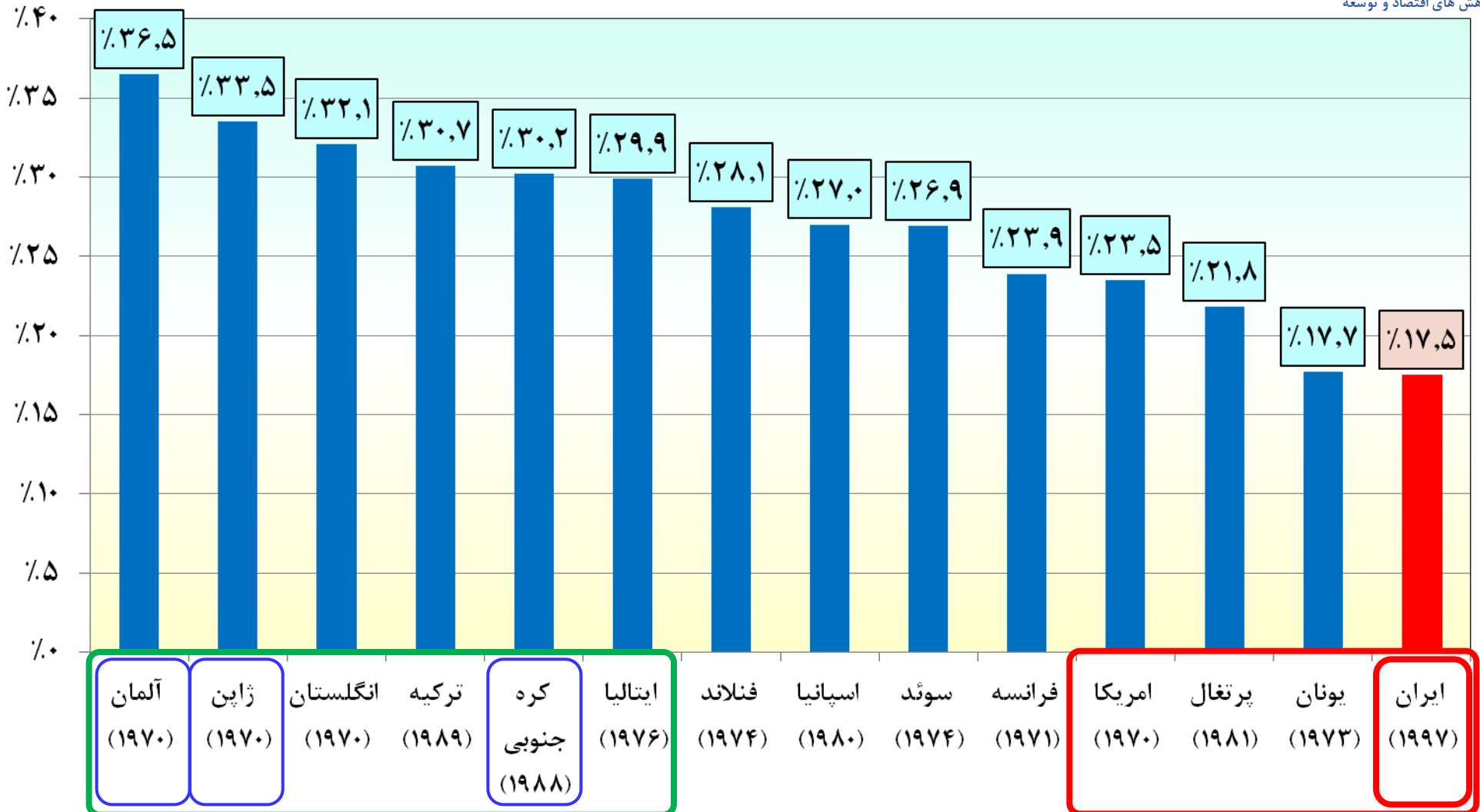
محاسبات تحقیق

مأخذ : ۱- سازمان بین المللی کار <http://www.ILO.org>

۲- مرکز آمار ایران، سالنامه آماری کشور، سالهای مختلف

* آمار ایران از سالنامه آماری مرکز آمار جمع آوری شده است.

بالاترین سهم ارزش افزوده بخش ساخت صنعتی از GDP (%) در کشورهای منتخب



مأخذ: ۱- <http://stats.oecd.org>

۲- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، آمار و داده ها، حساب های ملی، حساب های ملی سالانه، سری زمانی حساب های ملی ایران بر اساس سال پایه ۱۳۸۳

* آمار ایران از بانک مرکزی جمهوری اسلامی جمع آوری شده است.



ضمیمه ۵ :

اثرات بی برنامه گی در ریخت
و پاش منابع ریالی و ارزی
در بخش های غیرمولد و نتایج
سوء آن در اقتصاد





یکی دیگر از تبعات اقتصاد نفتی و وابستگی جامعه به الگوهای مصرفی، گسترده شدن بی‌ضابطه بخش مالی و پولی اقتصاد بدون هماهنگی با ساختارهای مولد تولیدی آن است. از سوی دیگر، **دولت در شرایطی که می‌تواند با توسل به نفت به راحتی دایره هزینه‌کردهای کم بازده بعضاً ناپایدار و ناکارآمد** و صرفاً پوپولیستی و سیاسی خود را گسترش دهد، همواره از این منبع به ظاهر بی‌پایان تا حد ممکن سوءاستفاده کرده است. مستندات فراوانی از کارشناسان صاحب علم و تجربه وجود دارد {صفحات ۲۰۶-۱۹۹} که مملو از گزارش‌ها، درخواست‌ها و برنامه‌هایی است که خواستار پایان دادن به وابستگی دولت به درآمدهای نفتی بوده و هیچ‌یک به سرانجام مشخصی ختم نشده است. بخش مهم‌تر نحوه هزینه‌کرد دولت نه تنها در هزینه‌های جاری دستمزد و حقوق که بسیار متورم و ناکارآمد است، بلکه در چگونگی خرج‌کرد بودجه‌های عمرانی نیز مشاهده می‌شود. اعتباراتی که صرفاً سبب ایجاد پروژه‌های زیان‌ده شده و مسبب انحراف منابع و اعتبارات بانکی نیز در اقتصاد ایران گردیده است. واردات در این زمینه مجدداً به کمک



تأمین منابع و مواد اولیه ساخت‌ساز عمرانی کشور {صفحه ۲۰۴} آمده و به نوعی دایره داد و ستد پیمانکاران دولتی و واردکنندگان را تقویت می‌کند. اما در این میان حداقل تلاشی که به منظور تأمین بخشی از نیازهای ساخت و ساز کشور صورت می‌گیرد، **با دامپینگ واردکنندگان و قراردادهای پیمانکاری مواجه شده** و از حیز انتفاع خارج می‌شود و در بدترین شرایط با اخذ وام‌های خارجی {صفحه ۲۰۲} و ایجاد طرح‌های غیراقتصادی، بحران بدهی‌ها را سبب‌ساز می‌شود. در مجموع ساخت و سازهای عمرانی و حتی پروژه‌های صنعتی دولتی پس از سال‌ها هزینه‌بر بودن به بخش‌های خصوص با شرایط خاص واگذار می‌شود که خود این مسئله زمینه‌ساز بخش دیگری از ناکارآمدی‌ها و بحران‌های آتی جامعه می‌شود. سیل ابتدای سال ۱۳۹۸، **دُمَل ناکارآمدی‌ها و بحران‌ها** را، همچون معضلات بیش از یک دهه گذشته اقتصاد کشورمان، بیشتر نمایان نمود.

یک کشور چند بار باید از یک سوراخ گزیده شود؟

ضمیمه ۵

آسیب دیدن کشور از یک اشتباه چند بار؟

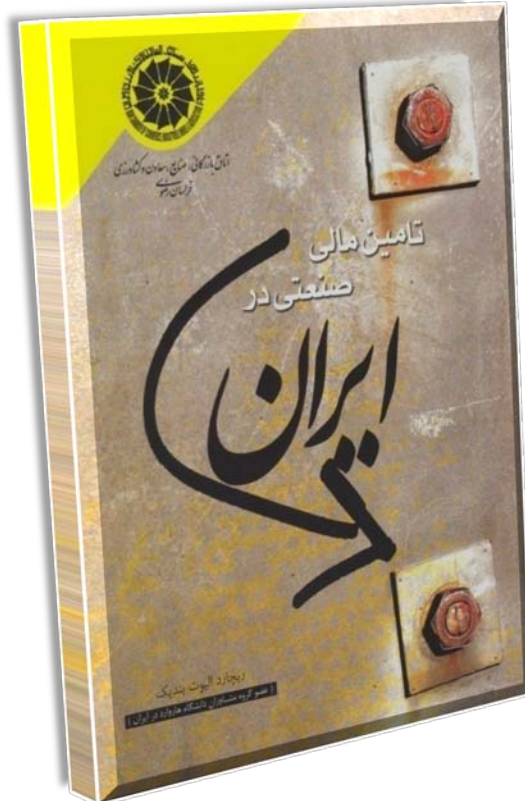


ریچارد الیوت بندیک

نام کتاب : تامین مالی صنعتی در ایران

ترجمه : اصلا ن قودجانی

ناشر: اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی خراسان رضوی



گروه مشاوران دانشگاه
هاروارد که از سال ۱۳۳۷ الی
۱۳۴۲ برای کمک به تدوین
برنامه سوم عمرانی کشور
در ایران حضور داشتند.



کسری بودجه ، ساخت وسازه‌های غیرمولد و رشد تقاضای لجام گسیخته واردات

صفحه ۱ از ۳

مثلاً فراوانی ارز خارجی و ثبات نسبی قیمت‌ها در یک دوره سه ساله منجر به تورم شد و چیزی نمانده بود که به

ورشکستگی منجر گردد. علت آن اوضاع چیزی جز سهل انگاری مالی و ریخت و پاش منابع برای

اهداف غیرتولیدی نبود.

چون بخش بزرگی از ارزهای وارد شده در قالب پول درآمدند، عرضه پول دو برابر گشت و وام‌های بانکی به بخش خصوصی در فاصله سال‌های ۱۳۳۶ تا ۱۳۳۹ بیش از سه برابر شد. قیمت‌ها مدتی کوتاه به علت افزایش تولید و واردات کالاهای خارجی مهار شدند ولی روند تورم به زودی شدت گرفت. با این حال کسری بودجه و گسترش وام دهی، موجب رشدی متناسب با حجم آن کسری‌ها و وام‌ها در بخش تولید نشد و در عوض

عمدتاً به افزایش موجودی کالا در انبارها، مصرف کالاهای اقساطی، خانه‌های مجلل، دلالی در حوزه مستغلات و افزایش هزینه‌های جاری حکومت منجر شد. مخارج سرمایه‌ای نیز به تنگناهای قیمت‌ها در کوتاه مدت دامن زد. بخش اعظم سرمایه‌گذاری حکومتی به ساخت و سازه‌های غیرمولد در تأسیسات نظامی اختصاص یافت و سرمایه‌گذاری‌های توسعه‌ای هم - به ویژه در طرح‌هایی از نوع آبر سازه‌ها - پس از مدتی نسبتاً طولانی به



بی انضباطی دولت، بحران و خدشه اعتباری کشور و تحقیر در پذیرش شروط

صفحه ۲ از ۳

افزایش تولید کالاها می انجامد. به این ترتیب قیمت ها که در دوره ۱۳۳۴ تا ۱۳۳۶ فقط ۱۰ درصد زیاد شده

بودند، از سال ۱۳۳۷ سالانه ۱۰ درصد رشد کردند. در حالی که صادرات غیرنفتی **ثابت مانده بود**، **رشد تقاضای**

لجام گسیخته موجب گشت واردات در فاصله سال های ۱۳۳۴ تا ۱۳۳۹ شش برابر شود.

کنار هم قرار گرفتن عواملی مانند وام های سهل الوصول، افزایش قیمت ها، **آزاد بودن خرید و فروش ارز و**

واردات بی حد و حساب، در نهایت باعث **کاهش چشمگیر در ذخایر ارزهای خارجی** - بیش از ۱۰۰ میلیون

دلار بین اسفند ۱۳۳۶ تا خرداد ۱۳۳۹ - شد.

در تابستان ۱۳۳۹ **ذخائر غیر مسدود ارزی**، فقط معادل **یک ماه** از واردات کشور بود که اگر قرار بود واردات

کالاهای سرمایه ای و مواد اولیه ضروری ادامه یابد و در عین حال بازپرداخت بدهی های خارجی به درستی

انجام شود، **ذخیره خطرناکی محسوب می شد**. **همچنین معلوم شد که واردات لجام گسیخته نمی تواند**

برای مهار کردن قیمت ها باز هم ادامه یابد. وقتی بارندگی در سال ۱۳۳۸ به شدت کم شد و تولیدات

کشاورزی کاهش یافتند، **ضربه ای دیگر به ثبات اقتصادی وارد شد**.



بخش خصوصی و تاوان بی توجهی دولتها



اما مسؤولان حکومتی ایران با وجود وخیم شدن نشانه‌های خطر، چندان اعتنائی به ضرورت پیروی از انضباط

مالی و اقدامات تثبیت کننده نکردند. در بودجه سال ۱۳۳۹ هیچ کاری برای استقرار خط مشی مالی مطمئن و

ضد تورمی انجام نشد و تنها اقداماتی پراکنده و بی حاصل در پیش گرفته شد که ناشی از موج واردات غیر

اساسی و مصرف ارز بود. کاهش بیش از اندازه ذخایر ارزهای خارجی بالأخره - دقیقاً هنگامی که معلوم شد

توفیق برنامه دوم به اخذ وام‌های هنگفت خارجی وابسته است - به شدت به رتبه بندی اعتباری بین المللی

ایران آسیب زد. پس از مذاکرات مفصل و با مخالفت‌های گسترده در بدنه حکومت، ایران بالاخره پذیرفت در

آستانه بحران شهریور ۱۳۳۹ به تنظیم یک برنامه تثبیت پردازد که پیش شرط خط اعتباری ۳۵ میلیون دلاری

«صندوق بین المللی پول» بود.

تحولات بعدی نشان داد که مسؤولان وظیفه شناس بانک مرکزی چندان نفوذی بر وزرای دولت ندارند و مخارج

حکومتی، علیرغم تعهدات کشور به صندوق بین المللی پول «صندوق بین الملل پول»، بی سر و سامان باقی

ماند. بار برنامه تثبیت عمدتاً بر دوش بخش خصوصی افتاد.

یک کشور چند بار باید از یک سوراخ گزیده شود؟



George B. Baldwin

Planning and Development in Iran, The
John Hopkins Press,
1967



گروه مشاوران دانشگاه هاروارد



بی میلی شایع در اکثر مسئولان ارشد حکومتی برای مواجه شدن با مسئولیتهای توسعه - و جدی

قلمداد کردن توسعه - به شکلهای بیشمار عیان شده است؛ در نادیده گرفتن کارشناسان خارجی که

برخورداری از خدمات ایشان، درخواست شده بود؛ در کوتاهی در زمینه فروش کارخانه های دولتی

گزینش شده ای که مدتهاست توافق شده است به بخش خصوصی فروخته شوند؛ در فروگذاردن از

هرگونه اقدام درباره کاهش رو به رشد و سریع ذخائر ارزی در سالهای ۱۳۳۷ تا ۱۳۳۹ تا اینکه فقط

اقدامات اضطراری توانست راهگشا شود؛ در انتصاب اشخاص ناکارآموده در

مناصب مهم بلند پایه؛ در شکست مکرر برای انجام دادن کارها پس از بارها قول دادن به

انجام دادن آنها؛ و در موضعگیری بی اندازه مسامحه کارانه و حمایت گرانه از نظام فاسدی که تعیین

میکرد طرحهای حکومتی به دست چه کسانی بیفتد و گاهی بر استاندارد عملکرد پیمانکاران نیز اثر

میگذاشت. بارزترین نشانه آن بی توجهی به توسعه، بی میلی بسیاری از وزراء به اداره وزارتخانه



های خود به شکلی بود که به شکل منطقی به نیاز حکومت به پاسخگویی مالی توجه شود. آنگونه فقدان انسجام و انضباط، به معنای ناتوانی حکومت در حفظ مخارج غیرتوسعه ای و تضمین کردن استانداردهای مطلوب برای اداره امور مالی، به گونه ای بود که بتوان به تعهدات بودجه ای عمل کرد و مجریان از پول کافی برای اجرای آنچه که قصد داشتند انجام دهند، برخوردار شده، همچنین برای تأمین افزایش بی چون و چرای هزینه های حکومت - که بخشی از فرآیند توسعه بود - به افزایش مالیاتها پردازند. حکومت علاوه بر آن که هیچکاری برای ایجاد مالیاتهای جدید در خلال سالهای رشد سریع بودجه خود نکرد، در وزارت دارائی نیز هیچکس را مسؤول بررسی آن معضل نکرد. نتیجه گریزناپذیر این فقدان جدیت برای افزودن به درآمدهای عمومی و محدود کردن مخارج آن، کسری بودجه مزمن، آن هم کسری ناخواسته ای بود که باعث شکست توسعه میشود.



صفحه ۳ از ۳

منشأ معضلات بودجه ای اخیر در ایران، **بداقبالی** یا (آنطور که برخی شکایت میکنند) کوتاهیِ دوستان ایران در ارائه کمک‌هایی که قول داده بوده اند، **نیست**. منشأ آن مشکلات در ارزشهای سیاسی و اخلاقی نهفته است که سالهاست بر حکومت تهران حاکم بوده اند و اگر کشور بخواهد پس از این باز هم صلاحیت دریافت کمک‌های خارجی - طبق هرگونه معیار منطقی برای عملکرد خود - را به دست آورد، باید آن ارزشها کنار گذاشته شوند.

اگر ایران مهار بودجه عادی خود را در دست نگیرد (امری که بدون تعهد جدی تر به توسعه - نسبت به آنچه تا به امروز دیده شده است - محقق نمیشود) **حکومت‌های امروز** نیز ناگزیر به تکرار چیزی هستند که در گذشته بارها رخ داده است، یعنی آنان بخش بزرگ و بزرگتری از درآمد نفتی کشور را از طرح‌های توسعه دریغ کرده، برای تأمین بودجه عادی که احاطه کافی بر آن وجود ندارد، مصرف میکنند.



ضمیمه ۶:

رکن و ستون اصلی دیگر
کشورها در نیل به پیشرفت
و توسعه یافتگی چه بود؟!:
استقلال دولت از ذینفعان





این ضمیمه به دنبال طرح پرسش‌های زیر است:

محور اساسی درپیش گرفته‌ها و الزامات آن در دیگر کشورها، در حالیکه زمانی در شمول عقب مانده‌ترین و فقیرترین کشورها از منظر اقتصاد و توسعه بوده‌اند لیکن اکنون جزو کشورهای توسعه یافته قرار گرفته‌اند، چه بوده که موفق

گردیدند ولی ما جاماندیم؟ **اکسیر موفقیت آنان، استقلال دولت‌ها از ذینفعان بوده است.**

تحلیل اقتصاددانان معتبر {صفحه ۲۱۱} در خصوص تجربه کره و همچنین گفتار نوبلیست برجسته اقتصاد، ژان تیرول، در این ضمیمه {صفحه ۲۱۳} برای ملاحظه قرار گرفته است.

چرا واردات در اقتصاد ایران نمیتواند عقلانی گردد؟ **چرا مسئله قاچاق**، با وجود پشتیبانی رهبرانقلاب و خواسته صریح ایشان {صفحه ۲۱۸}، همچنان در تمامی سطوح جاری و ساری شده و تقریباً می‌توان گفت به امر نهادینه شده‌ای تبدیل شده است؟ ذینفعان از چه میزان قدرت برخوردار هستند که نمی‌توان جلوی زیاده‌خواهی آنها را گرفت؟ و شگرد واردکنندگان برای فرار از قواعد و مقررات {صفحات ۲۱۹-۲۲۲} کشور چیست؟ آیا میتوان تصور نمود که «**تاجر باشی**

های مدرن»، بدون آنکه بیرق اجنبی برفراز خانه آنها عیان و در اهتراز باشد، هنوز یکه تازی میکنند؟

اصلی ترین مشخصه رفتاری دولت های کشورهای عقب مانده که اکنون توسعه یافته اند چه بود؟:

استقلال از دینفعان!



TOM HEWITT

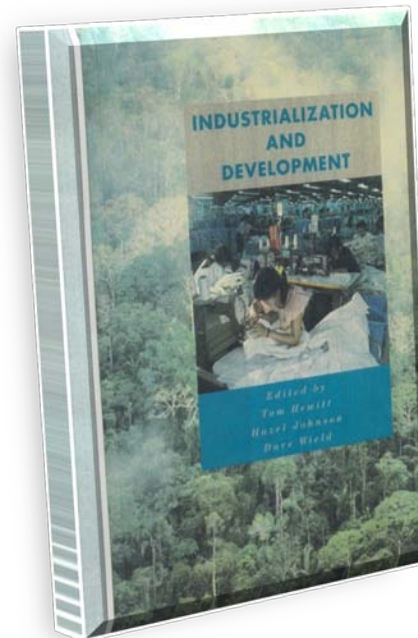


تام هیویت

نام کتاب : **صنعتی شدن و توسعه**

ترجمه : دکتر طاهره قادری

نشر: دانشگاه علامه طباطبایی سال ۱۳۷۷



عامل حیاتی
برای توسعه،
مستقل بودن
دولت از
گروههای ذینفع
میباشد



" تجربه کره جنوبی از سال ۱۹۶۱ به بعد نشان

می دهد که دولتی با درجه بالائی از استقلال در برابر

گروههای صاحب منفعت و با دیوان سالاری کارآ و

تعهدی قوی نسبت به رشد اقتصادی، در عمل

می تواند به نتایج تحسین برانگیزی دست یابد."



Jean Tirole

مصاحبه نوبلیست اقتصاد با یورو نیوز

Date 2014.10.17

اقتصاد بازار، نیازمند
دولت مقتدرِ مستقل
از دینفعان است



نظام اقتصادی - از جمله **نظام اقتصادی بازار - به حکومت**

قدرتمند نیاز دارد. حکومت پیشرفته، حکومتی است که سبک بار

و در عین حال قدرتمند باشد. سبک بار بودن به معنای بیش از

حد بزرگ نشدن است و قدرتمندی به معنای **قابلیت ضمانت**

اجرای قواعد رقابتی، و البته توزیع ثروت به واسطه مالیات ستانی

است تا به این ترتیب از **انحصارها در عرضه** جلوگیری شود. **چنان**

حکومتی است که جلوی گروه‌های اعمال نفوذ می‌ایستد و

اصلاحات انجام میدهد.



آشکار است که در اروپای شمالی کارها را بهتر از اروپای جنوبی انجام می دهند. گمان میکنم لازم است به نمونه های شمال اروپا دقت کنیم که مانند ما یک الگوی اجتماعی دارند و به آن پایبند هستند ولی در عین حال می دانند چگونه باید اصلاحات را انجام دهند تا به این مفهوم جدید از حکومت دست یابند: حکومتی کار آمدتر است که تمام دارائی هایش را حفظ می کند.



ضمیمه ۱-۶:

مصادیقی از ذینفعان و
قدرت عمل آنها
در ایران؟!



بیانات مقام معظم رهبری در خصوص: تولید داخل و آتش زدن کالای قاچاق



" تکیه میکنیم روی تولید داخلی. بنده این‌همه تکیه کرده‌ام بر روی مصرف تولیدات داخلی. الان هم دارم به شما می‌گویم، به مردم عزیز کشورمان می‌گویم، بروید سراغ مصرف تولید داخلی، کارگر ایرانی را ترویج کنید، کار ایرانی را ترویج کنید.

متأسفانه واقعیت قضیه این‌جور نیست. در بخش‌های مختلف -فرض کنید در وسائل زندگی منزل- کارخانه‌های داخلی مشغول کارند، جنس مرغوب و خوب و برابر با جنس خارجی، گاهی هم بهتر از جنس خارجی، تولید میکنند اما بازار که شما می‌روید، می‌بینید همه‌اش جنس خارجی است؛ چرا؟ اینها از کجا می‌آید؟ تأکید بنده بر روی اینکه جلوگیری از واردات محصولاتی که مشابه داخلی دارد، به‌خاطر این است؛ راه این است."

"در موضوع [قاچاق، بنده به مسئولین گفته‌ام که آقا جان! وقتی شما آن باند قاچاقچی را پیدا میکنید و آن جنس کلان قاچاق را که چند هزار تن وزن آن است، وارد کشور میکنید،

این جنس را جلوی چشم همه آتش بزنید؛ ضربه بزنید به

قاچاقچی، به جنس دارای مشابه داخلی. **خب معلوم است وقتی که جنس خارجی وارد**

شد - چه از مبادی ورودی قانونی مثل گمرک و امثال اینها، چه از مبادی قاچاق که متأسفانه خیلی هم زیاد است - تولید داخلی میخوابد. وقتی تولید داخلی خوابید، همین وضعی پیش می‌آید که امروز هست: جوان ما بیکار میشود، اشتغال ما کم میشود، رکود بر کشور حاکم میشود، وضع

زندگی و معیشت مردم دشوار میشود. اینها را که دیگر از طریق ارتباط با آمریکا

و یا اروپا نمیشود حل کرد، اینها را خودمان باید حل بکنیم. اینها کارهایی است که به

عهده‌ی خود ما است؛ راه این است.."

شگرد وارداتی‌ها برای فشار به دولت؛ واردات بدون ثبت سفارش و دیو در گمرک



مهندس محمد رضا مودودی
سرپرست سازمان توسعه تجارت ایران



شگرد وارداتی‌ها برای فشار به دولت؛ واردات بدون ثبت سفارش و دیو در گمرک

– شگرد وارداتی‌ها برای فشار به دولت؛ واردات بدون ثبت سفارش و دیو در گمرک

سرپرست سازمان توسعه تجارت گفت: برخی افراد قبل از ثبت سفارش واردات انجام می‌دهند و در

داخل گمرکات به حدی دیو قرار می‌دهند **تا دولت تحت فشار قرار گیرد و درباره آنها تصمیم‌گیری**

کند.

محمدرضا مودودی سرپرست سازمان توسعه تجارت در گفتگو با خبرنگار اقتصادی خبرگزاری تسنیم، **درباره**

رسوب برخی از کالاها در گمرک، اظهار کرد: برای ما تولید بسیار مورد اهمیت است و اگر مواد

اولیه تولید در گمرک رسوب کرده باشد حتی با کمک قوه قضائیه مسائل آنها را حل و فصل می‌کنیم.

شگرد وارداتچی‌ها برای فشار به دولت؛ واردات بدون ثبت سفارش و دپو در گمرک

وی افزود: حتی اگر مشکل قانونی برای ورود این وجود داشته است، قوه قضائیه معمولاً همکاری‌های زیادی دارد تا کالا بلافاصله آزاد شود، بنابراین واردکنندگان اگر مسیر قانونی را برای واردات محصول طی کرده باشند، مشکلی نخواهند داشت.

سرپرست سازمان توسعه تجارت ادامه داد: **اما مشکل از آنجا آغاز می‌شود که برخی افراد قبل از**

ثبت سفارش واردات انجام می‌دهند و در داخل گمرکات به حدی دپو قرار می‌دهند تا دولت

تحت فشار قرار گیرد و درباره آنها تصمیم‌گیری کند. اما ممکن است این کالاها جز

کالاهای ضروری نباشند که ما بخواهیم به آنها ارز اختصاص دهیم وی تصریح کرد: **با این**

وجود دولت همراهی می‌کند اما در حقیقت، این کار نباید تبدیل به یک رویه برای واردات شود، زیرا اگر

قرار باشد دولت تحت فشار اجازه ترخیص کالا دهد، بلافاصله دوباره انبارها و بنادر

پر می‌شود و افراد خواهان ترخیص کالاهای جدیدی هستند که در اولویت قرار ندارند.

شگرد وارداتی‌ها برای فشار به دولت؛ واردات بدون ثبت سفارش و دیو در گمرک

– بسیاری از خودروهای مانده در گمرک ثبت سفارش نشده‌اند

مودودی گفت: به طور مثال خیلی از خودروهائی که اکنون در گمرک مانده است ثبت

سفارش درستی برای آنها انجام نشده است و مراحل را به طور کامل طی نکرده‌اند یا اصلاً برای

واردات آنها ثبت سفارشی نشده است.

وی افزود: برخی از اقلام نیز که واردات آنها ممنوع است و در لیست ۱۳۴۹ کالایی ممنوعه قرار

دارند، در گمرک تخلیه می‌شوند و واردکننده این انتظار را دارد که وقتی به زمان متروکه

شدن کالاهایش نزدیک می‌شود ترخیص انجام شود و می‌گویند که منابع مملکت و ملی در

حال از بین رفتن است و انتظار تعیین تکلیف دارد.

سرپرست سازمان توسعه تجارت گفت: دولت با یک رویگری در حال پرداختن به این موضع است و **جرایم** این

افراد سرچایش است و برای حمایت از بخش تولید نیز مراقب است که کمبودی را در بخش منابع اولیه وجود

نداشته باشیم.



ضمیمه ۷ :

چگونگی عملکرد مصمم وقاطعانه
کشورهای عقب مانده ولی اکنون
توسعه یافته، با بخش های غیرمولد؟:
نبود رودر بایستی در انتخاب اولویت
بخش های مولد





نخست این که سرمایه‌گذاری صنعتی، نیازمند تجمیع پس‌اندازها در اقتصاد کشور است. حال این پس‌اندازها یا بایستی توسط ساختار تولیدی کشور و به نوعی برداشت از مازادهای اقتصادی یک بخش به نفع بخش دیگری تأمین شود یا با توسل به کمک‌های خارجی و منابع خام کشوری. در **کره جنوبی منابع پس‌انداز از بخش کشاورزی با اعمال قیمت‌های پایین روی محصولات به نفع صنعت صورت گرفت**. از سوی دیگر، دولت این کشور تا مدت‌ها ممنوعیت واردات {صفحات ۲۲۸ تا ۲۳۳} کالاهای لوکس و تجملی را به منظور جلوگیری از خروج منابع کشور اعمال کرد. نکته دوم پس از تجهیز منابع پس‌اندازی جامعه، **تخصیص درست و قاعده‌مند آنها در راستای توسعه و ترویج تولید مولد** است. در این زمینه چندان شایسته نیست که خلأهای بازارهای مصرفی شهری را با توسل به ابزار واردات پوشش داده یا به استناد جلوگیری از تورم و کنترل جامعه مجوز واردات صادر شود. لازم است **به جای یاد دادن نحوه مصرف به جامعه**، با مقوله تولید آشنا شوند.

اما سیاستمداران اقتصاد ایران طی دهه‌های گذشته به طور مداوم سعی کرده‌اند از واردات به عنوان ابزاری عوام‌گرایانه



در جهت تسهیل بیشتر مصرف و به‌خصوص تغییرات تورم و قیمت سوءاستفاده کنند و گاهی این مسئله بهانه‌ای در اختیار واردات‌کنندگان، قرار داده تا با ایجاد جو مصنوعی کمبودهای داخلی، مجوزهای واردات بی‌حد و حصر را دریافت کرده و **در نهایت با دامپینگ قیمت‌های داخلی، تولیدکنندگان نوپا را نیز روانه خانه‌هایشان کنند.** در این رویه حمایتی دولتی از آنان، کاربه جایی کشیده شده که با خلق واژه‌های جدید همچون «مباشترین وارداتی» {ضمیمه ۱-۷ صفحات ۲۴۴-۲۳۳} و یا قلب مفاهیمی چون «شرکتهای سرمایه‌گذاری» {ضمیمه ۲-۷ صفحات ۲۴۶-۲۴۷} به جای آنکه با فنون مختلف به امر گردآوری منابع مالی از نقدینگی‌های سرگردان جامعه باشند، خود به مخزنی برای بلعیدن منابع پولی کشورآنها برای واردات نموده **و حتی برای خرید سهامی که از آن منتفع میگردند، حاکمیت باید برای آنان تأمین منابع مالی انجام دهد.** اگر این آسان‌خوری نیست، نام آنراچه باید گذاشت!؟

گمرک و نرخ‌ها و محدودیت‌های تعرفه‌ای در اقتصاد ایران، **نه یک سیاست تولیدی و صنعتی** بلکه همواره به عنوان ابزاری به منظور تأمین منابع کسری بودجه دولت بوده است. حتی قواعد و مقرراتی نیز که در این میان



تنظیم شده در محدودیت‌های وارداتی، بیشتر از آن که نگران تولید ملی و تقویت آن باشد، تحت تأثیر کمبودهای بازار و در بدترین شکل آن، دیدگاه‌ها و حمایت‌های پوپولیستی جامعه از حکومت قرار گرفته است. نکته قابل توجه این است که مجلس نیز در تنظیم قوانین و مقررات مرتبط با گمرک بیشتر از آن که اهداف توسعه‌ای مدنظرش باشد، **معطوف به اهداف درآمدی شده است.** با مقایسه قانون خودرو در اقتصاد ایران و چین مشاهده می‌شود که این قانون برای دولت‌های ما برنامه درآمدی بوده و نحوه وصول تعرفه و مقدار آن را نیز دولت تعیین می‌کند، در حالی که در چین قانون خودرو، قانون چگونگی رشد و توسعه صنعت خودرو مدنظر است.

کشورهای موفق برای موفقیت در توسعه یافتگی، چه بخشهایی را و چگونه با ایجاد محدودیت، از مفت خواری منع نمودند؟! وبالعکس عدم موفقیت ایران چه بود که هنوز هم ادامه دارد!!!



TOM HEWITT

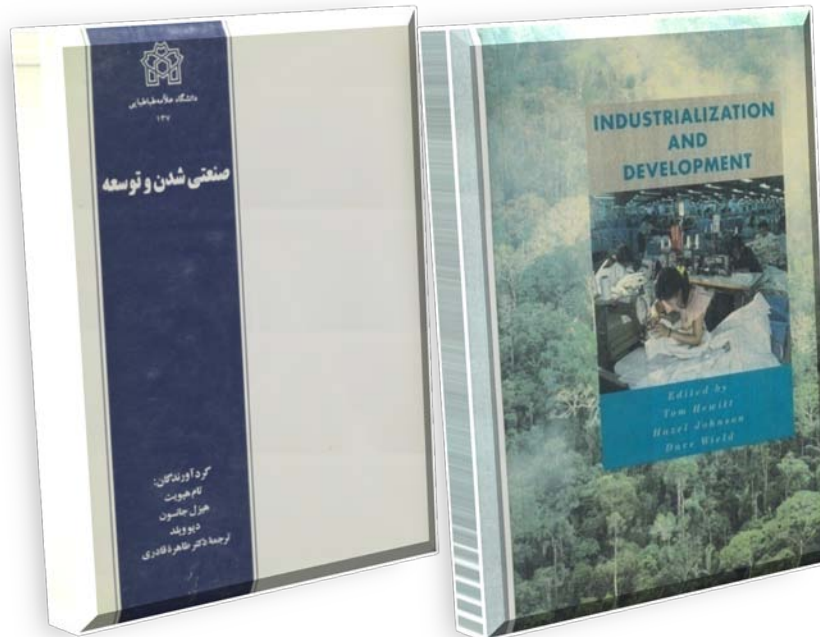


تام هیویت

نام کتاب : **صنعتی شدن و توسعه**

ترجمه : دکتر طاهره قادری

نشر: دانشگاه علامه طباطبایی سال ۱۳۷۷



مسدود نمودن
و محدودیت برای
مجراهای سرمایه
گذاری غیر تولیدی
و ممانعت از آسان
خواری یا
مفتخواری

"رشد اقتصادی سریع نه تنها سطح بالائی از پس اندازها، بلکه استفاده از سرمایه گذاریها در زمینه های **تولید** را نیز طلب می کند. در مورد کره جنوبی، بسیاری از **مجراهای معمولی برای سرمایه گذاریهای غیر تولیدی مسدود شدند**. اصلاحات ارضی فرصت های مناسب برای سرمایه گذاریهای وسیع بر روی زمین را محدود کردند، در حالی که ملی بودن نظام بانکی هم به آن معنا بود که سرمایه گذاریهای مالی نیز جاذبه کمتری داشتند. فرصتهای مناسب برای به دست آوردن سودهای فراوان از طریق تجارت و از طریق دسترسی به ارز خارجی نیز در دوره حکومت پارک از میان برداشته شدند."



ملی کردن بانکها در اوایل دهه ۱۹۶۰، **ابزار پر اهمیتی** را برای تحت تأثیر قرار دادن **مسیر توسعه**

اقتصادی در اختیار دولت کره جنوبی قرار داد. **بخشهای مورد عنایت**، در ازای اجرای

سیاستهای دولت و دست یافتن به اهداف معینی، **وامهائی با نرخهای بهره خیلی پائین دریافت**

کردند برای دولت کره جنوبی، که با کاهش کمکهای آمریکا در اوایل دهه ۱۹۶۰ روبرو شده

بود، افزایش درآمدهای صادراتی اولویت داشت **این امر نه با اتخاذ سیاستهای تجارت آزاد**،

بلکه با سیاست جسورانه هدف‌گیری صادراتی توأم با حمایت مستمر از بازار داخلی انجام شد.

در سرتاسر بخش اعظمی از دهه‌های ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰، **بیش از ۴۰ درصد اقلام وارداتی در معرض**

محدودیت‌های کمی قرار داشتند و متوسط تعرفه‌های قانونی بین ۴۰ درصد و ۶۰ درصد بود. از

این رو، **شرکتهائی که اهداف دولت را تأمین می‌کردند، از سود زیاد مربوط به فروش در بازار**

داخلی و از اعتبارات مالی و نهاده‌های ارزان نفع می‌بردند.



ها- جون چانگ

نام کتاب: اقتصاد سیاسی سیاست صنعتی

ترجمه: اصلان قودجانی

ناشر: اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی مشهد



چگونگی اعمال محدودیتها
توسط دولت کره جنوبی



چگونگی اعمال محدودیتها توسط دولت کره جنوبی

صفحه ۱ از ۲

به نظر سیاستگذاران کره‌ای، ارتقای صنعتی مستلزم اولویت دادن به سرمایه‌گذاری بود که رکن رشد اقتصادی محسوب می‌شد. بنابراین سیاست کلان اقتصادی با توجه به ضرورت ایجاد محیط انبساطی (حتی در صورت لزوم با توسل به اقدامات تورم‌زا) تنظیم شد که گمان می‌کردند برای تحقق سرمایه‌گذاری‌های هنگفت و پایدار لازم است، زیرا اعتماد سرمایه‌گذاران را جلب می‌کند. البته تا اواخر دهه ۱۹۸۰ همواره شکاف پس‌انداز وجود داشت که باید با پس‌اندازهای خارجی جبران می‌شد (جدول ۴-۷ را بخوانید). هر چند گمان می‌شد پر کردن شکاف پس‌اندازها در نهایت به افزایش درآمدها بستگی دارد (فرض پس‌اندازی کینزی). تلاش‌های جدی برای کاهش تقاضای مصرف، آن

هم در قالب اصطلاحات پدر سالارانه و بدون رودربایستی از قبیل «ضرورت استقرار الگوی «صحیح» «مصرف» انجام می‌شد (برنامه پنج ساله چهارم، ص ۲۷)، به بانک‌ها که اکثراً دولتی بودند دستور داده شد وام‌های مصرفی

ندهند اتکای شدید به مالیات‌های غیرمستقیم نیز با وجود ناعادلانه بودن آن مالیات‌ها - در مقایسه با مالیات بردرآمد - با توسل به نقش آن مالیات‌ها در کاهش مصرف توجیه می‌شد (برنامه سوم، ص ۱۶). آن نظارت‌ها وقتی پای مصرف کالاها با ارزش خارجی به میان می‌آمد، شدیدتر می‌شد. مثلاً سپری کردن تعطیلات در خارج از کشور تا اواخر

دهه ۱۹۸۰



چگونگی اعمال محدودیتها توسط دولت کره جنوبی



ممنوع بود تا بالاخره در آن زمان کره به صادرکنندهٔ خالص سرمایه تبدیل شد. تا آن زمان کالاهای تجملی

وارداتی نیز ممنوع یا در معرض تعرفه‌های گمرکی و مالیات‌های داخلی گزاف قرار داشت یکی از

پیامدهای آن سیاست ضد مصرفی، اندک بودن مالکیت خودروهای سواری به دلیل مالیاتهای گزاف و

محدودیت در واگذاری وام‌های مصرفی تا همین اواخر بود. هرچند کره یکی از بزرگ‌ترین صادرکنندگان خودروهای

سواری در دنیاست، شهروندان آن کشور خیلی کمتر از سایر کشورهای در حال توسعه با درآمد مشابه، مالک

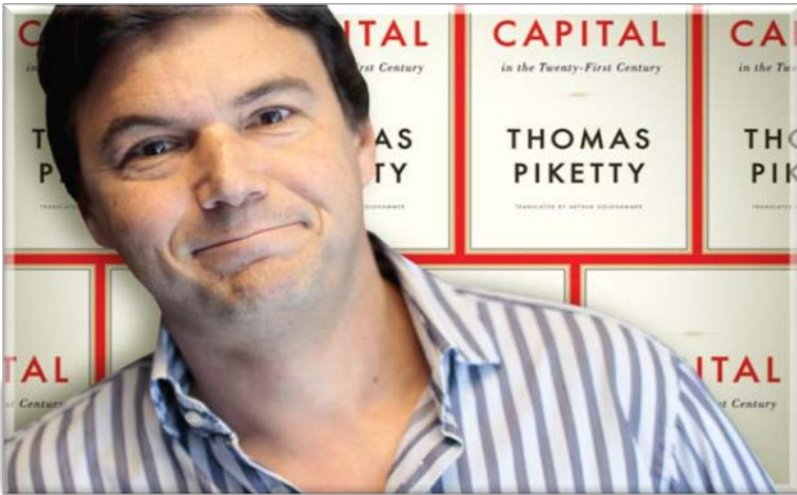
خودروی شخصی هستند. در سال ۱۹۸۵ به ازای ۷۳/۵ نفر شهروند کره‌ای یک خودروی سواری وجود داشت در حالی

که آمارهای سال ۱۹۸۳ در تایوان ۲۷ نفر، در شیلی ۲۱/۸ نفر، در مالزی ۱۶/۳ نفر و در برزیل ۱۵/۲ نفر بود. با توجه به

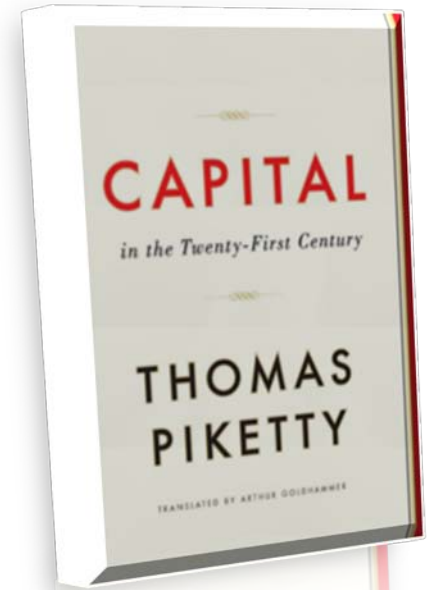
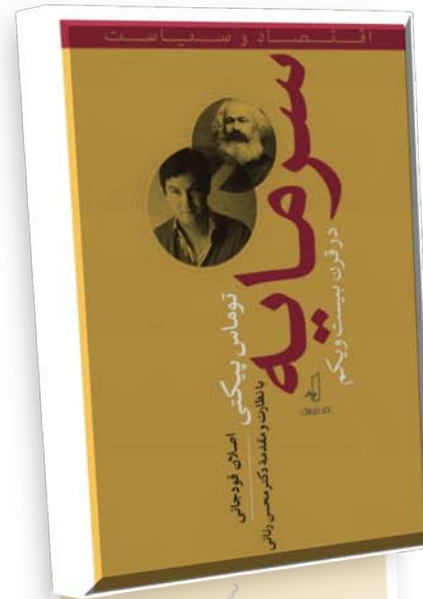
چنان جهت‌گیری ضد مصرفی شدیدی باید گفت سیاست کلان اقتصادی در کره بیشتر از نوع «مدیریت

سرمایه‌گذاری» و کمتر از نوع «مدیریت تقاضای کل» بوده است.

نام کتاب : سرمایه در قرن بیست و یکم ترجمه :
اصلا ن قودجانی
نشر : انتشارات نقد فرهنگ



Thomas Piketty





وقتی نرخ بازده سرمایه از نرخ بازده تولید و درآمد بیشتر

می شود - که در قرن نوزدهم چنین شد و دوباره محتمل است

که در قرن بیست و یکم نیز رخ دهد - **نظام سرمایه داری به طور**

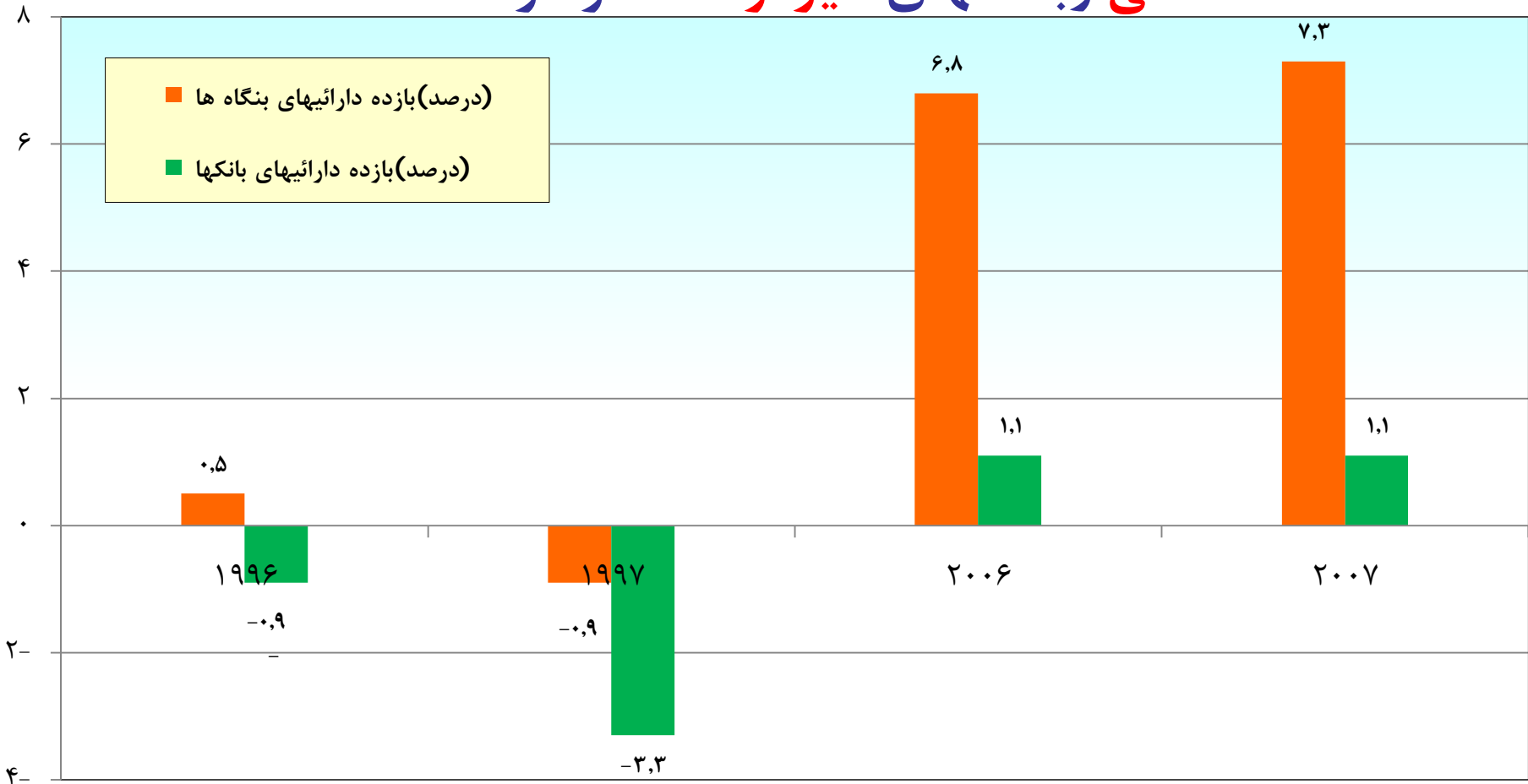
خودکار، نابرابری های بی قاعده و ناپایداری می سازد که به شدت

ارزش های شایسته سالارانه - همان ارزش هایی که بنیان جوامع

مردم سالار هستند - را نابود می کند.



حتی در بحرانها، دولت اجازه نمیداد که بازده دارائیهای بنگاههای تولیدی از بازده دارائیهای واسطه گریهای مالی و بخشهای غیرمولد کمتر گردد



محاسبات تحقیق



ملی کردن بانکها در اوایل دهه ۱۹۶۰، ابزار پر اهمیتی را برای تحت تأثیر قرار دادن مسیر توسعه اقتصادی در اختیار دولت کره جنوبی قرار داد. بخشهای مورد عنایت، در ازای اجرای سیاستهای دولت و دست یافتن به اهداف معینی، وامهایی با نرخهای بهره خیلی پائین دریافت کردند. برای دولت کره جنوبی، که با کاهش کمکهای آمریکا در اوایل دهه ۱۹۶۰ روبرو شده بود، افزایش درآمدهای صادراتی اولویت داشت. این امر نه با اتخاذ سیاستهای تجارت آزاد، بلکه با سیاست جسورانه هدف گیری صادراتی توأم با حمایت مستمر از بازار داخلی انجام شد. در سرتاسر بخش اعظمی از دهه های ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰، بیش از ۴۰ درصد اقلام وارداتی در معرض محدودیتهای کمی قرار داشتند و متوسط تعرفه های قانونی بین ۴۰ درصد و ۶۰ درصد بود. از این رو، شرکتهایی که اهداف دولت را تأمین می کردند، از سود زیاد مربوط به فروش در بازار داخلی و از اعتبارات مالی و نهادهای ارزان نفع می بردند.



ضمیمه ۷-۱ :

پدیدار شدن واژه مباشرین
وارداتی در لباس بخش
خصوصی؟!!



مصاحبه رئیس مجمع عالی واردات

روزنامه جهان صنعت: ۴ مهرماه ۱۳۹۰

تفاوت دولتهای توسعه گرا و دولتهای رانتیر:
چگونه از بخش تجاری و خدماتی حمایت میکنند و حتی تأمین
اعتبار هم مینمایند!!!

مصاحبه رئیس مجمع عالی واردات

صفحه ۱ از ۳

".... با درخواست از بانک مرکزی برای عملیاتی کردن خط ریفاینانس

واردات فولاد گفت: بانکها در این زمینه همکاری لازم را ندارند.....

مجمع واردات به دلیل عدم دریافت منابع مالی لازم، قادر به اجرای

مصوبه کارگروه کنترل بازار مبنی بر واردات فولاد نیست....."

".... براساس مصوبه کارگروه کنترل بازار قرار براین بود که به منظور کمک

به تنظیم بازار فولاد و محصولات فولادی، وارد کنندگان تحت پوشش

مجمع واردات وارد عمل شده و با استفاده از تسهیلات ریفاینانس،

واردات فولاد را عملیاتی کنند....."

مصاحبه رئیس مجمع عالی واردات



صفحه ۲ از ۳

".... روزهای ابتدائی مرداد ماه سال جاری کارگروه کنترل بازار **درمصوبه ای**، کارگروهی ویژه را برای ساماندهی بازار فولاد مامور کرد که بر این اساس، قرار براین شد که این کمیته برای تأمین کسری نیاز فولاد کشور را **با اولویت واردات شمش که دارای ارزش افزوده برای کشور است** و به نوعی واردات اقتصادی به شمار می رود، برنامه ریزی کرده و راهکارهایی برای **صرفه اقتصادی واردات شمش** بیابد."

".... **معاونت ارزی بانک مرکزی از وزارت بازرگانی سابق درخواست کرد تا وارد کنندگان مورد تأیید** را برای استفاده از این تسهیلات به بانک معرفی کند. براین اساس وزارت بازرگانی سابق ۳ تأمین کننده اصلی فولاد را برای تخصیص این اعتبارات معرفی کرده است که **یکی از آنها**

انجمن تولید کنندگان فولاد است که واحدهای تولیدی را زیر مجموعه خود دارد. دومین معرفی شده واحدهای تولیدی هستند که ظرفیت مزاد نوردی داشته و تحت مجموعه ایمیدرو بودند که از جمله آنها ذوب آهن اصفهان، ذوب آهن خراسان، و فولاد مبارکه است.

سومین معرفی شده نیز مجمع وارد کنندگان است."



مصاحبه رئیس مجمع عالی واردات



صفحه ۳ از ۳

".....بر این اساس برنامه ریزی شد تا در ۳ دوره سه ماهه در هر دوره ۲،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰

تن شمش وارد کشور شود که بر این اساس برای واردات ۶،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰ تن

شمش به کشور برنامه ریزی شد. ضمن اینکه بر اساس برآورد این کمیته،

هر دوره نیز به ۱،۴۰۰،۰۰۰،۰۰۰ دلار اعتبارات ریفاینانس نیاز داشت."



یداله صادقی:

مدیرکل تأمین و توزیع وزارت بازرگانی

روزنامه شرق، ۱۵ اسفند ۱۳۸۹

مباشروارداتی برای واردات

تخم مرغ!!



"..... با هماهنگی اتحادیه میهن هر شانه تخم مرغ در نمایشگاه بهاره به قیمت ۵۰۰، ۱۹ ریال به مصرف کننده عرضه می شود....."

"..... برای جبران کسری احتمالی تخم مرغ در بازار با چند مباشر بخش خصوصی و با همکاری شرکت پشتیبانی امور دام و دامپزشکی چند محموله ۱۰۰۰ تنی طی هفته آینده از ترکیه وارد کشور می شود....."

"..... در خصوص اعتبار تکمیلی برای شیر یارانه ای گفت: هنوز اعتبارات یارانه ای پرداخت نشده اما اعتبار ۴۸۸،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰ تومانی قطعی شده که ۲۸۰،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰ تومان آن تخصیص داده شده و مابقی آن آماده است که اگر تخصیص بدهند بین کارخانجات توزیع می کنیم....."



ضمیمه ۲-۷:



در نقطه مقابل آنچه در ضمیمه ۷ بود،

چگونگی رفتار با بخش واسطه گری های

مالی و بخش های غیر مولد در کشورما!



دبیرکل کانون نهادهای مالی

روزنامه همشهری: ۱۹ اردیبهشت ۱۳۸۸

چگونه کشوری است که نهادهای
 سرمایه گذاری!!! تا منابع تسهیلاتی
 بانکی برایشان فراهم نگردد اقساط
 خصوصی شده ها را نمیتوانند پرداخت!!!
 نمایند؟ پس چه کسی باید نقدینگی
 سطح جامعه را جمع نماید؟! پس فلسفه
 وجودی شرکتهای سرمایه گذاری
 چیست!؟



" **وزیر اقتصاد** با تمدید ۶ ماهه اقساط واگذاری سهام ملی مس موافقت کرد.

و مقرر شد در طول ۶ ماه وضعیت قیمت‌های جهانی مس بررسی و **در پایان این مدت**

تصمیمات لازم اتخاذ شود تا منافع بازار سرمایه و سرمایه گذاران حفظ شود "

" **مدیران حاضر** در این جلسه، کمبود نقدینگی و **عدم ارائه تسهیلات بانکی** را

مهمترین عامل در پرداخت اقساط سهام شرکت‌هایی چون فولاد مبارکه و ملی مس

دانستند..... "

" شمس‌الدین حسینی (وزیر امور اقتصادی و دارایی) در دیدار با رؤسای سازمان‌های

خصوصی، و مدیران ۲۵ **شرکت سرمایه گذاری**، از این شرکت‌ها خواست تا زمینه توسعه

عملیاتی بازار سرمایه را فراهم کنند. وی از **کانون نهادهای مالی** خواست در بازار سرمایه و

رسانه‌ها حضور بیشتری داشته باشد و در برابر **تصمیماتی چون کاهش سود بانکی** و

اثرات آن در بازار سرمایه، واکنش‌ها و اقدامات مقتضی انجام دهند. "



ضمیمه ۸ :

گفتارهای اصولی در حمایت
از تولید توسط مسئولان
کشور، اما در عمل...؟!





یکی از نکات سر درگم اقتصاد ایران که البته بیشتر از آن که برای افراد داخل کشور جای حرف و حدیث باشد، سیاستمداران خارجی را سرگردان کرده است، نحوه گفتار و عمل مسئولان و مدیران عالیرتبه کشور در مسائل اقتصادی است. این که چرا گفتار مدیران ارشد کشور {صفحه ۲۵۲ و ۲۵۵} در اقتصاد ایران نمی‌تواند راه به جایی ببرد و الگوی توسعه مشخصی را تبیین کند و سایر کارشناسان و متولیان امر به اقتضای آن حرکت‌های آینده را ترسیم نمایند و به قولی مخربین اقتصادی از این گفتار و عکس‌العمل‌ها متنبه شده و درس بگیرند، موضوعی است که نیازمند تحلیل‌های جامعه‌شناسانه بسیاری است که در این گزارش نمی‌توان به این مباحث ورود پیدا کرد. بنابراین بخش‌هایی از صحبت‌ها، پیش از پذیرش مسئولیت و سپس انحراف قابل توجه در عمل، را در این میان آورده‌ایم تا مطالعه کنندگان گزارش به تحلیل امر پرداخته و به قضاوت بنشینند.



گفتارهای اصولی در حمایت از تولید توسط مسئولین کشور: اما در عمل....؟!



اتاق مشهد
دفتر پژوهش های اقتصاد و توسعه



دکتر حسن روحانی



دکتر محمود احمدی نژاد



دکتر محمود احمدی نژاد (ریاست محترم جمهور)

روزنامه کیهان، شماره ۱۸۲۵۵،
۱۳۸۴/۰۳/۲۵، صفحه ۱۲

نکاتی مهم از مصاحبه ریاست محترم جمهوری

۱- " زمانی آمدیم کارخانه های تولید کفش را وارد کردیم . این کار صنعت کفش دوزی ما را از بین برده .

حالا هم با این سیاست درهای باز کارخانه های ما هم در معرض تهدید هستند"

۲- " نساجی ما چه وقت نابود شد ، **زمانی که درها را بی جهت باز کردند** و اجازه دادند کالای بی ارزش و ارزان خارجی ، بازار داخلی را اشباع کند"

۳- " ما باید بیائیم صنعت و تولید داخلی امان را حمایت کنیم تا بتواند با صنایع خارجی وارد رقابت بشود .

من نمی دانم این شعارها از کجا آمده است . **هیچ کشوری نمی آید این طور صنعت خودش را در مقابل سیل بنیان کن واردات رها کند**"

۴- " **این چه افتخاری است که ما اجازه بدهیم کارخانه هایمان تعطیل بشوند و کارگرهایمان بیکار**، اسم اش را هم بگذاریم آزاد سازی **کدام عقل سلیمی این را می پسندد**"



دکتر حسن روحانی

نام کتاب: امنیت ملی و نظام اقتصادی ایران



"صاحب نظران بر این عقیده اند که **بین توسعه و امنیت، تعامل و رابطه ای**

متقابل وجود دارد. در عین حال که در سایه امنیت، آرامش و ثبات به وجود

می آید، رشد و توسعه پایدار نیز معنی و مفهوم پیدا میکند. **از جانب دیگر**

توسعه یافتگی، کشور را امن تر می کند و آن را در مقابله با چالش های

امنیتی، تواناتر می سازد. به همین دلیل **کشورهای در حال توسعه، برای**

مقابله با چالش های عدیده ای که امنیت شان را تهدید می کند-در قیاس

با کشورهای توسعه یافته- **توانائی های محدودتری دارند.**"

"در عملکرد اقتصادی کشور، با **انبوهی** از مسائل جاری و فوری رو به رو هستیم که باید برای هرکدام از آنها تدابیر و تمهیداتی بیندیشیم. در **چارچوب دیدگاه توسعه ملی**، در عین حالی که نباید فوریت این مسائل را نادیده گرفت، بایستی به گونه‌ای آنها را حل کرد که در **خدمت دیدگاه دراز مدت توسعه ملی** نیز قرار گیرند. **این در حالی است که نزدیک بینی در سیاستگذاری‌های اقتصادی متأسفانه جزء ذات نظام تصمیم‌گیری اقتصادی ما شده است** و این حقیقت بسیار **تلخ** برای کسانی که روندهای اقتصادی ایران را طی دهه‌های گذشته بررسی می‌کنند، بسیار **واضح** است. این امر، پژوهشگر را به این نتیجه می‌رساند که **باید ابزارهایی در نظام تصمیم‌گیری اقتصادی تعبیه کنیم تا تصمیم‌گیران نسبت به مصالح میان مدت و بلند مدت کشور حساس‌تر از منافع سیاسی روزمره و کوتاه مدت باشند.**"



ضمیمه ۹:

آیا بی‌مایگی آموزش، عدم کیفیت و نا کارآمدی آن: بر تصمیم‌گیران اقتصادی کشور تاثیری داشته است!؟





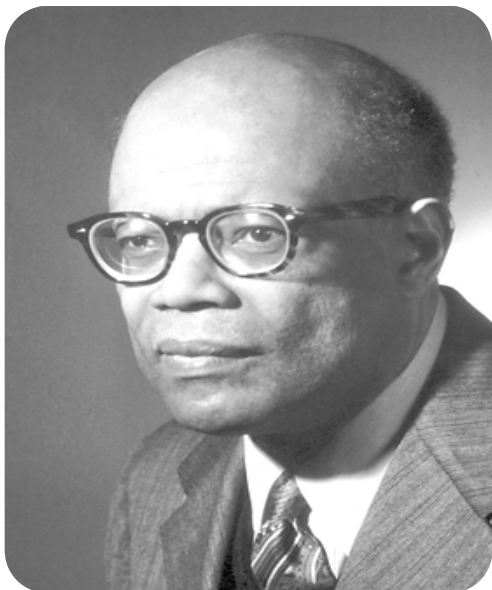
یکی از پازل‌های اقتصاد ایران که به نظر می‌رسد فقدان آن مسبب بخشی از ناکارآمدی‌ها و شرایط موجود است، در این ضمیمه با نقل قولی از چند منبع معتبر {صفحات ۲۵۸ تا ۲۸۱} تشریح شده و جا دارد محققین در این زمینه ورود پیدا کرده و راهکارهای لازم برای بهبود و تصحیح انحرافات آن ارائه کنند.

وضعیت موجود نشان می‌دهد که **سیستم آموزشی نتوانسته مدیران شایسته‌ای را تربیت کند** و **فقر مدیریتی یکی از ناکارآمدی‌های جامعه ایران است** و لازم است خرده‌دانش‌های موجود را جمع کرده و به دنبال شناسایی و انتخاب افراد برتر در جامعه بود، شاید این تعداد انگشت‌شمار بتوانند راهکارهای مفید و مشخصی را برای برون‌رفت از وضعیت موجود اقتصادی پیشنهاد کرده و مسیر توسعه اقتصادی و اجتماعی ایران هموار کنند.

عوامل و ریشه های توسعه نیافتگی در ایران: بی مایه گی آموزش، وعدم کیفی و کاربردی بودن آن! علیرغم صرف هزینه های سرسام آور برای آن!



Sir Arthur Lewis

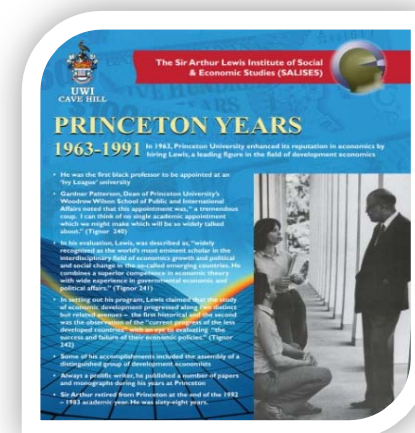
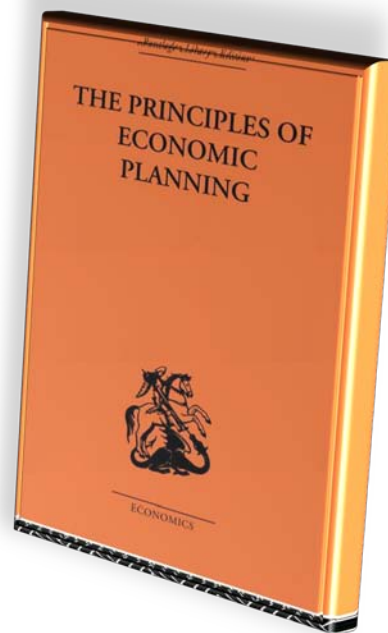


سر آرتور لوئیس

نام کتاب: **برنامه ریزی توسعه**

ترجمه: **مجید آرائی نژاد**

نشر: **امیر کبیر، چاپ اول، سال ۱۳۷۰**



In 1979 he won the Nobel Memorial Prize in Economic Sciences.

کیفیت آموزش در آسیا



- وضع در آسیا جز این است. در آسیا هزینه دانشگاه، تا حدی به علت کمی حقوق استادان دانشگاه و تا اندازه‌ای به این دلیل که نسبت شاگرد به استاد به طور غیر طبیعی زیاد است، پائین می‌باشد. بسیاری از دانشگاه‌های آسیا تعداد بیشماری دانشجو دارند و همین کثرت تعداد دانشجو به زیان استانداردهای آنهاست، در نتیجه همه ساله انبوهی فارغ‌التحصیل بی‌مایه را - حتی زائد بر میزان تقاضای جاری - روانه بازار کار می‌کنند.



مسعود نیلی

نام کتاب: بهره‌وری صنعت ایران

مسعود نیلی، حسن درگاهی، سید فرشادفاطمی

انتشارات دنیای اقتصاد، چاپ دوم، ۱۳۹۳





دفتر پژوهش‌های اقتصاد و توسعه
اتاق مشهد

کشورهای نفتی وعدم توسعه کیفیت آموزش

ضمیمه ۹

بی‌مایگی آموزش و تصمیم‌گیران اقتصادی کشور

از سوی دیگر رونق منابع طبیعی **نگرش‌های کوتاه مدت را بر سیاستمداران مسلط** می‌کند، که این منجر به اتخاذ سیاست‌های نامناسب و ناکارا می‌شود. صادرات منابع طبیعی

باعث تقویت بخش‌ها، طبقات و گروه‌های ذینفعی می‌شود که از سیاست‌های **گند کننده** رشد سود می‌برند.

دولت، در کشورهای صادرکننده منابع طبیعی، **توجه زیادی به**

توسعه کیفی آموزش ندارد. علاوه بر این، با توجه به اهمیت نقش نهادها در

توسعه اقتصادی، نشان داده شده است که رانت منابع طبیعی **تأثیر منفی بر توانایی نهادها**

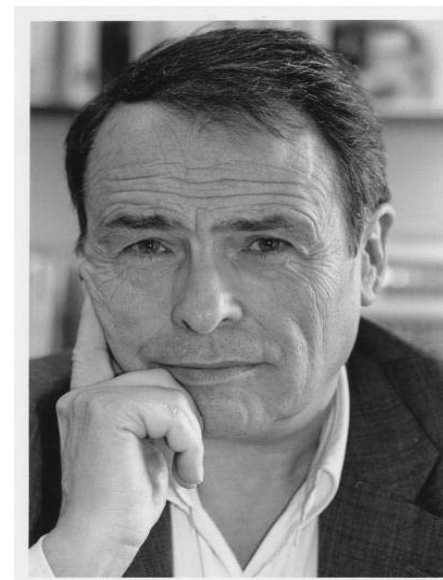
در برخورد با شوک‌های حاصل از نوسانات قیمت منابع دارد. سالای مارتین و سوبرامانیان

(۲۰۰۳) این رانتر نهادی منابع طبیعی می‌نامند.



Stiglitz E. Joseph

نام کتاب : جهانی سازی و مسائل آن
ترجمه : حسن گلریز
نشر : نی ، ۱۳۸۴



Bourdieu Pierre

"..... سیاستمداران نیاز دارند مثل دانشمندان عمل کنند و وارد بحث‌های علمی بشوند که مبتنی بر قرائن و شواهد متقن است.

متأسفانه اکثراً عکس این روی می‌دهد، یعنی دانشمندان در ارائه توصیه‌های سیاست‌گذاری، سیاست‌زده می‌شوند و شواهد را چنان تغییر می‌دهند که با تمایلات مسئولان بخواند...."

پی‌یر بورودو، اندیشمند فرانسوی

Yi Wen



یی وِن

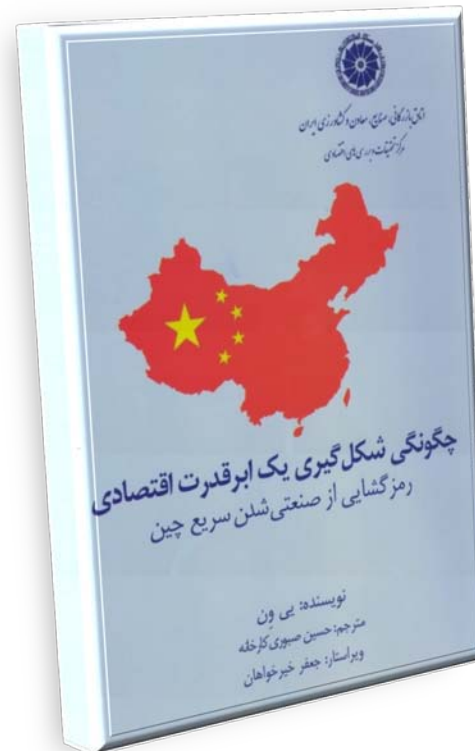
Ph-D اقتصاددان

نام کتاب: **چگونگی شکل گیری یک ابر قدرت اقتصادی**

ترجمه: حسین صبوری کارخانه

نشر: **اتاق ایران**، چاپ اول، سال ۱۳۹۷

-دانشگاه آیوا
- دانشگاه کرنل
- بانک مرکزی سنت لوینس
-دانشگاه Tsinghua





بنابراین، اگر به پرسش اصلی فصل حاضر یعنی **چرائی اجتناب ناپذیر بودن**

مسیر توسعه چین بازگردیم، دلیل آن ثروت عظیم ملی است که چین بر اساس

راهبرد توسعه و سیاست صنعتی مناسب مبتنی بر دیدگاه خود از

تولید و نظام صنعتی و با **تکیه بر ظرفیت دولت خود** برای **حمایت از**

تحقیقات علمی ایجاد نموده است. باید اشاره کرد که **بسیج تمام کشور** برای

استفاده از فن‌آوری و نوآوری‌ها **مدیون پایان موفقیت‌آمیز انقلاب صنعتی**

نخست و دوم در این کشور است. اما مهمتر از همه اینکه در طول تاریخ و حتی امروزه، پیشرفت های

مبتنی بر فن آوری و نوآوری های مهم **تنها ناشی از علوم محض یا تعداد انگشت**

شماری از نوابغ نبوده و نیست بلکه درست برعکس **ناشی از فعالیت های**

روزانه طاقت فرسا و سخت در کارخانه های بسیار زیاد و مشارکت

طاقت فرسا و روزانه مردم در فرآیندهای روزمره تولید است این

« تماس یا تجربیات حسی و شخص است که ارتباط بیشتری با

یادگیری انسان « و متعاقباً، اختراع و استفاده از فن آوری های جدید دارد.

صفحه ۱ از ۳

انقلاب صنعتی انگلستان (به عنوان مثال، تقسیم کار، ماشین‌های بافندگی، موتور بخار و نظام تولید کارخانه‌ای) انقلابی در نظریه‌های علمی و کاربردهای آنها نبود بلکه

انقلابی در دانش و آگاهی علمی و تجربی بشر **در زمینه سازمان دهی صنعتی،**

مهارت‌های تولیدی، هنر ساخت تمام چیزها، **سازماندهی امور عملی و شیوه**

های تولید، توزیع، سفر، ارتباطات و مصرف کردن بود. یک چنین پیشرفت‌ها،

اکتشافات و انباشت دانش تولید، تنها می‌تواند **ناشی از فعالیتهای تولیدی و**

فیزیکی در زمینه **فرآیندهای تولید و تمرین و یادگیری از طریق کار فیزیکی**

بشر باشد **هر کشوری مادامی که بتواند در مسیر توسعه صنعتی قرار گرفته** و به

کارگاه جهان مبدل شود (یا در بخشی از زنجیره تامین جهانی چنین نقشی داشته

باشد) می‌تواند به رهبری جهانی در زمینه نوآوری‌ها مبتنی بر فن‌آوری مبدل شود

زیرا دانش و نوآوری‌های مورد اشاره به تعبیری، **ضمنی و محصول تمرین مکرر**،

ایجاد صنایع به هم پیوسته، رقابت برای تعالی، تلاش برای تأمین و جلب رضایت

تقاضای بازار و گرفتن سهم بیشتری از بازار هستند. در همین راستا، کشوری که

صنعتی بوده است می‌تواند **مزیت‌های مبتنی بر فن‌آوری** و قدرت نوآوری **خود**

را، به محض اینکه از تولیدکارخانه‌ای دست بکشد، به طور کامل از دست

بدهد.

دانش ضمنی به قلمرو صنعت وارد می‌شود. بسیاری از قوانین طبیعت و تخصص

های نهفته در پشت فن‌آوری‌های صنعتی اساساً **بر پایه روابط علی** هستند که ما

صفحه ۳ از ۳

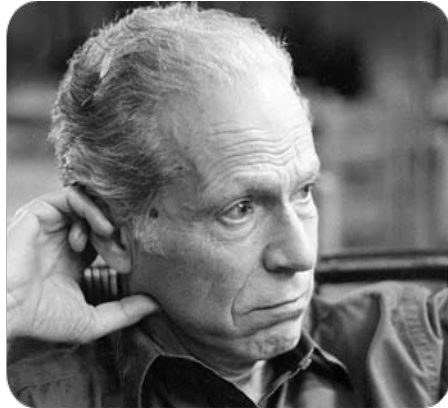
مستقیماً تجربه می‌کنیم. این روابط علی را نمی‌توان از منطق محض و بر پایه
 مجموعه‌ای از اکسیوم‌ها یا قواعد کلی، استنباط کرد، بلکه تنها می‌توان از
 طریق آزمایش کردن و مشارکت فعال در فرآیندهای مربوطه بدست آورد. این
 منطق آهنین «یادگیری حین انجام دادن» یا «نوآوری با ممارست» بارها و بارها به
 عنوان منبعی اصلی یا عاملی قدرتمند در تاریخ بشر تکرار شده است. فیلسوف
 آلمانی، هگل، این قانون را به نوعی در تحلیل فلسفی خود از رابطه دیالکتیکی میان
 خدایگان و بنده فرموله بندی کرده است. دانش و منبع واقعی نوآوری، به جای
 استادان و اربابان، به شاغلین و ممارست‌کنندگان - همان «برده» ها
 یا «کارآموزان» - تعلق دارد.

نام کتاب: پیش رفتن با جمع

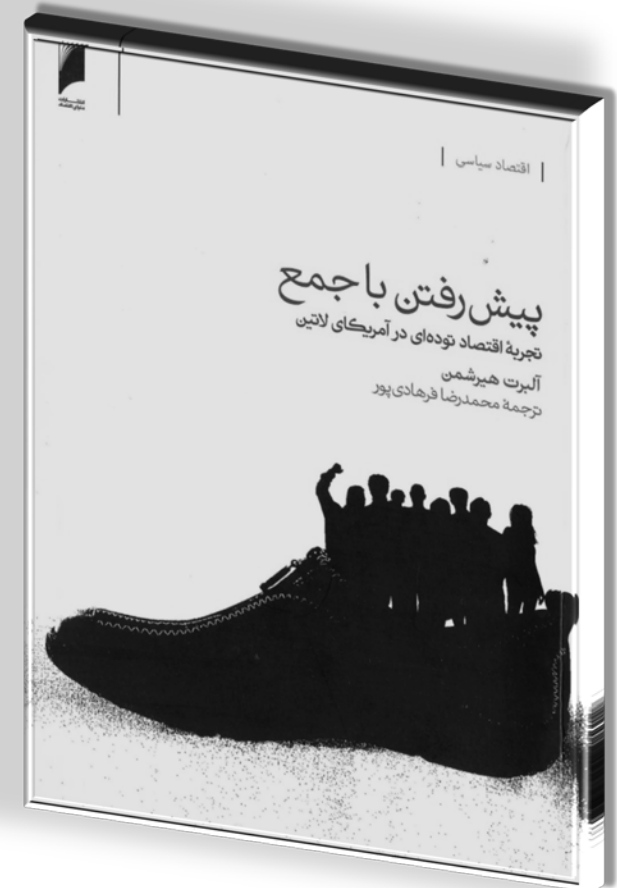
مترجم: محمد رضا فرهادی پور

ناشر: دنیای اقتصاد

چاپ دوم، ۱۳۹۲



آلبرت هیرشمن





ما قویاً با این تفکر خو گرفته ایم که آموزش، انگیزه اولیه و پیش شرط اصلی توسعه است. اما این مورد مستند نشان می‌دهد که این ترتیبات می‌تواند به صورت معکوس نیز نمایان شود به گونه‌ای که توسعه اغلب مشوق آموزش (خواندن و نوشتن و حساب و مانند آن) می‌شود. این قسم از ترتیبات [معکوس] در منطقه دیگری از کلمبیا نیز به گرات قابل مشاهده بود.

روند و دیدگاه‌های درخشان نخبگان برنامه‌ریز کره جنوبی در ملاحظه نیازها و محتوای مراحل توسعه کشور خود و دستیابی به مرحله درون‌زایی نوآوری و دانش.

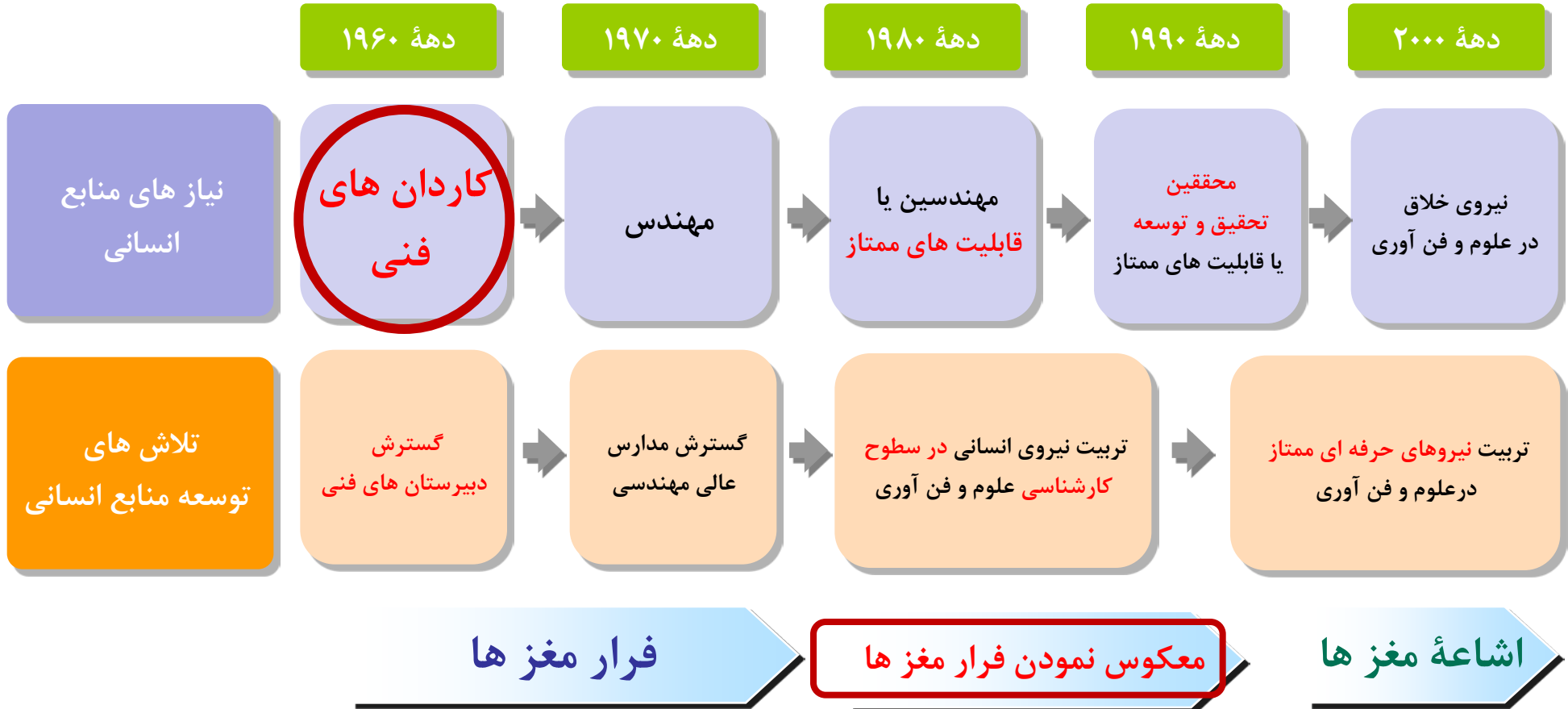
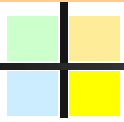
مثال موردی:

در توسعه ضروری نیست که بیش از اندازه لازم و استاندارد تعیین شده،
 با توجه به فقر منابع ذیقیمت و کمیاب مالی، در مراحل اولیه درآموزش عالی
 غرق شد، زیرا در مراحل اولیه توسعه، باید به مهارت‌ها و در نتیجه تشویق و
 ایجاد غرور برای کسب مهارت‌ها تمرکز کرد.





نیازهای منابع انسانی توسعه: تلاش‌های صورت پذیرفته در کره جنوبی



Source : Hwang, Yongsoo(2007).

نقش فهم عمیق در توالی سیاست گذاری های منطقی برای توسعه علوم و فن آوری و نگرش همزمان و هماهنگ در تربیت نیروی انسانی برای توسعه کره جنوبی

فاصله زمانی	دهه ۱۹۶۰	دهه ۱۹۷۰	دهه ۱۹۸۰	دهه ۱۹۹۰	دهه ۲۰۰۰	از سال ۲۰۱۰
دوره	جهت گیری صادراتی	پیشتازی صادرات	آزاد سازی اقتصادی	دموکراسی	پیشرفت	پیش تازی جهانی
تمرکز بر صنایع	صنایع سبک	صنایع سنگین	مونتاز و صنایع فرآیندی	فن آوری اطلاعات و ارتباطات	صنایع دانش بنیان	خدمات دانش بنیان / همگرایی جدید / صنایع سبز
عامل رقابت مندی	کارگر ارزان	کارگران ماهر	سرمایه گذاری های سرمایه بر	فن آوری	نوآوری در علوم و فنون	نوآوری در علوم و فن آوری پیشرفته
الزامات نیروی انسانی مورد نیاز در علم و فن آوری	منابع انسانی ماهر	منابع انسانی فنی	دانشمندان و مهندسين سطح عالی	مهندسين و دانشمندان مستعد	مهندسين و دانشمندان خلاق	دانشمندان و مهندسين خلاق و همگرا
الزامات فن آوری	مدیریت کارخانه	مدیریت و عملیات	تولید و ساخت	فن آوری به عنوان محور مرکزی	فن آوری درون زا	فن آوری بنیادی
سیاستهای علم و فن آوری	واردات سرمایه های کلید در دست و آموزشهای فنی	داخلی سازی فنون وارداتی و مهندسی معکوس	انطباق فن آوری های وارداتی و توسعه فنون داخلی	حصول به فن آوری های پیشرفته و برنامه عظیم تحقیق و توسعه توسط دولت	تمرکز بر فن آوری درون زا / برنامه سیستماتیک علوم و فن آوری	علوم و تکنولوژی جهانی و تمرکز بر همگرایی

تغییر دیدگاهها

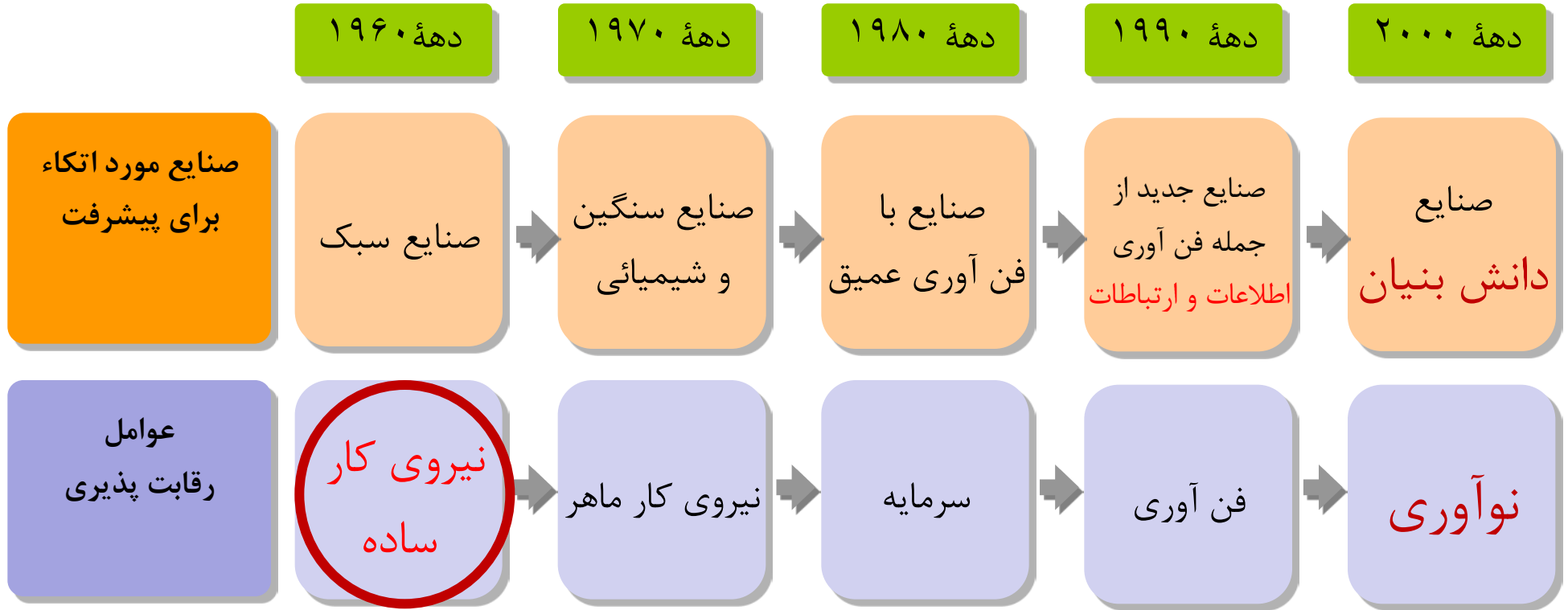
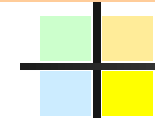
تقلید و مشابه سازی

جبران عقب ماندگی

نوآوری

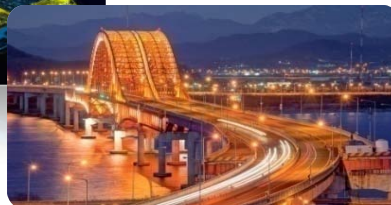
نوآوری درون زا

تغییر ساختار صنعتی کره جنوبی



Source : Hwang, Yongsoo(2007), "Role and Performance of S&T Policy to Cope with Transitional Needs of Economic Development", Symposium for the Forty Anniversary of S&T Administration in Korea, 2007. 10. 29, MOST & STPEI, Seoul

تفکرات زیربنائی و ملی برای آموزش در کره جنوبی: آموزش برای توسعه و نه آموزش برای آموزش





حرکت ملی برای پرورش نیروی انسانی:

به روز رسانی مهارت ها و انضباط نیروی کار

• نگرش پیشامدرنی نیروی کار

- فقدان دانش حرفه ای و خودباوری و حس حقارت به خاطر استعمار

• تمایل و توانائی کم به انجام کار در یک روش پیوسته

- پایان دادن به فقر، بدون تغییر نگرش پیشامدرنی نیروی کار، تقریباً غیر ممکن است

وضعیت
نیروی کار

• امکانات: بهترین امکانات در آسیا

• انتخاب دانش آموزان: ۱۰٪ بالائی دانش آموزان سال دوم دبیرستان با یک معرفی نامه

• زندگی دانش آموزی: همه در خوابگاه ها اسکان داده شده بودند

• برنامه درسی و تدریس: همه دانشکده ها، نیروی جدید از ژاپن جذب نمودند

• آموزش اخلاق کار: سه "اصل جئونگ"؛ صمیمیت، دقت و صداقت

ایجاد یک مدل
از دبیرستانهای
فنی

• مشوق هائی برای دانش آموزان: حمایت های مالی دولت به صورت ۱۰۰٪

• نظارت و رسیدگی مدارس از وزارت آموزش به **وزارت صنعت** منتقل شد
فوائد حرفه ای دیگر:

سیاست های
حمایتی برای
مدرسه مهندسی

- گزینه هائی برای دسترسی به دانشگاه و معافیت برای خدمات نظامی سربازی

• در سال ۱۹۶۷ پس از ۳ سال از افتتاح آن، دولت میزبان یک مسابقه مهارت با دانش آموزان ژاپنی شد

- دانش آموزان کره ای عملکرد و مهارت بالاتری از دانش آموزان ژاپنی از خود نشان دادند

- اکنون ما فکر می کردیم که، می توانیم به خوبی ژاپنی ها کار انجام دهیم

• مدل مدارس در سراسر کشور گسترش یافت

• از دهه ۱۹۷۰، فارغ التحصیلان دبیرستانهای فنی و مهندسی، کارگران زحمتکش برنامه صنعتی سازی کره جنوبی شدند.

عملکرد و تاثیر
آن



مراسم باشکوه رژه در سئول به افتخار مدال آوران المپیاد مهارت‌های شغلی



اتاق مشهد
دفتر پژوهش‌های اقتصاد و توسعه

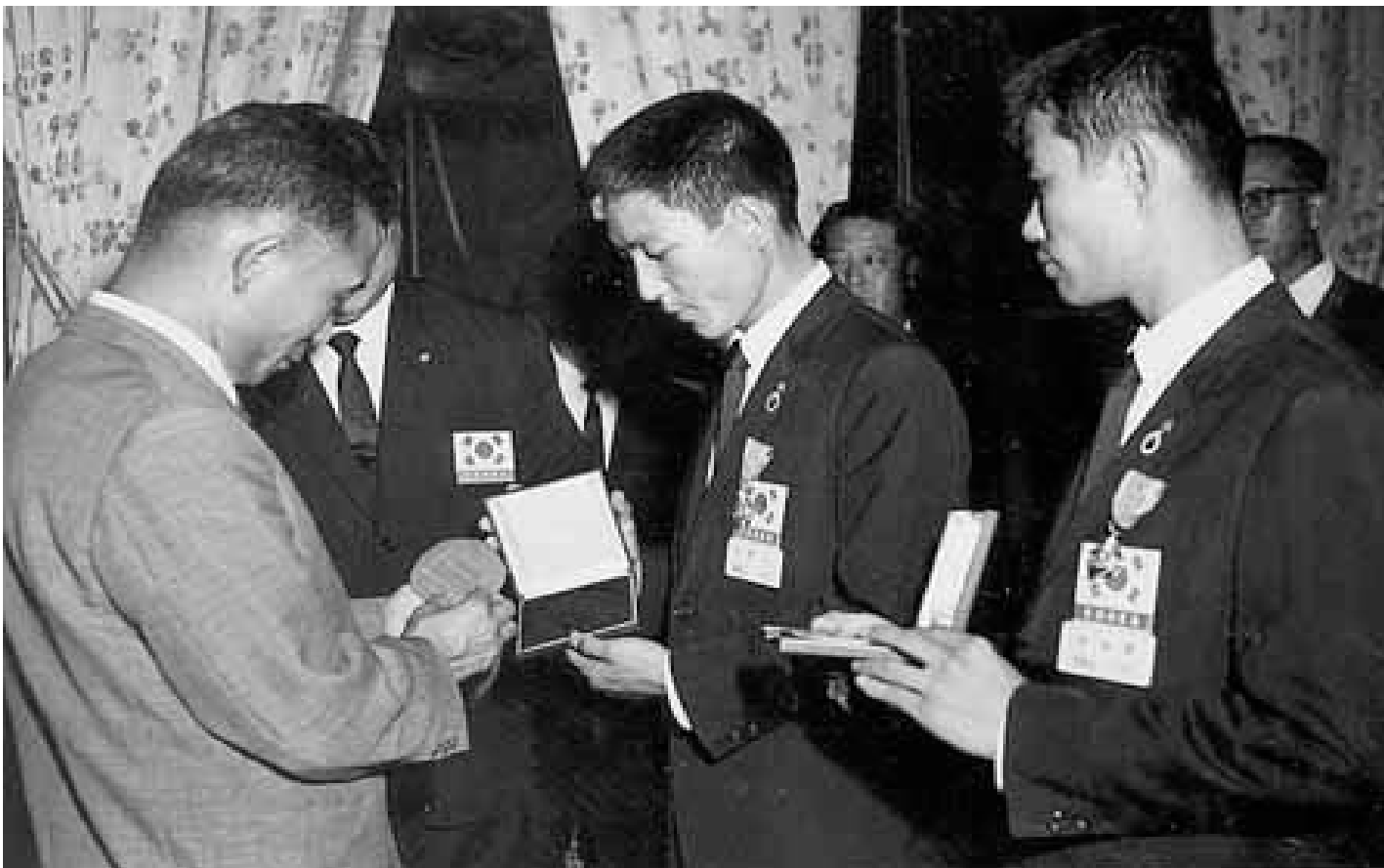


JOON-KYUNG KIM , Korean Economic Development In Historic Perspective , KDI School Of Public Policy And Management , 01.07.2009

ماخذ :



اهداء مدال و تشویق مدال آوران المپیاد مهارت‌های شغلی در چونگ وادا، ژوئیه ۱۹۶۹، توسط - ژنرال پارک - رئیس جمهور کره



روند مستمر آموزش برای توسعه و تصویری از مفهوم توسعه : گسترش و تکامل آموزش در کره جنوبی







دفتر پژوهش های اقتصاد و توسعه
اتاق مشهد

روند تغییرات ارزش اسمی و حقیقی بر حسب دلار برای هر بشکه سبد نفت خام اوپک

سالهای ۲۰۱۵-۱۹۷۰

مبنای ارزش اسمی و ارزش حقیقی هر بشکه نفت خام اوپک بر پایه شاخص ثابت سال ۲۰۰۱
(دلار هر بشکه)

سال	ارزش اسمی هر بشکه نفت خام به دلار (۱)	تعدیل ارزش اسمی بر پایه		
		تغییرات نرخ ارز (۲)	نرخ تورم (۳)	ارزش حقیقی ترکیبی (۴)
۱۹۷۰	---	---	---	---
۱۹۷۱	۲,۰۳	۲,۴۰	۸,۴۶	۹,۹۹
۱۹۷۲	۲,۲۹	۲,۴۹	۹,۰۶	۹,۸۵
۱۹۷۳	۳,۰۵	۳,۰۱	۱۱,۱۶	۱۰,۹۹
۱۹۷۴	۱۰,۷۳	۱۰,۷۸	۳۴,۷۸	۳۴,۹۷
۱۹۷۵	۱۰,۷۳	۱۰,۵۵	۳۱,۵۰	۳۰,۹۶
۱۹۷۶	۱۱,۵۱	۱۱,۸۳	۳۱,۲۸	۳۲,۱۴
۱۹۷۷	۱۲,۳۹	۱۲,۳۷	۳۱,۲۸	۳۰,۹۶
۱۹۷۸	۱۲,۷۰	۱۱,۱۳	۳۰,۳۰	۲۶,۵۵
۱۹۷۹	۱۷,۲۵	۱۴,۶۴	۳۸,۲۵	۳۲,۴۸
۱۹۸۰	۲۸,۶۴	۲۴,۲۹	۵۷,۵۰	۴۸,۷۷
۱۹۸۱	۳۲,۵۱	۳۰,۷۵	۵۹,۷۳	۵۶,۵۰
۱۹۸۲	۳۲,۳۸	۳۳,۷۸	۵۵,۴۵	۵۷,۸۴
۱۹۸۳	۲۹,۰۴	۳۱,۹۸	۴۷,۳۰	۵۲,۰۹
۱۹۸۴	۲۸,۳۰	۳۳,۵۹	۴۳,۸۱	۵۲,۱۸
۱۹۸۵	۲۷,۰۱	۳۲,۹۹	۴۰,۲۵	۴۹,۱۶
۱۹۸۶	۱۳,۵۳	۱۳,۳۱	۱۹,۷۷	۱۹,۴۴
۱۹۸۷	۱۷,۷۳	۱۵,۴۹	۲۵,۳۱	۲۲,۱۲
۱۹۸۸	۱۴,۲۴	۱۲,۰۱	۱۹,۵۱	۱۶,۴۵
۱۹۸۹	۱۷,۳۱	۱۵,۴۰	۲۲,۸۱	۲۰,۳۰
۱۹۹۰	۲۲,۲۶	۱۸,۳۴	۲۸,۰۶	۲۳,۱۳
۱۹۹۱	۱۸,۶۲	۱۵,۴۲	۲۳,۰۲	۱۹,۰۶
۱۹۹۲	۱۸,۴۴	۱۴,۸۱	۲۲,۰۲	۱۷,۶۹

مبنای ارزش اسمی و ارزش حقیقی هر بشکه نفت خام اوپک بر پایه شاخص ثابت سال ۲۰۰۱
(دلار هر بشکه)

سال	ارزش اسمی هر بشکه نفت خام به دلار (۱)	تعدیل ارزش اسمی بر پایه		
		تغییرات نرخ ارز (۲)	نرخ تورم (۳)	ارزش حقیقی ترکیبی (۴)
۱۹۹۳	۱۶,۳۳	۱۳,۸۸	۱۸,۹۳	۱۶,۰۹
۱۹۹۴	۱۵,۵۳	۱۲,۹۴	۱۷,۵۹	۱۴,۶۶
۱۹۹۵	۱۶,۸۶	۱۳,۲۳	۱۸,۶۷	۱۴,۶۶
۱۹۹۶	۲۰,۲۹	۱۶,۴۰	۲۲,۰۰	۱۷,۷۸
۱۹۹۷	۱۸,۶۸	۱۶,۲۳	۱۹,۸۸	۱۷,۲۸
۱۹۹۸	۱۲,۲۸	۱۰,۸۵	۱۶,۹۱	۱۱,۴۱
۱۹۹۹	۱۷,۴۸	۱۵,۵۶	۱۸,۱۶	۱۶,۱۷
۲۰۰۰	۲۷,۶۰	۲۶,۶۵	۲۸,۱۴	۲۷,۱۸
۲۰۰۱	۲۳,۱۲	۲۳,۱۲	۲۳,۱۲	۲۳,۱۲
۲۰۰۲	۲۴,۳۶	۲۳,۶۲	۲۴,۰۰	۲۳,۲۶
۲۰۰۳	۲۸,۱۰	۲۴,۲۷	۲۷,۲۲	۲۳,۵۱
۲۰۰۴	۳۶,۰۵	۲۹,۰۲	۳۴,۳۱	۲۷,۶۲
۲۰۰۵	۵۰,۶۴	۴۰,۸۶	۴۷,۲۶	۳۸,۱۳
۲۰۰۶	۶۱,۰۸	۴۹,۳۷	۵۵,۸۷	۴۵,۱۶
۲۰۰۷	۶۹,۰۸	۵۳,۱۴	۶۱,۹۵	۴۷,۶۶
۲۰۰۸	۹۴,۴۵	۶۹,۶۸	۸۲,۱۲	۶۰,۵۸
۲۰۰۹	۶۱,۰۶	۴۶,۶۷	۵۲,۹۹	۴۰,۵۰
۲۰۱۰	۷۷,۴۵	۶۰,۱۱	۶۶,۲۳	۵۱,۴۰
۲۰۱۱	۱۰۷,۴۶	۸۰,۰۷	۸۹,۵۹	۶۶,۷۵
۲۰۱۲	۱۰۹,۴۵	۸۴,۹۰	۸۹,۴۲	۶۹,۳۶
۲۰۱۳	۱۰۵,۸۷	۸۲,۶۷	۸۵,۳۲	۶۶,۶۳
۲۰۱۴	۹۶,۲۹	۷۵,۳۶	۷۶,۷۷	۶۰,۰۹
۲۰۱۵	۴۹,۴۹	۴۳,۳۵	۳۹,۴۰	۳۴,۵۲

<http://www.opec.org>

مأخذ: بولتن آماری سالیانه سازمان اوپک، سال ۲۰۱۴، جدول ۵,۳ و سال ۲۰۱۶ جدول ۷,۴.
 ۱- تا اکتبر ۱۹۷۴: ۹۳ درصد از قیمت‌های ارسال شده نفت سبک کشورهای عربی. نوامبر ۱۹۷۴ تا دسامبر ۱۹۸۱: قیمت‌های رسمی نفت سبک کشورهای عربی. از سال ۱۹۸۲، قیمت سبد مرجع اوپک (توجه: از ۱۶ ژوئن ۲۰۰۵، روش سبد جدید اعمال شده است - به بخش تعاریف مراجعه کنید).
 ۲- بر اساس شاخص میانگین وزنی نرخ ارز کشورهای مندرج در توافقنامه اصلاح ژنو || (بخش تعاریف را ببینید).
 ۳- بر اساس متوسط وزنی شاخص قیمت مصرف کننده کشورهای اصلاح ژنو || و ایالات متحده آمریکا.
 ۴- بر اساس شاخص ترکیبی از نرخ ارز و تورم.